T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

ULUSLARARASI POLİTİK EKONOMİ BİLİM DALI

NARKOTERÖRİZM AÇISINDAN TÜRKİYE VE AVRUPA'DA YAYIMLANAN RESMİ RAPORLARIN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Doktora Tezi

BİLGİN BİRLİKSEVEN

İstanbul, 2024

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

ULUSLARARASI POLİTİK EKONOMİ BİLİM DALI

NARKOTERÖRİZM AÇISINDAN TÜRKİYE VE AVRUPA'DA YAYIMLANAN RESMİ RAPORLARIN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Doktora Tezi

BİLGİN BİRLİKSEVEN

Tez Savunma Jürisi

1. Tez Danışmanı: Doç.Dr. Meral BALCI

2. Üye : Doç.Dr. Arzu AL

3. Üye : Doç.Dr. Burcu TAŞKIN

4. Üye : Prof.Dr. Gülden ÜLGEN

5. Üye : Doç.Dr. Gonca Oğuz GÖK

İstanbul, 2024

ÖZET

NARKOTERÖRİZM AÇISINDAN TÜRKİYE VE AVRUPA'DA YAYIMLANAN RESMİ RAPORLARIN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Küresel bir sorun olan terör ve terörizmin finansmanı en kârlı organize suçlardan birisi olan uyuşturucu kaçakçılığı ile doğrudan ilişkilidir. Bu yönüyle uyuşturucu, toplum sağlığına verdiği zararla birlikte, terör gibi ciddi bir insanlık suçuna da finansman sağlar durumdadır. Uyuşturucu ve uyuşturucu kaçakçılığı, küresel ve bölgesel etkileri göz önüne alındığında uluslararası iş birliğini zorunlu kılan bir mücadele alanı olarak dikkat çekmektedir.

Özellikle Türkiye açısından terör ve uyuşturucu kaçakçılığı olgularının tam merkezinde ise PKK terör örgütü konumlanmaktadır. Demografik ve coğrafi avantajlar ile uyuşturucu kaçakçılığının sağladığı büyük kârların birleşimi PKK'yı söz konusu organize suç türünde diğer terör örgütleri arasından öne çıkarmaktadır. PKK'nın Avrupa'da örgüte müzahir diaspora ile uyuşturucu kaçakçılığından büyük gelirler elde ettiği çeşitli ulusal ve uluslararası resmi raporlar ile açık kaynaklara yansımaktadır. Ancak PKK'nın Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri, Türkiye'de yayımlanan uyuşturucu raporlarında Narkoterör başlığı altında önemle vurgulanmaktayken Avrupa Birliği'nde (AB) yayımlanan raporlarda bu durumdan ya çok az ya da hiç bahsedilmediği görülmektedir.

Türkiye, AB'ye aday ülke sıfatıyla güvenlik temelli konular başta olmak üzere, AB kurumlarıyla iş birliğine önem vermektedir. Bu kapsamda yukarıda da ifade edilen uyuşturucu konusuyla ilişkili olarak Türkiye, Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA) ve Avrupa Birliği Kolluk Kuvvetleri İş birliği Ajansı (Europol) ile yakın mesai yürütmektedir. Aday ülkeler ile AB arasındaki bahse konu iş birliği süreçleri Avrupalılaşma Kuramının da konuları arasındadır. AB'nin yayımladığı uyuşturucu raporlarına Türkiye de sağladığı verilerle katkı sunmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye ile AB'nin PKK'ya ilişkin farklılaşan rapor içeriklerinin nedenleri Avrupalılaşma Kuramı içindeki Ders Çıkarma Modeli bağlamında anlaşılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uyuşturucu Kaçakçılığı, Terörizmin Finansmanı, PKK, Avrupalılaşma, Ders Çıkarma Modeli.

ABSTRACT

COMPARATIVE ANALYSIS OF OFFICIAL REPORTS PUBLISHED IN TÜRKİYE AND THE EUROPE IN TERMS OF NARCOTERRORISM

Terror and financing of terrorism, a global problem, are directly related to drug trafficking, one of the most profitable organized crimes. In this respect, drugs, in addition to the damage they cause to public health, also provide financing for a serious crime against humanity such as terrorism. Drugs and drug trafficking attract attention as an area of struggle that requires international cooperation, considering their global and regional effects.

The PKK terrorist organization is located at the very center of terrorism and drug trafficking. The combination of demographic and geographical advantages and the huge profits generated by drug trafficking makes the PKK stand out among other terrorist organizations in this type of organized crime. It is reflected in various national and international official reports and open sources that the PKK obtains large revenues from drug trafficking, especially in Europe. However, while PKK's drug trafficking activities in Europe are emphasized under the title of Narcoterrorism in drug reports published in Türkiye, it is seen that this situation is either rarely or not mentioned at all in the reports published in the EU.

Türkiye, as a candidate country for the EU, attaches importance to cooperation with EU institutions, especially those based on security. In this context, regarding the drug issue mentioned above, Türkiye works closely with the European Monitoring Center for Drugs and Drug Addiction and Europol. These cooperation processes between candidate countries and the EU are also among the subjects of Europeanization Theory. Türkiye also contributes to the drug reports published by the EU with the data it provides. In this study, the reasons for the differing report contents of Türkiye and the EU regarding the PKK were tried to be understood in the context of the Lesson-Drawing Model within the Europeanization Theory.

Keywords: Drug Trafficking, Financing of Terrorism, PKK, Europeanization, Lesson-Drawing Model.

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın oluşturulmasında büyük emeği geçen ve biz öğrencilerine hocadan da öte bir aile büyüğü gibi yaklaşan, bizleri sürekli çalışmaya teşvik eden saygıdeğer tez danışmanım Doç.Dr. Meral BALCI hocam ile doktora sürecinin başından sonuna kadar hem tezin şekillenmesinde hem de ders sürecinde büyük katkısı ve hoşgörüsüyle desteğini gördüğüm Doç.Dr. Arzu AL başta olmak üzere, tez jürilerinde çok değerli katkılarıyla Doç.Dr. Burcu TAŞKIN hocama ve diğer kendisinden ders aldığım çok kıymetli hocalarıma en içten teşekkürlerimi sunarım.

Doktora çalışması boyunca yaşanılan karmaşık duygular, zorluklar aynı süreci yaşayanlar açısından tanıdıktır. Doktora sürecini benim için en iyi özetleyecek söz Charles Dickens'ın bir kitabındaki şu sözleri olacaktır; "Zamanların en iyisiydi, zamanların en kötüsüydü, …hem umut baharı, hem de umutsuzluk kışıydı, …".

Çalışmamın konusunun terör ve terörizmin finansmanıyla mücadele olması beni bu çalışma için ayrıca motive eden bir husus olmuştur. Cumhuriyetimizin kuruluşunun 100. Yılını doldurmuş olmanın verdiği gururla; ülkemizin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal ATATÜRK başta olmak üzere, ülkemizin kuruluş mücadelesinde ve terörle mücadelede şehit olan bütün kahraman asker ve polisimizi saygıyla anarken, bu mücadelede yaralanan kahraman Gazilerimize de şükranlarımı sunmayı bir borç bilirim. Cumhuriyetimizin, necip Türk Ulusunun omuzlarında azim ve kararlılıkla ve Yüce ATATÜRK'ün ilkeleri ışığında nice yüzyıllara erişeceğine olan derin inancımı ifade etmek isterim.

Bilgin BİRLİKSEVEN

İstanbul, 2024

İÇİNDEKİLER

ÖZET……...iii

ABSTRACT…….....iv

ÖNSÖZ…….....v

İÇİNDEKİLER……...vi

KISALTMALAR……...viii

ŞEKİL LİSTESİ……....x

1. GİRİŞ……1

1.1. Konu, Amaç ve Kapsam…….7

1.2. Literatür Değerlendirmesi……...9

1.3. Yöntem…….23

1.4. Tezin Yapısı……...24

2. TERÖRİZMİN FİNANSMANI: KAVRAMSAL ÇERÇEVE……26

2.1. Narkoterörizm…….…….. 26

2.2. Terörizmin Finansmanı ve Konuya Yönelik Uluslararası Yasal Çerçeve……..28

2.3. Terörizm-Para İlişkisi……..……..……..……..……..……..……..……31

2.4. Terörizmin Finansman Kaynakları……..……..……..……..……..……..……33

2.5. Uyuşturucu Kaçakçılığı……..……..……..……..……..……..……...33

2.6. Sözde Yardım Kuruluşlarının Teröre Desteği……..……..……..……..……34

2.7. Terörizmin Finansman Yöntemleri……..……..……..……..……..……..……35

2.8. Finansman Kaynağını Cazip Hale Getiren Özellikler……..……..……..……..38

3. KURAMSAL ÇERÇEVE……...41

3.1. Avrupalılaşma Kuramı……..……..……..……..……..……..……..……41

3.2. Ders Çıkarma Modeli……..……..……..……..……..……..……..……46

4. PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN AVRUPA'DA UYUŞTURUCU KAÇAKÇILIĞI ve KONUNUN AB ile TÜRKİYE'NİN RAPORLARINA YANSIMASI……52

4.1. PKK Terör Örgütü ve Uyuşturucu Kaçakçılığı…..……..……..……..……..…53

4.1.1. Terör Örgütüne Genel Bakış…..……..……..……..……..54

4.1.2. Terör Örgütü ve Avrupa…..……..……..……..……..……...57

4.1.3. Terör Örgütünün Uyuşturucu Kaçakçılığı…..……..……..……61

4.2. AB'nin Uyuşturucu Kaçakçılığı ile Mücadelesi ve Konuyla İlgili Raporları.....67

4.2.1. AB'de Uyuşturucu Kaçakçılığıyla Mücadele ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yasal Çerçeve…..……..……..……..…...68

4.2.2. AB Raporlarına Genel Bakış…..…..…..…..…..…..…..…..…..…..…..78

4.2.3. Raporların Organize Suç ve Narkoterör İçerikleri…..…..…..…..……..91

4.2.4. Raporların Terör Örgütü Kapsamındaki İçerikleri…..…..…..…..…...102

4.3. Türkiye'nin Uyuşturucu Kaçakçılığıyla Mücadelesi ve Konuyla İlgili Raporları.....105

4.3.1. Türkiye'de Uyuşturucu Kaçakçılığıyla Mücadele…..…..…..…..…...106

4.3.2. Türkiye'nin Uyuşturucu Raporları ve Terör Örgütü Kapsamındaki İçerikleri…..…..…..…..…..…..…..…..…..…..…..…..…..…..…..…..…..…..…109

4.4. Uyuşturucu Kaçakçılığına İlişkin Yayımlanan Diğer AB Raporları…..…….122

4.5. Terörizmin Finansmanının Tespitindeki Zorluklar…..…..…..…..…..…..…..124

4.6. AB'nin Güvenlik Politikasına Genel Bakış…..…..…..…..…..…..…..…..…..126

5. DERS ÇIKARMA ODAKLI AVRUPALILAŞMA KURAMI BAĞLAMINDA AB ve TÜRKİYE'NİN YAYIMLADIĞI UYUŞTURUCU RAPORLARININ KARŞILAŞTIRILMASI.....129

6. SONUÇ.....136

KAYNAKÇA……144

EKLER……...170

KISALTMALAR

AA	Anadolu Ajansı
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BfV	Alman İç İstihbarat Teşkilatı
BM	Birleşmiş Milletler
b.t.	Bilinmeyen Tarih
DAEŞ	Irak Şam İslam Devleti
DEA	ABD Uyuşturucuyla Mücadele Dairesi
DW	Deutsche Welle
EMCDDA	Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi
ENP	Avrupa Komşuluk Politikası
Eurojust	AB Ceza Yargılaması İşbirliği Ajansı
Europol	Avrupa Birliği Kolluk Kuvvetleri İş birliği Ajansı
ETA	Bask Euskadi ta Askatasuna
FARC	Kolombiya Devrimci Silahlı Kuvvetleri
GKRY	Güney Kıbrıs Rum Yönetimi
ICSR	International Centre for the Study of Radicalisation
Interpol	Uluslararası Polis Teşkilatı
IRA	İrlanda Cumhuriyet Ordusu
ISDP	Institute for Security and Development Policy
MASAK	Mali Suçları Araştırma Kurulu
NSMDB	Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development

PKK	Kürdistan İşçi Partisi
PJAK	Kürdistan Özgür Yaşam Partisi
PYD	Demokratik Birlik Partisi
SDG	Suriye Demokratik Güçleri
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TESAT	AB Terörizm Durumu ve Eğilim Raporları
TUBİM	Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi
UNODC	Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi
YPG	Halk Savunma Birlikleri
EGM	Emniyet Genel Müdürlüğü

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1: AB'deki Başlıca Uyuşturucu Pazarı Tahmini Perakende Değerleri……...3

Şekil 2: Eroin ve Morfin Kaçakçılığı Rotası…….11

Şekil 3: Dünyada Terör Örgütlerinin Gelir Kaynakları (Oransal)…….34

Şekil 4: Afganistan Bağlantılı Eroin ve Morfin Yakalamalarının Dağılımı (2021 yılı) ……66

Şekil 5: Avrupa Pazarına Yönelik Eroin Kaçakçılığında Ulaşım Şekli ……67

Şekil 6: AB'nin Kilit Ortaklarla Uyuşturucuya İlişkin Çalışmaları……..…..……..73

Şekil 7: AB'nin Organize ve Ciddi Uluslararası Suçlara İlişkin Politika Döngüsü……71

1. GİRİŞ

Uyuşturucu bütün dünyada, satışının çok kârlı olduğu AB'de ve Türkiye'de büyük bir güvenlik ve sağlık sorunu olarak bölgesel ve küresel önemini korumaktadır. Genel olarak literatüre bakıldığında ise uyuşturucu sorununun daha çok sağlık yönü ve toplumlarda yarattığı tahribata odaklanıldığı görülmektedir. Uyuşturucunun sağlıklı bir toplum için doğurduğu doğrudan ve dolaylı zararlar şüphesiz dikkate değerdir. Uyuşturucunun kullanıcılara ulaşması ise çeşitli terör ve suç örgütleri tarafından sağlanmaktadır. Bu örgütlerin uyuşturucuyu nihai satış bölgelerine transferi ve kaçakçılığı ilgili devlet kurumları açısından ciddi bir sınama konusudur. Rüşvet ve yolsuzluğun ortaya çıkardığı kurumsal yozlaşma ve uyuşturucudan kaynaklanan kara paranın aklanması süreçlerinin yasal finans sektörüne zarar vermesi söz konusu sınamanın en önemli boyutlarındandır. Konunun diğer önemli bir boyutu ise terör örgütlerinin uyuşturucu kaçakçılığından kendisini finanse etmesidir.

Türkiye bu noktada *sui generis* bir örnek olarak farklı koşullara maruz kalmaktadır. Türkiye, uyuşturucu kaçakçılığının sebep olduğu toplumsal sağlık, rüşvet, yolsuzluk ve kara para aklama sorunu ile birlikte uyuşturucu ile bağlantılı terör sorununa da maruz kalmaktadır. Türkiye'nin yıllardır mücadele ettiği PKK[1] terör örgütü, uyuşturucu üretim alanlarına ve uyuşturucu kaçakçılık rotalarına yakın olması ve Avrupa gibi uyuşturucu kullanımının yoğun, satışının ise oldukça kârlı olduğu bölgelere erişim imkanının olması gibi etkenler nedeniyle kendisine buradan büyük ölçekli finansman sağlayabilmektedir. Bu finansman, Türkiye'de korku iklimi oluşturulması, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde istikrarsızlaştırma çabası ile bu coğrafyada sözde "Kürdistan" hedefi için terör örgütünün sermayesi niteliğindedir.

Uyuşturucu ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelede ülkelerin ve AB gibi ulus üstü yapıların (Günuğur 2018: 110) konuya yaklaşımları genel olarak benzer temel kaideler üzerinde inşa edilmekle birlikte bazı noktalarda da farklılaşabilmektedir. Bununla birlikte uyuşturucunun

[1] PKK (Kürdistan İşçi Partisi), Irak kuzeyi merkezli ve Suriye Kuzeyi ile İran'da kolları olan bir terör örgütüdür. Örgütün Suriye uzantısı YPG (Halk Savunma Birlikleri), İran uzantısı ise PJAK'tır (Kürdistan Özgür Yaşam Partisi). Bu alt örgütler esasında PKK kontrolünde kurulmuş ve aynı lider kadrosu, benzer örgütsel yapı, strateji, taktik, askeri yapı ve finansman kaynakları ile varlıklarını sürdürmektedirler. Bu nedenle çalışmanın sadeliği açısından bu çalışma boyunca PKK/YPG/PJAK'tan bahsedilirken "terör örgütü" veya "örgüt" ifadesi kullanılacaktır. İstisnai durumlarda ise literatürdeki yaygın kullanımı ile PKK şeklinde ifade edilecektir. Sonuç olarak terör örgütü her ne şekilde ifade edilirse edilsin kullanımda PKK/YPG/PJAK kastedilmiş olacaktır. Bkz.: https://www.mfa.gov.tr/pkk.tr.mfa

küresel boyutu ülkeler arasında ikili ve çok taraflı iş birliğini zaruri kılmaktadır. Uluslararası kurum ve kuruluşların uyuşturucuya ilişkin hazırladıkları raporlar konunun neden önemli olduğunu ortaya koyar niteliktedir.

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi'nin (UNODC) yayımladığı Dünya Uyuşturucu Raporu 2020'ye göre uyuşturucu kullanımı bütün dünyada artış göstermektedir. Bu rapora göre 2009 yılında 15-64 yaş arası tahmini 210 milyon kişi uyuşturucu kullanırken 2018'de bu rakam 269 milyona yükselmiştir. Orantısal anlamda da 2009 yılında bu sayı bütün dünya nüfusunun %4.8'ine karşılık gelirken 2018'de ise %5.3'üne karşılık gelmektedir (UNODC 2020a: 7). 2021 yılında ise dünya çapında her 17 kişiden birinin uyuşturucu kullandığı görülmektedir. Bu oran 2011 yılı ile kıyaslandığında yüzde 23'lük bir artışa işaret etmektedir (UNODC 2023a: 12).

Uyuşturucu denilince akla ilk gelen uyuşturucular olan esrar, eroin ve kokain toplumda zaman zaman karıştırılabilmekle birlikte içerik ve etkileri açısından birbirinden farklılaşmaktadırlar (Euronews 2020). Söz konusu uyuşturucular ve diğerlerinin dünya pazarlarındaki değerlerine bakıldığında çok büyük meblağlarla ifade edildikleri görülebilmektedir. Küresel boyutta uyuşturucu kaçakçılığı pazarının büyüklüğünün 2014 yılı verilerine göre 426 ile 652 milyar dolar arasında olduğu tahmin edilmektedir. Bu rakamın ulusötesi suçların toplam değerinin yaklaşık üçte birine karşılık geldiği değerlendirilmektedir. Küresel ölçekte uyuşturucu kaçakçılığında en büyük pay esrara ait iken, esrarı sırasıyla kokain, eroin ve amfetamin tipi uyarıcılar izlemektedir. Amfetamin ve esrar tüm dünyada üretilirken, kokain ve eroin üretimi Güney Amerika ve Afganistan'da yoğunlaşmaktadır (Global Financial Integrity 2017: xi).

UNODC'a göre yasa dışı uyuşturucu sorunu üç kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar, haşhaş gibi doğal bitkilerden üretilen uyuşturucular (afyon, morfin ve eroin), amfetamin gibi sentetik olarak üretilen uyuşturucular ve yasal kullanımı söz konusu olan ancak saptırılması sonucu yasa dışı hale gelen psikoaktif uyuşturuculardır (UNODC 1998: 1). Küresel çapta uyuşturucu piyasası açısından ise Avrupa'nın pazar payı ve elde edilen kâr anlamında en öne çıkan perakende pazarlardan olduğu belirtilebilir.

AB'de yıllık esrar tüketiminin yaklaşık 2500 ton olduğu tahmin edilmektedir. Sokak düzeyinde AB kenevir[2] pazarının değeri ise yaklaşık 18 ile 30 milyar Avro arasındadır (EMCDDA, Europol 2013: 134). AB'deki en büyük uyuşturucu pazarı ve suç ekonomisinin önemli bir gelir kaynağı olan esrar, 2018 yılı verilerine göre yaklaşık 25 milyon kullanıcıyla en az 11,6 milyar Avroluk bir değere sahiptir (EMCDDA, Europol 2019: 82). AB'deki eroin pazarının perakende değerinin ise 2017 yılı için en az 7,4 milyar Avro olduğu tahmin edilmektedir (EMCDDA, Europol 2019: 104). Uyuşturucu türlerinin dünyada ve Avrupa'daki yıllık piyasa değerlerine ilişkin birçok kaynakta çeşitli rakamlar görmek mümkün. Bu durum kafa karşıklığı yaratabilmektedir. Bu çalışmada da farklı güvenilir kaynaklardan çeşitli rakamlar görülebilecektir. Söz konusu piyasa değerleri, çeşitli arz ve talep içeren yöntemler dikkate alınarak yapılan hesaplamalar sonucunda ortaya çıkan rakamlardır. Ayrıca bu rakamların asgari rakamlar olduğu da göz ardı edilmemesi gereken bir husustur. Dolayısıyla bu çalışmada da farklı kaynaklardan farklı rakamlar, konuya ilişkin daha geniş bir bakış açısı oluşması açısından bilinçli olarak kullanılmıştır. Aşağıdaki şekilde de esrar, kokain, eroin ve diğer başlıca uyuşturuculardan oluşan yaklaşık 30 milyar dolarlık Avrupa pazarındaki uyuşturucuların pazar oranları görülmektedir.

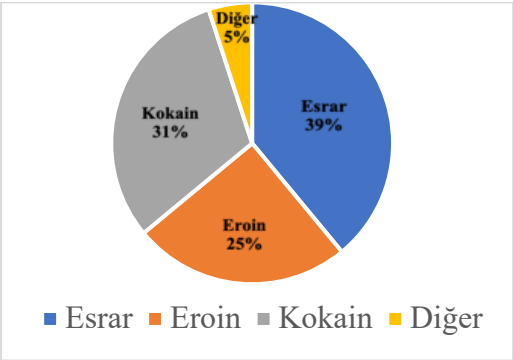

Şekil 1: AB'deki Başlıca Uyuşturucu Pazarı Tahmini Perakende Değerleri (AB perakende pazar büyüklüğünün minimum 30 Milyar Avro olduğu tahmin edilmektedir.)

Kaynak: EU Drug Markets Report 2019, s. 29, https://www.emcdda.europa.eu/system/files/media/publications/documents/12078/20192630_TD0319332ENN_PDF.pdf (12 Şubat 2021)

[2] Kenevir deyimi ile kenevir bitkisinden elde edilen tüm ürünler kastedilmektedir. Hangi formda olursa olsun reçine, toz, plaka, gonca ve sıvı (likit) haldeki esrar vd. Detaylı bilgi için Bkz. (EGM NSMDB 2020a) https://www.narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/TUBİM/Ulusal%20Yayınlar/Adim_Adim_Kenevir_ve_Turevleri.pdf

Dünya Uyuşturucu Raporu 2023'te Afganistan'da uyuşturucu üretimine getirilen yasağın buradaki uyuşturucu arzının azalmasına etki edebileceği değerlendirilmektedir. Ancak kurumsallıktan uzak ve zayıf kolluk gücünün bu konuda işlevsel olması mümkün görünmemektedir. İlerleyen dönemde alınan tedbirlerin sonuçları elbette daha net ortaya çıkacaktır. Ayrıca Afganistan menşeli metamfetaminle ilgili tespitler ve ele geçirme vakaları, ülkedeki uyuşturucu ekonomisinin artık yalnızca yasa dışı eroin kaçakçılığının hakimiyetinde olmadığını göstermektedir. Afganistan onlarca yıldır dünya uyuşturucu pazarları için önemli bir eroin kaynağı olmaya devam etmektedir (UNODC 2023a: 12).

Yukarıda ifade edildiği üzere terör örgütleri faaliyetlerini finanse etmek ve varlıklarını sürdürmek amacıyla ya doğrudan uyuşturucu kaçakçılığı yapmakta ya da uyuşturucu madde kaçakçıları ile işbirliğine giderek koruma, taşıma, kolaylaştırma ve sözde vergilendirme karşılığında çıkar elde etmektedir (Braun 2008). PKK terör örgütü de bu anlamda en dikkat çeken terör örgütlerinden birisidir. Irak kuzeyinde yerleşik PKK ve isim değişikliği ile uluslararası meşruiyet edinmeye çalışan ve Suriye'nin kuzeyinde etkinlik arayışında olan YPG aynı ideoloji ile hareket eden aynı örgütsel yapılanmanın kollarıdır.

PKK terör örgütünün uzantısı olarak 2003 yılında Suriye'de kurulan sözde "Suriye Demokratik Birlik Partisi" (PYD) parti tüzüğünde hedefini terör örgütü elebaşı Öcalan'ın ideolojisi doğrultusunda sözde "Kürdistan'ın bütün bölgelerinde siyasi sınırları sorgulamadan özgürleşme mücadelesini desteklemek" olarak açıklamaktadır. Suriye'nin kuzeyinde özerk yönetime dayalı siyasi, idari ve toplumsal bir sistem öngören PYD bununla da yetinmeyerek bu sistemi Suriye'nin diğer bölgelerine de yayma hedefi gütmektedir. YPG ise PYD'nin silahlı gücü konumundadır.

PYD'nin sözde parti tüzüğünde ayrıca parti üyelerine örgüt elebaşı Öcalan'ın felsefesinden gurur duymak, bu felsefeye bağlı olmak ve örgüt elebaşının sözde esaretten kurtarılması için millî, ahlaki ve insani bir görev olarak mücadele etme sorumluluğu da yüklenmektedir. PYD'nin askeri kolu olan YPG, kendisini sözde Kuzey Suriye Federasyonu'nun resmi ordusu olarak tanımlamaktadır. 2004 yılında Suriye Ordusunun gerçekleştirdiği operasyonlara karşı örgütlenmeye başlayan YPG, resmi olarak 2011 yılında kurulmuştur (Deutsche Welle [DW] 2018). Dolayısıyla YPG her ne kadar Avrupa'da terör örgütleri listesinde yer almasa da açıkça PKK'nın uzantısı niteliğiyle bölgenin istikrarsızlaştırılması için terör faaliyetlerini yürütmektedir. Sadece ulusal ve uluslararası

basına yansıyan haberlere bakıldığında dahi, YPG'nin Suriye kuzeyinde petrol ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) çıkarları için aparat olarak kullanıldığı açıkça görülebilmektedir (AA 2022a; CNN TÜRK 2022; CNBC 2019; Newsweek 2019). YPG yalnızca ABD'nin bölgesel çıkarları açısından değil aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun yüzüncü yılına ulaşıldığı bir dönemde Türkiye'nin en önemli beka sorunlarından biri olarakta öne çıkmaktadır.

ABD Ordusu Özel Harekât Komutanlığı'nın eski komutanı olan General Raymond Thomas da 2015 yılında Türkiye'nin rahatsızlığı ve şiddetli itirazlarını YPG'ye ilettiğini ve bu nedenle YPG'ye Suriye Demokratik Güçleri (SDG) adı altında Suriye Arapları ile bir ittifak kurmaları ve isim değişikliğine gitmeleri yönünde talimat verdiğini ifade etmiştir. Thomas ayrıca demokrasi kelimesinin yeni isme monte edilmesinin parlak bir fikir olduğunu, bunun YPG'ye itibar kazandırdığını da iddia etmiştir. Böylelikle ABD'nin YPG'ye artan desteğine meşruiyet kazandırılması amaçlanmıştır (Reuters 2017; Hürriyet 2017). ABD tarafından Türkiye'nin YPG'ye yönelik tepkilerine karşı ilk açıklama, YPG terör örgütüne silah yardımı başladıktan hemen sonra, ABD Dışişleri Bakanlığının o dönemki sözcüsü Marie Harf'ten gelmiş ve Harf, PYD/YPG'yi terör örgütü olarak görmediklerini ifade etmiştir (BBC 2019a). Ancak PYD/YPG'nin PKK ile olan bağı eski ABD savunma bakanı Ashton Carter tarafından da kabul edilmiş ve Carter, PYD ile PKK arasında "önemli bağlar" olduğunu ifade etmiştir. (Foreign Policy 2019).

SDG her ne kadar Arap ve Asur savaşçıları bünyesinde içerse de bu askeri oluşumun ana omurgası YPG terör örgütüdür. SDG ismi arkasına sığınan ABD bu şekilde YPG'yi silahlandırma, eğitme ve hava desteği sağlayarak terör örgütüyle işbirliğini derinleştirmektedir. PYD'nin eski bir sözcüsü de; "PKK ve YPG farklı parçalar değiller, ne politik, ne ekonomik ne de askeri olarak hiçbir şekilde bölünemezler. Bizim için hepsi Kürdistan." şeklinde açıklamada bulunarak PKK-YPG birlikteliğini açıkça ifade etmiştir. YPG'nin birçok örgüt elebaşı da tarihsel anlamda kendilerini alenen PKK ile bir tutmaktadırlar (New York Times 2018). Bütün bu nedenlerle bu çalışma içerisinde bu iki örgüt ve İran'da yerleşik PJAK yukarıda belirtildiği üzere PKK, terör örgütü veya örgüt şeklinde ifade edilecektir.

YPG'nin PKK terör örgütü ile bağlantısı ortada iken genel olarak Avrupa'nın, kurumsal anlamda ise AB'nin YPG'ye yönelik yaklaşımının Türkiye'den farklı olduğu görülmektedir. Geçmişte Almanya, Fransa, Belçika, Birleşik Krallık ve başka bazı Avrupa ülkelerinde kanlı saldırılar düzenlemiş (BBC 2015; The Guardian 2023; France 24 2016; BBC 2016; The

Guardian 2017) olan DAEŞ ile YPG'nin Avrupa lehine mücadele ettiği algısı bu farklılığın temel nedenlerindendir. AB ile YPG arasındaki bu çarpık ilişki bu çalışmanın önemli belirleyicilerinden biri olarak sıklıkla ifade edilecektir.

Çeşitli suç türlerinden terör finanse edilebilmekle birlikte çevresel ve başka bazı etkenler terör örgütlerinin bir takım suç türlerine yönelmesine ve bu suçlardan daha fazla gelir elde etmesine neden olmaktadır. Bu nedenle terör örgütü de finansman ihtiyacının önemli bir bölümünü uyuşturucu ticaretinden sağlamaktadır. Bunun ana nedeni ise örgütün bu yasa dışı ticaret için uygun bir coğrafi konumda bulunması ve uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirin yüksek olmasıdır. Afyon ve türevi uyuşturucu maddelerin [3] başlıca üretim merkezi konumundaki Altın Hilal'den (Afganistan, Pakistan ve İran üçgeni) Türkiye'ye, buradan da Avrupa'ya sevk edilen uyuşturucunun kaçakçılığında dünyanın en önemli uyuşturucu kaçakçılığı rotalarından biri olan Balkan rotası kullanılmaktadır.

Terör örgütü üyelerinin bu coğrafya üzerindeki yaygın varlığı Balkan rotasını terör örgütü açısından oldukça işlevsel ve verimli kılmaktadır. Bununla birlikte Avrupa gibi gelişmiş ve refah merkezi bir bölgede uyuşturucu kullanımının daha yaygın olması, uyuşturucunun üretim bölgelerindeki fiyatı ile nihai satışının yapıldığı Avrupa sokaklarındaki perakende fiyatları arasındaki uçurum, uyuşturucun saflığının saptırılması ve terör örgütünün Avrupa genelinde yaygın örgütsel ağa sahip olması gibi etkenler, Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığından finansman sağlanmasında terör örgütüne ciddi bir motivasyon sağlamaktadır.

Uyuşturucu kullanımının ve kaçakçılığının toplumlar ve devletlere verdiği çeşitli zararlar uluslararası düzeyde dikkat çekmekte ve bu durum küresel ve bölgesel seviyede karşı tedbirlere, çalışmalara ve raporlara da konu olmaktadır. EMCDDA ve Europol[4] iş birliğiyle hazırlanan ve organize suç örgütleri ile terör örgütlerinin Avrupa çapında gerçekleştirdikleri uyuşturucu kaçakçılığını konu alan "AB Uyuşturucu Pazarları" isimli rapor da bu bağlamda Avrupa'nın nabzını tutmaktadır. Üç yılda bir yayımlanan rapor ilk olarak 2013 yılında daha sonra ise sırasıyla 2016, 2019 ve 2022-2023 yıllarında yayımlanmıştır. Buna karşılık Türkiye'de de

[3] Afyon ve Türevleri (Opiyatlar): Afyon, Morfin, Kodein, Metadon, Eroin. Detaylı bilgi için Bkz. https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php%3Fid%3D31991&ved=2ahUKEwju9IuN3r6FAxWlefEDHZrADIwQFnoECBgQAw&usg=AOvVaw1XuLG0QgnxRwESPUK3g4eb

[4] Europol çeşitli suçlara ilişkin istihbarat faaliyetleri yürüten bir Avrupa Birliği ajansıdır. Görevi; üye devletleri ilgilendiren ciddi suçların, terörizmin ve Birlik politikalarından birisinin kapsamına giren ortak bir çıkarı etkileyen suç türlerinin önlenmesi ve bunlarla mücadele edilmesi konusunda üye devletlerin polis ve diğer kolluk kuvvetlerinin eylemlerini ve bu birimler arasında işbirliğini desteklemek ve güçlendirmektir. Bkz. https://www.ab.gov.tr/files/rehber/10_rehber.pdf s.29

İçişleri Bakanlığı Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı'na bağlı Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi'nin (TUBİM) hazırladığı "Türkiye Uyuşturucu Raporu" Türkiye'nin uyuşturucu durumu ve konunun narkoterör boyutuna ışık tutmaktadır. Bu kapsamda TUBİM 2006 yılından günümüze yıllık raporlar yayımlamaktadır. TUBİM en son 2023 yılında Türkiye Uyuşturucu Raporu'nu yayımlamıştır.

Söz konusu raporlar her ne kadar uyuşturucu arzı, kullanımı ve kaçakçılığı ile mücadele gibi ortak bir amaca sahip olsalar da terör örgütünün Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri ve buradan finansman sağlamasına yönelik konunun AB ile Türkiye'nin yayımladığı raporlara yansımasında ciddi farklılıklar olduğu görülmektedir. Türkiye'nin raporlarında örgütün narkoterör yapılanmasının önemi ve boyutları öne çıkarken AB'nin raporlarında ise bu konu çok zayıf bir şekilde yer bulmaktadır. Burada konuyu daha ilgi çekici hale getiren ise AB raporlarının esasında Türkiye (TUBİM), Norveç ve AB üye devlerinin dahil olduğu bilgi ağıyla hazırlanmasıdır. Bu duruma rağmen Türkiye'nin raporlarında PKK terör örgütünün AB'deki uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerinin ciddi bir tehdit oluşturduğu ve örgütün AB uyuşturucu kaçakçılığı pazarını domine ettiğine ilişkin tespitlerin AB'nin raporlarına çok zayıf bir şekilde yansıması bu tez çalışmasına ilham olmuştur.

1.1. Konu, Amaç ve Kapsam

Bu tez çalışmasının konusu AB ve Türkiye tarafından yayımlanan uyuşturucu raporlarının narkoterör bağlamında karşılaştırılmasıdır. Çalışmanın amacı, AB raporlarının hazırlanmasında Türkiye'nin katkı sağlamasına ve istihbarat, kolluk ve adli anlamda AB'nin kurumsallaşmanın en üst seviyelerde olduğu bir coğrafya olmasına rağmen PKK terör örgütünün Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri bağlamında AB raporları ile Türkiye'nin raporları arasındaki farklılığın nedenlerini Ders Çıkarma Odaklı Avrupalılaşma kuramı çerçevesinde ortaya çıkarmaktır. Ayrıca bu durum Türkiye'nin yayımladığı raporlarda dahi eleştiri konusu olmasına rağmen literatürde bu konuda bir boşluk olduğu gözlemlenmiş ve bu alanda literatürün gelişmesi de amaçlanmıştır. Buradan hareketle bu çalışmanın araştırma sorusu, Türkiye'nin yayımladığı Türkiye Uyuşturucu Raporlarında neden PKK'nın Avrupa'daki yaygın uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri Narkoterör başlığı altında önemle vurgulanırken, AB'nin yayımladığı AB Uyuşturucu Pazarları Raporlarında bu husus zayıf bir şekilde yer almaktadır?

Bu çalışmada EMCDDA ve Europol iş birliğiyle 2013, 2016, 2019 ve 2022-2023 yıllarında yayımlanan AB Uyuşturucu Pazarları Raporları ile Türkiye'de Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı'na bağlı TUBİM'in her yıl yayımladığı 2013-2023 yıllarındaki Türkiye Uyuşturucu Raporları karşılaştırılmıştır. 2022-2023-2024 yıllarında eroin, kokain, esrar, amfetamin, metamfetamin, ekstazi/MDMA ve yeni psikoaktif maddeler için ayrı ayrı raporlar şeklinde yayımlanması planlanan AB Uyuşturucu Pazarları Raporu, 2013, 2016 ve 2019 yıllarında tek parça olarak yayımlanan AB Uyuşturucu Pazarları Raporlarından bu anlamda farklılık göstermektedir. Kokain ve metamfetamin 2022 yılında, esrar ve amfetamin 2023 yılında yayımlanmış ve eroin, ekstazi/MDMA ile yeni psikoaktif maddelerin ise 2024 yılında yayımlanması planlanmıştır. Dolayısıyla 2024 yılında yayımlanması planlanan eroin, ekstazi ve yeni psikoaktif maddelerle ilgili AB Uyuşturucu Pazarları Raporları bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

EMCDDA, 1996 yılından bugüne kadar her yıl "Avrupa Uyuşturucu Raporu" isimli başka bir rapor daha yayımlamaktadır. Ancak bu raporun EMCDDA ile Europol ortaklığıyla hazırlanan AB Uyuşturucu Pazarları Raporu ile karıştırılmaması gerekmektedir. Zira Avrupa Uyuşturucu Raporu uyuşturucunun toplumsal boyutuna dikkat çekerken AB Uyuşturucu Pazarları Raporu konunun kriminal boyutuna odaklanmaktadır. Son olarak bu çalışma, terör örgütünün Avrupa'da ki uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerinin AB ve Türkiye'nin raporlarına yansımalarını ele alması nedeniyle örgütün Avrupa dışındaki uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri tezin ana kapsamı dışında bırakılmıştır.

Yazında, Türkiye ile AB uyuşturucu raporlarının kuramsal temelde karşılaştırıldığı ve Türkiye ile AB arasındaki PKK bağlamında ortaya çıkan yaklaşım farklılığının ele alındığı daha önce yapılmış başkaca bir çalışmanın olmaması bu çalışma açısından motive edici bir etken olmuştur. Dolayısıyla Türkiye'nin yayımladığı uyuşturucu raporlarında dahi eleştiri konusu olmuş olan ancak yazında yer bulamayan söz konusu hususun eksikliğine yönelik literatüre katkı sağlanması da amaçlanmıştır.

Bu çalışma kapsamındaki ilgili uyuşturucu raporlarının, PKK bağlamında ihtiva ettikleri hususlar kadar etmediklerinin de konuya yönelik kapsamlı bir değerlendirme yapmaya imkan tanımaları açısından önemli oldukları değerlendirilmektedir. Ayrıca tezin başlığı, hem sadelik hem de raporların Norveç ve Birleşik Krallık gibi AB üyesi olmayan Avrupa ülkelerini de kapsaması nedeniyle "Narkoterörizm Açısından Türkiye ve Avrupa'da Yayımlanan Resmî

Raporların Karşılaştırmalı Analizi" şeklinde seçilmiş ve tez içeriğinde de raporların AB'nin kurumsal çalışmaları olması nedeniyle "AB'de yayımlanan raporlar" şeklinde ifade edilmiştir.

1.2. Literatür Değerlendirmesi

Kaçakçılık, tanım olarak esasında çeşitli malların veya uyuşturucu vb. yasa dışı maddelerin gümrüklerin kontrolü dışında bir ülkenin sınırlarından geçirilmesi şeklinde ifade edilebilir (Emniyet Genel Müdürlüğü [EGM] b.t.). Türk Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda da kaçakçılık, bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde "Nitelikli hale" gelmekte ve verilecek ceza iki katına çıkmaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi 2007).

Uyuşturucu kaçakçılığı; üretim, kaçakçılık ve dağıtım olmak üzere üç aşamalı bir süreci ihtiva etmektedir. Avrupa, uyuşturucu kaçakçılığının bütün aşamalarının gerçekleştiği önemli bir coğrafyadır. Uyuşturucunun en az maliyetle ve en yüksek kârla Avrupa sokaklarında satışının gerçekleşmesi amacına yönelik bazı uyuşturucu türleri Avrupa sınırları içinde üretilmekte, bazıları ithal edilmekte, bazılarının ise öncül maddeleri Avrupa dışına ihraç edilerek daha uygun maliyetle nihai ürün şeklinde yeniden Avrupa'ya transfer edilmektedir. Uyuşturucunun Avrupa sokaklarında dağıtımı ise çeşitli organize suç ve terör örgütleri tarafından gerçekleştirilmektedir.

Uyuşturucu, AB'deki en büyük suç pazarı olarak öne çıkmaktadır. AB içinde faaliyet gösteren suç örgütlerinin üçte birinden fazlası çeşitli uyuşturucu türlerinin üretimi, kaçakçılığı ve dağıtımına dahil olmaktadırlar. AB'deki perakende uyuşturucu ticaretinde elde edilen yıllık gelirin en az 24 milyar Avro olduğu tahmin edilmektedir. Bu devasa gelirler organize suç örgütlerinin ve terör örgütlerinin diğer suçları işlemeleri için finansman sağlamaktadır. Bu da AB, Türkiye ve diğer ülkelerdeki insanların can güvenlikleri ve refahları için büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Söz konusu suç ve terör örgütleri çoğunlukla yolsuzluk olaylarıyla uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerini kolaylaştırmaktadırlar. Bunlar genel olarak sahte ithalat ve şirket tescil sertifikalarıdır. Bu yolla yasal mallar arasında uyuşturucu da getirilmektedir (Europol 2017).

EMCDDA'ya göre Avrupa'da 2018 yılında ele geçirilen uyuşturucu türlerinin toplama oranları; %71 esrar (%40 kubar esrar, %29 toz esrar ve %2 esrar bitkileri), %10 kokain ve taş kokain, %6 amfetaminler, %5 eroin, %3 ekstazi/MDMA (Amfetamin türevi) ve %6 diğer maddelerdir. Esrarın açık ara en çok talep edilen ve tüketilen uyuşturucu türü olduğu

görülmektedir. Avrupa'ya kaçakçılığı yapılan başlıca uyuşturucu maddeler ise toz esrar, kokain ve eroindir (EMCDDA 2020a: 9). Avrupa'da 70 milyonu aşkın kişinin esrar kullandığı tahmin edilmektedir (Cumhuriyet 2019).

Europol de, AB'de uyuşturucu kaçakçılığı bağlamında beş ana uyuşturucu türünden bahsetmektedir. Bunlar esrar, eroin, kokain, amfetaminler ve ekstazidir. Uyuşturucu ticaretinde bunlar arasında en büyük paya sahip olan %38'lik pazar payıyla esrardır. Esrardan elde edilen yıllık gelir ise 9.3 milyar Avrodur. Esrardan sonra sırasıyla %28 pazar payı ve 6.8 milyar Avroluk gelirle eroin, %24 pazar payı ve 5.7 milyar Avroluk gelirle kokain, %8 pazar payı ve 1.8 milyar Avro ile amfetaminler ve son olarak ise %3'lük pazar payı ve 700 milyon Avroluk gelirle ekstazi gelmektedir. Amfetaminler ve ekstazi genel olarak sentetik uyuşturucu türleri olarak da adlandırılmaktadır (EMCDDA, Europol 2016a).

UNODC'a göre 2018 yılında dünyada yaklaşık 192 milyon kişinin esrar kullandığı tahmin edilmektedir. Bu da esrarı dünyada en çok kullanılan uyuşturucu türü yapmaktadır. Esrar, bazı bitki kökenli uyuşturucu türlerinin aksine dünya genelinde birçok ülkede üretilebilmektedir. 2010-2018 yılları arasında dünya genelinde 151 ülkede esrar üretimi tespit edilmiştir (UNODC 2020b: 67). Dolayısıyla yukarıdaki rakamlardan da görülmektedir ki esrar, dünyada en çok rağbet gören ve en çok kaçakçılığı yapılan uyuşturucu türü olarak öne çıkmaktadır.

Esrarın üretildiği etken bitki olan kenevirin reçine hali, daha çok (%51 oranında) Batı ve Orta Avrupa'da ele geçirilmektedir (UNODC 2020b: 72). Esrar dünyadaki başlıca üretim bölgelerinden Avrupa'ya taşınmaktadır. Afganistan kenevir reçinesinde en önemli kaynak ülkelerden birisidir. Afganistan'ı ise Pakistan ve Lübnan takip etmektedir. Afganistan'da üretilen kenevir reçinesi Orta Asya ve Avrupa'ya gönderilmektedir (UNODC 2020b: 73).

Aşağıdaki şekilde de görüldüğü üzere Altın Hilal olarak adlandırılan Afganistan, Pakistan ve İran üçgeni eroin başta olmak üzere afyon ve türevi uyuşturucu maddelerin başlıca üretim merkezi konumundadır. Burada üretilen uyuşturucu türleri Türkiye üzerinden Avrupa'ya Balkan Rotası olarak adlandırılan güzergahtan sevkedilmektedir (T.C. İçişleri Bakanlığı 2017: 46). Özellikle eroini Altın Hilal'den Batı ve Orta Avrupa'daki piyasalara götüren Balkan Rotası halen dünyanın en önemli uyuşturucu kaçakçılığı rotası olarak dikkat çekmektedir. 2018 yılında Afganistan dışındaki eroin ele geçirmelerinin %58'i bu rota üzerinde gerçekleşmiştir (UNODC 2020a: 19). Bununla birlikte Balkan Rotası Türk kolluk kuvvetlerinin başarılı operasyonları

sonucunda kaçakçılar tarafından çeşitlendirilmek zorunda kalmıştır. Balkan Rotası'na ilave kuzeyden ve güneyden yeni rotalar oluşturulmuştur (Hürriyet 2021; BBC 2019b). Dünya geneline bakıldığında uyuşturucu kullanımının gelişmekte olan ülkelere nazaran gelişmiş ülkelerde daha yaygın olduğu görülmektedir (UNODC 2020c). Bu tespit aslında neden Avrupa'ya doğru yoğun bir uyuşturucu akışının olduğu sorusunu da yanıtlamaktadır.

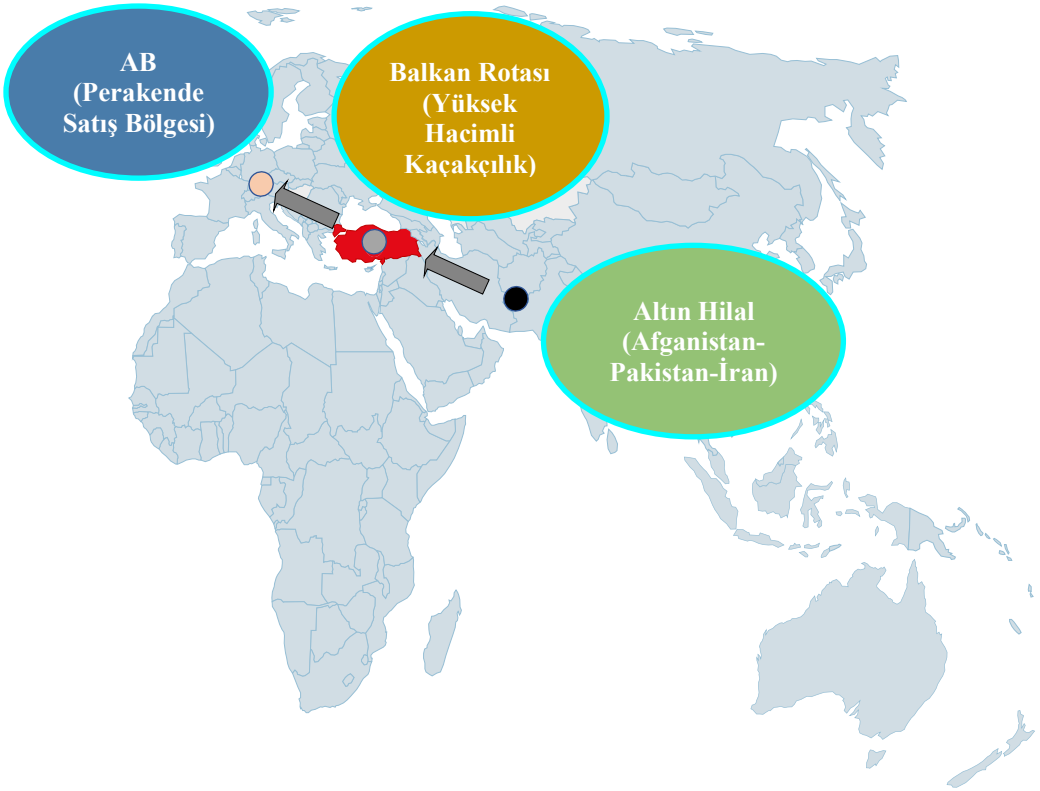

Şekil 2: Eroin ve Morfin Kaçakçılığı Rotası

Kaynak: World Drug Report 2023b, s. 176, https://www.unodc.org/res/WDR-2023/WDR23_Booklet_2.pdf (16 Kasım 2023)

Dünyada meydana gelen bazı küresel gelişmelerin de uyuşturucu kullanımı üzerine etkileri olabilmektedir. Bütün dünyayı etkisi altına alan Kovid-19 virüsü bu kapsamda uyuşturucu kullanımı üzerine önemli bir etkiye sahip olmuştur. Virüsün ekonomi üzerindeki olumsuz etkileri uyuşturucu kullanımı tehlikesini artırmıştır. Bu durumla birlikte sosyal ortamlarda kullanımı yaygın olan kokain gibi maddelere ilgi azalmış ve esrar gibi uyuşturucu maddelerin kullanımı önemli bir düzeyde artmıştır. Ayrıca Kovid-19 sürecinin başında uyuşturucu arzındaki azalma piyasadaki uyuşturucu türlerinin fiyatlarını artırmıştır. Organize suç örgütleri ve terör örgütleri de virüsün getirdiği yeni ortam ve şartlara hızla uyum sağlamışlardır. Söz gelimi sokağa çıkma yasakları ile birlikte satışlardaki daralma hem tüketici

hem de satıcıların çevrimiçi pazarlara, sosyal medya ağlarına, eve teslimat hizmetlerine yönelmelerine sebep olmuştur. Kovid-19, uyuşturucu kullanımını hassaslaştırmış ve uyuşturucu pazarında dijital teknolojilere ilgiyi artırmıştır (EMCDDA 2020b: 14). Dolayısıyla uyuşturucu ticaretinde internet ve çevrimiçi işlemlerin etkisinde artış söz konusudur. Bu yolla elde edilen gelirler artmakta ve kolluk kuvvetleri tarafından tespit edilmesi zorlaşmaktadır. İnternet ortamının anonim doğası ve burada kripto paraların kullanılabilmesi, bu yasa dışı ticaretin hem müşterileri hem de satıcıları için oldukça elverişli bir ekosistem oluşturmaktadır. Çevrimiçi platformlarda her çeşit uyuşturucunun reklamı da yapılabilmektedir (Europol 2017).

Gelişen teknoloji de uyuşturucu kaçakçılığını kolaylaştırmakta ve buradan daha fazla gelir elde edilmesine neden olmaktadır. Söz gelimi büyük ölçekli esrar üretimi için uygun iklim koşullarının çeşitli iklim kontrol ekipmanları ile kapalı ortamlarda sağlanması buna örnek olarak verilebilir. Organize suç örgütlerinin, sentetik uyuşturucu türlerinin üretilebildiği endüstriyel seviyede laboratuvarlara sahip olmaları yine benzer bir örnektir. Artan teknolojik kabiliyetleriyle insansız hava araçları da organize suç örgütleri tarafından daha etkin bir şekilde kullanılabilirler. Zira bu hava araçlarının daha ağır yükleri, daha uzun mesafelere hiçbir kontrole takılmadan taşıyabilecek olmaları büyük bir avantaj sağlayacaktır (Europol 2017).

Suç örgütleri ve terör örgütleri uyuşturucu kaçakçılığına ilişkin söz konusu dinamik sürece hızla adapte olabilmektedirler. Bu adaptasyon ve elde edilen devasa gelirler uyuşturucu kaçakçılığı suçunu özendirmekte ve büyütmektedir. Yukarıda ifade edildiği üzere uyuşturucu kaçakçılığı toplumlar üzerinde terörizmin finansmanı dahil çeşitli yıkıcı etkilere sahiptir. Ancak bilhassa AB özelinde uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanı konusu literatürde zayıf bir şekilde yer bulmaktadır. Bunun yerine terör örgütlerinin kendisi, eylemleri, saldırıları ve bunların sonuçlarının daha fazla yazına konu edildiği görülmektedir. Ancak terörizmin finansmanı olmadan terör örgütlerinin varlıklarını sürdürmeleri mümkün değildir. Terörizmin finansmanı konusu bağlamında uyuşturucu kaçakçılığı ve PKK terör örgütü dikkat çekmektedir.

Terörizmin finansmanı karmaşık bir faaliyet alanı olsa da amacına ulaştığında bir terör saldırısını mümkün kılabilmesi açısından çok kuvvetli bir etkiye sahiptir. Terörizmin finansman kaynakları yasal kaynaklar, yasal olmayan kaynaklar, halk desteği ve devlet sponsorluğu olmak üzere dörde ayrılmaktadır. Terörizmin finansmanında yasal kaynaklar ifadesinin kullanılması kafa karıştırıcı olabilmektedir. Ancak burada bahsi geçen yasallık çeşitli

terör örgütlerinin kurdukları paravan şirketlere işaret etmektedir. Dolayısıyla yasallık, güvenlik güçleri tarafından o işletmenin arkasında bir terör örgütünün tespit edilmesiyle birlikte sona ermekte ve adli süreç başlatılmaktadır. Yasal olmayan kaynaklar ise uyuşturucu, göçmen ve insan kaçakçılığı, çeşitli sahte ürünlerin kaçakçılığı, sigara kaçakçılığı, sözde devrim vergisi ile haraç, gasp ve hırsızlık olarak sıralanabilir. Halk desteği ve devlet sponsorluğu ise isimlerinden de anlaşılacağı üzere terör örgütlerine tabanlarından çıktıkları kendilerine müzahir toplum tarafından ve bazı devletler tarafından sağlanan maddi ve moral desteklerdir.

Türkiye özelinde ise terörizmin finansmanı konusunda uyuşturucu kaçakçılığı ve PKK terör örgütü öne çıkmaktadır. Uyuşturucu kaçakçılığı, terör örgütünün en önemli finansman kaynaklarından birisidir. Türkiye'nin coğrafi konumu terör örgütüne bazı finansman yöntemleri açısından elverişli bir ekosistem sunmaktadır. Bu elverişli finansman yöntemlerinin en önemlilerinden birisi de uyuşturucu kaçakçılığıdır. Zira uyuşturucu üretiminin merkezi konumundaki Altın Hilal ile uyuşturucu tüketimin yoğun ve satışının ise çok kârlı olduğu Avrupa arasında köprü konumunda olan Türkiye, PKK açısından uyuşturucu kaçakçılığında önemli bir transit ülke konumundadır.

Sosyal bilimler yazınına bakıldığında terör örgütlerinin gerçekleştirdiği şiddet olaylarının, terör örgütlerinin terör eylemlerine sürdürülebilirlik sağlayan finansmanından daha önde olduğu görülmektedir. Bu nedenle de terörizmin finansmanıyla ilgili literatürün görece zayıf olduğu söylenebilir. EMCDDA tarafından yayımlanan raporlarda da Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığı ve terörizm arasındaki bağın tam olarak bilinmediği ve konunun spekülasyon ve varsayımlara konu olduğu vurgulanmaktadır. Dahası bu ikisi arasında yaygın bir bağın bulunamadığı iddia edilmektedir (International Centre for the Study of Radicalisation [ICSR] 2019: 3).

Terör örgütlerinin organizasyonel yapıları, öğrenme seviyeleri, yerleşik bulundukları bölge, etki edebildikleri alanın büyüklüğü ve gerçekleştirdikleri saldırı ve eylemlerin niteliği ve şiddetine göre farklı finansman yöntemleri öne çıkmaktadır. Bütün bu etkenler terör örgütlerinin finansman stratejilerine yön vermektedir. Finansmanın türü de terör örgütlerinin gerçekleştirdiği eylem ve saldırıların çerçevesini çizmektedir. Bu bağlamda PKK terör örgütünün de genel anlamda uyuşturucu kaçakçılığını Avrupa genelinde yaygın bir şekilde gerçekleştirdiği değerlendirilmektedir. Bu durum birçok ulusal ve uluslararası resmi açıklamalar, raporlar ve açık kaynaklarda da yer bulmaktadır. Ancak bu durumun Türkiye ve

AB'nin yayımladığı uyuşturucu raporlarına farklı yansıdığı görülmektedir. Zira AB konuya daha şüpheci ve muğlak bakmaktadır.

2019 yılı AB Uyuşturucu Pazarları Raporuna da temel teşkil eden AB'nin başka bir raporunda da PKK terör örgütünün 1984'ten bu yana Türkiye'ye karşı sürdürdüğü terör eylemlerine ve örgütün organize suçlara dahil olduğuna dikkat çekilmekle birlikte 2012 yılından bu yana terör örgütünün AB'de uyuşturucu kaçakçılığına dahil olduğuna yönelik sınırlı örneklerin olduğu belirtilmiştir. Bu durumun gerekçesi olarak da konuyla doğrudan ilgili bilgilerin açığa çıkmaması ve kapalı kalması, yani kanıt yetersizliği veya terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığına ilişkin faaliyetlerinin Avrupa dışında gerçekleşiyor olabileceği öne sürülmüştür (EMCDDA 2019: 6).

Ancak raporun başka bir kısmında terör örgütünün Türkiye'nin güneydoğusunda insan kaçakçılığı koridorunu da kapsayan bir bölgede faaliyet göstermesi, Afganistan'dan İran ve Türkiye'ye, buradan da Avrupa'ya uzanan stratejik eroin kaçakçılığı güzergahında yer alması, gasp ve insan kaçakçılığı da dahil olmak üzere çeşitli organize suçlara bulaşmış olması ve Avrupa'da faaliyet göstermesi nedeniyle, örgütün AB'de uyuşturucu kaçakçılığı suçunu da işlediği tahmin edilmekte denilmektedir (EMCDDA 2019: 34). Dolayısıyla örgütün Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri ile ilgili AB tarafından muğlak bir tanımlamanın yapıldığı görülmektedir.

Aynı raporda dikkat çeken başka bir husus da Türkiye'nin 2017 yılında yayımladığı bir raporda terör örgütünün AB'de uyuşturucu kaçakçılığı gerçekleştirdiğine ilişkin tespitler ve Türk yetkililerin açıklamalarının "abartılı" olduğuna yönelik ifadelerdir. Türkiye'nin bahse konu raporunda, terör örgütünün Avrupa'daki yasa dışı uyuşturucu pazarının %80'ini kontrol ettiği, Irak Kuzeyinde eroin üretiminden 1,5 milyar dolar gelir elde ettiği, dönemin Başbakanı Binali Yıldırım'ın "Terör örgütü uyuşturucu ticareti yapıyor. Avrupa gençliğine eroin ve kokain satıyor, bu şekilde para kazanıyor." ifadesi ve yine dönemin AB Bakanının benzer şekilde, "Terör örgütü tarafından satılan yasa dışı uyuşturucular nedeniyle Danimarkalı gençler zehirlenme riskiyle karşı karşıya" ifadeleri yer bulmaktadır. Türkiye'nin bu tespit ve açıklamalarının ilgili AB raporunda "telaşlı ve panik yaratan" bir nitelikte olduğunun öne sürüldüğü görülmektedir (EMCDDA 2019: 34).

AB'ye göre uyuşturucu kaçakçılığı ile terör örgütü arasındaki bağlantıların kapsamı belirsizdir. Ayrıca uyuşturucu kaçakçılığının terör örgütü ile bağlantılı olduğunu doğrulayan

herhangi bir kanıt da bulunmamaktadır. Bu nedenle AB daha fazla kanıta ihtiyaç olduğunu değerlendirmektedir (EMCDDA 2019: 35). Dolayısıyla söz konusu gerekçeler sonucunda Türkiye ile AB'nin, PKK terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığı olgusuna yaklaşımı arasında ciddi bir fark meydana gelmektedir. Bu noktada Türkiye tarafından sunulacak daha fazla kanıtın durumu AB açısından daha anlaşılır ve kabullenilebilir bir çerçeveye oturtabileceği de dikkate alınması gereken bir husus olarak vurgulanabilir. Bununla birlikte bu tespit ve kanıtların daha çok kendi sorumluluk sahasında kendi kolluk kuvvetleri ve hukuk sistemi aracılığıyla AB tarafından gerçekleştirilmesi daha rasyonel olacaktır. Ancak PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerine karşı söz konusu mücadele ve girişimlerin arkasında AB'de güçlü bir siyasi iradenin olması gerekmektedir.

Ayrıca raporlarda terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığına katılımını gösteren bazı açık kaynak bilgilere de atıfta bulunulmuştur. Örneğin, Birleşik Krallık resmi istihbarat raporunda, Londra merkezli bir Kürt çetesi olan Tottenham Boys'un yerel Kürt işletmelerini hedef aldıkları ve para toplamak için şiddet kullandıkları ve haraç, gasp gibi suçlara dahil oldukları ve bu çetenin sokakta bazı uyuşturucu türlerini satmak için başka çetelerden adamlar çalıştırdığı ve Kuzey Londra'da ölümcül ve ölümcül olmayan bir dizi silahlı saldırı düzenledikleri belirtilmektedir (ICSR 2019: 46). Benzer şekilde, 2012 yılında ABD Hazine Bakanlığının Moldova'da PKK terör örgütü militanı olan üç şahsın, eroin, esrar üretimi ve ticareti kapsamında terör örgütünün kilit figürleri olarak nitelendirilmesinden bahsedilmiştir. Ayrıca bu şahıslardan birisi Romanya merkezli bir uyuşturucu kaçakçılığı örgütünün üyesi ve terör örgütünün de "üst düzey üyesi" olmakla suçlanmıştır. Başka bir örnekte ise 2013 yılında Hollanda ile Türkiye arasında bin ekstazi tabletinin ticaretini yapmakla suçlanan bir terör örgütü militanı uyuşturucu satıcısının Fransa'da tutuklanmasından söz edilmiştir. Şahsın temyiz duruşmasında avukatı tarafından uyuşturucu satıcısının "Örgüt ile ilgili faaliyetleri olduğu için" Türkiye'ye iade edilmemesi gerektiği belirtilmiştir (EMCDDA 2019: 35).

AB'nin terör örgütüne yaklaşım ve bakışına yönelik Türkiye ile farklı eksenlerde duruşu yalnızca uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanı konusunda değildir. Söz gelimi Almanya, 2011-2017 yılları arasında 387 terör örgütü zanlısına karşı terör suçundan dava açmış ancak bunlardan yalnızca 11'i iki ile dört yıl arasında hapis cezaları almışlardır. Türkiye örgüt militanı birçok teröristin tutuklanması iadesini talep etmiş ancak daha somut deliller talep edilerek bunların neredeyse tamamı reddedilmiştir (Anadolu Ajansı [AA] 2019). Ayrıca

PKK'nın finansmanında rol alan Rıza Altun isimli örgüt üyesi de 2007 yılında Fransa'da terör örgütü üyeliğiyle suçlanmasına rağmen buradan Avusturya'ya geçmiş ve Türkiye'nin kırmızı bültenle iade talebi karşılık bulmayarak Rıza Altun'un bir uçakla Kuzey Irak'a gitmesine imkan tanınmıştır (Institute for Security and Development Policy [ISDP] 2008).

Alman ceza kanununun "yabancı bir terör örgütüne üyelik" suçunu düzenleyen 129'uncu maddesinin "b" bendine göre yabancı bir milis güçte askeri eğitim almak ve muharebe tecrübesi edinmiş olmak "Yabancı bir terör örgütüne üyelik" suçundan cezayı gerektirmektedir (Oberlandesgerichts Stuttgart 2019). Ancak Almanya'nın resmi haber ajansı DW'nin aktardığına göre Alman yargısında bu konuda bir çifte standart söz konusudur. Suriye'de YPG terör örgütü saflarında savaşmak cezadan muafken Irak Şam İslam Devleti (DAEŞ) terör örgütü saflarında savaşanlar ise ceza almaktadırlar. Konuyla ilgili 2015 yılında Alman Sol Parti'nin soru önergesine Alman hükümetinin verdiği cevapta "İyi olduğu varsayılanlarla kötü teröristler gibi bir ayrım yapılmadığı" hususunun altı çizilmiştir (DW 2020).

Alman yargısına göre YPG üyeliği PKK terör örgütüne dolaylı üyelik olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle suç şüphesi halinde soruşturma başlatma yükümlülüğü doğmakta ve soruşturmalar açılmaktadır. Ancak soruşturma aşamasında çarpık uygulamalar meydana gelmekte ve Suriye'den dönen YPG militanları ile DAEŞ militanları farklı adli süreçlere maruz kalmaktadırlar. Alman resmi kaynaklarına göre 2019 yılı Ekim ayına kadar Almanya'ya dönen 122 DAEŞ'liden 23'ü hakkında savcılık, "yabancı terör örgütüne üyelik" şüphesiyle soruşturma açarken, Almanya'ya dönen 100 civarı YPG militanının yaklaşık 30'una soruşturma açılmış ancak hakkında dava açılan YPG militanı olmamıştır (DW 2020).

Alman Adalet Bakanlığı da DW'ye yaptığı açıklama ile "Mevcut uygulamalar çerçevesinde savcılık soruşturmalarının sonradan kapatıldığını" teyit etmiştir. Suriye'den döndükten sonra Almanya'da hakkında soruşturma açılan YPG militanlarının önemli bir bölümünü de YPG terör örgütüne üyelikleri konusunda kamuoyu önünde açıklama yapanlar oluşturmaktadır (DW 2020). Dolayısıyla YPG terör örgütü elemanlarının tespitleri, Alman resmi makamlarının özel çabası ile değil artık kamuya mal olmuş ve gözardı edilemeyecek kişiler ile sınırlı kalmıştır.

Bu kişilerden biri de Alman vatandaşı Jan-Lukas Kuhley'dir. Bu şahıs hakkındaki arama kararında da DW'de yayımlanan ve YPG'de geçirdiği dönemi anlattığı haberin etkisinin olduğu görülmektedir. Kuhley, Suriye'de DAEŞ'e karşı YPG terör örgütü saflarında savaşıp

Almanya'ya dönen Alman vatandaşlarından birisi olarak nitelenmektedir (ZEIT ONLINE 2023). Örgüt militanı Kuhley, DW'ye verdiği röportaj sonrasında kapısının çalındığını ve ellerinde Yargıtay'dan arama izni bulunan polisler tarafından arkadaşlarıyla kaldığı ev ve ailesinin evinin arandığını ifade etmiştir (DW 2020).

İdeolojik olarak PKK terör örgütü elebaşı Öcalan'ı model alan ve Suriye'nin kuzeyinde Öcalan'ın sözde devlet ideolojisine dayalı bir yapı inşa etmeyi hedefleyen YPG terör örgütü, DW'ye göre örgüt militanı Kuhley gibi Avrupalı sözde "idealist" solcu gençleri cezbetmektedir. Şahıs ifadesinde 2017 yılında gönüllü olarak YPG'ye katıldığını, Suriye'de aylar boyunca DAEŞ'e karşı silahlı çatışmalarda yer aldığını, Almanya'nın da dahil olduğu DAEŞ'le mücadele için kurulan uluslararası koalisyon tarafından desteklendiğini ve kendisinin Almanya'nın da çıkarları için terörle mücadele ettiğini savunmaktadır (DW 2020). Aynı şekilde Birleşik Krallık'ta da bir kişi PKK'nın Irak Kuzeyindeki eğitim kamplarına katıldığı gerekçesiyle bir yıl hapis cezasına çarptırılmış ancak Suriye'de YPG terör örgütüne katıldığı ve bu örgütün yanında çatışmalara girdiği için terör suçlamalarından beraat etmiştir (Europol 2021).

DW'nin konuyla ilgili Alman yargı çevrelerinden edindiği bilgiye göre YPG militanlarına yönelik soruşturmaların ilerleyememesinde siyasi nedenler rol oynamakta ve DAEŞ'e karşı askeri mücadelede YPG terör örgütünün "katkısına" dikkat çekilmektedir (DW 2020). Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi'nin 2178 sayılı kararına göre de yabancı terörist savaşçı; "Terörist eylemlerin sürdürülmesi, planlanması veya hazırlanması ya da örgüte katılım veya silahlı çatışma eğitimi de dahil olmak üzere terörist eğitimin sağlanması ya da eğitim alınması amacıyla ikamet ya da uyruğu dışındaki bir devlete seyahat eden kişi." şeklinde tanımlanmaktadır (United Nations [UN] Security Council 2014: 2). Dolayısıyla Alman iç hukuku ve uluslararası hukuk açısından yabancı terörist savaşçının tanımı ve yargılama yükümlülüğü ortadayken Alman yargı sisteminin YPG terör örgütü militanlarına yönelik söz konusu yaklaşımı, hem terörle mücadele açısından tutarsız hem de Türkiye ile işbirliğinden uzak bir tutumdur. YPG ile ilgili bahse konu durum yukarıda ifade edilmiş olan PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığı ve dolayısıyla terörizmin finansmanı ile mücadelede siyasi iradenin neden önemli bir gereklilik olduğu hususunu gözler önüne sermektedir.

PKK terör örgütünün Avrupa'daki hareket kabiliyet ve serbestisinin bir terör örgütü açısından ele alındığında oldukça geniş olduğu görülmektedir. Örneğin Kovid-19 virüsü öne

sürülerek örgüt Avrupa'da bir yardım kampanyası düzenleyebilmektedir. Terör örgütüne yakınlığı bilinen Kızılay benzeri sözde bir "yardım kuruluşu" olan "Heyva Sor A Kurdistan", PKK'ya müzahir medya kuruluşlarında reklamlar yayınlayarak para toplama faaliyetleri yürütebilmektedir. Dahası "Die Partei" isimli bir Alman partisinin de bu sözde yardım kuruluşuna 250 bin Avro yardım yaptığı bilinmektedir (Demirören Haber Ajansı 2020). Avrupa'da bütün ülkeleri kapsayan standart bir genelleme rasyonel olmayabilir ancak yukarıda sıralanan bütün bu gelişmeler nedeniyle Avrupa'nın PKK terör örgütünü himaye ettiğine yönelik Türkiye'de kuvvetli bir algı söz konusudur (Bayraklı, Yalçın, Yeşiltaş 2019: 9).

AB'nin Bask Euskadi ta Askatasuna (ETA) terör örgütü ile mücadelede İspanya ile birlikte sergilediği başarılı iş birliği sonuç getirmiş ve ETA'nın finansal ağlarına önemli bir darbe vurulmuşken PKK terör örgütüne karşı Türkiye ile benzer iş birliği ve etkili mücadelenin olmadığı görülmektedir (ISDP 2008). Terör örgütünün AB merkezli narkoterör yapılanmasının bertaraf edilmesi hem Türkiye hem de AB'nin lehine bir durumdur. Bu yüzden Türkiye ile AB arasındaki iş birliği seviyesinin artırılması gerekmektedir (Levitt 2009). Dolayısıyla burada yalnızca Türkiye ile birkaç AB üye ülkesinin iş birliği değil kurumsal anlamda AB'nin topyekün iş birliği çok önemlidir. Zira burada söz konusu olan bütün Avrupa uyuşturucu pazarıdır. Bütün Avrupa'ya yayılmış olan örgüt elemanlarının ve sempatizanlarının bu suçtan kaynaklı adli süreçlerle karşı karşıya kalma ve gerekli cezai süreçlere maruz bırakılmaları ve böylelikle Türkiye ile iş birliği süreçlerinin hızlı bir şekilde işletilmesi, Türkiye'nin iyi ilişkiler kurmak istediği AB'den haklı olarak beklediği bir tutumdur.

Bütün bu hususlarla birlikte madalyonun bir de diğer yüzünden bahsetmek gerekir. Literatürdeki terörizmin finansmanıyla ilgili analizler daha çok anekdot ve sonuçları yeterince sınanmamış yasal düzenlemelere dayanmaktadır (Myres 2012: 693). Genel olarak terörizmin finansmanı, kolluk kuvvetleri, adli süreçleri yürüten yargı çevresi ve konuyu araştıran akademik camia açısından zor bir alandır. Çeşitli suç türlerinden elde edilen paranın izinin sürülmesi konuya ilişkin en önemli zorluk olarak belirmektedir. Terörizmin finansmanını engellemeye yönelik yasal düzenlemelere hızlıca ayak uyduracak şekilde dinamik bir yapıya sahip olan terör örgütleri ve organize suç örgütleri fiziki nakit akışlarını çeşitli yöntemlerle gizleyebilme veya finans sektörü aracılığıyla para transferlerini şüpheli işlem uyarı sistemine takılmadan gerçekleştirme kabiliyetine sahiptirler. Bu nedenle de kanıtlı vakaların görece yetersiz oluşu bu çalışma açısından da bir mahzur ve dezavantaj olarak vurgulanabilir. Kavramsal açıdan ise

narkoterörizm olgusu üzerinde tartışmalar olduğu ve tanımına yönelik uzlaşının görece olmadığı ifade edilebilir. Narkoterör kavramı, bu çalışma bağlamında terör örgütlerinin eylemleri için uyuşturucu kaçakçılığından finansman sağlamaları kapsamında kullanılmıştır.

Türkiye, uyuşturucu kaçakçılığında önemli bir transit ülke olması nedeniyle ve Türk Polis ve Jandarmasının düzenlediği geniş çaplı operasyonlar sayesinde büyük miktarlarda uyuşturucu ele geçirmektedir. AB'de de uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele edilmekte ve kolluk kuvvetlerinin düzenlediği operasyonlarla çeşitli tür ve miktarlarda uyuşturucular ele geçirilmektedir. Temel anlamda hem AB hem de Türkiye uyuşturucu ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadeleye büyük önem vermekte büyük gayret sarf etmektedirler. Ancak AB ile Türkiye'nin farklı güvenlik kaygılarına sahip olmalarının AB ve Türkiye'nin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadeleye yönelik yaklaşımlarında farklılaşmaya neden olduğu görülmektedir. Zira Avrupa uyuşturucu pazarında arz azaltma yaklaşımında terör örgütünün göz ardı edilmemesi gerektiği aşikardır.

Hem Avrupa'da hem de genel anlamda yasal uygulamalara bakıldığında bir kişinin yalnızca uyuşturucu kaçakçılığından yasal süreçlere maruz kalması ile terör örgütü üyeliği ile birlikte yani terörizmin finansmanı açısından yasal süreçlerin işletilmesi farklı sonuçları doğuracaktır. Bu şekilde uyuşturucu kaçakçılığına yönelik artacak cezai müeyyide sonucunda terörle mücadeleye ve örgüt üyelerinin uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerine karşı daha caydırıcı bir cevap verilmiş olacağı bir gerçektir. Ayrıca terör örgütünün Avrupa nezdinde önemli bir uyuşturucu kaçakçısı terör örgütü olarak tescillenmesinin, kendisine müzahir Avrupa'da bulunan Kürt diasporasındaki "meşruiyet" algısına da darbe vuracağı ve PKK'nın buradan aldığı finansman, toplumsal destek ve moral gücünü kaybedeceği öne sürülebilir. Dahası bu durum Avrupa'dan terör örgütüne olası katılımları dahi azaltabilir ve önleyebilir. Esasında Türkiye, AB'nin uyuşturucu ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelesine yönelik hem EMCDDA hem de Europol ile iş birliği halindedir. Daha da önemlisi AB'ye aday ülke statüsüyle Türkiye, Kıbrıs meselesi başta olmak üzere, Ege, Doğu Akdeniz ve Libya özelinde Deniz Yetki Alanları, Ermenistan gibi dış politika konuları bir kenara bırakılırsa, AB'ye tam üyelik ve AB ile ekonomiden güvenliğe birçok konuda eşgüdüm halinde olma hedefindedir. İlerleyen bölümlerde daha detaylı ifade edilecek olan güvenlik bağlamında Türkiye'nin AB güvenliğine katkısı göz ardı edilemez bir husus olarak belirtilebilir.

Türkiye ile AB'nin son yıllarda bir kısmı yukarıda da sıralanan bazı dış politika konularında ayrıştığı aşikardır. Türkiye, yalnızca bölgesel bir oyuncu değil, aynı zamanda önemli bir küresel devlet olma hedefindedir. Yunanistan ve Fransa'nın öncü rol oynadığı ancak AB'de tam anlamıyla karşılık bulmayan Türkiye karşıtı dış politika Türkiye ile AB arasındaki güvenlik temelli iş birliği idealine zarar verici niteliktedir. Türkiye'nin Suriye ve Irak kuzeyinde PKK ile sınır ötesinde mücadelesi de ayrıca AB açısından bir ihtilaf konusu olarak belirmektedir. Bütün bu hususlar etrafında gelişen AB-Türkiye güvenlik uyumsuzluğu veya başka bir deyişle mücadelesi daha geniş bir perspektiften bölgesel güvenliğin göz ardı edildiği ve AB'nin de kaybedeceği bir sürece doğru evrilmektedir. Zira AB'nin Türkiye karşıtlığı ve olası yaptırımlarının, Türkiye'nin ülkesel güvenlik temelli dış politikasını değiştirmesi mümkün gözükmemektedir. Türkiye ile AB güvenlik başta olmak üzere birçok konuda birbirine bağımlıdır. Elbette AB açısından bazı konularda Türkiye ile ihtilaf ve rekabet olacaktır. Ancak nihayetinde bölgesel güvenliğin bir rekabet alanından ziyade iş birliği alanı olarak düşünülmesi gerekmektedir. Bu husus AB'nin de çıkarınadır. Türkiye AB güvenliği için yadsınamaz bir ortaktır. Bu ön kabul ile diğer konular üzerinde tartışma ve istişareler yürütülmelidir (Kujawa 2021: 108).

AB'ye katılım müzakerelerine 2005 yılında başlayan Türkiye aynı tarihte Müzakere Çerçeve Belgesi'ni kabul etmiştir. Türkiye'nin AB'ye katılım müzakereleri de söz konusu Müzakere Çerçeve Belgesi kapsamında toplumsal yaşamın hemen her alanını kapsayan 35 fasıl üzerinden yürütülmektedir. Müzakere sürecinde fasıllar, aday ülkelerin AB Konseyi tarafından belirlenen açılış kriterlerini yerine getirmesi halinde açılmakta ve yine her fasıl için Konsey tarafından belirlenen kapanış kriterlerinin yerine getirilmesi durumunda geçici olarak kapatılmaktadır. Bu süreçte bir üye ülkenin olumsuz görüş beyan etmesi dahi fasılların açılmasını veya kapanmasını engelleyebilmektedir. Mevcut durumda, Türkiye'nin AB'ye katılım müzakerelerinde on altı fasıl[5] müzakereye açılmış, bir tanesi geçici olarak kapatılmıştır. Dolayısıyla çeşitli vetolar nedeniyle Türkiye'nin müzakere süreci şuan için devam edememektedir (T.C. Dışişleri Bakanlığı AB Başkanlığı 2024a).

[5] Fasıl 25. Bilim ve Araştırma (müzakerelere geçici olarak kapanmıştır), Fasıl 20. İşletme ve Sanayi Politikası, Fasıl 18. İstatistik, Fasıl 32. Mali Kontrol, Fasıl 21. Trans-Avrupa Ağları, Fasıl 28. Tüketicinin ve Sağlığın Korunması, Fasıl 6. Şirketler Hukuku, Fasıl 7. Fikri Mülkiyet Hukuku, Fasıl 4. Sermayenin Serbest Dolaşımı, Fasıl 10. Bilgi Toplumu ve Medya, Fasıl 16. Vergilendirme, Fasıl 27. Çevre, Fasıl 12. Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı, Fasıl 22. Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu, Fasıl 17. Ekonomik ve Parasal Politika, Fasıl 33. Mali ve Bütçesel Hükümler, Bkz.: https://www.ab.gov.tr/katilim-muzakerelerinde-mevcut-durum_65.html

AB'nin tarihsel oluşumunu içeren AB entegrasyon süreci ve yeni aday ülkelerin AB'ye üyelik süreçleri literatürde oldukça fazla yer bulan bir araştırma alanıdır. Bu kapsamda Avrupalılaşma kuramı da söz konusu yazına katkılar sağlamıştır. Avrupalılaşma, genel olarak kamu politikalarıyla ilgili önemli kararların kademeli olarak üye ülkelerden Avrupa düzeyine aktarıldığı ve Avrupa kurumları, normları ve uygulamalarının gelişimi ile bunların üye/aday ülke içindeki etkilerini ele alan veya daha basit ifadeyle hem aşağıdan yukarı yükleme hem de yukarıdan aşağı indirme anlamına gelen Avrupa entegrasyon çalışmalarının yönetişim boyutuyla ilgili bir kuramdır (Faludi 2014: 155). Avrupalılaşma, AB kurumları ile Avrupa düzeyindeki politika sonuçlarının yerel politikalar ve çıkar politikaları üzerindeki etkisiyle ilgilenmektedir (Schimmelfennig, Sedelmeier 2005: 5). Literatürde genel olarak AB'nin ülke içi yansıma ve etkilerinden Avrupalılaşma olarak bahsedilmektedir (Schimmelfennig, Sedelmeier 2005: 1).

Temelde AB üye devletlerinin politika dönüşüm süreçlerini incelemek için kullanılan Avrupalılaşma, özellikle Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerine doğru genişlemeden sonra sıklıkla üyelik süreçlerini de kapsayacak şekilde genişlemiştir. Yazındaki söz konusu genişlemeyle birlikte Avrupalılaşma, AB'ye katılım öncesini ele alan Avrupalılaşma ve AB'ye üyelik sonrasını inceleyen Avrupalılaşma olacak şekilde iki ayrı süreç halinde literatürde yerini almıştır. Üyelik sürecinde AB'nin aday ülkelere etkisi ve söz konusu etkinin şiddeti gibi hususlar katılım öncesi Avrupalılaşma kuramı kapsamına girmektedir. Dolayısıyla Avrupalılaşma, AB'nin ilgili aday ülke üzerindeki dönüşümünü ele almaktadır.

Rasyonalist kurumsalcı yaklaşım[6] ile sosyolojik kurumsalcı yaklaşım[7] ise Avrupalılaşma kuramına ilişkin iki ayrı bakışı temsil etmektedir. Rasyonalist kurumsalcı yaklaşım,

[6] Rasyonel kurumsalcılık, aktörlerin uluslararası kurumlar hakkında nasıl karar verdikleri ve AB vb. kurumsallaşmış ortamlarda stratejik eylemlere nasıl giriştiklerini analiz etmenin bir yoludur. Kuram ayrıca aktörlerin, kurumsal uluslararası yapıların içindeki diğer aktörlerin seçimleri, etkileşimleri, içinde faaliyet gösterdikleri daha geniş bağlamların etkisi ve bu aktörlerin çeşitli kurumlar yaratarak ve onlar aracılığıyla çalışarak çevrelerini nasıl değiştirebileceklerini açıklamak için tutarlı bir amaç arayışına giriştikleri fikrine işaret etmektedir. Bu yaklaşım, uluslararası ilişkilerdeki çeşitli olguları incelemek için de kullanılmış ve özellikle uluslararası işbirliğinin analizinde katkı sağlamıştır. Rasyonel kurumsalcılık, her ne kadar karar almayla ilgili temel olarak paylaşımcı değil ve çekingen olsa da, ekonomi veya güvenlikle alakalı katı ülke odaklı hedeflerden diğer ülkeleri de düşünen daha fedakar hedeflere kadar bir dizi motivasyonu da dikkate almaktadır. Bkz. Roger, C., Snidal, D. ve Vabulas, F. The importance of rational institutionalism in the analysis of informal international institutions. Int Polit (2023). https://doi.org/10.1057/s41311-023-00483-3, s. 4.

[7] Sosyolojik kurumsalcılığa göre kurumsal formlar, rasyonellikleri ve verimlilikleri açısından değil, belirli formları aldıkları kültürel olarak spesifik yollar açısından analiz edilmelidir. Anlam sistemleri olan Kurumların/Uluslararası kurumların ve içlerindeki bireylerin/aktörlerin davranışları, entegre olan anlamlara ve manipüle edilen sembollere bağlıdır. Sosyolojik kurumsalcılığa göre kurumlar; geniş anlamda üyelerinin uyumlu eylem ve rolleri ile makul davranışlarını tanımlayan, birbiriyle

Avrupalılaşmada koşulluluğun önemine eğilmekteyken, sosyolojik kurumsalcı yaklaşım, sosyal öğrenmenin çıktısı olan norm temelli yakınsamaya odaklanmaktadır. Avrupalılaşma kuramında rasyonel kurumsalcı yaklaşımı temel alan Dış Teşvik modeline göre AB'ye üyelikte ödülün boyutu veya üyeliği kabul etmenin maliyeti sonucunda Avrupalılaşma ile Avrupalılaşmanın itici gücü olan AB koşulluluk stratejisinin etkinliği ortaya konmaktadır. Avrupalılaşma kuramında sosyolojik kurumsalcı yaklaşımı esas alan Sosyal Öğrenme modeline göre de Avrupalılaşma, meşruiyet, aidiyet ve siyaseten uyumluluk gibi etkenlerle açıklanmaktadır (Afşar 2017: 70-72).

Dış Teşvik modelinde, katılım sürecindeki koşulluluğun etkilerine ve ödüllere odaklanılmaktayken Sosyal Öğrenme modelinde ise sonuçlara değil uygunluk mantığı yani AB'nin belirli bir kolektif kimliğine, bir dizi değer ve normla birbirine bağlı bir Avrupa uluslararası topluluğuna odaklanılmaktadır (MacMillan 2021: 114). Schimmelfennig ve Sedelmeier'in, yukarıda sıralanan Dış teşvik modeli ve Sosyal öğrenme modeli ile birlikte Avrupalılaşmayı açıklayıcı geliştirdiği üçüncü model ise Ders Çıkarma modelidir.

Ders Çıkarma modeli AB'nin girişimleriyle değil aday ülkeler tarafından tetiklenerek AB kurallarının benimsenmesi sürecini içermesi nedeniyle diğer iki modelden ayrışmaktadır (Schimmelfennig, Sedelmeier 2005: 8-9). Ders Çıkarma modelinde devletler, kabul edecekleri, benimseyecekleri kurallar karşılığında AB tarafından ödüllendirilmeyi beklemekten ziyade ilgili kuralların ilgili aday ülkelerin münhasır toplumsal yapıları veya güvenlik kaygıları gibi etkenlerle uyuşup uyuşmadığına veya iç politik ihtiyaçlara etkili bir çare olup olmayacağına dikkat etmektedirler (Schimmelfennig, Sedelmeier 2005: 10). Bu tez çalışmasında Ders Çıkarma Modelinin, Türkiye'nin AB'nin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelesinden farklılaşmasını açıklayan en ideal model olduğu değerlendirilmektedir.

bağlantılı kural, rutin, anlayış ve anlam çerçevelerinin resmi ve gayri resmi derlemeleri olarak tanımlanmaktadır. Sosyolojik kurumsalcılıkta, kurumsal/örgütsel uygulamaların köken ve değişimi rasyonellik veya verimlilikle değil, daha geniş bir kültür içinde yaygın olarak değer atfedildiği ve kurumun/örgütün meşruiyetini arttırdığı değerlendirilen bir "uygunluk mantığı" tarafından tetiklenmektedir. Bu nedenle sosyolojik kurumsalcılık, aktörlerin çıkarlarının ve normların oluştuğu sosyal bağlama odaklanarak rasyonellik fikrini yeniden ele almaktadır. Sosyolojik kurumsalcılıkta normlar, değerler ve duygusal süreçler birleştirilerek rasyonel seçim paradigmaları genişletilmektedir. Bkz. Mackay F, Monro S, Waylen G. The Feminist Potential of Sociological Institutionalism. Politics & Gender. 2009;5(2):253-262. doi:10.1017/S1743923X09000208, ss. 255-256.

1.3. Yöntem

Bu tez çalışmasında AB ile Türkiye'nin yayımladığı uyuşturucu raporlarından yola çıkarak AB ile Türkiye'nin farklılaşan uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele yaklaşımları içerik analizi ve Ders Çıkarma odaklı Avrupalılaşma kuramı çerçevesinde açıklanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda AB ile Türkiye'nin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelesine yönelik yaklaşımları konusunda temel veriler sunması nedeniyle EMCDDA ve Europol işbirliğiyle hazırlanan AB Uyuşturucu Pazarları Raporları ile Türkiye'de Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı'na bağlı TUBİM'in yayımladığı Türkiye Uyuşturucu Raporları birincil yazılı kaynaklar olarak içerik analizi çerçevesinde ele alınmıştır. Söz konusu birincil kaynakların dışında konuya ilişkin diğer çeşitli raporlar, kitaplar, makaleler ve kamuoyuna yansıyan gelişmeler/haberler gibi açık kaynaklardan oluşan diğer veri kaynaklarından da faydalanılmıştır.

Bu çalışmada hem nicel hem de nitel verilerden faydalanılmıştır. Dolayısıyla çalışmanın konu kapsamı gereği hem nitel hem de nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Bu kapsamda ilgili literatür taranarak içerik analizi yapılmıştır. Terör ve terörün finansmanı her ne kadar sosyal bilimlerin yorumsamacı ve pozitivist iki farklı alanında kalsada terörün finansmanı ve terör arasındaki zincirleme bağ, bu iki ayrı alanı birlikte kullanma gerekliliğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak bu tez çalışmasının yürütülmesinde sosyal bilimler araştırmalarında kullanılan pozitivist yaklaşım ve yorumsamacı yaklaşım birlikte kullanılacaktır. Pozitivist yaklaşımın somut verilere dayanma zorunluluğu ile uyuşturucu kaçakçılığından finansman sağlanmasına yönelik veriler gözler önüne serilirken, yorumsamacı yaklaşımla da bu veriler analiz edilmeye çalışılacaktır.

AB'nin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadeledeki yaklaşımının ve PKK terör örgütüne yönelik yaklaşımının daha somut verilerle daha iyi anlaşılabilmesi ve çalışmanın ampirik yönünün kuvvetlendirilmesi için EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı ve Adalet Bakanlığı Suçluların İadesi Bürosu ile görüşülerek PKK terör örgütü bağlamında uyuştucu kaçakçılığı ile mücadelede AB'nin Türkiye ile işbirliği yapıp yapmadığına yönelik bilgi alınmak istenmiştir. Özellikle Suçluların İadesi Bürosu'ndan 2013-2023 yılları arasında Türkiye'nin AB ülkelerinden iadesini talep ettiği uyuşturucu kaçakçılığı suçunu işleyen terör örgütü elemanlarının sayısı, bunların kaçına olumlu cevap verildiği ve olumsuz cevap verilenlerin gerekçeleri gibi hususlarda istenilen verilerle AB'nin terör örgütü ile ilgili tutum

ve yaklaşımı çalışmadan faydalanmak isteyecek okuyucuya sayılarla net bir şekilde aktarılmak istenmiştir. Ancak yetkililer tarafından konu ile ilgili açık kaynaklara işaret edilerek söz konusu verilerle ilgili talepler reddedilmiştir.

Ayrıca PKK terör örgütünün Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri ile ilgili çeşitli Avrupa ülkelerinde basına yansıyan haberlere, mahkeme kararlarına veya resmî kurumların açıklamalarına açık kaynaklardan mümkün olduğunca erişilmek istenmiş ancak Avrupa ülkelerinin farklı dillere sahip olması nedeniyle yeterli taramanın yapılamaması bu çalışma açısından bir sınırlılık olarak ifade edilebilir.

1.4. Tezin Yapısı

Bu çalışma giriş ve sonuç bölümleri hariç dört ana bölümden oluşmaktadır. "Terörizmin Finansmanı: Kavramsal Çerçeve" başlıklı bölümde önce narkoterörizm kavramı yazında yer bulan ontolojik tartışmalar ışığında ve tanımını da kapsayacak şekilde ele alınmış, sonrasında terörizmin finansmanı nedir, hangi suç türlerinden hangi yöntemler ile terörizmin finansmanı sağlanmaktadır, söz konusu suç türlerini terörizmin finansmanı açısından cazip hale getiren özellikler nelerdir gibi soruların cevapları verilmeye çalışılmış ve bölümün sonunda terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik uluslararası yasal çerçeveden bahsedilmiştir.

"Kuramsal Çerçeve" başlıklı bölümde tezin konusuyla bağdaştırılarak Avrupalılaşma Kuramı ile Ders Çıkarma Modeli yaklaşımlarının literatür değerlendirmesi sunulmuştur. Bu bölümle Türkiye'nin PKK terör örgütü bağlamında AB'den farklılaşan uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadelesinin kuramsal çerçevesine yönelik altyapısı oluşturulmaya çalışılmıştır.

"PKK Terör Örgütünün Avrupa'da Uyuşturucu Kaçakçılığı ve Konunun AB ile Türkiye'nin Raporlarına Yansıması" isimli bölümde PKK terör örgütünün genel bir değerlendirmesi yapılarak örgütün uyuşturucu kaçakçılığı ile ilişkisi ve Avrupa'daki yapılanmasından bahsedilmiştir. Daha sonra sırasıyla AB'nin ve Türkiye'nin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelesi, AB ve Türkiye'nin yayımladığı uyuşturucu raporları; önce genel olarak, sonra narkoterör ve PKK terör örgütü bağlamlarında ele alınmıştır. Bu bölümde AB Terörizm Durumu ve Eğilim Raporları (TESAT) ve EMCDDA'nın yayımladığı raporlara da değinilmiştir. Bölümün sonunda terörizmin finansmanının tespitindeki zorluklar ele alınarak

konunun karmaşıklığına da vurgu yapılmıştır. Bu bölümde AB ve Türkiye'nin terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerine ilişkin farklılaşan bakış açılarının raporlar vasıtasıyla ortaya konması amaçlanmıştır.

"Ders Çıkarma Odaklı Avrupalılaşma Kuramı Bağlamında AB ve Türkiye'nin Yayımladığı Uyuşturucu Raporlarının Karşılaştırılması" başlıklı son bölümde Ders Çıkarma odaklı Avrupalılaşma kuramı çerçevesinde Türkiye'nin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelesinin AB'den ayrışması açıklanmaya çalışılmıştır.

2. TERÖRİZMİN FİNANSMANI: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanı bağlamında ele alınan AB ve Türkiye'nin uyuşturucu raporlarının karşılaştırıldığı bu tez çalışmasında konuya hazırlık açısından öncelikle terörizmin finansmanı konusunun kavramsal olarak incelenmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Ne yasal ne de yasa dışı hiçbir örgüt para kaynağı yani finansman olmadan ayakta kalamaz ve faaliyetlerini sürdüremez. Bu bölümde bu gerçeklikten yola çıkılarak finansman ve terör arasındaki ilişki açıklanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda öncelikle narkoterörizm olgusunun tanımı ve literatürdeki konuya ilişkin tartışmalar ele alınmış, daha sonra ise terörizmin finansmanının ne olduğu, ne tür karnaklardan hangi yollarla finansman sağlanabildiği incelenmiştir.

Küresel düzeyde etkiye sahip olan terör ve terörizmin finansmanı olgusu uluslararası işbirliği ve tedbirleri de beraberinde getirmiştir. Terörle mücadele konusunda yeterli düzeyde küresel işbirliğinden söz etmek mümkün görünmemektedir. Bununla birlikte terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik BM nezdinde oluşturulan uluslararası yasal çerçeve ile bu mücadeleye katkı sağlanması amaçlanmıştır. Terörizmin finansmanına ilişkin kavramsal çerçevenin önemli bir boyutu olan terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik uluslararası yasal çerçeve de bu kapsamda "Terörizmin Finansmanı ve Konuya Yönelik Uluslararası Yasal Çerçeve" başlığı altında incelenmiştir.

Literatüre bakıldığında terör örgütlerinin; ne tür suçlardan, hangi yollarla gelir elde edeceği hususunu bir değerlendirme süzgecinden geçirdikleri görülmektedir. Konunun derinlemesine anlaşılabilmesi için bu bölümde söz konusu değerlendirme sürecini etkileyen veya başka bir deyişle finansman kaynağını cazip hale getiren özelliklere de bölümün sonunda değinilmiştir.

2.1. Narkoterörizm

Kavramsal olarak narkoterörizm, 2000'lerin başlarından itibaren daha sık kullanılmaya başlamıştır. Ancak bu kavram çeşitli şiddet olgularını ihtiva eden ve amaç ve sonuçlarına göre değişik süreçlere evrilen bir yapıya sahiptir. Kavram ilk kez Peru'da uyuşturucu kaçakçılığından finansman sağlayan suç örgütlerinin güvenlik güçlerine saldırılar da düzenlemesi sonrasında 1983 yılında kullanıldığı görülmüştür. Kavramsal açıdan

Kolombiya ve Kolombiya Devrimci Silahlı Kuvvetleri (FARC) de yazında önemli bir inceleme konusudur. Kolombiya'daki FARC ile kolluk güçleri arasındaki yoğun çatışma ve mücadele süreci çeşitli kavramları da ortaya çıkarmış ve FARC'a "narko-gerilla" ve Kolombiya Adalet Bakanının öldürüldüğü 1984 yılından 1993 yılına kadar süren ve 5000'den fazla insanın öldüğü sürece de "narko-terör dönemi" gibi tanımlamalar dönemin şiddet boyutunu gözler önüne sermiştir. Yazında Kolombiya ve Meksika'daki uyuşturucu kartellerinin terörizm tanımına giren her türlü eylemi gerçekleştirdikleri stratejileri de narkoterörim olarak tanımlanmaktadır (Ağkaya, Genç Yılmaz, Gülboy 2022: 24-26).

Önceleri Latin Amerika'daki uyuşturucu kaçakçısı organize suç örgütleri ve isyancı gruplar için kullanılan narkoterörizm kavramı Altın Hilal başta olmak üzere Orta ve Güneydoğu Asya ile bağlantılı bölgelerde de gelişen ve büyüyen ve küreselleşen bir olgudur. PKK terör örgütünün de bu bölgeden elde edilen uyuşturucudan finansman sağladığı raporlara konu olmaktadır. Konuyla ilgili birçok uzmanda uyuşturucu kaçakçılığının terör örgütleri için en önemli gelir kaynaklarından olduğunu vurgulamaktadır. Ancak yazında uyuşturucu ile terör örgütleri arasındaki bağlantının zamana bağlı değişkenlik, suçun ölçeği ve farklı jeopolitik koşullar gibi etkenler bağlamında kesin ve standartlaştırılmış bir bağlantısallıktan bahsedilemediği görülmektedir (Ünal 2019: 2; Giuseppe 2022: 3).

Terörizmin tanımına ilişkin uzlaşıdan yoksun olan literatürün de etkisiyle narkoterör kavramında da benzer bir durumun söz konusu olduğu söylenebilir. Narkoterörizm, tanım olarak çerçevesi belirlenmekte güçlük çekilen bir kavramdır. Zira narkoterörizm kavramında işaret edilen hususlar çok çeşitlidir. Söz gelimi, PKK gibi uyuşturucu kaçakçılığı suçuna karışan terör örgütleri, terör örgütleri ile uyuşturucu kaçakçılığı yapan suç örgütleri arasındaki işbirliği, terör eylemleri gerçekleştiren uyuşturucu kaçakçısı organize suç örgütü liderleri ve uyuşturucu kaçakçılığından finansman sağlayan ve siyasi amaç güden gruplar narkoterörizm tanımı içinde kendisine yer bulan unsurlardır (Ağkaya, Genç Yılmaz, Gülboy 2022: 27).

Narkoterörizm kavramına yönelik tartışmalar hem meşruiyet hem de ontolojik açıdan devam etmektedir. ABD Uyuşturucuyla Mücadele Dairesi'ne (DEA) göre narkoterörizm, "Terör örgütlerinin veya bağlantılı kişilerin, kontrole tabi maddelerin yetiştirilmesi, üretilmesi, taşınması veya dağıtımına ve bu faaliyetlerden elde edilen paralara doğrudan veya dolaylı olarak katıldığı terörizmin bir alt türü. Bununla birlikte, narkoterörizm, terör faaliyetlerini sürdürmek veya finanse etmek için diğer suç örgütlerinin veya bağlantılı kişilerin

vergilendirilmesi, güvenlik sağlama veya uyuşturucu kaçakçılığı çabalarına başka şekilde yardım veya yataklık etme süreçlerine katılımı da kapsayabilir." ABD Adalet Bakanlığı'na bağlı DEA'daki söz konusu tanımlama bu şekilde iken ABD Savunma Bakanlığı'nda ise kavram, "Uyuşturucu kaçakçılarının amaçlarına ulaşmak için yürütülen terörizm ve çeşitli terör saldırıları ile hükümetlerin dikkatlerinin uyuşturucu operasyonlarından başka yöne çekilmesi ve dikkatlerinin dağıtılması" olarak sunulmaktadır. Aynı ülkedeki iki bakanlığın dahi konuya ilişkin farklı tanımlama yapmaları esasında narkoterör kavramı üzerinde genel anlamda bir görüş birliğinin olmadığını kanıtlar niteliktedir (Giuseppe 2022: 3-4).

Kavramsal açıdan narkoterörizmin, Türkiye'nin yayımladığı uyuşturucu raporlarına terör örgütlerinin finansman sağlaması yönüyle yansıdığı görülmektedir. AB raporlarında ise organize suç örgütlerinin finansman sağlaması ve zayıf bir içerikle de terör örgütlerinin finansman sağlaması şeklinde yer bulmuştur.

2.2. Terörizmin Finansmanı ve Konuya Yönelik Uluslararası Yasal Çerçeve

Hem terörizmin finansmanı hem de kara para aklama konusu küresel boyutta ciddi problemler olarak literatürde analizlere de sıklıkla konu olmaktadır (Teichmann 2019: 3). Esasında kara para aklama da terörizmin finansmanında bir aşamaya işaret etmektedir. Elbetteki bütün kara para aklama faaliyetleri terörizmin finansmanı maksatlı olmayabilir. Kara para aklamada yasa dışı yollardan edinilen para, terör örgütleri tarafından çeşitli yollarla uluslararası finansal sisteme entegre edilmektedir. Dolayısıyla kara para aklama ve terörizmin finansmanının kesiştiği veya ayrıştığı durumlar vardır (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD] 2019: 25). Bazı işletmeler aracılığıyla yapılmamış işlemlerin yapılmış gibi gösterilip karşılığında para transferinin yapılması veya tıpkı Avrupa'da PKK terör örgütünün yaptığı gibi kendisine müzahir yayın organları vasıtasıyla kara paranın aklanması gibi yöntemler buna örnek olarak gösterilebilir (Hürriyet 2003).

Uluslararası düzeyde terörizmin finansmanıyla mücadeleye ilişkin en üst bağlayıcı yasal çerçeve Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme'dir. [8] Bu sözleşmenin önsözünde terör örgütlerinin finansmanının önlenmesinde özellikle uyuşturucu

[8] Sözleşmenin özgün İngilizce metni EK-1'de sunulmuştur. Ayrıca Bkz.: https://treaties.un.org/doc/db/terrorism/english-18-11.pdf (1999a)

kaçakçılığına da atıfta bulunulmaktadır. 28 maddeden oluşan bu sözleşme[9] kapsamında Terörizmin Finansmanı şu şekilde tanımlanmıştır; "Bu sözleşmenin ekinde listelenen sözleşmeler[10] kapsamında ve bu sözleşmede tanımlandığı gibi terör eyleminin amacı, doğası veya bağlamı gereği masum bir sivili, bir nüfusu korkutmak veya bir hükümeti veya uluslararası bir kuruluşu herhangi bir eylemde bulunmaya veya kaçınmaya zorlamak için bir sivilin ölümü veya ciddi yaralanmasına neden olacak herhangi bir eylem veya silahlı bir çatışma durumundaki suçların işlenebilmesi için eğer bir kişi doğrudan veya dolaylı, yasa dışı ve kasıtlı olarak ihtiyaç duyulan fonu sağlar veya tamamen/kısmen kullanılacağı bilgisiyle fon sağlar veya toplarsa, bu sözleşme bağlamında suç işlemektedir." (UN 1999b: Md.2).

Yukarıdaki tanımla birlikte söz konusu suça suç ortağı olarak iştirak etmek, suçun işlenmesini örgütlemek veya başka kişilere bu suçun işlenmesi yönünde talimat vermek, yukarıdaki tanımdaki bir veya birden fazla suçun birlikte hareket eden bir grup tarafından işlenmesine katkıda bulunmakta[11] bir kişinin suç işlediği anlamına gelmektedir (T.C. Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler ve AB Genel Müdürlüğü b.t.).

---

[9] Bu sözleşmeye göre;
1. "Fon" her ne suretle edinilmiş olursa olsun, maddi veya gayri maddi, menkul veya gayrimenkul, her türlü kıymeti ve bu kıymetler üzerinde bir mülkiyet hakkı veya çıkarı kanıtlayan, elektronik veya dijital şekilleri dahil olmak üzere, her türlü görünüşteki belge ve yasal araçları ve bu çerçevede banka kredilerini, seyahat çeklerini, para havalelerini, hisse senetlerini, teminatları, tahvilleri, kredi mektuplarını, işbu tadat sınırlayıcı olmaksızın kapsar.
2. "Getiri" sözleşmede tanımlanan türde bir suçun işlenmesi sonucunda doğrudan veya dolaylı olarak edinilen fonları veya böyle bir suçun işlenmesi sayesinde doğrudan veya dolaylı olarak temin edilen fonları kapsar. Bkz.: https://diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/adli_yardimlasma/adli_isbirligi_ceza/suclularin_iadesi_ek/terorizmin_finansmanının_önlenmesine_ilişkin BM sözlesmesi.pdf

[10] Bahse konu sözleşmeler: 16 Aralık 1970'te Lahey'de yapılan "Yasa dışı Uçak Ele Geçirmesinin Bastırılması Sözleşmesi", 23 Eylül 1971'de Montreal'de yapılan "Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Yasa dışı Eylemlerin Bastırılması Sözleşmesi", BM Genel Kurulu tarafından 14 Aralık 1973 tarihinde kabul edilen Diplomatik Temsilciler de dahil olmak üzere "Uluslararası Korunan Kişilere Karşı Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi", 17 Aralık 1979'da BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen "Rehinlerin Alınmasına Karşı Uluslararası Sözleşme", 3 Mart 1980'de Viyana'da kabul edilen "Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Sözleşmesi", 24 Şubat 1988 tarihinde Montreal'de yapılan "Sivil Havacılık Güvenliğine Karşı Yasa dışı Eylemlerin Bastırılması Sözleşmesi'ne ek olarak Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Havaalanlarında Yasa dışı Şiddet Eylemlerinin Bastırılması Protokolü", 10 Mart 1988 tarihinde Roma'da yapılan "Deniz Seyrüsefer Emniyeti Güvenliğine Karşı Yasa dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşme", 10 Mart 1988 tarihinde Roma'da yapılan "Kıta Sahanlığında bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasa Dışı Hareketlerin Önlenmesi Protokolü", BM Genel Kurulu tarafından 15 Aralık 1997'de kabul edilen "Terörist Bombalamaların Bastırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme". Bkz.: https://diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/adli_yardimlasma/adli_isbirligi_ceza/suclularin_iadesi_ek/terorizmin_finansmanının_önlenmesine_ilişkin BM sözlesmesi.pdf

[11] Bu katkı kasıtlı olmalı yani ya eylem ve amacı anılan suçun işlenmesini gerektiren bir grubun bu suç teşkil eden eylemini kolaylaştırmaya veya amacına hizmet etmeye yönelik olmalı ya da grubun, bu suç kapsamında bir suç işleme niyetinde olduğunu bilerek yapılmış olmalıdır. Bkz.: https://diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/adli_yardimlasma/adli_isbirligi_ceza/suclularin_iadesi_ek/terorizmin_finansmanının_önlenmesine_ilişkin BM sözlesmesi.pdf

Söz konusu uluslararası sözleşmede suça karışanların sözleşmeye taraf ülkeler arasında karşılıklı adli yardımlaşma kapsamında iade süreçlerinin işletilmesinden de bahsedilmektedir. Ne var ki bahse konu sözleşmenin 15. Maddesinde ifade edilen, "Talep edilen Taraf Devletin, anılan suçlar için yapılan iade veya adli yardımlaşma talebinin bir kişiyi ırk, din, uyruk, etnik köken veya siyasal görüşünden dolayı kovuşturmak ya da cezalandırmak amacıyla yapıldığı veya talebin yerine getirilmesinin bu sebeplerden herhangi biri yüzünden kişinin durumuna zarar vereceğine inanmak için makul gerekçelerinin bulunduğu hallerde, bu sözleşmenin hiçbir hükmü, iade veya adli yardımlaşma yükümlülüğü getirdiği şeklinde yorumlanamaz." hükmünün özellikle Türkiye'nin iade taleplerinde PKK terör örgütü tarafından suistimale açık olabileceği değerlendirilmektedir. Terörizmin Finansmanının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme ile uluslararası iş birliği ve suçluları iade süreçleri teşvik edilmek istense de yukarda bahsedilen madde ve başka bazı maddelerle ülkelere esneklikte sunulduğu görülmektedir.

Türkiye'de uyuşturucu kaçakçılığından hüküm giymiş olan terör örgütü üyesi bir militanın İsveç'ten iadesi dahi İsveç'in NATO üyeliğinin tehlikeye gireceği endişesinin de eşlik ettiği üyelik sürecinde Türkiye'nin yoğun çabaları ile mümkün olabilmiştir (Sputnik Türkiye 2023). İsveç, Türkiye gibi anılan sözleşmeye taraf ülke statüsündedir (UN 2002). Buna rağmen suçu sabit olan bir terör örgütü üyesinin iadesi dahi Türkiye açısından büyük güçlüklerle gerçekleşebilmektedir. Türkiye'nin Avrupa ülkelerinden örgüt üyelerinin iadelerine ne oranda olumlu karşılık verildiği resmi olarak bu çalışmada kullanılmak üzere Adalet Bakanlığı'nın ilgili biriminden talep edilmiş ancak talebe olumlu yanıt verilmemiştir. Bununla birlikte genel anlamda Avrupa ülkelerinin Türkiye'nin PKK'lılara yönelik iade taleplerine olumlu yanıt vermediği ifade edilebilir. Çeşitli Avrupa ülkelerinde yakalanmış olan 657 PKK'lının iade talebi ilgili Avrupa ülkeleri tarafından reddedilmiştir (AA 2015; TRT Haber 2015).

Türkiye de bu sözleşmenin 24/2 maddesine uygun olarak; sözleşmeden kaynaklı uyuşmazlıkların taraflardan herhangi birinin talebi üzerine tahkime sunulabileceği, şayet tahkim talebini takip eden 6 ay içinde Tarafların tahkimin teşkili üzerinde anlaşamamaları durumunda, Taraflardan herhangi birinin uyuşmazlığı Uluslararası Adalet Divanına götürebileceği hükmüne kendisini bağlı telakki etmediğini beyan etmiştir (T.C. Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler ve AB Genel Müdürlüğü b.t.).

2.3. Terörizm-Para İlişkisi

Terörizm, örgüt elemanlarını, silahları, patlayıcıları, çeşitli lojistik ihtiyaçları ve daha birçok paraya ihtiyaç duyan etkeni kendi içerisinde barındıran bir olgudur. Dolayısıyla terörizmin finansmanı denildiğinde yalnızca doğrudan herhangi bir terör eylemi için gerekli olan fondan bahsedilmemektedir (Carter 2012: 132). Yaralanan veya ölen teröristlerin ailelerine yardım da dahil geniş kapsamlı bir organizasyonel ihtiyaçlar listesinin olduğu görülmektedir. Ayrıca terör örgütleri yalnızca toplu ve kalabalık yapılar olarak tahayyül edilmemelidir. Yalnız teröristler ve küçük terörist hücreler de bu organizasyonel şemanın konjonktürel parçalarıdır. Zaman, mekan ve koşullara göre ihtiyaç halinde var olurlar. Bu bağlamda bu küçük örgütsel yapıların finanse edilmesi de bir gerekliliktir (Teichmann 2019: 3).

Yalnız teröristler genel itibariyle dışarıdan destek alarak bireysel şekilde saldırılarını gerçekleştirirler. Yapılan araştırmalar yalnız terörislerin genellikle terör örgütlerinin üyeleri ile irtibat halinde olduklarını göstermektedir. Bu durum, yalnız teröristlerin tek başlarına hareket ettikleri, daha önceden veya mevcut durumda bağlı oldukları terör örgütleri ile ideolojik olarak farklılaştıkları anlamına gelmemektedir. Dolayısıyla yerel mali istihbarat birimleri ve finans kurumlarının bahse konu yalnız teröristlerin bağlı oldukları terör örgütlerini ve tespit edilmiş olan ortaklarını takip etmeye devam etmeleri gerekmektedir (Egmont Group 2019: 4). Yalnız terörist, kişisel veya maddi çıkarların yanında ve esasında bunlardan daha da önemli olarak daha geniş bir topluluğu etkilemeyi amaçlayan, saldırıları tek başına planlayan, hazırlayan ve uygulayan kişidir. Zaman zaman başkalarından ilham alınsa da saldırı kararı başka kişi veya kişiler tarafından alınmaz (Royal United Services Institute 2015). Küçük terör hücresi ise iki veya üç kişilik gruptan oluşur. Bunların amacı da daha geniş bir topluluğu etkilemek maksadıyla şiddete başvurup korku salmaktır. Burada da planlama, eylemin hazırlığı ve uygulanması bu terör hücresine aittir (Egmont Group 2019: 4).

Hem dini motifli hem de diğer ideolojilere sahip yalnız teröristlerin ve terör hücrelerinin harcama kalemlerine bakıldığında öncelikle ateşli silahların tedariki, daha sonra ise el yapımı patlayıcılar ve patlatıcı düzenekler oluşturmak için gerekli malzeme ve kimyasalların tedarikiyle ilgili olduğu görülmektedir. Bu harcama kalemleri bu küçük örgütsel yapılar için tipolojik bir tespit olmamakla birlikte incelenen vakaların birçoğu bu harcama

kalemlerini doğrulamaktadır. İncelenen vakaların yaklaşık %40'ında bu küçük örgütsel yapıların ihtiyaç duydukları malzeme ve kimyasalları nakit para karşılığında tedarik ettikleri de görülmektedir (Egmont Group 2019: 5).

Terör örgütlerinin yardımlar ve finansal kaynaklar olmadan varlıklarını sürdürmelerinin mümkün olmadığı, kuramsal olarak da öne sürülmektedir. Tezin konusuyla doğrudan ilişkili olmadığı için detayına girilmeyecek olan Kaynak Bağımlılığı Kuramına göre açık sistemler olarak bütün örgütsel yapıların hem çevresinden kaynak tedarik etmesi hem de bu kaynakları belli bir süreçten geçirerek kendini oluşturan unsurlara pay etmesi gerekmektedir. Örgütlerin varlığını sürdürebilmesi için ihtiyaç duydukları kaynaklara erişimlerinin sürekli olması çok önemlidir. Bütün bu gerekçelerle örgütlerin, çeşitli metaların ve hizmetlerin alım ve satımı için çevreleriyle ilişkiye girecekleri değerlendirilmektedir. Burada esas amaç örgütün varlığını sürdürebilmesidir. Bunun içinde kaynak teminini emniyete almak ve çevresel belirsizlikleri en aza indirmek önemli bir hedeftir (Tekiner, Demirci 2015: 41-42).

Terörist saldırılar, saldırılan hedefin stratejik veya daha düşük seviyede hedef olmasından bağımsız olarak yapılış şekline göre çeşitli miktarlarda maliyetlere sahip olmaktadır. Söz gelimi 1993 yılında Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırı yaklaşık 19.000 dolara mal olmuştur. 2002 yılında Bali'de gerçekleşen bombalı saldırının maliyetinin 20.000 dolar, 2004 yılındaki Madrid saldırılarının ise 10.000 ile 50.000 dolar arasında bir maliyetinin olduğu tahmin edilmektedir. Bununla birlikte terörizme karşı uluslararası mücadele için bir dönüm noktası olan 11 Eylül saldırılarının maliyeti ise pahalı uçuş simülasyon eğitimine ihtiyaç duyulması nedeniyle daha fazlaydı. Bu saldırıların maliyetinin yaklaşık 350.000 ile 500.000 dolar arasında olduğu düşünülmektedir (Freeman 2011: 462). 2018 yılında gerçekleşen terörist eylemlerin çoğuysa ya minimum düzeyde ya da hiç finansman gerektirmiyordu ve bu terör saldırılarının hazırlanması ve yürütülmesi de karmaşık olmamıştır. Failler, iz bırakmadan bu tür saldırıların fonlarını çeşitli şekillerde sağlayabilmişlerdir (Europol 2019a: 17).

Her ne kadar terör eylemlerinin maliyetleri genel olarak düşük görünsede terör örgütlerinin örgütsel işleyişi içerisinde daha büyük bütçelere ihtiyaç duyulmaktadır. Örgüte eleman temini, eğitim kamplarının inşası, örgüt üyelerine yiyecek ve barınma temini, örgütün saldırılar için ihtiyaç duyacakları silahlar, patlayıcılar, uzaktan kumanda düzenekleri, eğitim simülatörleri, telefonlar, bilgisayarlar, sahte pasaportlar ve diğer seyahat veya kimlik belgelerinin temini, bazı yasa dışı faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için devlet görevlilerine

rüşvet verilmesi ve örgütün ölen veya yaralanan üyelerinin ailelerine ve kendilerine sosyal yardımların yapılması gibi gider kalemlerine bakınca terör örgütlerinin neden büyük bütçelere sahip olmaları gerektiği açıkça görülebilmektedir (Freeman 2011: 462).

2.4. Terörizmin Finansman Kaynakları

Terörizmin dört ana finansman kaynağı mevcuttur. Bunlar yasa dışı faaliyetler, yasal faaliyetler, halk desteği ve devlet sponsorluğudur. Yasa dışı faaliyetler hırsızlık, işletmelerden haraç kesme, uyuşturucu ve çeşitli malların kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı gibi suçları ihtiva ederken, yasal faaliyetler ticaret ve borsa yatırımları gibi bazı iş kollarından oluşmaktadır. Halk desteği bir terör örgütüne müzahir diaspora/topluluktan bağış alma şeklinde olabilmektedir. Devlet sponsorluğu ise bir devletin sağladığı parasal destek ve silah, mühimmat, barınma, giyecek ve yiyecek desteğiyle olmaktadır (Freeman 2011: 461). Terör örgütlerine devlet sponsorluğu açısından en güncel ve somut örnek ABD'nin YPG terör örgütüne sağladığı çeşitli askeri, lojistik yardımlar ve eğitim desteğinde görülebilir (AA 2019a; Bloomberg HT 2017; Haber Türk 2018). Kara para aklama ise terör örgütlerinin yasal olmayan yollardan edindikleri parayı uluslararası finansal sisteme dahil etmek maksadıyla işleyen bir süreci ifade etmektedir. Kara para aklamada yalnızca yasa dışı yollardan elde edilen gelirler kullanılmaktadır. Bunların dışında kalan diğer finansman yöntemleri ise yukarıda da belirtildiği gibi devlet sponsorluğu ve halk desteği ile terör örgütlerinin ele geçirdikleri bölgelerdeki doğal kaynaklardan gelir elde etmesidir (Teichmann 2019: 3). Terör örgütlerinin finans kaynakları yukarıda sıralandığı şekliyle çeşitlilik göstermekle birlikte elbette gelecekte bu liste daha da uzayacaktır. Bu finans kaynaklarından günümüzde daha fazla öne çıkan bazılarına daha detaylı değinmek konunun anlaşılabilmesi için faydalı olacaktır.

2.5. Uyuşturucu Kaçakçılığı

Uyuşturucu kaçakçılığı dünyadaki birçok terör örgütü açısından önemli bir finansman kaynağı konumundadır. Özellikle PKK terör örgütü için çok kazançlı bir gelir kaynağıdır. Uyuşturucu maddelerin üretim merkezlerine ve uyuşturucu kaçakçılığı güzergahına yakın olması ve kendisine müzahir diaspora ağıyla uyuşturucu kullanımının yoğun ve kârlı olduğu Avrupa'ya erşebilmesi gibi etkenler PKK'yı öne çıkarmaktadır. Bir uyuşturucu madde türü olarak özellikle eroinin ticareti çok kârlıdır. Eroinin kilogram fiyatı Tayland'da 1000-2000

dolar, Türkiye'de ise 6000-8000 dolar arasında iken bu rakam Almanya sokaklarında 200.000 dolara kadar çıkabilmektedir (Freeman 2011: 467). Buradan da görüleceği üzere doğudan batıya doğru gidildikçe uyuşturucudan elde edilen gelir çok büyük farklarla artış göstermektedir. Bu artış terör örgütlerinin iştahını artırmakta ve bu suç türü finansman kaynağı olarak özellikle öne çıkmaktadır. Aşağıdaki şekilden de anlaşılacağı üzere küresel düzeyde terör örgütlerinin finansman kaynaklarına bakıldığında %29'luk oranla uyuşturucu kaçakçılığının en büyük paya sahip olduğu görülmektedir.

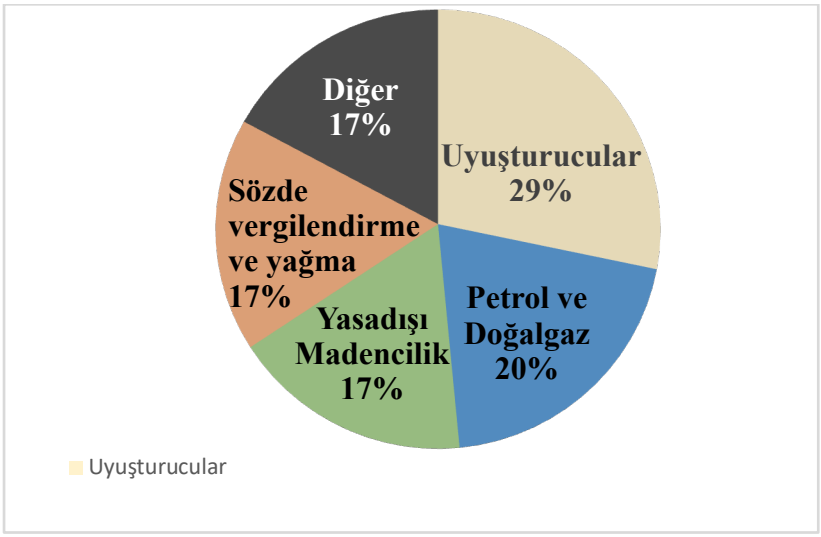

Şekil 3: Dünyada Terör Örgütlerinin Gelir Kaynakları (Oransal)

Kaynak: EU Drug Markets Report 2019, s. 33, https://www.emcdda.europa.eu/system/files/media/publications/documents/12078/20192630_TD0319332ENN_PDF.pdf (12 Şubat 2021)

2.6. Sözde Yardım Kuruluşlarının Teröre Desteği

Terörizmin finansmanıyla mücadelede çok önemli bir uluslararası kurum olan Mali Eylem Görev Gücü'ne göre kâr amacı gütmeyen yardım kuruluşu; hayırseverlik, dini, kültürel, eğitimsel, sosyal veya kardeşlik gibi amaçlarla fon toplama veya dağıtma ile uğraşan tüzel kişi veya kuruluştur. Ancak bu faydalı ve işlevsel tanımla birlikte bahse konu yardım kuruluşlarının terör örgütleri tarafından paravan olarak kullanılması ve buradan finansman sağlanması durumu da söz konusudur (Financial Action Task Force 2019: 43). Yardım kuruluşlarının terörizme finansman sağlaması çok kolay, zahmetsiz ve zaman zaman da büyük miktarlarda kazanç sağlar niteliktedir. Ayrıca terör örgütlerinin bu yolla kendi kitleleri tarafından kabul görülme

derecelerinin anlaşılması mümkün olabilmekte ve yardımın büyüklüğüne göre bu şekilde moral destekte alabilmektedirler. Terör örgütleri, "insani yardım" sloganı altında kendilerine müzahir toplumlardan fon elde etmektedirler. Yardım kuruluşlarından sağlanan finansmanın terör eylemleri için kullanılması nadiren olmakla birlikte yine bunun kadar önemli olan başka örgütsel işleyişler için kullanılmaktadır. Söz gelimi yaralanan veya ölen örgüt üyelerinin ailelerine ve yetimlerine sosyal yardımlar, kendine müzahir grupların yoğun yaşadıkları bölgelerde devletlerin yetersiz yönetişimleri sonucu eksik kalan sosyal refah uygulamalarının bu terör örgütleri tarafından tamamlanması gibi faaliyetler bunların öne çıkan örnekleridir (Freeman 2011: 472). Bununla birlikte dini motifli terör örgütleri tarafından cami ve su kuyusu inşası için kurulan yardım kuruluşları da örgütsel yardımlar için paravan olarak kullanılmaktadır. Ayrıca bu yardım kuruluşları yasal olmayan yollardan kazanılan paraların aklanması için de kullanılabilmektedir (Europol 2019: 17).

2.7. Terörizmin Finansman Yöntemleri

Hawala, Yeraltı Bankacılığı: Hawala alternatif/paralel bir para transfer sistemidir. Finansal sistemin dışında gerçekleşen bir uygulamadır. Hawala, batı tarzı bankacılık uygulamaları ortaya çıkmadan önce Hindistan'da başlamış olan bir para transfer sistemidir. Bu transfer sistemi öne çıkan bir yöntem olmakla birlikte buna benzer Çin'e özgü Flying Money, Chop ve Chit gibi türevleri de mevcuttur (Asset Search Blog 2013: 5-8). Alternatif bankacılık sistemlerinden biri olan Hawala sistemi, uluslararası finansal sistemin kontrolü dışına çıkma, karşılaşılan yüksek finansal işlem maliyetlerine maruz kalmama, yasa dışı yollardan elde edilen paranın aklanması, vergi kaçırma ve terörizmin finansmanı gibi çeşitli maksatlarla kullanılmaktadır. Birçok ülkede hem güvenilir hem de maliyeti düşük bir işlem aracı olarak öne çıkmaktadır. Bu sistem güven esasına dayalı olarak çalışmaktadır. Kayıt vs. olmaması bu sistemin terör örgütleri ve organize suç örgütleri tarafından tercih edilmesinin en önemli nedenlerindendir. Bu sistem özetle şu şekilde işlemektedir; bir ülkeden başka bir ülkeye para göndermek isteyen bir kişi bulunduğu ülkedeki havaledara göndermek istediği parayı ve bu işlemin bedeli olan belli bir ücreti verir, bu havaledar ise paranın gönderileceği ülkedeki havaledarla iletişim kurarak para gönderilecek esas kişinin bilgileri ve para miktarını bildirir. Teknik olarak ülkeler arasında bir para transferi söz konusu değildir. Para gönderilecek ülkedeki havaledar söz konusu parayı alıcıya doğrudan verir. Bu paranın alıcının bulunduğu

ülkedeki havaledara fiziken gönderilmesi ise zamanla ve çeşitli yollarla olmaktadır. Burada hesapların zamanla denkleştirilmesi söz konusudur. Dolayısıyla burada iki ayrı ülkedeki havaledarlar arasındaki güven ilişkisi bu işlemin esasını teşkil etmektedir (Vergi Dosyası 2017). Bu işlemin resmi finansal işlem süreçleri dışında gerçekleşmesi hawalanın terörizmin finansmanında önemli bir araç olarak süregitmesini sağlamaktadır. Hawala vb. yeraltı bankacılık sistemlerinin esas amacı elbette terörizmin finansmanı değil yüksek maliyetlerden kurtulmak ve kâr elde etmektir. Ancak terörizmin finansmanı amacıyla kullanmak için ideal bir yöntemdir (Europol 2019: 17).

Sanal Para ve Bitcoin: BM'de 2019 yılı Mart ayında gerçekleştirilen toplantıda Türkiye Daimi Temsilcisi Feridun Hadi Sinirlioğlu kripto para ve gelişen teknoloji ile birlikte terörizmin finansmanının daha karmaşık bir hal aldığını belirtmiştir (UN Security Council 2019). Bitcoin gibi sanal paralar web üzerinden para toplanması için çok ideal finans kaynaklarıdır. Terör bağlantılı internet siteleri bağış adı altında sanal olarak para toplamaya çalışmaktadırlar. Bitcoin de bu sanal paralardan en yaygın olarak kullanılan türüdür. Çeşitli terör örgütlerinin de bu yolla finansman elde ettiği değerlendirilmektedir. Sadaqa Coins ismiyle organize edilen kampanya bunlardan birisidir (Europol 2019: 17).

Paravan Kişiler Aracılığıyla Terörizmin Finansmanı: Terörizmin finansmanında paravan kişiler de kullanılabilmektedir. Paravan kişiler iki ülke arasında terörizmin finansmanı amacıyla yaptıkları nakit transferini çeşitli gerekçelerle örtbas edebilirler. Örneğin ailelerine para gönderdiklerini, borç ödemesi veya ticaret yaptıklarını iddia edebilirler. Bu yöntemde de parayı gönderen ve alan esas kişiler tıpkı hawala sisteminde olduğu gibi geri plandadırlar. Zaten uyum prosedürlerinin çoğu da malik/hak sahibini tanımlamak etrafında toplanmaktadır. Bu nedenle de genel olarak bu tür durumlarda esas suçlular makul ve güvenilir geçmişe sahip kişileri kullanmaktadırlar. Bu paravan kişiler yakalansa bile esas suçluların tespit edilmesi mümkün olmamaktadır (Teichmann 2019: 6).

Beyaz Yakalı Suçlular/Teröristler Aracılığıyla Terörizmin Finansmanı: Beyaz yaka suçları kavramı 1939 yılında ortaya çıkmıştır. Beyaz yaka suçunun dört temel kriteri mevcuttur. Bunlar; suç, makam/mevki sahibi kimse tarafından suçun işlenmesi, suç işleyenin yüksek sosyal statü sahibi olması ve son olarak suçun bir mesleğin icrası esnasında işlenmesidir (Şentürk, Kasap 2013: 151). Beyaz yaka suçları hem iş dünyasında hem de devlet kurumlarında

çalışan profesyonellerin işlediği bir suç türüdür. Söz konusu suç türü; çeşitli yasa dışı yollarla ve güveni kötüye kullanarak zimmete para geçirme ve dolandırıcılık olarak tanımlanabilir (Federal Bureau of Investigation b.t.). Beyaz yakalı suçluların finansal uyum mekanizmalarına ve prosedürlerine oldukça aşina olmaları nedeniyle bu suçları işlemede yetenekli oldukları değerlendirilmektedir (Teichmann 2019: 9). Terör örgütleri ile işbirliği içinde olan beyaz yakalı suçlular ise çeşitli saldırılar icra eden örgüt militanlarıyla farklı sahalarda ancak gizlenerek aynı amaca hizmet etmektedirler. Bunların hedefleri terör örgütlerine fon toplama ve bunları aktarmaktır. Beyaz yakalı teröristler nasıl tespit edilebilir veya engellenebilir sorusu başta ABD olmak üzere bütün dünya merkez bankaları ve kolluk kuvvetleri tarafından da cevabı aranan bir sorundur (International Monetary Fund 2004: 3).

Kıyı (Offshore) Bankacılığı: Kıyı Bankası; mevduat sahibi kişinin ikamet ettiği ülke dışında başka bir yerde kurulmuş olan bir bankadır. Bu bankaların en önemli özellikleri vergilerin düşük olması, denetimin ya hiç olmaması ya da çok zayıf olması ve bürokratik işlemlerin çok düşük seviyede olmasıdır. Sonuç olarak diğer bankalara göre daha avantajlı işlemler yürütülmektedir. Bununla birlikte normal bankaların yürüttüğü bütün işlemleri müşterilerine sağlayabilmektedirler. Bu bankaların yargısal denetimleri de düşük seviyede olduğundan terörizmin finansmanı açısından avantajlı bir araç olarak belirmektedir (Eğilmez 2016). Hem terörizmin finansmanında hem de kara para aklamada büyük miktarlarda paraların kullanılması için kıyı bankaları ideal bir araçtır. Kıyı bankacılığı açısından Dubai ise öne çıkmaktadır. Bunun nedenleri ise buradaki kıyı bankalarının finansal uyum mekanizmaları açısından çok az kısıtlanmaları ve diğer ülkelerle bilgi paylaşımına daha az istekli olmalarıdır. Dolayısıyla suçlular ve terör örgütleri burada tuttukları büyük miktarlardaki mevduatlarıyla ilgili daha az soruya muhatap olmaktadırlar. Bilgi paylaşımında isteksiz olunması ve kıyı bankası yetkililerinin uzun süre sonra cevap vermeleri ise finansörlere yönelik yapılacak olası soruşturmaları olumsuz etkilemektedir. Bu durum özellikle hesap sahibi kişinin kıyı bankasının olduğu ülkede ikamet vizesine sahip olması durumlarında geçerlidir. Bu tespitler göstermektedir ki sıkı finansal uyum mekanizmaları bu tür kıyı bankacılık sistemleri tarafından bir yere kadar devre dışı bırakılabilmektedir (Teichmann 2019: 6-7).

2.8. Finansman Kaynağını Cazip Hale Getiren Özellikler

Yukarıda görüldüğü üzere terörizmin finansmanı için birçok yol ve yöntem mevcuttur. Hatta geri ödenmeyen krediler veya borçlanmalar yoluyla dahi terörizmin finansmanı gerçekleşebilmektedir (Europol 2019: 17). Dahası bu liste teknolojinin ilerlemesi ile paralel olarak daha da uzayacak ve bilinmeyen yeni birçok yol ve yöntem bu listeye eklenecektir. Ancak terörizmin finansman yöntemlerinin her birinin çeşitli fayda ve mahzurları mevcuttur ve mükemmel bir finansman kaynağı yoktur. Michael Freeman'a göre terör örgütlerinin farklı finansman kaynaklarını tercih etmelerinin fayda ve mahzurlarını değerlendirebilmek için nicelik, meşruluk, güvenlik, güvenilirlik, kontrol ve basitlikten oluşan altı kıstasa başvurulabilir (Freeman 2011: 462). Yani bu altı özelliğe sahip bir finansman kaynağı olsaydı bu mükemmel bir yöntem olurdu. Ancak bütün bu özelliklere aynı anda sahip bir finansman kaynağından şu an için bahsetmek mümkün gözükmemektedir. Bir finansman kaynağını cazip yapan nedir sorusunun cevabı için bu altı kıstasa göz atmak faydalı olacaktır (Freeman 2011: 463-464);

Nicelik: Elde edilecek para miktarı terör örgütleri için çok önemlidir. Daha fazla para daha fazla eylem, daha fazla güç ve etkinlik anlamına gelecektir. Dolayısıyla en fazla para getirecek finans kaynağı en çok arzu edilecek olandır.

Meşruiyet: Terör örgütlerinin temsil ettiklerini iddia ettikleri kitleler nezdinde meşruiyetleri ve kabul edilebilirlik durumları çok önemlidir. Halk desteğinin olmaması durumunda terör örgütlerini ete kemiğe büründüren elemanları azalacak ve yeni eleman temin edemeyeceklerdir. Söz gelimi uyuşturucu ticareti yapmak veya fidye için masum sivilleri kaçırmak gibi eylemsel strateji ve taktikler sonucunda bir terör örgütü içinden çıktığı topluluk tarafından gayri meşru olarak görülebilir ve halk desteğini kısmen veya tamamen kaybedebilir. Ayrıca terör örgütlerinin kendi toplumsal tabanlarından büyük ölçekli parasal destek almaları da halk nezdinde meşruiyetleri açısından olumlu bir işaret olarak görülecektir. Son olarak örgüt üyelerinin fidye maksatlı insan kaçırma ve uyuşturucu ticareti gibi bazı yasa dışı finansman kaynakları bağlamında kişisel gelir elde etme çabaları örgütsel olarak yolsuzluk algısını artırıp hem örgüt üyelerinin dikkatlerini dağıtabilir hem de terör örgütlerinin kendi kitleleri nezdinde meşruiyet zeminlerini sarsabilir. Bu nedenle terör örgütleri bu tür meşruiyeti sarsıcı finansman elde etme yöntemlerinden uzak durmak isteyeceklerdir. Bu noktada PKK terör örgütünün de uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerini gizli bir şekilde yürüttüğü değerlendirilmektedir.

Güvenlik: Terör örgütleri her türlü faaliyetlerinde güvenlik güçleri tarafından tespit edilmemeye büyük önem göstermektedir. Bu bağlamda finansman kaynaklarında da tespit edilmelerine neden olabilecek olanlardan uzak durma eğilimindedirler. Yasa dışı suç türleri güvenlik güçleri veya Türkiye'deki Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) gibi mali suçları araştıran kurumlar tarafından iz sürülmesi görece kolay olan finansman kaynaklarıdır. Örneğin organize suç örgütleri ile terör örgütlerinin girdikleri işbirliği ilişkisinde güvenlik güçlerinin buralara sızması daha kolay olacaktır (Treverton, G., F., Matthies, C., F. vd. 2009: 17). Bu yüzden terör örgütleri güvenli ve daha az riskli finansman kaynaklarına yönelecektir.

Güvenilirlik: Finansman kaynağının düzenli gelir sağlaması ve belirsizlikten uzak olması örgütsel işleyişin ahengi ve işleyişin aksamaması, sürekliliği açısından büyük önem arzetmektedir. Bu açıdan bu tür finansman kaynakları terör örgütleri açısından değişkenlik ve tutarsızlık gösterenlerden daha fazla tercih edilmektedir. Bir finansman kaynağının güvenilirliği coğrafi ve demografik faktörlerle de yakından ilişkilidir. Söz gelimi, uyuşturucu üretim merkezine yakınlık, uyuşturucu ticareti yapılan güzergah üzerinde bulunma ve Avrupa gibi uyuşturucu talebinin yüksek olduğu bölgelere erişimin olması gibi etkenler uyuşturucu ticaretini güvenilir bir finansman kaynağı haline getirmektedir. Bu bağlamda en öne çıkan örnek ise PKK terör örgütüdür. Demografi de aynı şekilde önemlidir, zira örgüte müzahir kitleye yakınlık, zorunlu veya gönüllü yardımları toplayabilmek için önemlidir.

Kontrol: Bir finansman kaynağı terör örgütünü kanalize etmeye başlarsa bu o terör örgütü açısından kuruluş ve varoluş felsefesi bağlamında zarar verici olacaktır. Bu nedenle de bahse konu finans kaynağı terk edilmek istenebilir. Söz gelimi bir devletin bir terör örgütüne sponsor olması ve çok büyük miktarlarda parayı kendilerine örgütsel eylemleri için vermesi ilk bakışta olumlu görünsede sponsor devletin örgütü kontrol etmek istemesi ve kendi çıkarı için özel bazı taleplerde bulunması örgütün kuruluş amacına hizmet etmeyebilir. Daha da ötesi örgütün komuta zincirine zarar verebilir. Bu harici kontrol, terör örgütünün normalde yapmayacağı bir eylemi yapmasına veya normal şartlarda yapacağı bir eylemden vazgeçmesine neden olabilir. Terör örgütlerinin gelecekte özel bir tarihte yapmayı planladıkları saldırılar için de finansmanın kontrolü önemlidir. Zira zamanında ve hızlı bir şekilde temin edilemeyen finansman örgütün işlevselliğine zarar verecektir.

Basitlik: Terör örgütlerinin finansman kaynakları ne kadar basit olursa tercih edilmesi de o kadar fazla olacaktır. Daha az uzmanlık, daha az çaba, daha basit süreçler ve en

az maliyetle finansmana erişim söz konusu finansman kaynağını daha cazip hale getirecektir. Söz gelimi hırsızlık ve gasp, siber suçlardan veya uyuşturucu kaçakçılığı gibi ayrıntılı planlamayı gerektiren suçlardan daha basittir. Ayrıca çeşitli vasıtalarla gelen bağışlar veya bir devletin sponsorluğu gibi finansman kaynakları hiçbir çaba gerektirmeyen en basit yöntemlerdir.

Bütün bu kıstaslar açısından finansman kaynağı olarak uyuşturucu kaçakçılığını analiz edecek olursak; uyuşturucu kaçakçılığından büyük ölçekli finansman sağlanabilmesi (nicelik) ve elde edilen finansmanın terör örgütü tarafından kullanılma sürecinde dış etkilerden uzak olma (kontrol) gibi nedenlerle bu finansman türünün diğer finansman türlerinin birçoğunu geride bırakacağı söylenebilir. Ancak uyuşturucu kaçakçılığının terör örgütünün tabanındaki meşruiyet zeminini sarsabilme durumu (meşruluk), uyuşturucu kaçakçılığının uyuşturucunun üretim bölgesinden nihai perakende satışının yapılacağı sokaklara kadar geçen zorlu süreçlere maruz kalması (basitlik), uyuşturucu kaçakçılığından finansmanın sürekliliğinde aksamalar yaşanabilmesi (güvenilirlik) ve uyuşturucu kaçakçılığında kolluk kuvvetlerine yakalanma riski (güvenlik) gibi etkenler çerçevesinde bu finansman türünün tercih edilmesinin zorlaşabileceği değerlendirilmektedir.

3. KURAMSAL ÇERÇEVE

Avrupalılaşma, Avrupa entegrasyon çabalarının, AB kurumsal organizasyonu ile üye ülkeler arasındaki etkileşimini ve etkilerini inceleyen bir kuramsal çerçevedir. Söz konusu kuramın gelişim sürecinde kuramın çerçevesi AB'ye aday ülkeleri ve hatta aday olma ihtimali az ya da hiç olmayan ülkeleri de kapsayacak şekilde genişlemiştir. Avrupalılaşma kuramı şemsiyesi altında ortaya çıkan Ders Çıkarma modeli ise bu tez çalışmasının ana argümanına temel oluşturması açısından bu başlık altında ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. Bu modelde AB politikalarının ilgili ülkeler tarafından yorumlanması söz konusudur. Bu bölümde çalışmanın temel varsayımına ulaşılması kapsamında sırasıyla Avrupalılaşma Kuramı ve Ders Çıkarma Modeli ele alınmış ve çalışmanın kuramsal çerçevesi zaman zaman tezin konusuna da atıf yapılarak literatür değerlendirmesi şeklinde incelenmiştir.

3.1. Avrupalılaşma Kuramı

Kamu politikalarıyla ilgili önemli kararların kademeli olarak Avrupa düzeyine aktarıldığı ve Avrupa kurumlarının, normlarının ve uygulamalarının gelişimine ve bunların ülke içindeki etkilerine atıfta bulunulan yani hem aşağıdan yukarı yükleme hem de yukarıdan aşağı indirme anlamına gelen Avrupalılaşma (Faludi 2014: 155), Avrupa entegrasyon çalışmalarının yönetişim yaklaşımı ile yakından ilgili bir kuramdır. Bu kuram, Avrupa düzeyindeki politika sonuçlarının ve AB kurumlarının yerel politikalar ve çıkar politikaları üzerindeki etkisiyle ilgilenmektedir (Schimmelfennig, Sedelmeier 2005: 5). Konuya ilişkin literatürün çoğu AB'nin ülke içi yansıma ve etkilerinden Avrupalılaşma olarak bahsetmektedir. Uluslararası kuruluşların ülkeler üzerindeki etkilerinin ampirik olarak incelenebileceği en verimli örnek AB'dir (Schimmelfennig, Sedelmeier 2005: 1).

Avrupalılaşma ile ilgili oluşturulan kavramsal literatürün zaman zaman tartışmalı ve yanlı olduğu da görülmektedir. Avrupalılaşma ile ilgili kullanılan dil, bu disiplinin kuramsal ilerlemesi için önemli ve belirleyicidir. Dil; yaşanılan coğrafyaya, öğrenilen gerçeklere eşlik eder ve bu yönüyle tarafsız değildir. Çoğu durumda kullanılan kelimeler kültürle yakından ilişkilidir. Bu nedenle münhasır bir bölgede oluşan kelimeler başka bir toplum, organizasyon ve bölgesel alanda anlamlarını kaybedebilirler. Bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde yanlı olma durumu nedeniyle verilen anlamsal kararlar, Avrupalılaşma yazınında yapılan araştırmaların

yönünü etkilemektedir. Kavramlaştırma süreci elbette yorumdan ari değildir. Sezgi ve muhakeme kavram oluşumuna etki eden unsurlardır (Buller, Gamble 2002: 4). Avrupalılaşma kuramındaki söz konusu öznelliğin Türkiye açısından da özellikle güvenlik boyutuyla belirleyici olduğu öne sürülebilir.

Avrupa'nın coğrafi değil politik bir kavram olması nedeniyle, hangi ülkelerin AB'nin parçası olduğu da cevaplanması zor bir sorudur. Türkiye de Avrupa'nın periferisinde yer almaktadır. Her ne kadar son dönem ilişkiler zayıflasa da AB, Türkiye'nin adaylığı (T.C. Dışişleri Bakanlığı AB Başkanlığı 2024b) kapsamında Türk toplumunu derinlemesine reforme etmeye yönelik Türkiye'de görece önemli bir aktör konumundadır. AB, kendi inşa sürecini yansıtan bir "ulus inşası" aşamasına kadar, çevre ülkelerin iç dinamiklerini öncelikli olarak dikkate almaktadır. Söz konusu Avrupa merkezli küreselleşme sürecinde, Avrupa kurumları ve tarzı yayılmakta ve tüm çevre ulusları bütünleştirmektedir. Sonuç olarak entegrasyon sürecinin kendisi de Türk dış politikasında köklü bir değişimi hedeflemektedir (Dorronsoro 2002: 3).

Devletlerin AB kurallarını benimseme sürecini tanımlayan Avrupalılaşma, "AB kuralları" ve "kabullenme" olmak üzere iki bağımlı değişkeni[12] içermektedir. Kurallar, resmi ve gayri resmi çok çeşitli konu ve yapıları kapsamaktadır. Söz gelimi siyasi, idari ve yargısal süreç kuralları ile devlet ve devlet altı örgütlerin kuruluş ve yetkilerine ilişkin kurallar bu kapsamda sıralanabilir. Kabullenme ise ilgili devletin coğrafi, kültürel, sosyolojik ve güvenlik kaygıları ile ilgilidir (Schimmelfennig, Sedelmeier 2005: 7).

Avrupalılaşma, Avrupa entegrasyon sürecinin ülke içi sonuçları ile ilgilidir. Kuram, AB ve yerel aktörlerin yukarıdan aşağı ve aşağıdan yukarı dinamikleri tarafından yönlendirilen mekanizmalara işaret etmektedir. Yerel yönetişim, kurumsallaşma ve söylem bu süreçten etkilenmektedir. Avrupalılaşma, başlangıçta AB üye devletlerinin politika dönüşümünü açıklamak için kullanılmış olsa da, özellikle Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerine doğru genişlemeden sonra sıklıkla AB'ye üyelik bağlamını da kapsayacak şekilde genişlemiştir (Afşar 2017: 72).

Schimmelfennig ve Sedelmeier, aday ülkelerin AB kurallarını benimseme koşullarını ve Avrupalılaşmanın farklı mekanizmalarını belirleyen üç ana açıklayıcı model geliştirmiştir.

[12] Sosyal bilimlerde Bağımlı Değişken; değişimin asıl merak edildiği, araştırıldığı, başka değişkenlere göre değişimi incelenen, sonuç değişkenidir. Bkz.: https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/12158/mod_resource/content/1/de%C4%9Fi%C5%9Fkenler.pdf

Bunlar; yukarıda sıralanan Dış Teşvik ve Sosyal Öğrenme modeli ile Ders Çıkarma modelidir. Dış teşvik modeli, AB koşulluluğunun temelini oluşturan dinamiklere odaklanmaktadır. Bu model, bir sonuç mantığı gütmekte ve ilgili devletlerin fayda-maliyet hesaplamaları, AB'nin eklediği dış ödüller veya yaptırımlar tarafından yönlendirilmektedir. Daha açık bir ifadeyle Dış teşvik modeli, Avrupalılaşma süreciyle, ilgili ülkenin, hedefe kanalize edilmesine işaret etmektedir. Sosyal öğrenme modeli, uygunluk/uyumluluk mantığını takip etmektedir. Bu modelde dış teşvik modelinde olduğu gibi AB tarafından maddi teşviklerin sağlanması söz konusu değildir. Sosyal öğrenme modeli, ilgili ülkelerin AB ile özdeşleştirilmesi ve kuralların benimsenmesi için temel koşullar çerçevesinde ülkelerin AB tarafından kendi kurallarının meşruluğu konusunda ikna edilmesini vurgulamaktadır. Ders çıkarma modeli ise AB'nin herhangi bir girişiminden ziyade ilgili ülkeler tarafından tetiklenen AB kurallarının benimsenmesine odaklanılması nedeniyle diğer iki modelden farklılık göstermektedir (Schimmelfennig, Sedelmeier 2005: 8-9). Bu modelin Dış teşvik modeliyle temel farkı devletlerin, kuralları benimsemesi karşılığında AB'nin sunabileceği teşvikleri değerlendirmelerinin ötesinde bahse konu AB kurallarının, ilgili ülkelerin münhasır yapıları gereği iç ihtiyaçlara ve politika zorluklarına etkili çareler olarak görülmesi nedeniyle benimsenmesidir (Schimmelfennig, Sedelmeier 2005: 10). Ülkelerin Avrupalılaşma kapsamında motive olmasını sağlayan bir başka husus ise AB'nin evrensel değerlerin beşiği ve sosyal refah anlamında örnek teşkil eden bir coğrafya algısı uyandırmasıdır. Söz konusu AB algısının Sosyal Öğrenme ve Ders Çıkarma modelleri açısından daha fazla anlam ifade ettiği öne sürülebilir.

Avrupalılaşma kuramına yönelik farklı yaklaşımlar kapsamında; rasyonalist kurumsalcı yaklaşımlar Avrupalılaşmada koşulluluğun rolüne odaklanma eğilimindeyken, sosyolojik kurumsalcı çalışmalar sosyal öğrenmenin bir sonucu olarak norm temelli yakınsamayı vurgulama eğiliminde olmuşlardır. Rasyonel kurumsalcılık temelli Dış Teşvik modelinde ödülün boyutu ve kabullenmenin maliyeti ile Avrupalılaşma ve onun itici gücü olan AB koşulluluk stratejisinin etkinliği tanımlanırken, sosyolojik kurumsalcılığın Sosyal Öğrenme modelinde ise Avrupalılaşma meşruiyet, aidiyet ve siyaseten uyumluluk değişkenleri ile açıklanmaktadır. Dolayısıyla uluslararası etkinin yerele etkisi bağlamındaki değerlendirmeler dış teşvik modeli ve sosyal öğrenme modeli üzerine inşa edilerek yapılmaktadır (Afşar 2017:

72). Bununla birlikte dış teşvik modeli ve sosyal öğrenme modeli olarak adlandırılan bu iki yaklaşım birbiriyle çelişmeyebilir, hatta tamamlayıcı da olabilir (MacMillan 2021: 113).

Dış Teşvik modeli, katılım sürecindeki koşulluluğun etkilerine odaklanmakta ve AB'nin bunları koşul veya ödül olarak belirlememesi durumunda AB kurallarının benimsenmesinin mümkün olmayacağı görüşünden başlamaktadır. Dolayısıyla burada yukarıdan aşağıya bir dinamik ve uygunluktan ziyade sonuçların mantığı varsayılır. AB taleplerine uyumun, aday ülkenin söz konusu kabullenmenin faydalarının daha fazla olduğunu düşünmesi halinde gerçekleşeceği öngörülmektedir. Sonuçta, aday ülkeler açısından kuralların benimsenmesi, kuralların kesinliğine ve ödüllerin boyutu ile hızına bağlıdır. Özellikle katılım vaadi ortaklık vaadinden daha güçlü olmalı ve kısa vadeli ödüller uzak olanlardan daha güçlü olmalıdır. Bu modele göre koşulluluğun güvenilirliği Avrupalılaşmayı açıklayıcı temel faktördür. Sosyal öğrenme modeli de sonuçların yerine uygunluk mantığını varsaymaktadır. Bu bakış açısına göre AB, belirli bir kolektif kimlik, bir dizi değer ve normla birbirine bağlı bir Avrupa uluslararası topluluğunu temsil eder (MacMillan 2021: 114). Sosyal öğrenme, AB politika oluşum normlarına ve söz konusu düzenlemelere uyumun; aktörlerin kimlikleri ve çıkarlarının dönüşümünün sürekli bir etkileşim döngüsüne neden olduğu geniş kurumsal çevredeki değişiklikler ile kuralların periyodik olarak yeniden düzenlenmesiyle öğrenme ve uyum sürecinin tekrarlandığı anlayışa işaret etmektedir (Paraskevopoulos, Leonardi 2004: 320).

Sonuç olarak söz konusu modellemeler ile bir ülkenin AB kurallarını kabul etmesinin ne ölçüde AB veya iç politik faktörler tarafından yönlendirildiği açıklanmaya çalışılmıştır. AB kurallarının kabul edilmeyeceği durumlarda kuralların benimsenmesi AB güdümlü olarak gerçekleşmektedir. Schimmelfennig ve Sedelmeier'e göre "sonuçların mantığı" ve "uygunluk mantığı" kuralların benimsenmesine yönelik aktörlerin eylemsel mantığını temsil etmektedir. Sonuçların mantığı, kendi güç ve refahını en üst düzeye çıkarmaya çalışan stratejik ve araçsal olarak rasyonel aktörleri varsayarken, uygunluk mantığında ise aktörler içselleştirilmiş kimlikler, değerler ve normlar tarafından motive edilmektedir. Bu şekilde çeşitli kısıtlar arasında kural transferi ve kural benimseme süreci karakterize edilmektedir (Schimmelfennig, Sedelmeier 2005: 9).

Avrupalılaşma kapsamında hedef ülkelerde iktidarda olan hükümetlerin fayda-maliyet değerlendirmeleri de önemli bir faktördür. Söz gelimi liberal bir hükümetin AB'ye daha uyumlu olduğu ileri sürülmektedir. Ayrıca siyaseten etkili aktörler ve kamuoyu önemli aracı

faktörlerdir. Kamuoyu bazen hükümetten ayrı olarak değerlendirilse de seçilmiş hükümetin halkın oylarını yansıtması nedeniyle hükümetin tercihleri kamuoyu ile örtüşebilmektedir. Avrupalılaşma sürecinin sonucuna yönelik, AB düzeyindeki kurumsal uygulamaların hedef ülkeye uygulanmasında ulusal takdir, temel etkendir. Bu bağlamda AB taleplerinin doğurduğu ulusal kabullenme ve benimseme maliyetleri, fayda maksimize etme gayesi olan iç aktörlerin fayda-maliyet değerlendirmeleri açısından kilit öneme sahiptir. Örneğin bu taleplerin ülke güvenliğiyle ilgili konuları kapsaması kabullenme maliyetlerini artıracaktır. Hedef ülkede negatif maliyet hesabı yapanların sayısı, kurumsal yapılar, toplumun kültürel ve tarihi mirası gibi çeşitli ülke içi faktörler Avrupalılaşma sürecinde belirleyicidirler. Yine devletin üniter veya federal yapısına karşı çıkılması yurt içi maliyetleri oldukça artıracaktır. Seçim kuralları, parti sisteminin yapısı ve bunları değiştirmenin maliyetleri gibi faktörler de, AB'nin taleplerine tepkiler oluşturulurken siyasi liderlerin önem verdikleri hususlardır. Dolayısıyla kabullenme maliyetlerinin ölçeği Avrupalılaşmaya direnci belirlemektedir. Söz konusu maliyetleri düşürmek için AB toplumsal aktörlere teşvikler sağlayarak ulusal fayda-maliyet değerlendirmesini kendi lehine değiştirebilmektedir. Bu değişim için elbette toplumsal aktörlerin, hükümeti AB kurallarına uymaya zorlayacak güce sahip olmaları gerekmektedir. Fayda-maliyet değerlendirmesinde, siyasi partiler, seçmenler ve çeşitli çıkar grupları gibi Avrupalılaşmayı veto eden oyuncuların sayısı ve niteliği hükümetin değerlendirmesinde önemli etkenlerdir. Konuya ilişkin literatürde ayrıca veto aktörleri olarakta belirtilen yurt içi kurumların önemine de atıfta bulunulmaktadır (Süleymanoğlu-Kürüm, Cin 2021: 19).

Bakanlıklar, AB düzeyinde alınan teknik kararları uygulayan yegane mercilerdir. Bakanlıkların uygulama hızı, yöntemi, yeni düzenlemelerin ne kadar iyi yapılandırılacağı ve kamuoyu diplomasisi açısından konunun nasıl aktarılacağı ilgili devletin ne düzeyde Avrupalılaşabileceğini belirleyici hususlardır. AB gereklilikleri açık, teşvikler yüksek, güvenilir ve hızlıysa, maliyetler küçük ve veto aktörleri az ise Avrupalılaşma gerçekleşecektir (Süleymanoğlu-Kürüm, Cin 2021: 19). Bu noktada, bu tez çalışması açısından Türkiye'de de İçişleri Bakanlığı'nın uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele kapsamındaki Avrupalılaşma bağlamında önemli bir temel belirleyen olduğunu ifade etmek gerekir.

Toparlayacak olursak Avrupalılaşma; hem kamu politikalarının ülkelerden Avrupa düzeyine taşınmasını, hem de AB kurum ve normlarının ülkeler üzerindeki etkilerini inceleyen Avrupa entegrasyonunun yönetişim yaklaşımı ile yakından ilişkilidir. Bu kuramda analiz

düzeyi başlangıçta üye devletler kapsamında ele alınmış olsa da daha sonra AB'ye aday ülkeler de analiz düzeyi olarak kabul edilmişlerdir. Bu nedenle AB'ye aday ülke statüsü ile Türkiye de Avrupalılaşma kuramı çerçevesinde literatürde yerini almıştır.

Schimmelfennig ve Sedelmeier'in aday ülkelerin AB kurallarını benimseme koşullarını yani Avrupalılaşmasını ele alan üç ana modelinden Ders Çıkarma modelinin Türkiye'nin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelesini, Dış Teşvik ve Sosyal Öğrenme modellerine kıyasla daha iyi açıkladığı değerlendirilmektedir. Zira Ders Çıkarma modeli AB'nin dış etkisinden ziyade ilgili ülkelerin kendi koşullarına göre Avrupalılaşmayı yorumlaması nedeniyle diğer iki modelden farklılık göstermektedir.

3.2. Ders Çıkarma Modeli

Ülkelerin planlı bir şekilde diğer ülkelerdeki başarılı problem çözme faaliyetlerinden tecrübe edinme ve öğrenme çabalarını açıklayan Ders Çıkarma Modeli; ulusötesi epistemik topluluklar içinde beliren işlevsel ortak sorun çözme faaliyetleri ile politika modellerinin takip edilmesi suretiyle ülkeler arası politika transferinin hızlandırılması ve kolaylaştırması amacıyla uluslararası örgütler tarafından politika modellerinin desteklenmesi süreciyle yakından ilişkilidir (Knill 2005: 770).

İlgili literatürde devletlerin karşı karşıya oldukları sorunların coğrafi ve zaman bakımından sui generis olduğu varsayılır. Örneğin tarihsel ve kurumsal farklılıkların, ABD'nin karşı karşıya olduğu bütçe açığını, bir Sovyet liderinin karşı karşıya olduğu bütçe açığından farklı kılması nedeniyle bu varsayım bir dereceye kadar doğrudur. Her ülke kendine özgü tarihsel gelişim ve koşullara maruz kalmıştır. Ülkelerin siyasi iktidarları ve kendi seçmen kitleleri de bu bağlamda ortaya çıkmaktadır. Enerji zengini bir ülke kuraklıkla mücadele ederken bir diğeri enerjide tamamen dışa bağımlı ama su kaynakları açısından zengin olabilir. Dolayısıyla bir ülke için sorun olan husus diğerinin zenginliği veya tersi olabilir (Rose 1991: 4). Benzer şekilde tarihsel, coğrafi ve kurumlar anlamındaki farklılıklar Türkiye'nin maruz kaldığı terör sorununu, AB'nin güvenlik perspektifinden farklı kılabilir.

Ders çıkarma yaklaşımında esas hedef, ülkeler arası deneyimi, politika tavsiyesi kaynağı olarak kullanan, politika aktarımına katılmaktır (Stone 2001: 3). Farklı ülkelerden sıradan insanların iç politikada hükümetlere genel anlamda yönelttiği eğitim, sağlık, ekonomik

refah, emniyette olma/güvenlik, sosyal güvenlik ve temiz çevre gibi talep ve endişeleri benzeşmektedir. Dolayısıyla farklı iki ülkenin güvenlik veya ekonomiye ilişkin politika alanları arasındaki benzerlikleri bulabilmek, aynı ülkedeki eğitim ve sağlık gibi iki farklı politika alanı arasındaki benzerlikleri bulabilmekten daha kolaydır. Zira ortak bir sorunla karşı karşıya kalan ülkelerdeki politika yapıcılar, söz konusu ortak soruna diğerinin nasıl tepki verdiğini öğrenebilir ve bu şekilde mevcut sorunla daha iyi başa çıkılmasına yardımcı olabilecek dersler çıkarabilirler (Rose 1991: 4).

Kerber ve Eckardt ise "üstün politikalar" hakkında başka ülkelerin deneyimlerinin olumlu ve olumsuz yönlerinin ne ölçüde öğrenilebileceğinin tartışmalı olduğunu vurgulamaktadırlar. Burada öğrenmenin mümkün olmadığını ima etmeselerde bu sürecin karmaşıklığı ve zorluğuna işaret etmektedirler (Kerber, Eckardt 2007: 234).

Çıkarılan dersler olumlu ise uygun uyarlamalarla işlevsel bir politika iç politikaya ithal edilebilir. Ancak bu dersler olumsuz ise gözlemciler başkalarının hatalarını izleyerek ne yapmamaları gerektiğini öğrenebilirler. Söz gelimi eğitim politikalarıyla ilgilenen bir ülkenin kamu görevlilerinden oluşan bir heyet Avrupa'da birkaç ülkeyi ziyaret ederek buradaki duruma işaret eden bir rapor yayımlayabilir. Veya bunun tersi olarak, Avrupa'dan ilgili ülkeye aynı amaçla gidilebilir. Ders çıkarılması hedeflenen politikalar geçmiş performansına göre ve gelecekteki sonuçları öngörülerek değerlendirilir. Bir politikanın başarısı genel niteliklerinin yanı sıra dikkate alınan bağlamın yani özgün koşulların özelliklerinden de etkileneceğinden körü körüne benimsenmez veya reddedilmez (Rose 1991: 4).

Politikaların işe yarayıp yaramadığını anlamak ve nedenlerini değerlendirmek için varsayımların sıkı testlere tabi tutulması gerekmektedir (Sanderson 2002: 19). Bir yerde uygulanan bir politika hangi koşullar altında ve ne ölçüde başka bir yerde de işe yarar? Bu soru Türkiye ve AB'nin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele yaklaşımları açısından çok yerinde bir sorudur. Ders Çıkarma; bir ihtiyaçtan yola çıkar ve geleceğe yöneliktir. Başkalarının bugün ne yaptığını anlamak, politika transferi yapmayı düşünen bir ülkenin gelecekteki koşullarının iyileştirilmesi anlamına gelmektedir. Ancak siyasi olarak tatmini yüksekte olsa başka yerde bulunan bir politikanın yurt içine etkili bir şekilde aktarılabileceğinin garantisi yoktur. Dahası politikasından ders çıkarılacak ülke yakın coğrafyada bile olsa başka yerde etkili olan bir önlem diğer ülkede işe yaramayabilir. Richard Rose'un bu duruma ilişkin varsayımı ise "farklılar çünkü oradalar" şeklindedir. Esasında Ders çıkarmayla ilgili belirsizlik, pek çok özgün politika

önerisine yönelik belirsizlikten farklı değildir (Rose 1991: 4). Buradan hareketle, kendine özgü koşulları nedeniyle AB'nin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele stratejisi ile finansmanının önemli bir kısmını uyuşturucu kaçakçılığından sağlayan terör örgütleri ile mücadelenin yoğun olduğu Türkiye vb. ülkelerdeki uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadele alanının örtüşmesi mümkün olmayabilir. Zira AB'de yürütülen mücadele stratejisi Türkiye gibi ülkelerde etkili sonuçlar vermeyebilir.

Dolowitz ve Marsh da, konuya farklı bir perspektiften yaklaşmış ve politika transferine ilişkin aktörlerin rasyonellik varsayımını, tam değil sınırlı rasyonellik olarak tanımlamışlardır. Onlara göre tamamen rasyonellik nadirdir, zira sınırlı bilgi, sınırlı rasyonelliği getirmektedir (Dolowitz, Marsh 2000: 14).

Ancak bir sorundan kaynaklı memnuniyetsizlik ortaya çıktığında politika yapıcılar ders çıkarmayla ilgili belirsizliğin maliyetini kabul etme eğiliminde olurlar. Böyle bir durumda politika yapıcıların nasıl bir yol izlemesi gerektiği sorusunun cevabı muhtemelen iktisatçılar açısından kolay görünebilir. Zira iktisatçılar genellikle bir ekonomik sistemin nasıl çalıştığına ilişkin soyut modellerden politika uygulamaları çıkarmak için mantığı kullanabilirler. Yine bir tarihçinin geçmişten ders çıkarması muhtemeldir. Fakat ders çıkarılacak entelektüel bir çözüm, güvenlik temelli bir soruna mutlaka pratik bir çözüm anlamına gelmeyebilir. Bilgiyi araçsallaştırarak topluma uyarlayan bir toplum mühendisi olan politika yapıcı, bir teorisyen değildir (Rose 1991: 5). Dolayısıyla herhangi bir politika alanına ilişkin başka bir yerde işe yarayan entelektüel teorik yaklaşımlar, politika yapıcı tarafından yerelleştirilerek en uygun ve işlevsel haliyle kendi ülkesine uyarlanmalıdır.

Evans'a göre Ders çıkarma yaklaşımı, sürecin tümünü hesaba katan genel bir politika değişikliği teorileştirmesini sağlayamaz (Evans 2006: 485). Çünkü Ders çıkarmak suretiyle politika oluşturmada deneyim çok önemli bir kıstastır. Söz konusu modelin ilk adımı tanımlamadır. Burada ne yapılacağıyla veya yeni bir bilgi arayışıyla değil, bir politika uygulamasının bir yerden başka bir yere aktarılıp aktarılamayacağıyla ilgilenilir. Bu modelde Dersler, zaman veya mekan boyunca arama yapılarak elde edilebilir. Ders seçimi; coğrafi yakınlığın öznel tanımına, uzmanları birbirine bağlayan epistemolojik bağlama, hükümetler arasındaki işlevsel karşılıklı bağımlılığa ve uluslararası kurumların otoritesine bağlıdır (Rose 1991: 5).

Howell'a göre de Ders Çıkarma modeli kapsamında yeni bir bilgi aramak normal olmamakla birlikte söz konusu model tartışmalı bir siyasi sürece eşlik etmektedir (Howell 2005: 380). Çıkarılan bir dersin hem arzu edilir hem de pratik olacağına dair hiçbir garanti söz konusu değildir. Dolayısıyla pratiklik ve arzu edilirlik beklentisinin getirebileceği belirsizlik ve istikrarsızlık dikkate alınmalıdır (Rose 1991: 5). Ayrıca artan avantajları ile önemli bir cazibe merkezi haline gelen AB'denyapılacak politika transferleri de dahil olmak üzere, hedef ülkelerin ulusal kurumları politika transferinde stratejik seçim uygulamakta ve bunların yerelleştirilmesine de yön vermektedirler (Eyre, Lodge 2000: 77).

Ders çıkarma modeline göre bir politika yapıcı, başka bir yerde başarılı olan ama ithal edildiğinde başarı şansı garanti olmayan bir programın birebir kopyasını değil, kendi ülkesinde etkili olma şansı olan bir politikayı ister. Ders çıkarma süreci açıklayıcı detayları değil, genel ve uygulanabilir olduğu için aktarılabilecek bilgiyi ortaya çıkarma gayesindedir. Dolayısıyla Ders çıkarma modelinin ikinci adımı, bir programın kavramsal modelini üretmektir. Bir politikanın nasıl çalışacağını açıklamadan sonuç üreteceğini iddia etmek, neden-sonuç beyanı yerine inanç beyanını takip etmek anlamına gelecektir (Rose 1991: 20).

Ders çıkarma, sonuç odaklı bir mekanizmadır. Burada devletler önce öğrenirler sonra öğretmeye başlarlar. Hedef ülkeler kendi yetersiz buldukları politikalarını geliştirmek için diğer devletler ve uluslararası kuruluşların politikalarını araştırırlar. Bu noktada AB, kurumsallaşma, demokrasi ve refah anlamında gelişmiş bir ulus üstü örgüt olarak, öne çıkan bir örneği teşkil etmektedir. Hedef ülkelerin; AB politikalarını etkili, işlevsel ve kendi iç bağlamlarında uygulanabilir görmeleri nispetinde, AB politikalarının benimsenmesi muhtemeldir. Öykünme, uygunluk mantığıyla öğrenmeye eşdeğerdir. Burada AB'nin politikaları diğer devletler için meşru bir model haline gelmektedir. Üye olmayan devletler de politikalarını uygun çözümler olarak değerlendirmeleri nedeniyle AB'yi rol model olarak almaktadırlar (Matlak, Schimmelfennig, Woźniakowski 2018: 12).

Yukarıda belirtildiği üzere Avrupalılaşma bağlamında ders çıkarma bir uluslararası örgüt veya devletten diğer devlete politika transferini içerir (Howell 2005: 380). Ders çıkarma, bir ülkede benimsenecek yeni bir programı oluşturmak için başka yerlerde yürürlükte olan programların ampirik kanıtlarından yararlanır. Dolayısıyla bir programın formüle edilmesi, bir kopyalama sürecinden ziyade, yaratıcı bir eylem olarak değerlendirilmelidir. Bu kapsamda özellikle ülkeler arası ders çıkarmada, yerel koşulları dikkate alacak bazı uyarlamalar zaruri

olacaktır. Gerçekçi bir bakış açısıyla tarih, kültür ve kurumlar arası farklılıklar dikkate alınmadan bir programın, politikanın bir ülkeden diğerine aktarılması asla beklenmeyecek bir durumdur (Rose 2005: 1). Ancak öykünme, bütün detaylarıyla kopyalamayı değil, farklı ulusal koşulları da dikkate alacak şekilde, başka bir yerdeki belirli bir programın, ülke mevzuatını tasarlamak için en iyi standardı sağladığını kabul eder. Bu şekilde öykünmenin yenilik ürettiği öne sürülmektedir (Rose 1991: 21).

Ders çıkarma modelinin son adımı, söz konusu programın olası başarısının ileriye dönük bir değerlendirmesini yapmaktır. Geleceğe yönelik değerlendirme, hem mekan hem de zaman açısından karşılaştırmaları içerir. Bir politikanın bir ülkeden diğerine aktarılması karşılaştırmalı dinamiklerin bir uygulamasıdır. Politikanın başarıyla uygulandığı A ülkesi bugün nerede ise, söz konusu politikayı ithal etmek isteyen B ülkesi de yarın orada olmayı umacaktır. Dolayısıyla ders çıkarma modeline göre A ülkesinin bugünü B'nin geleceği olarak hedeflenmektedir. Bir politikanın uygulanabilirliği koşulludur. Bu nedenle başka yerde çalışan bir programın diğer bir yerde işe yarayıp yaramayacağı sonucunu doğrulamak için ileriye dönük değerlendirme zorunludur. İleriye yönelik değerlendirme, bir programın A ülkesinde nasıl ve neden çalıştığına ilişkin ampirik kanıtları B ülkesindeki olası başarı veya başarısızlığı hakkındaki hipotezlerle birleştirir (Rose 1991: 23).

Türkiye AB'ye aday ülke statüsüyle ve AB'nin uyuşturucu ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele eden kurumlarıyla (Europol ve EMCDDA gibi) iş birliği yoluyla hem Avrupalılaşma kuramı kapsamında AB'nin mücadele yol ve yöntemlerini kabul etmekte hem de AB'nin bu mücadeledeki kurumsal kapasite artırımına katkıda bulunmaktadır.

Refah ve kurumsallığın öne çıktığı AB'de, çeşitli alanlara ilişkin etkili politikaların başka ülkeler tarafından uygulanabilirlikleri ölçütünde kabul görmesi ve benimsenmesi olağan bir durumdur. Türkiye gibi birliğe aday ülkeler de AB'yi bazı konularda örnek olarak alabilmektedirler. Esasında AB'nin kendisi de söz konusu politika transferini teşvik etmekte ve desteklemektedir.

Ülkelerin, diğer ülkeler veya AB gibi uluslararası kuruluşlardaki başarılı problem çözme faaliyetlerinden ders çıkarma ve öğrenme çabaları taklitten öte kapsamlı bir değerlendirmeyi öngörmektedir. Çıkarılan derslerin olumsuz olması söz konusu politika alanının revize edilmesini gerektirecektir. Bahse konu revize aslında ilgili politika alanının yerelleştirilmesine işaret etmektedir. Ders Çıkarma modeline göre AB ve benzeri uluslararası

örgütlerden yapılacak politika transferlerinde Türkiye gibi hedef ülkelerin ulusal kurumları stratejik seçim uygulamakta ve bu politika alanlarının yerelleştirilmesine yön vermektedir.

4. PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN AVRUPA'DA UYUŞTURUCU KAÇAKÇILIĞI VE KONUNUN AB İLE TÜRKİYE'NİN RAPORLARINA YANSIMASI

Türk toplumunda özellikle son yıllarda ABD ve Avrupa ülkelerinin PKK/YPG terör örgütünü himaye ettiği ve kolladığına yönelik belirli bir algının oluştuğu ileri sürülebilir (Akdemir 2018: 386). Dahası ABD'nin YPG terör örgütüne olan açık desteği algıdan da öte bir gerçekliğe dönüşmüş durumdadır. ABD başta olmak üzere dışarıdan aldığı moral ve askeri destek ile diğer dış bağlantıları nedeniyle hem kapasite artırımı açısından hem de Batı ülkeleri tarafından meşru zeminde söylemlere konu edilmeye çalışılmasıyla PKK/YPG terör örgütünün cesaretlendirilmekte olduğu gözlemlenmektedir. PKK'nın Suriye uzantısı olan YPG terör örgütünü temsilen bir sözde heyetin Fransa'ya Senato binasına gerçekleştirdikleri ziyaret bu duruma iyi bir örnek oluşturmaktadır. Sözde heyet Senatoda Senatör Pierre Laurent tarafından karşılanmış ve burada düzenlenen törende teröristlere sözde "onur nişanı" verilmiştir. Laurent, konuya ilişkin açıklamasında, "Bu hafta, Kuzeydoğu Suriye İdari Otoritesi'nden bir heyeti Senato'da ağırlama şerefine eriştim." ifadelerini kullanmıştır (Milliyet 2023).

Söz konusu gelişmelerin gölgesinde terör örgütü diğer taraftan uyuşturucu kaçakçılığı gibi insan ve toplum sağlığına büyük zararları olan bir suç türü ile kendisine finansman sağlama çabası içindedir. PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığı suçuna dahil olması örgüt elebaşları ile örgüt elemanlarının ifadeleri ve telsiz dinlemelerinden, ayrıca ulusal ve uluslararası resmi raporlardan anlaşılmaktadır. Örgütün Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığı yaptığı sınırlı da olsa bazı AB raporlarında da ifade edilmektedir (European Parliament 2012: 50). Uyuşturucu kaçakçılığıyla ilgili literatüre bakıldığında, Afganistan, Pakistan ve İran'ın uyuşturucu üretiminde en önemli kaynak ülkeler olduğu, Avrupa'nın ise en kârlı uyuşturucu pazarlarından biri olarak öne çıktığı görülmektedir. Kendisine müzahir diaspora ağıyla Avrupa pazarına erişim imkanına sahip olması, uyuşturucunun kaynak ülkeleri olan Afganistan, Pakistan ve İran'a yakın olması ve uyuşturucunun kaynak ülkelerden hedef bölge olan Avrupa'ya nakliyesi için geçiş ülkesi konumunda olan Türkiye'ye yakın olması gibi etkenler sayesinde PKK'nın Avrupa uyuşturucu pazarında hakim konumda olduğu tahmin edilmektedir.

Bu bölümde PKK'nın Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerinin AB ve Türkiye'nin raporlarına yansıması ana başlığı altında sırasıyla önce PKK terör örgütüne genel

olarak değinilmiş ve PKK'nın Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığı suçuna dahil olması PKK'nın Avrupa'daki kendisine müzahir diaspora ağının tarihsel arka planı ile birlikte ele alınmıştır.

Daha sonra AB'nin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelesi ve konuyla ilgili raporları alt başlığı altında önce AB'nin söz konusu mücadelesi ve Avrupa bağlamında terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik yasal çerçeve sunularak konuya hazırlık kapsamında giriş yapılması amaçlanmış ve sonrasında ise bu çalışmanın temel yazılı kaynaklarından olan AB'nin uyuşturucu raporları genel kapsamda, narkoterör içerikler açısından ve PKK terör örgütü bağlamında incelenmiştir. Raporların ele alındığı bahse konu alt başlıklarda ilgili yıllara ait raporlar literatür incelemesi şeklinde ve zaman zaman farklı kaynaklarla da desteklenerek sunulmuştur. Buradaki maksat konunun daha anlaşılabilir olması ve okuyucu açısından sıkıcı bir akış olmamasıdır. AB raporlarının genel olarak incelendiği alt başlıkta raporların genel kapsamı, amacı ve faydalandığı kaynaklar incelenmiş, narkoterör başlığı altında raporların narkoterörle bağdaşabileceği değerlendirilen içerikleri ele alınmış ve PKK bağlamındaki başlıkta da raporların PKK terör örgütüne değindiği bölümler irdelenmiştir.

Türkiye'nin uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadelesi ve konuyla ilgili raporlarının incelendiği son alt başlıkta da yine Türkiye'nin uyuşturucuyla mücadelesi ve yayımladığı ilgili raporlar narkoterör ve PKK bağlamında incelenmiştir. Bu bölümün sonunda ise TESAT ve EMCDDA raporları PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığı bağlamında incelenmiş ve terörizmin finansmanının tespitindeki zorluklar başlıklı son kısım ile bölüm sonlandırılmıştır. TESAT ve EMCDDA raporları ile genel olarak AB tarafından yayımlanan raporlar kapsamında terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığına bakışa ilişkin eksik bir yön kalmaması hedeflenmiştir.

4.1. PKK Terör Örgütü ve Uyuşturucu Kaçakçılığı

Bu başlıkta PKK terör örgütü ve örgütün uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri ele alınmıştır. Bu kısımda PKK, uyuşturucu kaçakçılığı ve Avrupa aynı başlık altında ve belirli bir mantıksal akış çerçevesinde bağdaştırılmaya ve bu yolla konunun anlaşılmasına çaba sarfedilmiştir. Bu kapsamda önce terör örgütü genel olarak, sonra örgütün Avrupa ile bağı ve en sonda ise örgütün Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri burada sırasıyla irdelenmiştir.

4.1.1. Terör Örgütüne Genel Bakış

1984 yılında kurulan terör örgütü bu tarihten itibaren on binlerce kişinin hayatını kaybetmesine neden olmuştur. PKK, etnik ayrılıkçı ve Marksist-Leninist bir ideolojiye sahiptir. Terör saldırılarında sivil, asker, kadın, çocuk ayrımı yapmadan dehşet ve korku duygusu yaratmaya çalışmaktadır. PKK/YPG ayrıca çok sayıda çocuğu kaçırıp zorla silah altına alarak eleman temin etmeye çalışmakta ve Suriye'de işgal ettiği bölgelerdeki okul ve hastaneleri de askeri amaçlarla kullanmaktadır (Human Rights Watch 2018; UN General Assembly Security Council 2022: 25-26; TRT World 2023). BM Genel Sekreteri Antonio Guterres de çocukların PKK terör örgütü tarafından asker olarak kullanılmasından son derece endişeli olduğunu ifade etmiş ve terör örgütüne çocukları asker olarak ve farklı amaçlar için kullanmaya son verme ve saflarındaki tüm çocukları serbest bırakma yönünde çağrıda bulunmuştur (TRT Haber 2023a). Örgüt, ABD, Kanada, Avustralya ve birçok Avrupa ülkesi tarafından terör örgütü olarak tanınmaktadır. AB de PKK'yı 2004 yılında terör örgütleri listesine almıştır. NATO'nun yayımladığı belge ve açıklamalarda da PKK'ya terör örgütü olarak atıfta bulunulmaktadır (T.C. Dışişleri Bakanlığı b.t.a).

Terör örgütünün amacı, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerini de içine alacak şekilde Suriye, İran ve Irak toprakları üzerinde sözde Kürdistan olarak adlandırdıkları bölgede Marksist-Leninist bir bağımsız devlet kurmaktır (Çelik 2019: 113). Örgüt bu amacı gerçekleştirmek için pusu, sabotaj, el yapımı patlayıcıların kullanımı, bombalı saldırılar, mayınlar, adam kaçırma, kamu görevlilerine veya yetkililere suikast düzenlemek, intihar bombacıları, isyanlar ve protestolar gibi birçok taktik ve yöntemi kullanmaktadır. Ayrıca uydu TV kanalları ve internet siteleri gibi çeşitli medya araçları, örgüt elebaşlarının emir ve mesajlarını tabandaki teröristlere ve sempatizanlara iletmek için etkili propaganda maksadıyla kullanılmaktadır (Başaranel, Türkşen 2019: 108).

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yayımladığı rapora göre 1984-2012 yılları arasında terör örgütünün saldırıları nedeniyle 35.576 kişi hayatını kaybetmiştir (Başaranel, Türkşen 2019: 108). Yine 2015 ile 2024 Mart ayı arasında örgütün neden olduğu ölüm sayısı 2.100'dür. Bu tarihler arasında etkisiz hale getirilen terörist sayısı ise 4.612'dir (International Crisis Group 2024). Küresel Terörizm Endeksi raporunda da, terör örgütünün, 2009-2014 yılları arasında OECD ülkelerindeki terörle ilgili ölümlerin %29'undan sorumlu olduğu ifade edilmektedir

(Institute for Economics and Peace 2014: 36). Bütün bu çarpıcı rakam ve raporlar terör örgütünün Türkiye ve insanlık için oluşturduğu tehdidin ciddiyet ve büyüklüğünü ortaya koyar niteliktedir.

PKK'lı teröristlerle yapılan röportajlar, şehirlerdeki teröristlerin temel ihtiyaç ve faaliyetlerini karşılamak için maaş alabileceklerini ortaya koymaktadır. Kırsal alandaki teröristler ise sözde vergi veya koruma parası adı altında kişiler ve işletmelerden toplanan para ve mallarla ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Bu röportajlardan edinilen bilgilere göre özellikle zenginler, özel şirketler, müteahhitler, kaçakçılar ve uyuşturucu kaçakçıları PKK'ya sözde devrim vergisi ödemek zorundadır. Bununla birlikte terör örgütü finansmanının çoğunu yasal ve yasa dışı birçok farklı kaynaktan toplamak zorundadır. Organize suç türlerinin büyük kazançlar sağlaması terör örgütünü ulusötesi organize suça yöneltmiştir. Bu bağlamda örgüt uyuşturucu kaçakçılığı, silah, insan ve diğer petrol, sigara, şeker vb. kaçakçılık türlerine yönelik büyük bir adaptasyon sağlamıştır. Ayrıca soygun, gasp ve kara para aklama da diğer karıştığı suç türleri olarak öne çıkmaktadır. PKK'nın dahil olduğu suç türlerinde coğrafi ve lojistik özelliklerin önemini vurgulamak gerekmektedir. Sekiz farklı ülke ile sınırı ve yaklaşık 8000 km'lik bir kıyı şeridine sahip olan Türkiye'nin konumu (T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2023), Güney Asya ve Orta Doğu'dan Avrupa'ya uyuşturucu, insan ve diğer yasa dışı malları taşımak için PKK'ya önemli bir coğrafi avantaj sağlamaktadır. Örgüt ayrıca gazete, dergi, TV ve radyo kanalları gibi medya kuruluşlarından ve dünyanın farklı yerlerinde yürüttüğü çeşitli propaganda faaliyetlerinden de gelir elde etmektedir (Başaranel, Türkşen 2019: 110). NATO istihbarat biriminin özel bir raporuna göre de, insan kaçakçılığı, tütün ve sigara kaçakçılığı örgütün yasa dışı finansman faaliyetlerinin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Örgüt, Asya ve Afrika ülkelerinden yasa dışı insan kaçakçılığı ve yasa dışı maddeleri Avrupa ülkelerine sokarak her yıl milyonlarca dolar gelir elde etmektedir (Forbes 2018).

Kürt diasporasının Avrupa'da büyümesi PKK için çok önemli bir potansiyel sağlamış ve Avrupa örgütün yasal ve yasa dışı faaliyetleri için ciddi bir finanman kaynağı haline gelmiştir. Örgüt 1990'larda toplanan bağışlardan yılda yaklaşık 30 milyon dolar, festivaller, konserler ve dergi abonelikleri gibi etkinliklerden ise yılda 20 milyon dolar civarı gelir elde etmiştir. Avrupa'da uyuşturucu, silah ve insan kaçakçılığı, gasp ve kara para aklama gibi suç faaliyetlerinden ise yaklaşık 90 milyon dolar kazanç sağlamıştır. Terör örgütünün 1990'larda

Avrupa'daki eroin pazarının yaklaşık %70-80'ini kontrol ettiği ve uyuşturucu ticaretinin örgüt için en büyük mali kaynağa dönüştüğü tahmin edilmektedir. Bunun dışında örgütün 1990'ların başında gasp yoluyla Birleşik Krallık'ta 2,5 milyon sterlin kazandığı ve 1990'lar ile 2000'lerde Batı Avrupa'da gerçekleştirilen birçok polis operasyonu sonucunda birkaç şirket aracılığıyla kara para aklama süreçlerine dahil olduğu görülmüştür (Ilgıt, Pusane 2018: 38). Terör örgütü, finansman sağlama noktasında hiçbir ahlaki ve etik değeri dikkate almadan gerekirse kontrolü altında bulunan bölgelerdeki halka zulmederek para toplayabilmektedir. Söz gelimi terör örgütünün Suriye'deki kolu olan YPG de finansman sağlayabilmek için bölge halkının ramazan ayı fitrelerine dahi el koyabilmektedir. Çatışmalarda ölen teröristlerin yakınları için kapı kapı gezerek fitre toplayan örgüt vermeyenleri ise fişlemektedir (AA 2020).

Geniş örgütsel ağ ve çeşitlendirilmiş finansman kaynakları ile karmaşık ama iyi işleyen organizasyon yapısının örgütün hayatta kalmasının arkasındaki önemli faktörlerden birisi olduğu öne sürülebilir. Terör örgütünün yıllık gelir miktarı ile ilgili çeşitli tahminler söz konusudur. Söz gelimi bazı tahminlerde 100 milyon dolar civarı olduğu (Başaranel, Türkşen 2019: 109), yine başka bir tahminde ise yaklaşık 180 milyon dolar olduğu ifade edilmektedir (Forbes 2018). İçişleri Bakanlığı'nın 2007 yılı tahmini yaklaşık 400-500 dolar iken NATO'nun aynı yıl için tahmini 50-100 milyon dolar civarındadır. BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) ve NATO istihbarat uzmanlarına göre örgütün yalnızca eroinden yılda 50 ila 100 milyon dolar kazandığı tahmin edilmektedir (UNODC 2010: 123). Tahminlerdeki farklılık bir kenara bırakılacak olursa terör örgütünün finansman sağlama potansiyelinin yüksek olduğu ifade edilebilir. Soğuk Savaş ve 11 Eylül sonrası terör örgütlerine yönelik azalan devlet sponsorluğu sonrasında örgütün gayretlerini ağırlıklı olarak Avrupa'daki Kürt diasporasına ve diğer finansman yöntemlerine yoğunlaştırdığı tahmin edilmektedir (Başaranel, Türkşen 2019: 109). Bununla birlikte son yıllarda ABD'nin PKK'nın Suriye uzantısı olan YPG'ye desteğinin artarak devam ettiği görülmektedir.

Örgütün elde ettiği gelirler, kendisine müzahir birçok medya organına, örgütün lojistik giderlerine, askeri kampların desteklenmesi için teçhizat ve teröristlere silah satın alınmasına ve ayrıca Türkiye'de saldırılar gerçekleştirilmesine yönelik finansman sağlanması maksadıyla kullanılmaktadır (Europol 2019a: 17).

Terör örgütünün Türkiye dışındaki örgütsel ve finansal yapısı, örgütü diri tutan en önemli unsurlardan biri olarak göze çarpmaktadır. PKK'nın özellikle Avrupa'daki yerleşik

yapılanmasının da yardımıyla Avrupa ülkelerinin sosyolojik, demokratik ve güvenlik eksenli suistimale açık yapısal özelliklerinden istifade etme çabasında olduğu ileri sürülebilir. Güçlü diaspora ağı, yaygın medya oluşumu ve etkili Sivil Toplum Kuruluşları (STK) vasıtasıyla Avrupa toplumları, oluşturulmaya çalışılan "mağdur Kürt Halkı" algısı ile PKK'nın yoğun ideolojik körletme gayretlerine maruz kalmaktadırlar. Bu çabalar az ya da çok Avrupa'da toplumların çeşitli kesimlerinde, yönetişimsel anlamda ise AB'nin çeşitli kurumlarında ve karar mercilerinde karşılık bulabilme potansiyeli taşımaktadır. Örneğin PKK'ya müzahir sosyal medya hesaplarından sahte fotoğraflar paylaşılarak Türk Silahlı Kuvvetlerinin sözde sivil ölümlere neden olduğu veya Türk Silahlı Kuvvetlerinin sözde kimyasal silah kullandığı şeklinde gerçek olmayan paylaşımlar ve açıklamalar yapılarak Avrupa'da PKK'ya yönelik olumlu algı oluşturma ve destek arayışı söz konusu olabilmektedir (AA 2019b; Independent Türkçe 2022). Elbette bu tür gerçek olmayan iddialar ilgili Türk makamları tarafından reddedilmektedir (T.C. Milli Savunma Bakanlığı 2022). Ancak terör örgütünün bu manipülasyon girişimlerinin Avrupa'da Türkiye karşıtı tohumları zaman zaman yeşertebilme potansiyelinde olabildiği değerlendirilmektedir.

AB'nin küçük bölgesel idari yönetim birimlerini dahi AB'nin kurumsal politika yapma süreçlerine dahil ve teşvik eden yapısının da (Özlü 2020: 948) PKK'nın söz konusu manipülasyon yöntemlerine cevaz verdiği öne sürülebilir. Bütün bu hususlara, PKK/YPG'nin Suriye kuzeyinde DAEŞ terör örgütü ile AB lehine mücadele ettiği algısının da eklenmesi, Avrupa ülkelerindeki toplumların terör örgütünün manipülasyon yöntemlerine karşı hassasiyetlerini daha da artırmaktadır.

Yukarıda sıralanan bütün bu koşullar altında terör örgütünün Avrupa'da farklı yapılanmalar vasıtasıyla hareket kabiliyetinin arttığı ve Avrupa'nın PKK için güvenli bir sığınak görüntüsü verdiği ileri sürülebilir. Bu hususlar, terör örgütünün ömrünü uzatan kilit faktörler olarak öne çıkmaktadır. Avrupa'da oluştuğu değerlendirilen bahse konu elverişli ortam, örgütün eleman temini, propaganda, lojistik, finansal ve politik faaliyetlerini sürdürmesine imkan tanımaktadır (Başaranel, Türkşen 2019: 108).

4.1.2. Terör Örgütü ve Avrupa

Terör örgütünün Avrupa ile bağlarının temelleri Avrupa'nın işçi ihtiyacının oluştuğu ve Türkiye'den göçlerin başladığı 1960 ve 70'li yıllara dayanmaktadır. Göçün ilk zamanları Kürt

diasporası ideolojik, siyasi ve kültürel saiklerle hareket etmemişlerdir. Söz konusu Kürt göçmenlerin birçoğu Batı Avrupa'da bazı ülkelere yerleşmişler ve buralarda ne etnik temelli hak ve iddalarda bulunmuşlar ne de bu yönde bir hareketleri olmuştur. Türkiye'deki 1980 darbesi sürecindeki belirsizlik ortamı ve bu döneme yönelik kültürel ve siyasi ayrımcılık iddiaları nedeniyle 1980 ve 90'lı yıllarda Türkiye'den Avrupa'ya yapılan göç hareketlerinin, bazı yazarlar tarafından ekonomik eksenden siyasi boyuta evrildiği iddia edilmektedir. Bu dönemde diğer bölge ülkelerindeki Kürtlerden de Avrupa'ya sığınma talebinde bulunanların sayısında artış gözlemlenmiştir. 1980–1988 yılları arasında sekiz yıl süren İran-Irak Savaşı, 1991 Körfez Savaşı ve Irak ile İran'da o dönem yaşanan siyasi ve iç karışıklıklar bu ülkelerde yaşayan Kürtlerin Avrupa'ya göçüne ivme kazandırmıştır. Bu şekilde Avrupa'da artan Kürt nüfusu, hem "Kürt sorunu" söylemlerinin Avrupa ülkeleri ve toplumlarının dikkatine getirilmesine imkan tanımış, hem de Kürtlerin etnik kimliğine yönelik farkındalığını artırmıştır (Ilgıt, Pusane 2018: 38).

Bu elverişli ekosistemden faydalanmak isteyen terör örgütü 1980'lerden itibaren, Türkiye'deki saldırı ve eylemleri için finansman ve eleman temini sağlayacak, uluslararası tanınırlığını artıracak ve sözde Kürt sorunuyla ilgili söylem sunabilecek bir örgütsel ağ kurmaya çalışmıştır. Terör örgütü 1984 yılında Türkiye'deki terör saldırılarına başlarken, siyasi kanadı sözde Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi, 1985 yılında Avrupa'da lojistik destek sağlamak, örgütün propagandasına yardım etmek ve Kürt toplumunun teröre destek için provoke edilmesini ve bu yönde algı oluşturulmasını kolaylaştırmak için kurulmuştur. Aynı zamanda, günlük Kürtçe programlarla uydu TV, önce MED-TV ve sonra Roj-TV ile 16 milyon izleyiciye ulaşırken, Fransa, Belçika, İsveç, Almanya ve İsviçre'de çok sayıda Kürt enstitüsü, araştırma merkezi ve kütüphanesi PKK ile doğrudan bağlantılı olmamakla birlikte, Kürtçenin geliştirilmesine ve öğretilmesine, Kürt kültürel eserlerinin depolanmasına ve kolektif bilincin artırılmasına yardımcı olmuştur (Ilgıt, Pusane 2018: 38).

Terör örgütü, büyük ölçekli uyuşturucu kaçakçılığı suçuna karışan bir örgüt olarak dünya çapında bilinmektedir. Bu gerçeğin kendisine müzahir diaspora ağının da bir kısmı tarafından bilindiği tahmin edilmektedir. PKK, özellikle Avrupa'da yerleşik diaspora ağıyla önemli bir bağ kurmuş vaziyettedir. Öyleki örgütün sempatizanları ile kurduğu güçlü ideolojik ilişki, örgüte müzahir diaspora ağının, terör örgütünün şiddet eylemlerini veya çeşitli yasa dışı

suçlara karışmalarını ya görmezden gelmelerine ya da görece meşru görmelerine sebep olabilmektedir (Akartuna, Thornton 2021: 2).

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı da Avrupa'nın terör örgütü için önemli bir yer olduğuna dikkat çekmektedir. Zira Avrupa örgüt için sadece yasa dışı uyuşturucu ticareti açısından kazançlı bir pazar değil, aynı zamanda sempatizanlarının ve örgüte bağlı kuruluşlarının çoğuna ev sahipliği yapan bir bölgedir. Her ne kadar 2002'den beri örgüt AB terör örgütleri listesinde olsada Avrupa ülkeleri hala finansal, lojistik ve diğer hayati gereklilikler için terör örgütü tarafından kullanılmakta ve sömürülmektedir. Özellikle Batı Avrupa'da Kürt menşeli STK'lar ve oluşumlar üyelik aidatları, yayın satışları ve özel etkinlikler yoluyla örgüt için önemli miktarlarda para toplamaktadırlar. Sözde bağış adı altında toplanan parayı transfer etmek için ağırlıklı olarak terör örgütüne bağlı yardım kuruluşları ve STK'lar kullanılmaktadır (Başaranel, Türkşen 2019: 110).

Alman İç İstihbarat Teşkilatı'na (BfV) göre, terör örgütü propaganda ve eleman temin faaliyetlerini son yıllarda artırmış ve 2018'de 250'den fazla örgüt sempatizanını Suriye kuzeyine giderek YPG terör örgütüne katılmaya ikna etmiştir. Alman resmi raporlarına göre, terör örgütü gençleri cezbetmek için "Facebook" isimli sosyal medya mecrasında çeşitli sayfalar açmış ve Almanya ile diğer Avrupa ülkelerinden gençleri militan olarak örgüte dahil etmek için çeşitli festivaller düzenlemiştir. Her ne kadar Alman yetkililer son yıllarda terör örgütünün önde gelen birkaç ismini tutuklamışsada, terör örgütü elebaşlarının direktiflerine göre örgütün Almanya'daki faaliyetleri devam etmektedir. Alman istihbarat raporlarına göre, terör örgütü elebaşları Almanya'yı dokuz bölgeye ve 31 alt bölgeye ayırmış ve bu bölgelerin her biri için sözde lider bir üye atamıştır (AA 2019c).

Yine BfV'nin yıllık raporuna göre 1993'ten beri yasaklanmasına rağmen, terör örgütünün Almanya'da yaklaşık 14.500 sempatizanı aktif durumdadır. 2018 yılında örgüt sempatizanları, 305'i şiddet içeren 1.873 suç eyleminden sorumlu olmuştur. Bu rakam, bir önceki yıla göre % 80'den fazla bir artışa işaret etmektedir. Türkiye, Alman makamlarına terör örgütünün propaganda, para toplama ve eleman temin faaliyetlerini durdurması konusunda defalarca çağrı yapsada, söz konusu çağrıların tam anlamıyla karşılık görmediği değerlendirilmektedir. BfV'ye göre örgüt ülkeyi finansman faaliyetleri için bir platform olarak kullanmaktadır. Terör örgütünün 2018 yılında Almanya'da 15 milyon Avro'dan fazla para topladığı tahmin edilmektedir. Türk makamlarına göre ise örgüt uyuşturucu kaçakçılığı, gasp,

göçmen kaçakçılığı ve kara para aklama gibi bir dizi suç faaliyetiyle sadece Almanya'dan yılda 40 milyon Avro'dan fazla para toplamaktadır (AA 2019c). Alman hükümeti, Almanya'da ya da Almanya dışındaki Alman hedeflerine karşı PKK'nın silahlı bir saldırı düzenlemesini beklemiyor. Dahası Almanya'dan DAEŞ terör örgütüne katılıp dönenler tehlikeli olarak görülürken Suriye'de YPG terör örgütü saflarına katılıp geri dönen PKK militanları ise "tehlikeli" olarak sınıflandırılmamaktadır (DW 2020).

PKK terör örgütü AB terör örgütleri listesinde bulunmasına (AB Resmi Gazetesi 2019) ve PKK'nın 1993 yılından bu yana Almanya'da yasaklı olmasına rağmen PKK'nın Suriye uzantısı olan YPG terör örgütü, ne Almanya'da ne de diğer Avrupa ülkelerinde terör örgütü olarak tanınıyor. Aynı şekilde AB, ABD ve BM de YPG'yi terör örgütü olarak tanımamaktadır (DW 2020).

Terör örgütü, suça dayalı finansman faaliyetlerinin yanı sıra, birçok sempatizanından para toplamak için yasal ağlara sahiptir. Örgütün Avrupa kolu, özellikle Almanya'da, yoğun propaganda ile Kürt diasporasından sözde bağış ve dayanışma vergisi toplamak için yüzlerce yardım kuruluşunu yönetmektedir. Alman resmi raporlarına göre sözde bağışlardan örgüte akan paranın yılda yaklaşık 30 milyon dolara ulaştığı ve bunun yaklaşık yarısının Almanya'daki Kürt diasporasından toplandığı tahmin edilmektedir (Forbes 2018). Dolayısıyla PKK'nın Avrupa'da üyelik aidatlarından, yayınların satışından, halka açık etkinliklerden (konser vb.) ve yıllık sözde bağış toplama kampanyalarından para topladığı yaygın olarak bilinen bir gerçektir. Belçika'da da 2018 yılında dört kişinin terör örgütüne sözde bağış toplama kampanyasına katılmaları nedeniyle ceza verilmiştir (Europol 2019a: 17).

ABD Dışişleri Bakanlığı'nın yıllık terörizm raporuna göre de terör örgütünün çeşitli finansman kaynakları mevcut olmakla birlikte terör eylemlerini finanse etmek için ağırlıklı olarak Avrupa genelinde yaygın Kürt diasporasına güvenmektedir. Söz konusu rapordaki tahminlere göre örgüte buradan aktarılan yıllık para miktarı ise 50 ile 100 milyon dolar arasında değişmektedir (Forbes 2018; ABD Dışişleri Bakanlığı 2018).

Küresel ölçekteki birçok büyük şirket, çok sayıda profesyonelle ve yasal zeminde yalnızca kâr maksimizasyonu amacıyla ticari faaliyet yürütmeye çalışıp iflas edebiliyorken, PKK terör örgütü, yasa dışı bir şekilde ve kolluk kuvvetlerinin yoğun gözetimine rağmen Avrupa gibi kurumsallaşmanın üst seviyede olduğu bir coğrafyada kendisine nasıl bu kadar

finansman sağlayabildiği sorusu, AB'nin terör örgütüne yönelik önleyici, engelleyici politikalarında daha fazla kontrol ve düzenleme ihtiyacına ışık tutan bir sorudur.

Türkiye'nin kararlı mücadelesine karşın Avrupa'nın PKK ile mücadelede yetersiz kalması sık sık eleştiri konusu olmuştur. Terör örgütüne müzahir Avrupa'daki sözde STK'ların AB'nin liberal yapısını ve bu yapının çok çeşitli toplumsal örgüt ve oluşumları politika oluşturma süreçlerine dahil etmesini suistimal etmesi de AB'deki zayıf mücadelenin nedenlerinden biri olarak vurgulanabilir. Zira bu şekilde PKK'nın lobi faaliyetleri yürütebilmesine nispeten alan açılmaktadır. Bununla birlikte Birleşik Krallık, Fransa ve Belçika'da, örgütün uyuşturucu kaçakçılığı çetelerine ve müzahir TV kanallarına karşı zaman zaman ortak operasyonlar da (1996'da Sputnik ve 2002'de Sputnik II gibi) gerçekleştirilmiştir (Akartuna, Thornton 2021: 6).

4.1.3. Terör Örgütünün Uyuşturucu Kaçakçılığı

PKK terör örgütü, 1980'lerin başından bu yana görünürde etnik Kürt milliyetçiliği ideolojisiyle şiddet eylemlerinde bulunurken arka planda ise uyuşturucunun işlenmesinden, tedarik zincirine ve pazarlanmasına kadar uyuşturucu kaçakçılığının bütün safhalarında yer alarak kendisine finansman sağlamaktadır (Levitt 2009). Uyuşturucu kaçakçılığı, PKK'nın tek finansman kaynağı değil ancak en kazançlı suç faaliyetlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Buradan elde edilen yasa dışı gelirler ise silah, her türlü malzeme temini ve terör örgütünün diğer ihtiyaçları için kullanılmaktadır. Örgütün uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerinin ABD tarafından da tescillendiği bilinmektedir (U.S. Department of the Treasury 2011).

PKK terör örgütü, FARC ile birlikte ABD tarafından hem terör örgütü hem de önemli bir yabancı uyuşturucu kaçakçısı olarak tanımlanan birkaç örgütten birisidir. Uluslararası düzeydeki uyuşturucu pazarındaki artan rolü sonrasında terör örgütü, ABD Hazine Bakanlığı tarafından 2008 yılı Mayıs ayında önemli bir yabancı uyuşturucu kaçakçısı olarak tanımlanmıştır. Terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığından kaynaklanan bu hibrit yapısı uluslararası düzeyde örgüte yönelik yapılan operasyonlarda da ortaya çıkmaktadır (Levitt 2009).

PKK terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan da yakalandıktan sonra mahkemedeki yargılamasında PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerine ilişkin; *"Uyuşturucu bir insanlık*

suçudur. Ancak bazı örgüt temsilcilerimiz uyuşturucu kaçakçılarından bağış adı altında para almış olabilirler. Bu Avrupa'da da böyledir. Örgüt içinde uyuşturucu işiyle bilerek uğraşmayı en ağır suç olarak kabul ederiz. Hatta ben sigarayı bile yasakladım. Örgüt üyelerinden yurt dışında uyuşturucu işine yaygın olarak katılanlar olabilir." şeklindeki ifadeleriyle terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığı yaptığını kabul etmiştir (Hürriyet 1999). Terör örgütünün şuan hapisteki eski elebaşlarından Şemdin Sakık da Öcalan'ın kendisine *"Örgütü ayakta tutmak kolay değil, uyuşturucu geliri olmazsa bu kadar insanı nasıl doyuracağız."* dediğini itiraf etmiştir (Sözcü 2021). Terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığı yaptığı kendi aralarındaki telsiz konuşmalarından da tespit edilmiştir. 2012 yılında Diyarbakır'da 2.5 ton hint kenevirinin ele geçirildiği operasyonda örgüt üyelerinin uyuşturucudan elde edilen paraları kavanozlara koyup bunları toprağa gömdükleri ve bu kavanozların Türk güvenlik güçleri tarafından ele geçirilmesi sonrasında Bahoz Erdal kod adlı terörist Fehman Hüseyin'in telsizde "*Saklayıp, koruyamıyorlar. En az 4-5 milyon kayıptır."* dediği ortaya çıkmıştır (Hürriyet 2012).

Terör örgütü, yalnızca uyuşturucu kaçakçılığı yapmayıp aynı zamanda Türkiye-İran sınırında uyuşturucu kaçakçılığı yapan diğer organize suç örgütlerinden de sözde vergi almaktadır. Örgüt, uyuşturucunun türüne göre her kilo başına 25 ile 65 dolar arasında sözde gümrük vergisi almaktadır. Terör örgütünün bu bölgede işlettiği en az dört sözde gümrük noktasının olduğu tahmin edilmektedir. Bu sözde gümrük noktalarından birinde bulunmuş olan bir örgüt üyesinin ifadesine göre yalnızca kendi bulunduğu noktadan yılda yaklaşık 40 ton uyuşturucu maddenin geçtiği tahmin edilmektedir. Bunlardan yalnızca birinin örgüte yıllık (2008 yılı için) 1.3 milyon dolar gelir sağladığı tahmin edilmektedir (Freeman 2012: 71; T24 2011).

Yayımlanan çeşitli raporlarda ortaya konan hususlar uyuşturucu kullanımı ve kaçakçılığının ne kadar yaygınlaştığı ve karmaşıklaştığını gözler önüne sermektedir. Bütün bu koşullarda terör örgütünün de, Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığının her aşamasında büyük bir ağırlığa sahip olduğu tahmin edilmektedir. Terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerinde Avrupa çok önemli bir bölgedir. Zira Avrupa'da terör örgütü sempatizanlarının iyi örgütlendiği görülmektedir. Bu örgütlenme sivil toplum kuruluşlarından uyuşturucu çetelerine kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır (Eccarius-Kelly 2012: 241). Avrupa'da yaklaşık 2 milyonluk bir Kürt diasporası bulunmaktadır (Sarıkaya 2020: 127). Elbette Avrupa'daki Kürt kökenli insanların hepsi terör örgütüne müzahir değildir. Burada önemli olan

söz konusu diasporanın terör örgütünün Avrupa'daki örgütlenmesi için önemli bir potansiyel sunmasıdır. Bu nedenle terör örgütünün Avrupa genelinde kendine müzahir sempatizanları ile bu örgütlenmeyi gerçekleştirmesi çok zor olmamaktadır. Örgüt, Avrupa'da gerçekleşen uyuşturucu kaçakçılığında aktif rol almakta ve pazarın yaklaşık %70-80'ini kontrol etmektedir (Freeman 2012: 70; Hurriyet Daily News 2017). Türk kolluk kuvvetlerinin yaptığı operasyonlarda da terör örgütünün Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığında etkin bir rolünün olduğu, Türkiye'de çeşitli uyuşturucu türlerinin üretiminde rol oynadığı ve Türkiye üzerinden uyuşturucu kaçakçılığı yapan diğer örgütlerden de sözde vergi aldığı tespit edilmiştir (T.C. İçişleri Bakanlığı 2017: 45).

Bazı yabancı kaynaklar tarafından da terör örgütünün Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığı bağlantısı doğrulanmaktadır. Söz gelimi ABD Adalet Bakanlığı bünyesindeki Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi raporlarında terör örgütünün Avrupa eroin pazarının önemli bir bölümünü kontrol ettiği belirtilmektedir. Yine Alman Başsavcılığı da Avrupa'da ele geçirilen uyuşturucunun %80'inin terör örgütü ile bağlantılı olduğuna dikkat çekmiştir (T.C. İçişleri Bakanlığı 2017: 44). Ayrıca PKK'nın Avrupa'daki eroin kaçakçılığına ilişkin ABD Adalet Bakanlığı tarafından yapılan soruşturmalar da mevcuttur (ABD Adalet Bakanlığı 2011: 4). Sonuç olarak terör örgütü Balkan Rotası güzergahındaki başat konumuyla hem kendi ürettiği hem de kaynağından elde ettiği uyuşturucuyu bu güzergâh üzerinden Avrupa'ya sevketmektedir (T.C. İçişleri Bakanlığı 2017: 46).

Terör örgütünün Avrupa'daki uyuşturucu bağlantısı yeni bir olgu değildir. Örgütün 1992'de Avrupa pazarının %80'ine, 1994'te ise %60-70'ine sahip olduğu tahmin edilmektedir (Levitt 2009). PKK'nın Avrupa uyuşturucu pazarının %80'inini kontrol ettiği Avustralya Parlamentosu tarafından da ifade edilmektedir (Parliament of Australia b.t.). Bununla birlikte 1984-1993 yılları arasında uyuşturucu kaçakçılığı yapmaktan tutuklanan terör örgütü ile bağlantılı 298 kişinin yarısının tutuklamaları Almanya'da gerçekleşmiştir. Söz konusu tarihlerden itibaren uyuşturucu kaçakçılığı örgüt için Avrupa özelinde önemli bir hale gelmiştir (Johnsson, Cornell 2008).

PKK terör örgütünün genel olarak uyuşturucu kaçakçılığı suçuna karışmış olduğu (Global Initiative against Transnational Organized Crime 2018) ve uyuşturucu kaçakçılığı konusunda Avrupa'da başat bir konumda olduğu uluslararası düzeyde genel kabul gören bir husus olarak ifade edilebilir (Brewda 1999: 53; Tetik, Ü., Görücü, K. 2019: 11; Organization for Security

and Co-operation in Europe 2004; Federation of American Scientists b.t.). Bütün bunlarla birlikte uyuşturucu kaçakçılığının gizli doğası, terörizmin finansmanı konusunun tespiti zor bir alan olması ve örgüt üyelerinin yakalandıklarındaki inkar politikaları ve söz konusu inkar politikasının Avrupa'da görece daha kolay karşılık bulabilmesi gibi etkenler PKK'nın Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerinin daha da somut bir şekilde sayısal verilerle tespitini güçleştirmektedir. Türkiye'nin gerçekleştirdiği operasyonlar, ifade tutanakları, istihbari dinlemeler sonucunda örgütün uyuşturucu kaçakçılığına ilişkin elde ettiği elbette çok sayıda delili mevcuttur. Bununla birlikte Türkiye'deki ele geçirmelerin ne kadarının Avrupa'ya nakledilmesinin planlandığına yönelik her zaman için net bir tespit söz konusu olmamaktadır. Bütün bu hususlarda konunun bütün yönlerileriyle ortaya konulması önünde çok önemli bir engel olarak belirmektedir.

Bu noktada terör örgütünün Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerinin Avrupa ülkelerinde çeşitli mahkemelere konu olması (Le Temps 2001) söz konusu eksikliğe bir parça katkı sunabilmektedir. Yukarıda da ifade edildiği üzere örgüt üyeliği ve terörizmin finansmanının doğasındaki inkarı kolay muğlaklığın Avrupa'daki başkaca mahkemelerde de konunun teyidini sağlamasına engel olduğu ileri sürülebilir. Bahse konu muğlaklık, örgütün uyuşturucu kaçakçılığı suçunun ancak terör örgütü üyeliğinin mahkemece tespitinin mümkün olması durumunda suçun terörizmin finansmanı gibi cezayı ağırlaştıran yönünü öne çıkarırken aksi durumda yalnızca uyuşturucu kaçakçılığı olarak kayıtlara geçmesine neden olduğu tahmin edilmektedir. Dolayısıyla Avrupa'da örgütün bazı uyuşturucu kaçakçılığı yargılamalarının da bu şekilde gün yüzüne çıkamamış olma ihtimali kuvvetle muhtemeldir.

Terör örgütünün Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerinde Romanya önemli bir ülke konumundadır (Vreja 2007: 43). Bununla birlikte örgütün Avrupa'da en yoğun şekilde örgütlendiği başlıca ülkeler Almanya, Fransa, Belçika ve Hollanda şeklinde sıralanabilir. PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığı suçuna dahil olduğuna ilişkin haberler zaman zaman Almanya'da (1 Das Erste 1999; Deutschlandfunk 2022), Fransa'da (France 24 2012; Europe 1 2022) ve Hollanda'da (De Telegraaf 2023) basına yansımaktadır. Söz konusu haberler incelendiğinde örgüte müzahir STK vb. oluşumların zaman zaman konuya dahil olma ve yargılama konusu zanlıları savunma ve mahkemeleri etkileme çabasına giriştikleri görülmektedir. Bu etkileme çabasında daha çok şahısların örgüt iltisakının, dolayısıyla konunun terörizmin finansmanı kapsamından çıkarılması hususlarının öne çıktığı tahmin edilmektedir.

Zira konunun uyuşturucu kaçakçılığı ile ilgili yönü tespite dayalı olduğu için suçüstü yakalanmış bir şahsın bu durumu inkarı mümkün olmayacaktır.

Uyuşturucu ticaretinin terör örgütü açısından önemli bir finansman kaynağı olmasının sebebi çok kârlı bir gelir kaynağı olmasıdır. Uyuşturucu maddelerin üretim merkezlerine yakınlık, uyuşturucu kaçakçılığı güzergahına yakınlık ve Avrupa gibi uyuşturucu kullanımının yoğun olduğu bir bölgeye erişim gibi etkenler terör örgütünü bu bağlamda çok avantajlı kılmaktadır. Daha öncede ifade edildiği üzere eroinin kilogram fiyatı Asya'da 1000-2000 dolarlardan, Almanya sokaklarında 200.000 dolara kadar çıkabilmektedir (Freeman 2011: 467). Bu duruma bir de uyuşturucunun saflığının saptırılması eklendiğinde elde edilen kâr çok daha fazla olmaktadır. Dolayısıyla Türkiye uyuşturucu ticaretinde çok önemli bir transit ülke konumundadır. Uyuşturucu üretiminin merkezi konumundaki Altın Hilal'de ki (Afganistan, İran ve Pakistan) uyuşturucu fiyatı ile kârlı Avrupa pazarındaki satışı arasında oluşan fiyat farkı yukarıda da görüldüğü üzere yaklaşık 10 ile 40 kat arasında değişebilmektedir (Freeman 2012: 71). Doğudan batıya doğru gidildikçe uyuşturucudan elde edilen gelir çok büyük farklarla artış göstermektedir. Bu artışta terör örgütlerinin iştahını artırmakta ve bu suç türü finansman kaynağı olarak özellikle öne çıkmaktadır.

Altın Hilal'de üretilen uyuşturucunun %80'inin Türkiye üzerinden Avrupa pazarına ihraç edildiği tahmin edilmektedir. Çoğu kaynağa göre terör örgütünün de Balkan rotası üzerinde önemli bir rolü bulunmaktadır (Roth, Sever 2007: 907). Avrupa'da, kamyonlarda ve deniz konteynerlerinde gizlenen yüksek hacimli eroin ele geçirme vakalarının sayısı son yıllarda önemli ölçüde artmıştır. Ele geçirmeler genellikle tek sevkiyat başına 1000 kg eroini aşmaktadır. Bahse konu uyuşturucuların, EMCDDA tarafından tahmin edilen 7,4 milyar Avro'luk AB yasa dışı eroin pazarındaki eroin mevcudiyeti üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. 2019 yılında 400 tondan fazla üretilen ve yaklaşık 150 tonunun Avrupa'da tüketilmesi tahmin edilen eroinin ana üreticisi Afganistan'dır. Eroin kaçakçılığının ana rotaları ise genellikle Balkan ve Kuzey rotasıdır (Europol 2020). Aşağıdaki şekilde de görüleceği üzere Afganistan bağlantılı eroin yakalamalarının %65'lik büyük bir kısmı PKK'nın etkin olduğu Balkan Rotası'nda gerçekleşmektedir. Bu oran Balkan Rotası'nın yoğun kullanımına yönelik ipucu vermektedir.

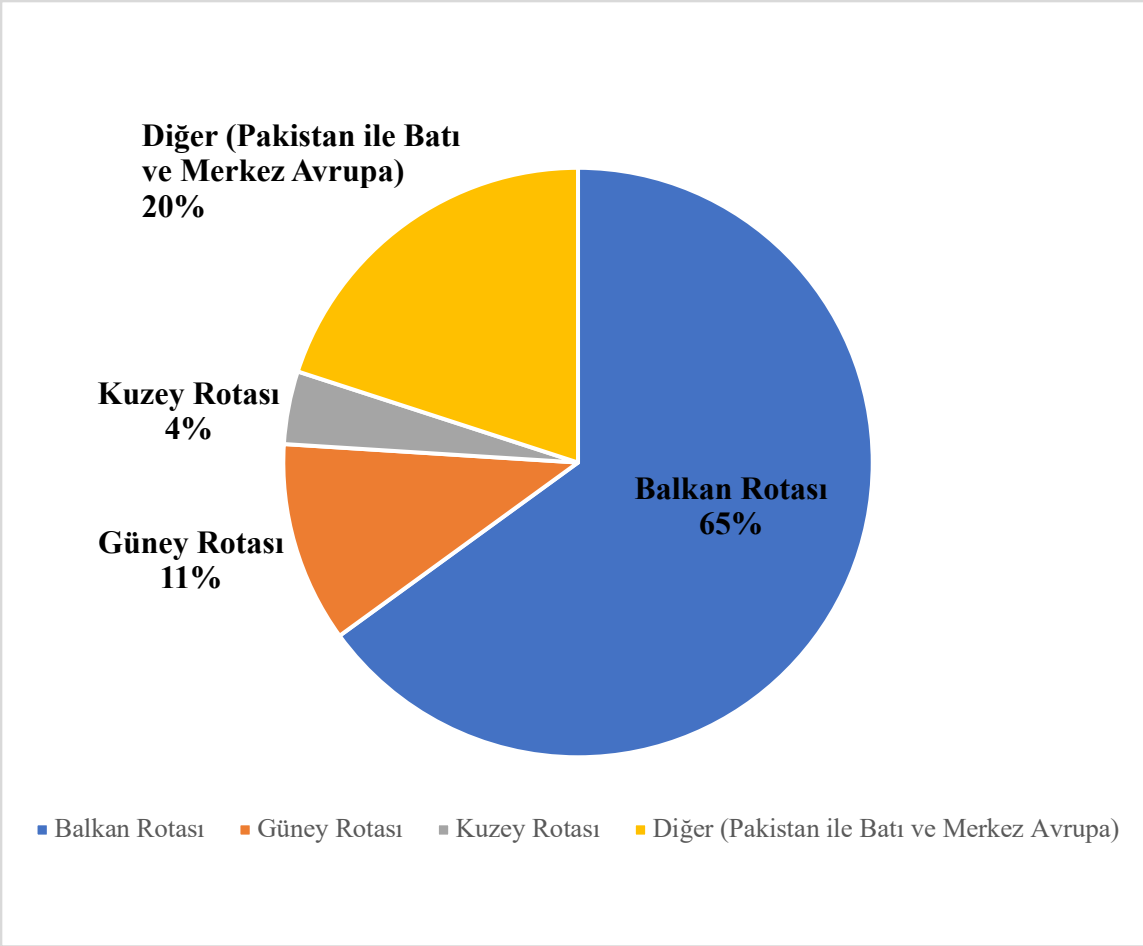

Şekil 4: Afganistan Bağlantılı Eroin ve Morfin Yakalamalarının Dağılımı (2021 yılı)

Kaynak: World Drug Report 2023b, s. 175 https://www.unodc.org/res/WDR-2023/WDR23_Booklet_2.pdf (22 Kasım 2023)

UNODC, terör örgütünün eroinden yılda yaklaşık 75 milyon dolar kazandığını tahmin etmektedir. İngiliz istihbaratına göre de PKK, AB'ye kaçırılan eroin pazarının %40'ını elinde tutmaktadır. ABD Maliye Bakanlığı da terör örgütünün küresel uyuşturucu endüstrisindeki önemine atıfta bulunmaktadır (Forbes 2018).

PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığına ilişkin ilgili ulusal ve uluslararası raporlar ve açık kaynaklar incelenerek yapılan literatür taraması sonucunda, örgütün, imkan ve fırsatlar dahilinde birçok doğal veya sentetik uyuşturucu türünün kaçakçılığına karıştığı, bununla birlikte üretim ve tüketim bölgeleri ile kaçakçılık rotalarına yakınlık gibi yukarıda sıralanan çeşitli çevresel etkenler nedeniyle eroinin PKK için öne çıktığı ileri sürülebilir. Eroinin üretim bölgelerinden Avrupa'ya kara yoluyla taşınmasında terör örgütünün önemli bir rolünün olduğu

değerlendirilmektedir. Aşağıda şekilde de eroinin Avrupa pazarına en fazla kara yoluyla taşınmakta olduğu görülmektedir.

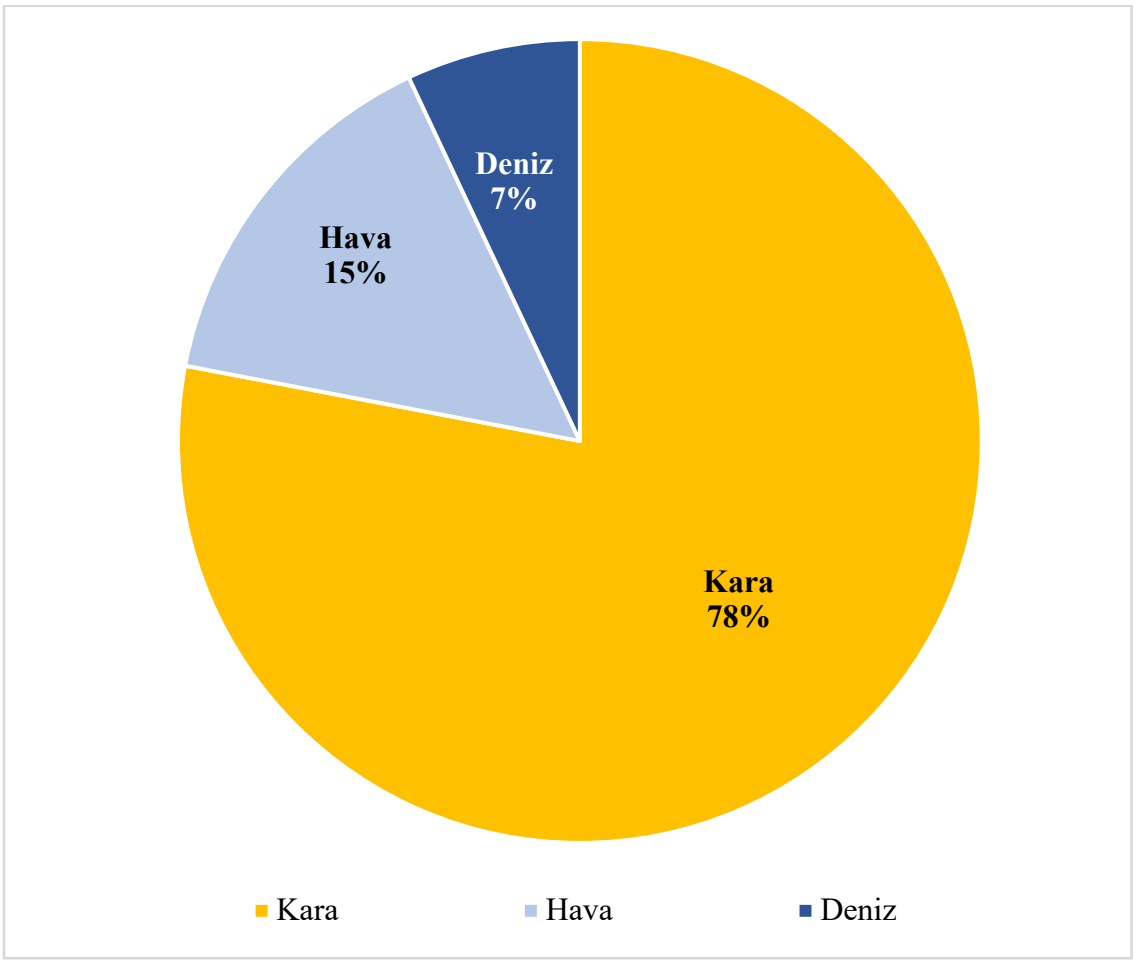

Şekil 5: Avrupa Pazarına Yönelik Eroin Kaçakçılığında Ulaşım Şekli

Kaynak: EU Drug Markets Report 2019, s. 61, https://www.emcdda.europa.eu/system/files/media/publications/documents/12078/20192630_TD0319332ENN_PDF.pdf (12 Şubat 2021)

4.2. AB'nin Uyuşturucu Kaçakçılığı ile Mücadelesi ve Konuyla İlgili Raporları

Bu başlıkta AB'nin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelesi ve uyuşturucudan kaynaklı terörizmin finansmanı ile mücadeleye ilişkin Avrupa düzeyindeki yasal çerçeve öncelikle konuya hazırlık kapsamında sunulmuştur. Sonrasında ise bu çalışmanın ana inceleme konularından olan AB'nin uyuşturucu raporları genel kapsamda, narkoterör bağlamda ve son olarak PKK özelinde incelenmiştir. Burada raporlar ele alınırken literatür incelemesi şeklinde

ve mümkün olduğunca farklı kaynaklarla da zenginleştirilerek, akıcı bir dil kullanılmaya çalışılmıştır.

4.2.1. AB'de Uyuşturucu Kaçakçılığıyla Mücadele ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yasal Çerçeve

Uyuşturucu madde kullanımı Avrupa'da oldukça yaygındır. Bu durum da Avrupa perakende uyuşturucu pazarının çok büyük olmasına neden olmaktadır. Toplum sağlığına olumsuz etkiler, suç oranlarında artışa neden olma, organize suç örgütleri ve terör örgütlerinin Avrupa'da daha fazla etkili olabilmelerine neden olma gibi sonuçlarla AB'deki yoğun uyuşturucu kulanımı, uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadeleye yönelik kurumsal tedbirler ve politikalar geliştirilmesine yönelik AB'ye önemli bir motivasyon sağlamıştır. Bu kapsamda AB'nin uyuşturucu üretimi ve kaçakçılığının neden olduğu tehditlere karşı bazı stratejik politikalar yürüttüğü görülmektedir. Bunlar; AB uyuşturucu politikası, AB Uyuşturucu Stratejisi 2021-2025 ve eylem planları çatısı altında, Avrupa Güvenlik Stratejisi, Stockholm Programı (2010-2014) ve diğer AB Adalet ve İçişleri strateji belgeleri ile AB İç Güvenlik Stratejisi gibi önlemlerle AB, uyuşturucuyla mücadelede farklı alanlarda çeşitli stratejik ve operasyonel eylemler geliştirmektedir. Yukarıda sıralanan politika ve stratejilere kısaca değinmek AB'nin uyuşturucu ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelesinin daha iyi anlaşılması açısından faydalı olacaktır.

AB uyuşturucu politikası, toplumsal sağlık ve kanunların uygulanmasına odaklanmış çeşitli faaliyetleri kapsamaktadır. Söz konusu politika kapsamında AB, uyuşturucu arz ve talebini azaltmak için stratejik ve operasyonel önlemler almaktadır. Bütün bu önlemler ve çalışma sürecinde AB, EMCDDA ve Europol'ün de dahil olduğu ilgili AB kurumları ve ulusal ve uluslararası düzeydeki tüm ortaklarla yakın iş birliği içinde çalışmaktadır. Bu bağlamda ortaya çıkan ve AB'nin güvenlik stratejisinin bir bileşeni olan AB Uyuşturucu Stratejisi 2021-2025 ise 2020 yılında kabul edilmiştir. Bahse konu stratejinin amacı toplum ve bireyin refahını korumak ve geliştirmek, halk sağlığını korumak ve geliştirmek, AB toplumu için yüksek düzeyde güvenlik sunmak ve son olarak toplumdaki sağlık okuryazarlığını artırmaktır (EUR-Lex b.t.).

AB Uyuşturucu Strateji belgesinde, organize suç örgütlerinin geleceğe dönük olarak suç işleme kapasitelerini kırmak ve yasal ekonomilere sızmalarını engellemek için uyuşturucu

kaçakçılığı ve ilgili suçlardan elde edilen büyük suç gelirlerinin izlenmesi, takip edilmesi, dondurulması ve müsadere edilmesine odaklanılması gerektiği vurgulanmaktadır. Belgede ayrıca uyuşturucu kaçakçılığıyla etkili mücadele için yasa dışı kazançların kısır bir döngü şeklinde yeniden uyuşturucu tedarik zincirine, yolsuzluk, şiddet ve hatta terörizm gibi ağır suçlara finansman olmasına olanak verilmemesi gerektiği belirtilmektedir (Official Journal of the European Union 2021: 3).

Söz konusu belgede uyuşturucu ile yakından ilişkili olan güvenlik, kalkınma ve sağlıkla ilgili yönler de dahil olacak şekilde uyuşturucuya yönelik uluslararası iş birliğinin önemine değinilmiştir. Bu çalışma açısından da AB'nin Türkiye gibi hem uyuşturucunun hem de terörün hedefi olan ülkelerle iş birliği büyük önem taşımaktadır. Belgede bu iş birliğinin kolluk kuvvetleri ve adli iş birliği ile birlikte ayrıca uyuşturucuya bağlı suçların önlenmesini, terörizm ve diğer ulusötesi suçlarla olası bağlantıların ele alınmasını da içermesi gerektiğine vurgu yapılmıştır (Official Journal of the European Union 2021: 11).

AB Konseyi tarafından 2021–2025 yıllarını kapsayan AB uyuşturucu stratejisinde toplam on bir stratejik öncelik belirlenmiştir (Council of the European Union 2020). Söz konusu öncelikler özetle;

1. AB'de faaliyet gösteren veya AB üye ülkelerini hedef alan, uyuşturucuya bağlı yüksek riskli organize suç örgütlerini dağıtmak ve parçalamak; diğer güvenlik tehditleriyle olan bağlantılarının ele alınması ve suçun önlenmesini iyileştirmek,

2. AB'ye giriş ve çıkış noktalarında uyuşturucu ve uyuşturucu öncül maddelerinin yasa dışı kaçakçılığının tespitini artırmak,

3. Orta/küçük hacimli uyuşturucu dağıtımında lojistik/çevrimiçi vasıtaların kötüye kullanılmasıyla mücadele etmek ve bu konuda özel sektörle yakın iş birliği yapmak,

4. Uyuşturucu üretimini önlemek, uyuşturucu ara maddelerinin yasa dışı uyuşturucu üretimi için saptırılması ve ticaretini önlenmek ve çevresel olumsuz etkileri dikkate almak,

5. Uyuşturucu kullanımını önlemek ve uyuşturucuların olumsuz etkileri konusunda toplumsal farkındalığı artırmak,

6. Uyuşturucu kullanımına yönelik tedavi/bakım hizmetlerine erişimi sağlamak ve artırmak,

7. Uyuşturucu bağımlılarını koruma ve desteklemeye yönelik risk/zarar azaltıcı müdahalelerde bulunmak ve diğer önlemleri almak,

8. Cezaevlerinde ve tahliye sonrasında uyuşturucu bağımlılarının sağlık ve sosyal ihtiyaçlarını takip etmek,

9. Söz konusu stratejilerin hedeflerine ulaşmak için üçüncü ülkelerle ve uluslararası/bölgesel kuruluşlarla uluslararası iş birliğini güçlendirmek, insan merkezli ve insan haklarına saygılı bir uyuşturucu politikası için AB'nin rolünü güçlendirmek,

10. Uyuşturucu olgusunun artan karmaşıklığına daha etkili, yenilikçi ve hızlı bir yaklaşım sağlamak ve AB ile üye ülkelerin proaktif müdahale kapasitesini artırmak için kapsamlı kanıt veri tabanını ve öngörü yeteneğini artırmak,

11. Söz konusu stratejilerin ve karşı eylem planlarının en iyi şekilde uygulanabilmesi için tüm paydaşlar tarafından yeterli koordinasyonun sağlanması ile AB düzeyinde ve ulusal düzeyde yeterli kaynakların sağlanması stratejik hedefler olarak tanımlanmaktadır.

2021-2025 AB Uyuşturucu Eylem Planı ile de özetle uyuşturucu arzının azaltılması ve güvenliğin artırılması, uyuşturucuya yönelik talebin azaltılması ve buna yönelik önleme, tedavi ve bakım hizmetlerinin takip edilmesi, yukarıdaki stratejilerde de değinilen uyuşturucuya bağlı zararın ele alınması, uluslararası iş birliği, araştırma, olası yenilikçi yaklaşımlar ve öngörü ile koordinasyon, yönetişim ve uygulama gibi hususlara vurgu yapılmıştır (EMCDDA 2021).

2003 yılında kabul edilen Avrupa Güvenlik Stratejisi ile AB'nin dış ve güvenlik politikasının geliştirilmesi hedeflenmiş ve birlik için bir dönüm noktası olarak kabul görmüştür. Söz konusu Strateji belgesi ile AB ilk kez bir tehdit değerlendirmesi üzerinde uzlaşmış ve AB'nin temel değerlerine dayalı olarak güvenlik çıkarlarını geliştirmeye yönelik net hedefler belirlemiştir. AB, bu belgedeki hedeflerinin özünü ise "Daha İyi Bir Dünyada Güvenli Bir Avrupa" başlığı ile özdeşleştirmektedir.

Belgede Avrupa'nın organize suçun ana hedefi olduğu vurgulanmaktadır. Avrupa güvenliğine yönelik bu iç tehdidin önemli dış boyutlarından birisinin de sınır ötesi uyuşturucu kaçakçılığı olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca söz konusu dış boyutun terörle de bağlantısı olabileceği belirtilmektedir. Belgeye göre organize suçla ilgili tüm faaliyetler Avrupa'da hukukun üstünlüğünü ve toplumsal düzeni baltalamaktadır. Organize suçun kontrolsüz büyümesi devletin işleyen çarklarına zarar verebilir ve hatta durdurabilir. Strateji belgesinde

yasa dışı uyuşturucuyla ilgili ise Avrupa'daki eroinin yüzde 90'ının, Afganistan'da yetişen haşhaşlardan geldiği vurgulanmaktadır. Ayrıca bu uyuşturucunun çoğunun Balkan suç ağları aracılığıyla dağıtıldığı da belirtilmektedir (Council of the European Union 2009: 32).

AB, terörle mücadele stratejisinin özellikle 2005 yılından itibaren insan haklarına ve uluslararası hukuka saygıya dayandığı hususunu öne çıkarmaktadır. AB söz konusu terörle mücadele stratejisinde dört yönlü bir yaklaşım izlemektedir. Bunlar;

1. Radikalleşme, eleman temini ve bunların arkasındaki faktörlerin önlenmesi,

2. Potansiyel hedeflerin korunması,

3. Teröristleri takip etmek,

4. Bir saldırının sonrasında tepki vermek.

AB'nin iç değerlendirmelerinde terörle mücadeleye ilişkin önemli mesafeler katedildiği ancak terörizmin finansmanı konusunda daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu ifade edilmektedir. Belgede organize suç konusunda, kilit ortaklar ve BM içindeki mevcut ortaklar ile iş birliğinin polis ve adli iş birliğini de kapsayacak şekilde derinleştirilmesi gerektiğinin altı çizilmektedir (Council of the European Union 2009: 12-13).

Stockholm Programı ile vatandaşlara hizmet veren, koruyan, açık ve güvenli bir Avrupa hedeflenmiştir. Söz konusu programın siyasi öncelikleri ise önceliğin vatandaşların çıkarları ve ihtiyaçlarına odaklanmak olduğu, güvenliğin Avrupa'yı zorladığı bir dönemde güvenliği garanti ederken, kişilerin temel hak ve özgürlüklerine saygı gösterilmesinin de sağlanacağı vurgulanmıştır (Official Journal of the European Union 2010: 4).

Stockholm Programında Birliğin uyuşturucu stratejisi, arz ve talebin eş zamanlı azaltılmasına dayanan küresel ve dengeli bir yaklaşım olarak savunulmuştur. Terörizmin finansmanıyla mücadeleye yönelik ise ilgili mücadele araçlarının, finansal sistemin yeni potansiyel zaaflarına, finansal hizmetlerinin kötüye kullanılmasına ve terör örgütleri tarafından kullanılan yeni finansman yöntemlerine uyarlanması gerektiği belirtilmiştir (Official Journal of the European Union 2010: 24).

Bu program AB üye devletlerinin 2010-2014 yılları için adalet ve içişleri politikalarındaki iş birliğinin kapsamını açıklayan beş yıllık bir siyasi ve stratejik belgedir. Stockholm Programı bu alandaki üçüncü programdır. İlki 1999 yılında Finlandiya/Tampere'de

ve ikincisi de Lahey Programı olarak 2004 yılında kabul edilmiş ve Aralık 2009'da sona ermiştir. Bahse konu programların yürürlükte olduğu on beş yıllık sürecin sonunda programların devamı ve yeni vizyona yönelik tartışmalar söz konusu olmuştur. Bu süreç içerisinde ayrıca 2007 yılında Lizbon Anlaşması imzalanmış ve söz konusu tartışmalar içerisinde Lizbon Anlaşması sonrasında yeni programlara ihtiyaç olup olmadığı görüşleri de ortaya çıkmıştır (European Parliamentary Research Service 2014).

Bununla birlikte Lizbon Anlaşması ile AB'nin özgürlük, güvenlik ve adalet temelleri üzerine temel haklara tam saygı gösterilen bölge oluşturması gerektiği ortaya konulmaktadır. Bu hedefe ulaşmak için de Avrupa Konseyi, ilgili alandaki yasal ve operasyonel planlamaya yönelik stratejik belgeleri oluşturmakla görevlendirilmiştir. Adalet ve içişlerine ilişkin anılan belgelerde temel haklar ve hukukun üstünlüğü, polis ve yargı iş birliği, göç ve iltica politikası, sınır kontrolü ve adaletin dijitalleştirilmesi gibi hususlar ele alınmaktadır. Söz konusu belgeler 2014'te süresi dolan Stockholm Programının kaydettiği ilerlemenin üzerine inşa edilmiştir (European Council, Council of the European Union 2021).

2010 yılında yayımlanan AB İç Güvenlik Strateji belgesinde ise uyuşturucu kaçakçılığının da dahil olduğu organize suçlarla mücadeleye yönelik Avrupa Sınır Gözetleme Sisteminin imkân ve kabiliyetlerinden azami düzeyde istifade edilmesinin önemli olduğu belirtilmektedir (European Commission 2010: 11-12). 2013 yılında kurulmuş olan Avrupa Sınır Gözetleme Sistemi, dış sınırlarda durumsal farkındalığı geliştirmek ve Birliğin tepki yeteneğini artırmak amacıyla AB'ye üye ülkeler ile Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı (Frontex) arasında bilgi alışverişi ve iş birliğine yönelik bir çerçeve olarak ifade edilmektedir. Söz konusu sistemin hedefi ise sınır ötesi suçları önlemek, düzensiz göçün önlenmesi ve göçmenlerin hayatlarının korunmasına katkıda bulunmaktır (European Commission b.t.).

AB İç Güvenlik Stratejisinde, göçmen ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi suçların aynı bölgelerden tekrar tekrar gerçekleştiği dış sınırlardaki aktif geçiş noktaları ile çoklu ve kesişen tehditleri tespit eden ilgili bütün güvenlik görevlileri ve yetkililerin dahil olduğu ortak bir çalışma ile AB'ye üye ülkelerin risk analizleri gerçekleştirmesi gerektiği ifade edilmektedir (European Commission 2010: 13).

Genel olarak AB'nin konuya ilişkin resmî açıklamalarında amacın, dış sınırlarda ve uluslararası ortaklarla tedbirler yoluyla, uyuşturucu arz ve talebini azaltmaya yönelik yaklaşımları dengeleyen bir politika çerçevesi içinde uyuşturucuyla mücadele etmek olduğu

ifade edilmektedir (EMCDDA, Europol 2013: 17-18). Bu bağlamda yukarıda da çok kez belirtildiği üzere Avrupa uyuşturucu politikası girişimlerinin çerçevesinde sıklıkla üye ve üçüncü ülkelerle iş birliği vurgulanmaktadır. Aşağıdaki şekilde de AB'nin yasa dışı uyuşturucu ile mücadeleye yönelik söz konusu iş birliğinde etkileşimde bulunduğu ülke ve bölgeler ifade edilmiştir.

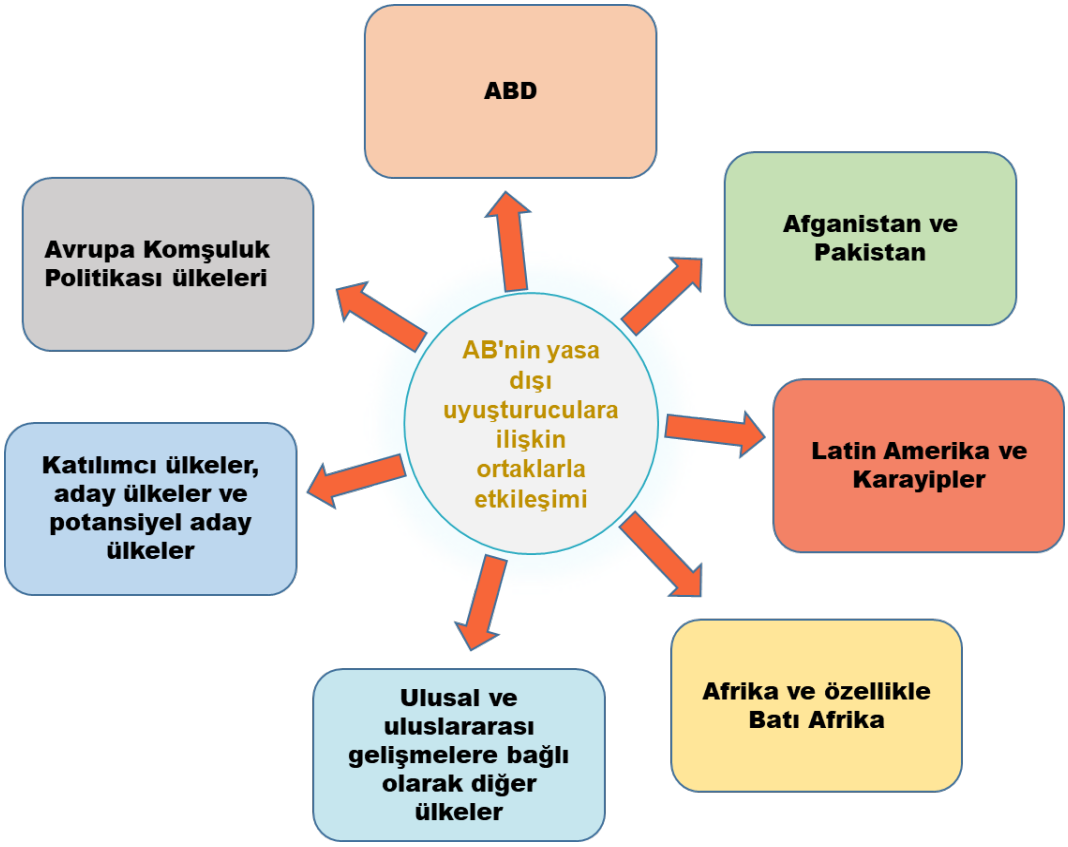

Şekil 6: AB'nin Kilit Ortaklarla Uyuşturucuya İlişkin Çalışmaları

Kaynak: EU Drug Markets Report 2019, s. 198, https://www.emcdda.europa.eu/system/files/media/publications/documents/12078/20192630_TD0319332ENN_PDF.pdf (12 Şubat 2021)

AB tarafından 2010 yılında çok önemli uluslararası ve organize suçlarla mücadele için bir süreklilik ölçüsü oluşturabilmek maksadıyla oluşturulan dört yıllık politika döngüsü, aynı zamanda uyuşturucu kaçakçılığına yönelik AB'nin önemli politika girişimlerinden birisidir (Europol 2023a). Aşağıdaki şekilden de görüleceği üzere AB Politika Döngüsü, üye devletlerin

kolluk kuvvetleri, AB kurumları ve ilgili üçüncü taraflar arasında etkin işbirliği sağlamayı ve en önemli suç tehditlerini ele almayı amaçlamaktadır. AB Politika Döngüsü (EMCDDA, Europol 2013: 18) ilki kısa versiyon şeklinde 2011-2013 yılları arasında sürdürülmüş, sonrasında ise 2014-2017, 2018-2021 ve 2022-2025 olarak devam ettirilmiştir.

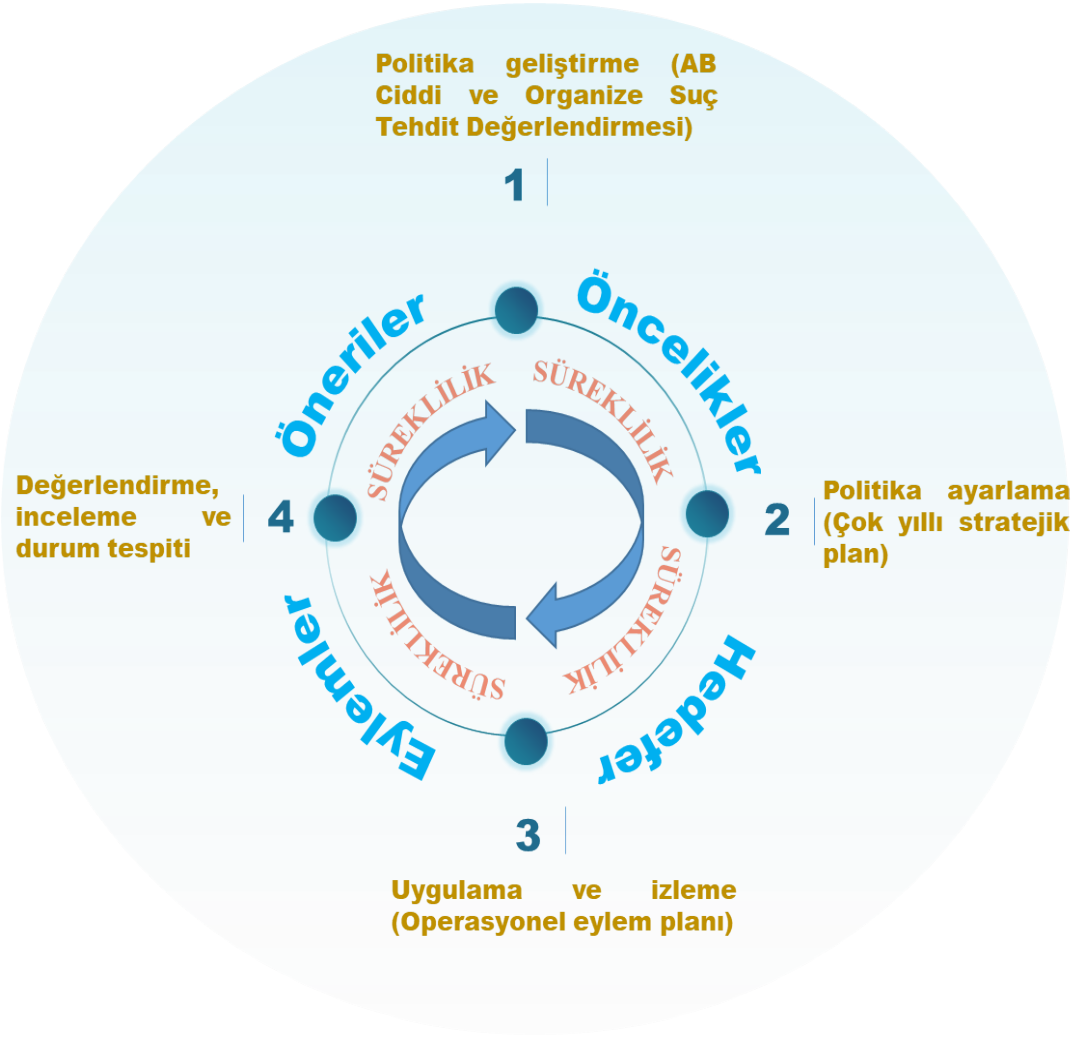

Şekil 7: AB'nin Organize ve Ciddi Uluslararası Suçlara İlişkin Politika Döngüsü

Kaynak: EU Drug Markets Report 2019, s. 195, https://www.emcdda.europa.eu/system/files/media/publications/documents/12078/20192630_TD0319332ENN_PDF.pdf (12 Şubat 2021)

Uyuşturucu kaçakçılığı, AB'nin 2022-2025 Politika Döngüsü kapsamında Europol'ün öncelik verdiği suç alanlarınından birisi olarak öne çıkmaktadır (Europol b.t.). Uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele kapsamında bu dört yıllık politika döngüsüne göre, AB'ye yüklü

miktarda esrar, kokain ve eroin sokmaya çalışan organize suç örgütlerinin faaliyetlerini kesintiye uğratmak, AB'de birden fazla uyuşturucu türünün kaçakçılığı ve dağıtımına karışan suç ağları ile mücadele etmek, AB'de yeni psikoaktif maddelerin ve sentetik uyuşturucuların üretimini azaltmak ve bunların üretim, ticaret ve dağıtımında yer alan organize suç örgütlerini ortadan kaldırmak amaçlanmıştır (Europol 2023a).

Uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele kapsamında Avrupa'ya kaçakçılığı yapılan uyuşturucu türlerinin ele geçirilmesi için tedarik zincirlerine odaklanılmıştır. Bu noktada kolluk kuvvetlerinin karşılaştıkları zorluklar yayımlanan raporlarda şu şekilde sıralanmıştır; kaçakçılar tarafından kaçakçılık yollarının ve yöntemlerinin değiştirilmesi, sürat tekneleri vb. çeşitli deniz araçlarının, sivil havacılığın ve insansız hava araçlarının kullanımı, konteyner taşımacılığının kullanılması ve liman, gümrük vb. yerlerdeki yetkililerin karıştığı yolsuzluk olaylarıdır (EMCDDA 2020a). Dolayısıyla AB'nin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele politikasına yönelik gelecek planlamalarında söz konusu hususların dikkate alınacağı değerlendirilmektedir.

AB uyuşturucu ile mücadelede yukarıda sıralanan strateji ve politikaları izlerken konuya ilişkin kurmuş olduğu ajans ve merkezlerle de uyuşturucuyla mücadelesini güçlendirme ve kurumsallaştırma amacını taşımıştır. EMCDDA da yayımladığı raporlarla üye ülkelerin uyuşturucu ile mücadelesine ışık tutmayı amaçlamaktadır. EMCDDA, AB üyesi 27 ülke ile Türkiye ve Norveç'in uyuşturucuya dair sorunlarını sağlam kanıtlarla tespit etmek ve bu ülkelerin uyuşturucuyla mücadele ile ilgili oluşturacakları yasalar ve stratejilerde ihtiyaç duyacakları verileri sunmak maksadıyla çalışmalarını yürütmektedir. Bu çalışmaların yapılabilmesi için kurulan bilgi ağı ise Reitox[13] aracılığıyla işletilmektedir (EMCDDA 2009).

EMCDDA, AB üyesi ve aday ülkelerde uyuşturucu kaçakçılığı, uyuşturucu kullanımı ve bağımlılığı ile bunların sonuçları hakkında karşılaştırılabilir ve güvenilir nitelikte bilgi toplama ve analizi amacıyla 1993 yılında kurulmuştur. Türkiye, EMCDDA'ya katılmak için 2000 yılında AB Komisyonuna başvurmuştur. Bu süreç içerisinde EMCDDA'ya katılıma ilişkin Türkiye ile AB arasında bir ön anlaşma yapılması düşüncesi oluşmuş ve buna istinaden 2004 yılında paraflanan ilgili anlaşma, 2006'da Avrupa Parlamentosunca kabul edilmiş ve 2007 yılında Ekonomi ve Maliye Bakanları Konseyi'nde anlaşma onaylanmıştır. Böylece

[13] Türkçesi, Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı Bilgi Ağı anlamına gelen 'Reitox', kısaltması Fransızca 'Réseau Européen d'Information sur les Drugs et les Toxicomanias'tan türetilmiştir.

Türkiye'nin EMCDDA yönetim kuruluna asil üyeliği yürürlüğe girmiştir. Uluslararası işbirliği kapsamında Türkiye'nin EMCDDA çalışmalarına katılmasına ilişkin 2007 yılında imzalanan anlaşma ise 2014'te yürürlüğe girmiştir (EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı b.t.).

Reitox ağı; 27 AB üyesi ile Türkiye, Norveç ve Avrupa Komisyonu'ndaki Ulusal Uyuşturucu İzleme Merkezleri/Odak Noktalarını kapsamaktadır. Türkiye'de de bu işlevi Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı çatısı altında bulunan TUBİM yürütmektedir. Bu organlar EMCDDA ile ilgili devletler arasında başlıca bilgi aktarımı yapan ara birimlerdir. Bu eşgüdüm sayesinde AB düzeyinde analiz maksadıyla EMCDDA'nın merkezine ulusal uyuşturucu bilgisi sağlanmakta ve bu alt birimler kendi ülkelerinde de EMCDDA'nın temsilcileri rolünü üstlenmektedirler. Reitox'a bağlı olan bu ulusal uyuşturucu izleme merkezleri, EMCDDA'nın Avrupa kapsamında uyuşturucu sorununa yönelik, belirlenmiş standartlarda, tutarlı ve uyumlu verileri toplama ve raporlama temel görevine direkt katkı sunarlar (EMCDDA 2009; EMCDDA b.t.a; EMCDDA b.t.b; EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı 2016a).

Yine sınır ötesi ciddi suç davalarını kolaylaştırma ve koordine etmek için 2002 yılında kurulan ve AB düzeyinde bir adli işbirliği organı olan Eurojust da, uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelede önemli bir AB kurumudur. AB üye devletleri, yüksek düzeyde sınır ötesi işbirliği ve koordinasyon gerektiğinde vakaları bu organa havale etmektedirler. Uyuşturucu kaçakçılığı, Eurojust'ta ele alınan en yaygın suç türlerinden birisidir. Bu kapsamda kurulduğu tarihten bugüne kadar kurumda zengin bir kurumsal hafıza birikmiştir (European Union Agency for Criminal Justice Cooperation 2022).

AB'nin uyuşturucu ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelesi yukarıda ifade edilen hususlar çerçevesinde gerçekleşirken, konunun terör boyutu, yani uyuşturucu ve diğer suç türlerinden terörizmin finansmanı konusu da Avrupa'da gerçekleşen terör saldırıları sonrasında AB gündemini daha fazla meşgul eder duruma gelmiştir.

11 Eylül saldırıları ve 11 Mart 2004 tarihli 192 kişinin hayatını kaybettiği Madrid bombalamaları sonrasında terörizmle mücadele konusu, AB için önemli bir müstakil politika alanı olarak öne çıkmıştır (Tangör, Sayın 2012: 86). AB'nin terörle mücadele stratejisinin amacı insan hakları odaklı terörle mücadele etmek ve bu şekilde Avrupa'yı vatandaşları için güvenli ve özgürlük ile adaletin hakim olduğu bir yer haline getirmektir. Bu amaca yönelik oluşturulan strateji dört ana kolon üzerine kurulmuştur. Bunlar; önleme, koruma, izleme ve

karşılık vermedir. AB tarafından bu dört unsurun her birinde üçüncü ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla yürütülecek işbirliğinin önemi de kabul edilmektedir (Tangör, Sayın 2012: 87; Council of the European Union 2005; European Council, Council of the European Union b.t.). Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığı da dahil çeşitli suç türlerinden terörizmin finansmanı ile mücadeleye yönelik yasal çerçeve de, izleme stratejisi ile yakından ilişkilidir.

AB, terör ve terörizmin finansmanı ile mücadelede 11 Eylül terör saldırılarından bu yana aşama aşama kurumsallaşmakta ve gelişme göstermekle birlikte bu mücadele halen ne tam olarak AB ülkelerinin ortak politikası durumunda ne de AB bağlamında supranasyonal bir seviyededir. AB'nin sahadaki terörle mücadele uygulamalarında AB'nin kurumsal kimliğinden ziyade üye ülkeler ana aktörler olarak öne çıkmaktadır. AB'nin terörle ve terörizmin finansmanıyla mücadele eylem planında AB'nin entegrasyon ve uyumundan ziyade üye ülkelerin iş birliği ve koordinasyonuna odaklanılmıştır. Üye ülkeler bu konuda AB kurumsal kimliğine yetki devrinde isteksiz görünmektedirler. Bu durum terörle mücadeleyle ilgili kurumsallaşmaya dair önemli dönüm noktalarında ulusal hükümetlerin AB kurumsal kimliğine çok sınırlı yetki ve kaynaklar verdikleri siyasi seçimlerinde net bir şekilde görülebilmektedir (Argomaniz 2009: 168). Bununla birlikte AB'nin kurumsal kimliği ve AB'nin terörün finansmanıyla mücadelesi konusunun bu çalışma açısından bir analiz düzeyi olarak kabul edilmesinde bir mahzur olmadığı değerlendirilmektedir. Bahse konu durum olsa olsa AB'nin yekpare ve eşgüdümlü mücadelesi açısından bir eksiklik olarak ifade edilebilir. Zira bu çalışmanın birincil yazılı kaynaklarından olan AB raporları da AB'nin kurumsal kimliğinin ürünleri niteliğindedir.

Avrupa düzeyinde terörizmin finansmanı ile mücadelenin ilk adımı olarak ortaya konan sözleşme 1990 tarihli Suç Gelirlerinin Aklanması, Aranması, Zapt Edilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi'dir (Strazburg Konvansiyonu). Strazburg Konvansiyonu'nun revize edilmesiyle birlikte ise Terörizmin Finansmanı ve Suçtan Elde Edilen Gelirlerin Aklanması, Aranması, El Konması ve Müsaderesi Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi[14] (Council of Europe 2005; T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı 2021) 2005'te imzaya açılmıştır. Türkiye bu sözleşmeyi 28 Mart 2007 tarihinde imzalamıştır (T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı MASAK b.t.a). Söz konusu sözleşme, terörizmin finansmanının

[14] Sözleşmenin özgün İngilizce metni EK-2'de sunulmuştur.

tanımı da dahil birçok noktada Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme'ye atıfta bulunmaktadır. Sözleşmede, "Taraflar, özellikle, yasal veya yasa dışı kökenli, tamamen veya kısmen terörizmin finansmanı için herhangi bir şekilde kullanılan veya kullanılmak için tahsis edilen malın veya bu suçtan elde edilen gelirin araştırılmasını, takip edilmesini, belirlenmesini, dondurulmasını, el konulmasını ve müsaderesini temin edecek ve bu amaçla mümkün olan en geniş işbirliğini sağlayacaklardır." denilerek Türkiye'nin de taraf olduğu sözleşme kapsamında Avrupa'da işbirliğine vurgu yapılmıştır.

4.2.2. AB Raporlarına Genel Bakış

AB kurumları olan Europol ve EMCDDA işbirliği ile hazırlanan AB Uyuşturucu Pazarları Raporu ile AB'de kolluk kuvvetlerine, politikacılara, akademik alana ve genel olarak tüm kamuoyuna AB düzeyindeki bütün yasa dışı uyuşturucu pazarlarının kapsamlı bir analizinin sunulması amaçlanmaktadır. Raporda en karmaşık ve yayılmacı suç olgularından biri olarak nitelenen uyuşturucu kaçakçılığının stratejik bir analizini sunabilmek için yalnızca istatistiksel analiz ve tehdit değerlendirmesi ile sınırlı kalınmamış seçilen uyuşturucu pazarlarının analizleri, politik tepkilerin incelemeleri ve son olarak geleceğe yönelik tavsiyeler sunulmuştur (EMCDDA, Europol 2013: 7).

Raporlarda eroin, kokain, esrar, amfetamin, metamfetamin ve ekstazi gibi uyuşturucu türlerinin Avrupa pazarındaki yaygınlığı, tedavisi, ele geçirmeler, uyuşturucu suçları, uyuşturucu fiyatları ve uyuşturucunun saflığı ile birlikte Avrupa uyuşturucu pazarının arka planını belirleyen küresel uyuşturucu durumu, uyuşturucu üretimi, uyuşturucu öncül maddelerine ilişkin konular, tüketici pazarının büyüklüğü, yapısı, uyuşturucu kaçakçılığındaki eğilimler, organize suçun buradaki konumu ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadeleye yönelik AB politikaları gibi konular ele alınmaktadır. Her ne kadar raporlarda farklı uyuşturucu türlerinden bahsedilse de söz konusu uyuşturucuların kaçakçılığı ve bunlara yönelik tedbirler örtüşmektedir (EMCDDA, Europol 2013: 16). Genel olarak literatüre bakıldığında da uyuşturucu kaçakçılığı suçuna dahil olan bir organize suç örgütünün veya terör örgütünün imkan, koşullar ve elde edilecek getirinin büyüklüğüne bağlı olarak birden fazla uyuşturucunun kaçakçılığına karıştığı ifade edilebilir.

2013 yılı raporu, Europol ile EMCDDA'nın bir bütün olarak Avrupa uyuşturucu pazarının kapsamlı bir analizini sunmak için bir araya geldiği ilk rapordur. Raporlardaki bilgi

ve analizler, her ne kadar Europol ve EMCDDA'nın çalışmalarını temel alsa da Europol ve EMCDDA'nın uyuşturucuya bakış açıları ve verilerle olan ilişkileri ayrışmaktadır. Zira Europol, Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadeleye ilişkin yasal çerçeveyi desteklemek için sahada aktif olarak görev yapan kolluk kuvvetlerinin sağladığı uyuşturucu kaçakçılığı ile ilgili eğilimler ve gelişmelere ilişkin stratejik perspektif ve operasyonel anlayış kapsamında raporlara katkı sunarken, EMCDDA ise Avrupa ve ötesinde (Türkiye dahil) uyuşturucu olgusunun çeşitli yönlerini (Sağlık, toplumsal boyut vb.) kapsayan verilerin sürekli izlenmesi ve analizi sayesinde uyuşturucu durumunun anlamı, önemi ve biçiminin anlaşılır hale gelmesine yönelik katkı sunmaktadır. Dolayısıyla bahse konu iki kurumun uyuşturucu pazarlarına ilişkin sunduğu ortak vizyon geniş ve tamamlayıcıdır. Avrupa'nın uyuşturucuyla ilgili stratejisi, hassas bir talep ve arz azaltma yaklaşımını bütünsel olarak birleştirmeyi amaçlamaktadır (EMCDDA, Europol 2013: 9-10). Her ne kadar raporda Eurojust[15] ve Avrupa Komisyonu gibi büyük kurumsal ortaklar tarafından önemli girdiler sağlanmışsa da burada raporun esas omurgasını Europol ve EMCDDA oluşturmaktadır (EMCDDA, Europol 2013: 16).

Raporlarda uyuşturucu tedarik zincirine, ilgili suç faaliyetlerine, suç aktörlerine ve bunlara yönelik politika ile stratejik ve operasyonel mücadeleye odaklanılmaktadır. Organize suçlar için önemli bir finansman kaynağı olan uyuşturucu pazarının önemi, terörizm ve daha geniş suç faaliyetleriyle bağlantıları ile daha genel olarak yasal ekonomi ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerinden kaynaklanmaktadır. Uyuşturucu ile mücadele; uyuşturucu kaçakçılığının ve daha geniş kapsamlı sonuçlarının Avrupa güvenlik gündeminin tüm yönlerini etkilemesi nedeniyle AB'nin ciddi ve organize suçla mücadelesi için büyük bir gerekliliktir (EMCDDA, Europol 2019: 7). Bu nedenle AB, raporların esas hedef konusu olan uyuşturucu pazarlarını, uyuşturucu sorununun temeline oturtmuş ve bu nedenle de uyuşturucu ile mücadeleye ilişkin politika ve eylemlerin ana hedefinde de uyuşturucu pazarları yer almıştır (EMCDDA, Europol 2013: 16). AB Uyuşturucu Pazarları raporları ile Avrupa'yı merkeze alan uyuşturucu

[15] Eurojust, 2002 yılında kurulmuş bir Avrupa Birliği ajansıdır. Her bir üye devletin görevlendirdiği hakim, savcı veya üst düzey emniyet teşkilatı mensuplarından oluşan Eurojust'ın merkezi Lahey'dedir. Görevi; üye devlet makamları ve Europol tarafından yürütülen operasyonlar ve sağlanan bilgiler temelinde, iki veya daha fazla üye devleti etkileyen veya ortak bazda bir kovuşturma gerektiren ciddi suçlar hakkında cezai soruşturma ve kovuşturmadan sorumlu ulusal makamlar arasında koordinasyonu ve işbirliğini desteklemek ve güçlendirmektir. Bkz. https://www.ab.gov.tr/files/rehber/10_rehber.pdf s.28.

kaçakçılığı ile mücadele eylem ve politikalarına, yapıcı bir katkı sağlamak amaçlanmıştır (EMCDDA, Europol 2013: 126).

Uyuşturucu, hem kullanım hem de ticaret boyutuyla Avrupa'nın güvenliği ve halk sağlığı ile yakından ilgilidir. Avrupa'ya ve Avrupa'dan dışarı yönlü uyuşturucu kaçakçılığı sorunu kapsamında organize suç, terörizmle mücadele ve yolsuzluğa karşı önlemler, AB'nin üçüncü ülkelerle ilişkilerini doğrudan ve dolaylı etkilemektedir (EMCDDA, Europol 2013: 16). Uyuşturucu kaçakçılığının küresel boyutu ve AB'nin sınırlarını uyuşturucu kaçakçılığına karşı koruma ihtiyacı, AB'nin üye olmayan ülkelerle de işbirliğinin önemini artırmaktadır (EMCDDA, Europol 2013: 128). Bu noktada AB'ye uyuşturucu kaçakçılığında Balkan Rotası üzerinde önemli bir geçiş ülkesi olması ve AB'de PKK terör örgütüne müzahir yoğun bir diaspora ağının varlığı dikkate alındığında Türkiye ile AB'nin bahse konu doğrudan ve dolaylı ilişkilerinin ne kadar önemli olduğu görülebilmektedir.

2019 yılı raporunda 2017 yılı verilerinin kullanıldığı belirtilmiştir. Diğer raporlarda da konuya ilişkin bir açıklama bulunmamakla birlikte ilgili yılın verilerinin diğer kaynaklardan alınan verilerle birlikte derlenmesi ve analizlerin oluşturulması sürecinin uzunluğu dikkate alındığında diğer raporlarda da benzer bir durum olması olasıdır (EMCDDA, Europol 2019: 11).

Raporlarda Avrupa uyuşturucu pazarlarının çok hızlı değişen dinamik yapısı nedeniyle, AB düzeyinde daha fazla önleyici eylem ve işbirliği çağrısında bulunulmaktadır. Raporlarda sunulan bilgiler ile organize ve ciddi uluslararası suçlarla ilgili yeni AB politika döngüsü süreçlerinin beslenmesi, yeni öncelik ve eylemler oluşturulmasına katkı sağlanması da söz konusudur (EMCDDA, Europol 2013: 7).

Uyuşturucu pazarları zamanla küresel olarak birbiriyle daha bağlantılı, teknolojik olarakta daha etkin hale gelmektedir. Bu bağlamda raporlarda ayrıntılı olarak açıklanan gelişme ve yeni tehditlerin ardındaki değişimin ana nedenleri, organize suç örgütlerinin küresel uyuşturucu pazarlarındaki varlığı ve buna bağlı lojistik ve sanal, çevrimiçi gelişmelerden kaynaklanan fırsatları kullanma becerisi ve esnekliğinden kaynaklanmaktadır (EMCDDA, Europol 2019: 13).

Modern Avrupa uyuşturucu pazarının gelişiminin anlaşılması için önemli ve birbiriyle bağlantılı olduğu ifade edilen faktörler kapsamında raporlarda sunulan temel konular (EMCDDA, Europol 2013: 13);

1. Eroin, kokain, esrar ve sentetik uyuşturucu pazarları arasında artan etkileşim,

2. Daha dinamik ve daha hızlı hareket eden bir pazara imkan tanıyarak uyuşturucu akışı, mevcudiyeti ve talebini, toplum sağlığına yönelik hassasiyeti artırabilecek ve organize suç örgütleri ile terör örgütlerini büyütebilecek şekilde etkileyen küreselleşme,

3. Gelecekteki talep ve arz azaltma politikaları ve yaklaşımları için önemli sonuçlara gebe uyuşturucu piyasasındaki farklı uyuşturucuların değişen önemi şeklinde sıralanmıştır.

Uyuşturucuların birden fazla transit noktadan ve karmaşık kanallardan taşınmasıyla kaçakçılık rotaları çeşitlenmekte ve yasal ticari taşımacılığın kullanımı artmaktadır. Organize suç örgütleri ve terör örgütleri daha küresel, dinamik ve akışkan bir uyuşturucu pazarında faaliyetlerini kolaylaştırmak için çok çeşitli uyuşturucuları ihtiva eden bir bakış açısını benimsemekte ve yeni yöntemlerden yararlanmaktadır. İnternetin artan kullanımı uyuşturucular için çevrimiçi bir pazar yeri olarak olanak sağlamakta ve bilgi, uzmanlık ve lojistik anlamda iletişimi kolaylaştırmaktadır. Bu şekilde uyuşturucu kaçakçılığına ilişkin yeni eğilimlerin hızla küresel olarak yayılması da kolaylaşmaktadır. Afrika, Asya ve Latin Amerika'da uyuşturucuya yönelik yurt içi talep artmakta ve çeşitlenmektedir. Bu durum da Avrupa'ya giren ve çıkan uyuşturucu akışlarını etkilemektedir. AB, sentetik uyuşturucu ve esrar üretimi bağlamında önemli bir bilgi ve uzmanlık kaynağıdır. Bununla birlikte AB, eroinin üretiminde kullanılan öncül maddeler açısından önemli bir kaynak olmaya devam etmektedir. Yeni teknolojiler, yeni psikoaktif maddelerin üretimi ve pazarlanmasında olduğu gibi uyuşturucu üretimindeki gelişmelerde, öncül maddeler dahil kontrolsüz kimyasalların tedarik edilmesinde ve uyuşturucu pazarı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Arz ve talebi azaltma önlemleri genel olarak uzun vadeli bir düşüşe katkıda bulunsada eroin, uyuşturucular arasındaki önemini korumaktadır. Kokain ve sentetik uyuşturucular da dahil olmak üzere uyuşturucular talep ve arz yönlü nedenlerle artan bir öneme sahiptir (EMCDDA, Europol 2013: 13).

Avrupa'da, tüketicilerin genellikle bir uyuşturucuyu diğeriyle ikame edebildiği veya birden fazla madde kullandığı bir pazar görünümü söz konusudur. Hem hakkında düzenleme yapılmamış yeni uyarıcılar hem de daha önce yaygın olarak kullanılmayan sentetik

(kannabinoid reseptörü agonistleri, katinonlar ve ketamin gibi) kontrollü uyarıcılar daha önemli hale gelmekte ve yeni potansiyel kullanıcılar için cazip olabilmektedir. Yerli üretimin artan bir öneme sahip olduğu esrar, yüksek talep ve üretici/kaynak çeşitliliği ile uyuşturucu pazarında konumlanmaktadır. Bununla birlikte esrar şiddet ve diğer suç faaliyetleri ile de bağlantılıdır. Terör örgütleri açısından da önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Avrupa'da uyuşturucu ve uyuşturucu kullanımının olumsuz etkisi, toplumsal sonuçları açısından da ölçülmesi gereken bir vakadır. Üretici ve transit ülkelerdeki şiddet içeren suçlar, sosyal gelişmenin azalmasına, başarısız kurumlara, ekolojik hasara ve yeterli gelişimi sağlayamayan topluluklara yol açmaktadır (EMCDDA, Europol 2013: 13).

Raporlarda uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadeleye yönelik AB için çıkarılabilecek stratejik tavsiyeler; uyuşturucu kaçakçılığına karşı eylemlerin amacına ulaşmasını sağlamak, proaktif uluslararası katılım, AB içindeki operasyonel ortaklıklar, yüksek önemdeki hedeflere odaklanma, ilgili endüstri sektörü ile stratejik ortaklık ve yeni tehditleri algılama, öngörme ve bunlara yanıt verme olarak sıralanmıştır. Uyuşturucu kaçakçılığına yönelik eylemlerin, daha karmaşık, daha dinamik ve küresel olarak birbirine daha bağlı bir uyuşturucu pazarına uyum sağlaması ve hedefe ulaşması açısından düzenli eleştirel inceleme ile stratejik analiz çok önemlidir. Uyuşturucuların üretildiği ülkelerle veya AB'ye transferinde transit konumdaki ülkelerle bilgi paylaşımı ve işbirliği yüksek bir öncelik olarak belirmektedir. Raporlarda bu hususa yeterince değinilmese de Türkiye önemli bir transit ülke olarak öne çıkmaktadır. Türkiye ile geliştireceği işbirliğinin AB'nin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelesine büyük bir katkı sunacağı bir gerçektir. Bununla birlikte Avrupa'ya uyuşturucu akışındaki değişikliklerle, yeni ülkelerin önem kazandığı veya gelecekte önemli olabileceği ifade edilebilir. Avrupa uyuşturucu pazarını bertaraf etmek için AB'de uyuşturucu kaçakçılığına yönelik istihbarat paylaşımı ve koordineli yasa uygulama operasyonlarının daha entegre bir uyuşturucu pazarının artan zorluğuna ayak uyduracak şekilde ölçeklendirilmesi gerekmektedir. Büyük organize suç örgütlerini hedef alan ve istihbarat odaklı eylemlere yüksek öncelik verilmelidir (EMCDDA, Europol 2013: 14). Bu bağlamda PKK terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığına karşı AB'nin Türkiye ile koordineli yasa uygulama ve operasyonel kolluk faaliyetlerinin kaçınılmaz bir gereklilik olduğu ortadadır. Yukarıda sıralanan stratejik tavsiyeler içinden yüksek önemdeki hedeflere odaklanma kapsamında AB ile Türkiye'nin PKK özelinde birbirinden farklı yaklaşımlarının olduğu görülmektedir.

Uyuşturucu piyasası tarafından yasal ticari girişimleri istismar edilen endüstrilerle çalışabilmek için daha fazla yatırıma ihtiyaç söz konusudur. Lojistik, kimya ve iletişim gibi sektörler özellikle bu anlamda önem arzetmektedir. Özel ilgi gerektiren internet sektörü kapsamında çevrimiçi uyuşturucu satışına karşı güçlü ve etkili engeller oluşturabilmek için hizmet ve ödeme sağlayıcılarla işbirliği büyük önem taşımaktadır. Yeni ve sentetik uyuşturucularla ilgili meydana gelen gelişmelerin hızı göz önüne alındığında, uyuşturucu pazarındaki önemli eğilimleri tespit etme ve bunlarla ilgili bilgi paylaşma kapasitesinin artırılmasının artan bir öneme sahip olduğu belirtilebilir. Yenilikçi yaklaşımlara ve adli veri kaynaklarına yapılan yatırım; kritik bilgi açıklarını ele alma, hızlı bir müdahaleyi kolaylaştırma ve operasyonel faaliyetlerin daha etkin bir şekilde hedeflenmesine olanak sağlama potansiyeline sahiptir (EMCDDA, Europol 2013: 14).

2013 yılı raporunda Türkiye ile ilgili, bir geçiş ülkesi olarak Balkan rotasında merkezi bir role sahip olmaya devam ettiği ve Türk organize suç örgütlerinin AB'ye eroin kaçakçılığında önemli bir rol oynamaya devam ettikleri ifade edilmiştir (EMCDDA, Europol 2013: 132-133). Burada ifade edilen organize suç örgütlerinin PKK terör örgütü ile bağının olup olmadığına değinilmediğinden bahse konu suç örgütleri ile terör örgütü arasında bir bağ var mı bilinmemektedir.

Raporların Amacı

Raporlarda Avrupa uyuşturucu pazarı hakkında bilinenlere kapsamlı bir genel bakış sağlamak amaçlanmıştır (EMCDDA, Europol 2016b: 15). Bununla birlikte Avrupa uyuşturucu pazarına ilişkin karanlıkta kalmış bilinmesi gerekenlere de vurgu yapılmaktadır. Raporlarda mevcut olan veriler, en son teknolojinin ürünü olarak sunulmaktadır. Bu minvalde uyuşturucu ile mücadelede etkili önlemler kapsamında güçlü bir platform sağlayan temel öğrenme ve eylem noktaları ortaya konarak, hızla değişen uyuşturucu pazarları ile birlikte Avrupa'da yapılması gerekenlere ilişkin anlayışın da işlevselleştirilmesi amacıyla, gelecekteki politika ve eylemleri geliştirmek hedeflenmiştir (EMCDDA, Europol 2019: 8).

Raporlarda, yasa dışı uyuşturucu pazarının anlaşılmasına yardımcı olan süreç, aktörler ve etkiler/zararlardan oluşan kesişen temalar da sunulmaktadır. Bu nedenle öncelikle uyuşturucu pazarı ile tam olarak neyin kastedildiğinin açıklanmasında fayda görülmektedir. Raporlarda, Uyuşturucu Pazarı; uyuşturucunun kaynak ülkede üretilmesinden hedef ülkedeki kullanıcı tarafından elde edilmesine kadar olan tüm olaylar zinciri olarak tanımlanmaktadır.

Uyuşturucu pazarı; süreçler, aktörler ve etkiler/zararlar açısından ele alınmıştır. Süreç, uyuşturucu ham maddesi mahsullerin yetiştirilmesi, ara kimyasalların ve uzman ekipmanın satın alınması, uyuşturucunun üretimi, kaçakçılık faaliyetleri ve rotaları, gizleme yöntemleri, tağşiş adımları, toptan-perakende olarak dağıtım ve son olarak tüketimdir. İlgili aktörler, çiftçiler veya sentetik uyuşturucu üretiminde uzmanlaşanlar, organize suç örgütlerinin üyeleri (Burada bahsedilmemiş olsa da terör örgütleri ve onların üyeleri de bu aktörler arasındadır.), kolaylaştırıcılar, yolsuzluğa bulaşmış yetkililer, aracılar, suç ortağı olsun ya da olmasın profesyoneller, suç hizmetleri sağlayan uzmanlar, tacirler ve tüketicilerdir. Ayrıca raporlarda, uyuşturucu pazarlarıyla ilişkili daha geniş zararlar ve bunların toplum üzerindeki etkileri de ele alınmaktadır (EMCDDA, Europol 2016b: 7-8). Avrupa düzeyinde koordinasyon ve işbirliğinden nasıl değer elde edilebileceğine odaklanarak duruma ilişkin stratejik bir genel bakış sağlamak yine raporların bir diğer amacı olarak ifade edilmiştir (EMCDDA, Europol 2013: 140).

Raporlar, Avrupa uyuşturucu pazarına ilişkin mevcut bilgilerin stratejik ve eylem odaklı bir analizini sunmayı hedeflemektedir. Uyuşturucu piyasasının güvenlik ve halk sağlığı üzerinde geniş kapsamlı etkileri olması nedeniyle bütüncül ve sistematik bir bakış açısı, uyuşturucu kontrol politikasının ve arz azaltma faaliyetlerinin etkili bir şekilde uygulanması ve izlenmesi için önemlidir (EMCDDA, Europol 2019: 13). Politika ve önlemler hakkında bilgilendirme ve uyuşturucu kaçakçılığına yönelik somut eylem noktaları sunmak önemli bir hedeftir. Bu nedenle ülkeler arasında koordinasyon ve işbirliği kaçınılmaz bir şekilde önemlidir (EMCDDA, Europol 2013: 9-10).

AB Uyuşturucu Pazarları raporunun üçüncüsü olan 2019 yılı raporunda da 2013 ve 2016 yılı raporlarının sonuç ve tavsiyelerinin geçerliliğini koruduğu görülmektedir. Diğer raporlara ek olarak 2019 yılı raporunda Avrupa dışındaki uyuşturucu üretim ve kaçakçılık faaliyetlerinin AB'ye olumsuz etkilerine vurgu yapılmaktadır. Bu kapsamda Türkiye'nin uyuşturucu ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelesinin Avrupa'ya katkısının yadsınamaz olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte AB'nin hem uyuşturucu üretimi hem de transit bölge olarak giderek daha önemli hale geldiği ve AB merkezli organize suç gruplarının modi operandilerini yeni durumlara uyarlayıp erişim alanlarını genişlettiklerine de dikkat çekilmektedir (EMCDDA, Europol 2019: 7).

Uyuşturucu ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelede proaktif olmak önemli ancak alınan derslerin de gözardı edilmemesi gerekmektedir. İstihbarata dayalı operasyonel faaliyetler, önemli organize suç figürlerinin, mali işlemlerin ve ara kimyasalların hedef alınması ve koordineli eylemler ile ulusal kolluk kuvvetleri arasında işbirliği gibi hususlar raporlardan çıkan güçlü bir mesaj olarak öne çıkmaktadır. Bu minvalde uyuşturucu pazarlarına yönelik yaptırımların nasıl daha etkili hale getirilebileceği sorusu raporlarda vurgulanmaktadır (EMCDDA, Europol 2013: 9-10).

Raporlarda sunulan kanıtlar ve altı çizilen organize suç bağlantıları ile yasa yapıcıları bilgilendirmek için önemli bir katkı sunulduğu belirtilmektedir. Böylesine büyüyen bir tehditle karşı karşıya kalan AB'nin yenilikçi ve ileriye dönük olması, uyuşturucu politikasını dengeli ve kanıta dayalı bir yaklaşıma bağlı tutarken suç faaliyetleriyle mücadele çabalarını hızlandırması gerekmektedir (EMCDDA, Europol 2019: 5). Ancak uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelede kanıtlara ulaşılmasında yeterli seviyeye ulaşılmadığı genel olarak raporlarda beliren bir gerçek olarak göze çarpmaktadır.

Veriler ve Kaynaklar

EMCDDA–Europol ortak yayını olan söz konusu raporlar, çeşitli kaynaklardan alınan bilgilerin bir sentezine dayanmaktadır. Raporların hazırlanmasına katkı sunan kuruluşlar; raporun orijinal fikri, içerik revizyonu, rapora sunulan girdiler ve uyuşturucu ara maddeleri konusundaki veriler ile Avrupa Komisyonu, ülkelerindeki uyuşturucu durumuna ilişkin ham verilerin ve ulusal raporların sağlanması ve içerik revizyonu ile Reitox ulusal temas noktaları ağı[16], operasyonel istihbarat paylaşımı ile AB üye ülkeleri ve üçüncü ülkelerden kolluk görevlileri, AB Ceza Yargılaması İşbirliği Ajansı (Eurojust), AB Kolluk Uygulamaları Eğitim Ajansı (CEPOL), Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı (Frontex), Deniz Analiz ve Operasyon Merkezi, raporları ile Uluslararası Polis Teşkilatı (Interpol), ABD Dışişleri Bakanlığı ve Uyuşturucuyla Mücadele İdaresi, Dünya Gümrük Örgütü (EMCDDA, Europol 2016b: 9), Londra Üniversitesi Suç Politikası Araştırma Enstitüsü, AB Vergilendirme ve Gümrük Birliği Genel Müdürlüğü, Girişim ve Sanayi Genel Müdürlüğü, Avrupa Komisyonu Adalet Genel Müdürlüğü, AB İçişleri Genel Müdürlüğü (EMCDDA, Europol 2013: 11), küresel veriler için

[16] Türkiye'den de Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı'na bağlı Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi Reitox ulusal temas noktası olarak raporlara katkı sunmaktadır.

Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu, UNODC ve açık kaynak bilgiler şeklinde sıralanmıştır. (EMCDDA, Europol 2019: 11).

AB'de mevcut verilerin standart ve karşılaştırılabilirliği konusu büyük bir önem taşımaktadır. 2013 yılı raporuna göre ülkeler arasında görece basit nicel ölçümlerin karşılaştırılma yeteneği, verilerin güncelliği ve bütünsel olarak AB veri setlerinin kapsamı genellikle yetersizdir. Bu gerçeklikten yola çıkarak AB kapsamında yapılacak analizlerin dikkatli bir şekilde yapılmasının önemli olduğu ve bir çok alanda uyuşturucu piyasasının ölçeğinin herhangi bir kesinlikte ölçüm ve tespitinin genel olarak mümkün olmadığı ifade edilebilir. Bu durum genel olarakta kabul görmekte ve EMCDDA, Europol ve Avrupa Komisyonu tarafından verilerle ilgili durumu iyileştirmek için çalışmalar yürütüldüğü belirtilmektedir. 2013 yılı raporunun odak noktası, daha sağlam bir zaman serisi analizinin geliştirilmesine izin verecek yapı taşlarını sağlamak için arz ve arzı azaltmak için standartlaştırılmış temel göstergeler oluşturmak olarak ifade edilmiştir. Raporlardaki verilerin niteliğini artırmak için araştırma ve istihbarat paylaşımı da çok önemlidir ve tamamlayıcı veriler sağlayabilir. Bu nedenle Türkiye'nin sağladığı veriler de anılan amaca katkı sağlamaktadır. Raporlarda Europol tarafından istihbaratı koordine etmek için devam eden çalışmalardan önemli ölçüde yararlanıldığı vurgulanmaktadır. İstihbari bilgiler öncelikli olarak operasyonel amaçlara yönelik olsada uygun şekilde ele alındığında, kaynakları veya devam eden faaliyetleri tehlikeye atmadan daha genel bir analize de katkı sağlayabilir. (EMCDDA, Europol 2013: 140).

Raporlarda veri kaynaklarının birçok alanda yetersiz olduğu ve bu durumun hem sorunun anlaşılmasını hem de kritik olarak etkili yanıtların geliştirilmesi ve hedeflenmesini engellediği vurgulanmıştır (EMCDDA, Europol 2013: 126). Esrar, eroin, kokain, amfetamin ve ekstazi/MDMA için 2017 yılı AB perakende uyuşturucu pazarının toplam büyüklüğüne ilişkin tahminler, talep yönlü bir yaklaşımla oluşturulmuştur. Söz konusu yaklaşım her ne kadar uyuşturucu pazarına yönelik değerli bir katkı sunsada dayandıkları mevcut verilerdeki boşluk ve eksiklikler nedeniyle pazarın boyutunu muhtemelen olduğundan daha düşük tahmin etmektedir (EMCDDA, Europol 2019: 11).

Raporlarda uyuşturucu pazarları ve kaçakçılığına ilişkin düzenli verilerin de sınırlı olduğu belirtilmektedir. Uyuşturucu ele geçirme vakaları; uyuşturucu arzı, kaçakçılık yolları ve mevcudiyetine dair dolaylı bir kanıt olarak görülebilir. Bu durum aynı zamanda kolluk

kuvvetlerinin öncelikleri, kaynakları ve stratejilerini, kaçakçıların ise savunmasızlığını ortaya koymaktadır. Yasa dışı uyuşturucuların saflığı, gücü ve fiyatına ilişkin veriler, uyuşturucu pazarlarının anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Kolluk kuvvetlerinden alınan istihbari bilgiler, Europol analiz çalışma dosyalarına dayalı organize suçlara ilişkin genel değerlendirmelerle birlikte konuyu faydalı bir şekilde tamamlamaktadır. EMCDDA[17] ise Avrupa'da uyuşturucu suçları, uyuşturucu yakalamaları, uyuşturucu saflığı, etkisi ve uyuşturucu perakende fiyatları hakkında ulusal veriler toplamaktadır. Raporlardaki uyuşturucu tedariğine ilişkin diğer veriler daha çok UNODC'un bilgi sistemleri ve analizlerinden gelmekte ve Europol'den alınan ek bilgilerle tamamlanmaktadır. Uyuşturucu ara maddelerine ilişkin bilgiler ise Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu'ndan alınmakta ve Europol, UNODC ve Avrupa Konseyi gibi ara kimyasalların saptırılmasıyla mücadele eden uluslararası kurumlardan alınan verilerle tamamlanmaktadır. Bütün bu veri kaynakları her zaman uyumlu değildir. Bazı alanlarda mevcut verilerin uyumluluğu ve kalitesini iyileştirmek için raporlarda bu konuda çalışmaların sürdüğü belirtilmektedir. Dünyanın pek çok yerinde uyuşturucu kaçakçılığı ile ilgili gelişmiş bir bilgi sistemi olmadığından raporlar mevcut en iyi tahminleri temsil etme iddiasında olmakla birlikte sunulan bazı tahmin ve veriler dikkatle yorumlanmalıdır (EMCDDA, Europol 2013: 17). Raporlarda bildirilen perakende piyasa değeri minimum bir tahmindir. Ayrıca perakende piyasa değeri yalnızca tüketicilerin yasa dışı uyuşturuculara harcadıkları miktarı yansıtmaktadır. Dolayısıyla tedarik zincirinin farklı aşamalarındaki suç örgütlerinin kâr ve zararları gibi uyuşturucu pazarının diğer yönleri hakkında bilgi vermemektedir (EMCDDA, Europol 2019: 11).

Uyuşturucu kaçakçılığına dair verilerin yetersizliği bir hassasiyet oluşturmaktadır. Raporlarda uyuşturucu pazarının kapsamlı bir analizinin sunulması hedeflenmiş ancak bunu başarmak için mevcut bilgilerin sınırlamalarına da duyarlı olmak gerekmektedir. Bu nedenle raporlarda çok kaynaklı bir yaklaşımın benimsendiği, veri setlerinin karşılıklı test edildiği ve sonuçların dikkatli bir şekilde ele alındığı vurgulanmaktadır. Bu sebeple raporlarda mümkün olduğunca "güvenilir olduğu" değerlendirilen bilgilerin sunulduğu ifade edilmektedir (EMCDDA, Europol 2013: 9-10). Bununla birlikte raporlarda uyuşturucu kaçakçılığının çeşitli

[17] 2013 yılı raporunda analiz edilen veriler, metinde 'Avrupa' terimiyle belirtilen ve 27 AB Üye Devleti, Hırvatistan, Türkiye ve Norveç'ten oluşan 30 EMCDDA raporlaması yapan ülkeyi kapsamaktadır.

suç türleri ve suç örgütleri ile de bağlantılı olduğu tespitinde bulunulmaktadır (EMCDDA, Europol 2013: 16).

Çeşitli, kısmi ve çoğunlukla çelişkili bilgi kaynakları arasından sentezlenen veriler daha eksiksiz bir resim sağlamaya yardımcı olmaktadır. Ancak yinede verilere ilişkin belirsizliği kabul etmek ve kritik bilgi boşluklarının nerede olduğunu belirlemek önemini korumaktadır. Bu nedenle 2016 yılı raporunda, "Avrupa uyuşturucu pazarı hakkında bilinmeyenler ama bilinmesi gerekenler" konusuna da dikkat çekilmiştir. Bu vurgu ile alana dair gelecekteki politika ve eylemlerin azami getiri sağlaması açısından önemli bir iç gözlem olduğu ifade edilmiştir (EMCDDA, Europol 2016b: 15). Uyuşturucu pazarının gizlenen ve suç teşkil eden doğası nedeniyle uyuşturucu kaçakçılığını araştırma ve izleme, kolluk kuvvetleri açısından zorlayıcı bir faaliyet alanı olmaktadır. Bu nedenle de kaçınılmaz olarak birçok alanda kanıta dayalı müdahalelerin geliştirilmesini engelleyebilecek bilgi ve veri boşlukları bulunduğu bir gerçektir (EMCDDA, Europol 2019: 8).

2013 yılı raporunda uyuşturucu kaçakçılığıyla ilgili verilerin yetersizliğine ilişkin şu tespitlerde bulunulmuştur (EMCDDA, Europol 2013: 141);

1. Uyuşturucu pazarı gibi karmaşık bir olguyu anlamak, hem arz hem de talep taraflı verilerle desteklenen bütünleşik bir bilgi modeli sunan kritik bir analizi gerektirmektedir.

2. Arza ilişkin istatistiksel verilerin zayıf bir halka olmaya devam ettiği uyuşturucu pazarlarının ölçümü ve arz azaltmaya yönelik tedbirlerin etkinliğinin iyileştirilmesi, verilerin ortak tanımlara ve standartlara dayalı olmasını gerektirmektedir.

3. Adli bilgi hem operasyonel hem de stratejik öneme sahiptir. Ancak AB düzeyinde kapasite şu anda yetersizdir. AB düzeyinde bilgi paylaşımı ve eylemlerin koordinasyonunun iyileştirilmesi de ulusal çabalara değer katabilir.

4. Uygun önlemlerle birlikte kullanılan operasyonel istihbarat, stratejik analizi zenginleştirirken, istatistiksel ve diğer kaynaklardan elde edilen bilgileri tamamlayabilir ve böylelikle istihbaratın stratejik değeri en üst düzeye çıkarılabilir.

5. Arz ve talebe yönelik eylemlerin etkisini daha iyi hedefleme ve ölçümü için pazarın büyüklüğünün tahmini bağlamında tehdit analizinin iyileştirilmesi ve uyuşturucu pazarının sayısallaştırılması çok önemlidir.

6. İstatistiki verileri tamamlamak için özel araştırmalar gereklidir ve Avrupa bağlamında temel araştırma önceliklerinin belirlenmesi gerekmektedir.

Yukarıda sıralanan maddelerde özetle uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelenin nicel görünürlüğünün artırılması, ülkeler ve kurumlar arası işbirliği ile ihtiyaç duyulan bilgilerin derinleştirilmesi önerilmektedir.

Raporlarda uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanına ilişkin genel literatüre de yansımış olan değerlendirmelere yer verilmiş ve kolluk kuvvetleri ile istihbarat kaynaklarına dayanarak terör örgütlerinin uyuşturucu kaçakçılığından finansman sağladıklarına yönelik kuvvetli bir görüş birliğinden bahsedilmiştir. Bununla birlikte terör örgütleri ile uyuşturucu kaçakçılığından finansman sağlanmasına yönelik bu bağlantının adli süreçlere konu olmasındaki zorluklara değinilmiştir. Zira ikisi arasında doğrudan bir bağlantı olduğuna dair adli olarak kabul edilebilir güçlü kanıtlar elde etmek genellikle zor ve bu durum, terörizmin finansmanı ile ilgili adli kovuşturmayı etkilemektedir. Bu nedenle de Avrupa'da çok az sayıda adli dava sürecinin işletilebildiğine vurgu yapılmıştır. Ayrıca konuyla ilgili sınırlı birkaç terörizmin finansmanı örneğinden de bahsedilmiştir. Bu örnekler arasında PKK terör örgütü yer almamışken, İslami motifli bir terör örgütünün de olduğu birkaç örneğe yer verilmiştir (EMCDDA, Europol 2013: 120).

Sonuç olarak raporlarda elde edilen bilginin kanıta dayalı olmasının esas amaç olduğu ve ancak bu şekilde Avrupa uyuşturucu stratejisinin sağlam temellere dayanmasının mümkün olacağı vurgulanmaktadır (EMCDDA, Europol 2013: 142). Buradan hareketle uyuşturucu kaçakçılığına yönelik veri eksikliğine karşı önlemler noktasında 2013 yılı raporunda şu önerilerde bulunulmuştur (EMCDDA, Europol 2013: 141);

1. Yüksek kaliteli uyuşturucu tedariği göstergeleri oluşturulmalıdır. Daha sağlam bir zaman serisi analizine izin verecek alt yapı için standartlaştırılmış temel göstergelerin oluşturulması gereklidir.

2. Adli bilimin konuya ilişkin geliştirilmesi ve elde edilen verilerin paylaşılması büyük önem taşımaktadır. AB düzeyinde uzmanlık, analitik adli tıp kapasitesi ve ağların genişletilmesi ve geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Ortak standartlar kullanılarak entegre veritabanları aracılığıyla bilgi paylaşımı ile maksimum değer elde edilebilecektir.

3. Uyuşturucu piyasalarının hem ölçeğine hem de değerine ilişkin tahminler talep ve arz göstergelerine göre belirlenmektedir. Uyuşturucu pazarının önemli yönlerinin daha iyi sayısallaştırılmasına olanak sağlamak için değişikliklerin sürekli olarak izlenmesine yardımcı olacak işlevsel modellerin geliştirilmesi gerekmektedir.

4. Araştırma önceliklerinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Alana ilişkin ortaya çıkan araştırma gereksinimlerini belirlemeye ve uluslararası ve çok disiplinli çalışmaları teşvik etmeye ihtiyaç vardır.

AB'nin kendi güvenliği için AB'ye sınırı olan, daha uzaktaki uyuşturucu üretiminin olduğu ve diğer transit ülkelerle daha fazla diyalog kurması gerekmektedir. Ancak bu şekilde ilgili ülkelerle olumlu etkileşim sağlayabilecektir (EMCDDA, Europol 2016b: 50). Uyuşturucunun hedef ve geçiş ülkeleri de dahil olmak üzere Balkan rotası üzerindeki ülkeler arasındaki işbirliğinin başarılı sonuç getirdiği görülmüştür. Bu tespite ilişkin, Türkiye'nin işbirliği anlamında Avrupa için gözardı edilemeyecek düzeyde başat ülke olduğunun özellikle altını çizmek gerekir. Dolayısıyla mümkün olan her yerde yeni ortaklıklar kurulmalı ve güçlendirilmelidir. Bu çaba terör ve organize suç örgütleri tarafından Balkan rotasının sürekli çeşitlendirilmesi ve genişletilmesine yönelik istihbarat paylaşımını ve uyuşturucu kaçakçılığından etkilenen ülkelerde talep azaltma faaliyetlerinin geliştirilmesine ilişkin desteği de içermelidir. Ayrıca uyuşturucu kaçakçılığında ne yazık ki göçmen kaçakçılığı rotaları da kullanılabilmektedir (Al-Monitor 2022). Kaçak göçmenlerin içinde bulundukları hassas durum, uyuşturucu kaçakçılığı bağlamında terör örgütleri ve organize suç örgütleri tarafından kullanılmalarını kolaylaştırmaktadır.

Raporlarda uyuşturucu ve göçmen kaçakçılığı arasındaki bağlantılar, uyuşturucu ticaretiyle bağlantılı artan şiddet ve yolsuzluk düzeyleri ve uyuşturucu üretiminden kaynaklanan çevresel zararlar da ele alınmaktadır. Anılan vakaların hepsi artık Avrupa'da da görünür hale gelmiştir (EMCDDA, Europol 2019: 7). Bu bağlamda Orta Doğu'daki iç çatışma ve istikrarsızlık ortamından Avrupa'ya kaçak yollardan girmek isteyen göçmenlerin, uyuşturucu kaçakçılığı üzerindeki etkilerinin sürekli olarak değerlendirilmesi ve izlenmesi gerekmektedir (EMCDDA, Europol 2016b: 92).

Uyuşturucu kaçakçılığı ile göçmen kaçakçılığı arasında önemli bir etkileşim söz konusudur. Bu nedenle de göçmen kaçakçılığı ve göçmenlerin kontrolsüz girişi ile mücadele aynı zamanda uyuşturucu kontrol çabalarıyla yakından ilişkilidir. Bu kapsamda AB üye ülkeleri

ve üye olmayan devletler arasında göçmen akışının izlediği yollar ve göçmen kaçakçılığına karışan suç örgütlerinin varlığı konularıyla ilgili bilgi alışverişi yapılmaktadır (EMCDDA, Europol 2016b: 164). Yoğun göç akınları, Türkiye'nin uyuşturucu kaçakçılığı bağlamında önemli bir transit ülke olarak konumunu daha da hassaslaştırmaktadır.

4.2.3. Raporların Organize Suç ve Narkoterör İçerikleri

Literatürde terörün tanımına dair tartışmalar olduğu ve üzerinde uzlaşı sağlanamadığı görülmektedir (Schmid 2004). Raporlarda da terör kavramının tanımının karmaşıklığı gerekçe gösterilerek tanıma yönelik sorunlardan uzak durulduğu ve bunun yerine uyuşturucu kaçakçılığı ile terörizm arasındaki bazı bağlantıların incelendiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda ilgili bölümlerde uyuşturucu pazarı, organize suç örgütleri ve terör örgütleri arasındaki bağlantılara odaklanılmıştır.

Konuya ilişkin literatürde sıklıkla dile getirilen uyuşturucu kaçakçılığı suçuna karışan terör örgütleri ile organize suç örgütlerini birbirinden ayıran çizginin zamanla bulanıklaştığı tespiti raporlarda da belirtilmektedir. Terör faaliyetlerini finanse etme ihtiyacı ve uyuşturucu kaçakçılığından elde edilen büyük ölçekli kârlar bahse konu bulanıklaşmada önemli bir etkendir.

Kavramsal bağlamda organize suç örgütleri ile terör örgütleri arasındaki bağlantılar, örgütler veya onların faaliyetleri arasındaki bağlantılar olarak düşünülebilir. Bu, bir terör örgütünün zamanla organize suç örgütüne dönüşmesinde veya tam tersi bir evrimsel süreçte bir örgütün diğerinin taktiklerini veya uzmanlığını kullandığı basit operasyonel bağlantılardan, daha derin örgütsel bağlantılara kadar uzanan bir durumu yansıtır (EMCDDA, Europol 2016b: 33).

Raporlarda da terörizm ile organize suç arasında bağlantılar olduğu ve ideolojik motivasyona sahip terörist grupların ve kâr amaçlı suç gruplarının zaman zaman birbirlerinin bilgi, uzmanlık ve yeteneklerini karşılıklı çıkar için kullandıklarına yönelik kanıtların olduğu vurgulanmıştır (EMCDDA, Europol 2013: 120). Literatüre bakıldığında da benzer tespitlerin olduğu görülmekte ve terör örgütleri ile çeşitli suç örgütlerinin birlikte suça karıştıkları sıklıkla ifade edilmektedir. Bu kapsamda uyuşturucu kaçakçılığı gibi sınıraşan suçların, artık sadece toplumsal sağlık gibi kendi ekosisteminde zararları ölçülen bir konumdan, ulusal ve uluslararası

bir güvenlik sorununa doğru dönüşmüş olduğu belirtilebilir (Hesterman 2013: 1). Bu suç türünün gelişip büyümesinde başarısız devletlerin de etkisi söz konusudur. Epistemolojik olarak tartışmalı ve hegemonik güçlerin dış müdahalelerine alan açan bir kavram olmakla birlikte bölgesel otorite boşlukları ve ağır yönetişimsel sorunların baş gösterdiği "başarısız devletler" (Call 2008: 1492-1494) terör örgütlerinin uyuşturucu ile ilgili faaliyetleri için uygun bir ortam sağlamaktadır. Afganistan ve Irak bu anlamda örnek olarak verilebilir.

Uyuşturucunun küresel çapta önemli bir yasa dışı kaçakçılık ürünü olduğu ve terör örgütleri ile ilişkili olduğu raporlara da yansımıştır. Uyuşturucu ayrıca sosyal kalkınma ve yolsuzlukla mücadele gibi önemli diğer sorunlarla da bağlantılıdır (EMCDDA, Europol 2013: 128). Terör örgütleri ve organize suç örgütlerinin kolluk kuvvetlerine yakalanmamak için zaman zaman çeşitli konumlardaki devlet yetkilileriyle de ortaklık yaptığı bilinmektedir. Bu yönüyle de uyuşturucu kaçakçılığı yasal ekonomiye, devlet kurumlarına ve geniş çerçeveden bakıldığında bütün topluma zarar vermektedir. Raporlarda temel olarak bu konu vurgulanmakta ve öne çıkarılmaktır (EMCDDA, Europol 2016b: 17-18).

Organize suç örgütlerinin suç işleme yöntemlerinin tespiti ile uyuşturucu kaçakçılığı ve üretimine yönelik zamanla değişen iş modellerinin daha iyi anlaşılması, söz konusu suç örgütlerinin zayıf noktalarının daha iyi hedef alınmasına katkı sağlayacaktır. Bu çabalarla birlikte uyuşturucu kaçakçılığının göçmen kaçakçılığı ve diğer yasa dışı kaçakçılık suçları ile bağlantıları ve buradan kaynaklı uluslararası kalkınma gayretlerinin baltalanması, bölgesel isyanların desteklenmesi ve terörizmin finanse edilmesi gibi hususlar önem arz eden konulardır (EMCDDA, Europol 2016b: 5).

2023 yılında uyuşturucu kaçakçılığının artan tarihsel ölçeği; bu suçtan beslenen suç örgütlerinin birçok ülkede devlet otoritesini daha fazla tehdit eder bir duruma gelmesi ve söz konusu suç ağlarıyla bağlantılı şiddet düzeylerinin de artışıyla sonuçlanmıştır. Interpol Genel Sekreteri Jürgen Stock'un konuya ilişkin, "Son beş yılda uyuşturucu kaçakçılığı ve tüketimi büyük oranda arttı; Avrupa ana transit ve varış pazarlarından biri." açıklaması da bu duruma işaret etmektedir. Avrupa sınırları ve limanlarında rekor düzeyde uyuşturucu ele geçirme vakaları görülmeye devam etmekte ve bununla aynı oranda şiddet içeren suçlar, yolsuzluk ve kara para aklamada daha önce görülmemiş bir artış gözlenmektedir (Interpol 2023).

Raporlarda AB'de uyuşturucu kaçakçılığının çoğunlukla çok çeşitli yerel organize suç örgütleri ile bağlantılı Türk, Pakistan ve Arnavutça konuşan suç örgütleri tarafından organize

edildiği ifade edilirken Kürtçe konuşan veya Kürt uyuşturucu kaçakçıları gibi bir ifadeye rastlanmamıştır. Söz konusu tanımlamalara hangi analitik ölçümlerle yer verilmekte veya verilmemekte buna ilişkin raporlarda herhangi bir açıklayıcı bilgi bulunmamaktadır. Bu noktada konuyla ilgili soru işareti, bu tez çalışmasının temel araştırma sorusunda da yer aldığı üzere Türkiye'nin yayımladığı Türkiye Uyuşturucu Raporlarında neden PKK'nın Avrupa'daki yaygın uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri önemle vurgulanırken, AB'nin yayımladığı AB Uyuşturucu Pazarları Raporlarında bu konunun zayıf bir şekilde yer aldığı hususuna ilişkindir.

Eroin, bu çalışma açısından önemli bir uyuşturucu türüdür. Zira eroinin Altın Hilal'den Avrupa'ya transferi ve Avrupa'da satışının büyük oranda PKK tarafından gerçekleştirildiği Türkiye'nin yayımladığı raporlarda önemle vurgulanmaktadır. Ancak AB raporlarında bu durum çok zayıf bir içerikle yer bulmuştur.

Eroin, Avrupa uyuşturucu piyasasına, üretim alanından kara, deniz ve hava yoluyla taşınmaktadır. Bu kapsamda Rotterdam ve Anvers gibi büyük konteyner limanları önemli bir merkez oluştururken, Pakistan'dan Birleşik Krallık ve İspanya'ya yapılan sevkiyatlar daha sonra Portekiz, Fransa ve İtalya'ya aktarılmaktadır. Türk organize suç örgütlerinin Hollanda'da eroin kaçakçılığı suçuna katılımı, 2014-2015 yıllarında basına yansıyan suikast haberleri ile birlikte dikkatleri çekmiştir. 2010 yılı sonrasında, Avrupa'da eroin ele geçirme vakalarının sayısında belirgin bir düşüş yaşanmıştır. Ancak aynı dönemde Türkiye'de yakalama sayısında genel olarak artış gözlemlenmiştir (EMCDDA, Europol 2016b: 88).

Uyuşturucu üretimi, kaçakçılığı ve buradan terörizmin finansmanı konuları, AB'nin iç güvenlik stratejisi, Avrupa Güvenlik Gündemi 2015–2020'nin de en önemli kilit konularından birisi olmuştur (European Commission 2015). Uyuşturucu kaçakçılığı, organize sınır ötesi suçlara katkıda bulunan faaliyetlerden birisidir. Uyuşturucu kaçakçılığı, sınır kontrollerine, insanların ve malların hareketine meydan okuyan, teröristler ve organize suç örgütlerine finansman sağlayan bir araç niteliğindedir. Söz konusu faaliyetler bütün coğrafyalarda olduğu gibi AB'de de oluşturulan özgürlük, güvenlik ve adalet alanını baltalamaktadır. Avrupa Güvenlik Gündemi, uyuşturucu pazarlarının dinamik yapısına ve bu yapının AB'nin iç ve dış güvenlik politikalarına etkisine dikkat çekmektedir (EMCDDA, Europol 2016b: 156).

Raporlarda AB uyuşturucu piyasasının terörizmin finansmanına katkısına ilişkin en net kanıtın uyuşturucu kaçakçılığından elde edilen gelirle finanse edilen 2004 Madrid bombalı saldırıları olduğu belirtilmiştir. Anılan saldırı ile 191 kişi hayatını kaybetmiş (BBC News 2005)

ve milyonlarca Avro değerinde maddi zarar ortaya çıkmıştır. Yetkililere göre saldırılarda kullanılan patlayıcılar büyük miktarda esrar karşılığında temin edilmiştir. Raporlara göre AB merkezli ayrılıkçı hareketler de yerel kaçakçılık ağlarını kontrol etmektedirler. Ayrıca uyuşturucu kaçakçılığından sözde vergi alma veya doğrudan uyuşturucu kaçakçılığına karışmış olma ihtimalleri de söz konusudur (EMCDDA, Europol 2013: 120-121).

İstihbari kaynaklar, AB'ye Yemen otu (khat) cinsi uyuşturucu kaçakçılığı yapan Somalili organize suç örgütleri ile Eş-Şebab terör örgütü arasında bağlantılar olduğunu belirtmektedir. Bu durum Eş-Şebab terör örgütünün uyuşturucudan elde edilen gelirle terör faaliyetlerini finanse etme olasılığını artırmaktadır. Avrupa'nın kokain ve eroin açısından dünyanın en büyük pazarlarından biri olması nedeniyle, FARC ve Taliban'ın da doğrudan veya dolaylı olarak bir dereceye kadar finanse edilmesi muhtemeldir. Uyuşturucu kaçakçılığından elde edilen gelirlerin tam olarak ne kadarının terör örgütlerinin finansmanına aktarıldığını tespit veya tahmin etmek kolay olmasa da uyuşturucu kaçakçılığından elde edilen gelirlerin küçük bir kısmının terör örgütlerinin faaliyetlerine destek olması dahi, topluma verebilecekleri zararın potansiyel büyüklüğü dikkate alındığında söz konusu finansmanın ne kadar tehlike yaratabileceği görülebilmektedir (EMCDDA, Europol 2013: 120-121).

Raporlarda yasa dışı uyuşturucu pazarı kavramı, değişen uyuşturucu kullanımı kalıpları, kültürel ve sosyal faktörler ve daha geniş bağlamda suçla bağlantıları açısından incelenmektedir. Organize suç örgütleri ile bağlantı kapsamında uyuşturucu pazarları, en kârlı alanlardan biri olmaya devam etmektedir. AB vatandaşlarının yasa dışı uyuşturuculara her yıl 21 ile 31 milyar Avro arasında harcama yaptığı tahmin edilmektedir. Uyuşturucu kaçakçılığının AB toplumu üzerindeki etkileri buna paralel olarak daha da büyüktür. Zira söz konusu büyük ölçekli harcamalar uyuşturucu kullanımının neden olduğu zararların ötesine geçmektedir. Bu zararlar; diğer suç faaliyetlerinin ve terörizmin buradan beslenmesi, yasal işletmeler ve daha geniş ekonomi üzerindeki olumsuz etkiler, hükümet kurumlarının rüşvet, yolsuzlukla zorlanması ve bozulması gibi toplum üzerindeki çok daha geniş etkiler olarak sıralanabilir (EMCDDA, Europol 2016b: 11-12). Toplum üzerindeki bu büyük olumsuz etkilerin, uyuşturucu kaçakçılığının büyük bir küresel sektör olmasıyla yakından ilgisi vardır. Uyuşturucunun küresel suç gelirlerinin yaklaşık beşte birini oluşturduğu tahmin edilmektedir. Esrar, uyuşturucu pazarında en büyük paya sahiptir. Esrar toplam pazarın yaklaşık %38'ini oluştururken onu sırasıyla %28'le eroin ve %24 ile kokain takip etmektedir. Elbette bu

tahminlerin, eksikleri olan sınırlı verilere dayandığı unutulmamalıdır (EMCDDA, Europol 2016b: 23).

Uyuşturucu kaçakçılığı suçuna dahil olan organize suç örgütleri başka suç türlerine de dahil olmaktadırlar. Bu örgütlerin göçmen kaçakçılığı veya ateşli silahlar vb. diğer yasa dışı malların kaçakçılığına dahil oldukları, buradan elde edilen gelirleri diğer suç faaliyetlerinde finansman olarak kullandıkları, uyuşturucu kullanan hassas kitleleri istismar ettikleri ve onları çeşitli amaçlar için kullandıkları ve göçmen kaçakçılığına konu olan mağdurları uyuşturucu üretimi veya kaçakçılığı için kullandıkları tahmin edilmektedir. Bahse konu organize suç örgütlerinin oluşturdukları ekosistem ile terör eylemlerine ve örgütlerinin devamlılığına finansman arayışında olan terör örgütleri arasında bazı bağlantılar mevcuttur. Kurulan bu ilişkiler doğası gereği büyük ölçüde işlevseldir. Terörizmin finansmanı konusu sadece gerçekleştirilmesi planlanan terör eyleminin finansmanı ile ilgili değildir. Ancak bu konu daha çok gerçekleştirilen saldırıların finansmanı ile birlikte anılmaktadır. Avrupa'da da terör eylemleri giderek daha parçalı bir hal almakta ve çoğunlukla küçük hücreler, hatta "yalnız kurtlar" [18] tarafından yürütülmektedir. Bu teröristler faaliyetlerini uyuşturucu kaçakçılığı yoluyla finanse edebilmektedirler. Bu durumla birlikte raporlarda terör örgütleri için diğer finansman kaynaklarının daha yaygın olduğu da ifade edilmektedir. Ayrıca AB'de terörle ve uyuşturucuyla mücadele eden mekanizmaların ayrıklığı, uyuşturucu kaçakçılığı ile terörizmin finansmanı arasındaki bazı bağlantı ve ayrıntıların gözden kaçırılmasına neden olmaktadır (EMCDDA, Europol 2016b: 24). Dolayısıyla AB'de uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele terörle mücadeleden farklı bir kulvarda değerlendirilmektedir. Bu nedenle de AB'de, terör örgütlerinin uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri ile ilişkisini araştıracak ayrıca bir birimin olmadığı anlaşılmaktadır.

Hem terör örgütleri hem de organize suç örgütleri büyük ölçekli getirisi olan bir finansmana ihtiyaç duymaktadırlar. Uyuşturucu kaçakçılığı da bu anlamda çok cezbedici bir finansman aracı olarak belirmektedir. Bununla birlikte uyuşturucu kaçakçılığından elde edilen büyük kazançlar, diğer yasa dışı faaliyetlere yönelmeyi de teşvik edebilmekte ve uyuşturucu kaçakçılığı amacıyla kurulan yaygın ağ ve lojistik altyapı, diğer malların kaçakçılığı için de

[18] Yalnız Kurt terimi "Birinin emri olmadan, dahası herhangi bir liderlikle hiçbir bağlantısı olmadan, kendi başına hareket eden kişi" anlamındadır. Terimin diğer kullanımları da "lidersiz direniş" ve "serbest terörizm" şeklindedir. Detaylı bilgi için Bkz. https://www.icct.nl/sites/default/files/2023-02/ICCT-Bakker-deGraaf-EM-Paper-Lone-Wolves.pdf , s.2.

kullanılabilmektedir. Bu tür suçların işlendiği bölge ve güzergahların terör örgütleri açısından elverişli olması, terör örgütlerinin faaliyet gösterdiği çatışma bölgelerinin uyuşturucu üretim ve kaçakçılığı için belirlenen güzergahlara ve AB sınırlarına yakın olması, uyuşturucu kaçakçılığı ile ilgili gelişmelerin izlenmesini stratejik ve operasyonel açıdan önemli hale getirmektedir (EMCDDA, Europol 2016b: 33).

Bu açıdan PKK, daha önce de belirtildiği üzere en çok dikkat çeken terör örgütüdür. Zira hem bahse konu özellikler açısından hem de terör örgütünün AB içindeki yaygın örgüt sempatizanı diaspora ağı özellikle uyuşturucu kaçakçılığı olgusunu Türkiye ve AB için daha da hassaslaştırmaktadır. Yoğun uyuşturucu akışı, çeşitli terör örgütlerinin varlığı ve bunların arasındaki potansiyel bağlantılar nedeniyle, Güney Kafkasya ile Suriye ve Irak'ı kapsayan Balkan rotası AB açısından önemli bir rota, Türkiye ise bu tehditlere karşı koymada AB için önemli bir ortaktır (EMCDDA, Europol 2016b: 74). Bu bölge ve rotanın esasında PKK'nın hakimiyetinde olduğu tahmin edilmektedir.

AB'ye eroin kaçakçılığı için kullanılan ana güzergahlar önemini korumaktadır (EMCDDA, Europol 2019: 116). Afganistan'dan İran, Türkiye ve Balkan ülkeleri üzerinden geçen Balkan rotası, Avrupa tüketici pazarlarına karadan en kısa mesafeyi temsil etmektedir (EMCDDA, Europol 2019: 117). Bu rota, 1980'lerden, hatta daha eski tarihlerden itibaren AB'ye eroin kaçakçılığı için kullanılmaktadır. Türkiye, Balkan rotası için hayati öneme sahipken İstanbul, AB'ye eroinin nakliyesinde kilit bir lokasyondadır. Eroin aynı zamanda Türkiye'den Avrupa'nın birçok noktasına hava yoluyla da taşınmaktadır (UNODC 2014: 27). 2001 yılında Türkiye'de ele geçirilen eroin miktarı AB'de ele geçirilen miktarın yalnızca üçte biri kadarken 2013 yılında Türkiye, tüm AB toplamının üç katından fazla eroin ele geçirmiştir (EMCDDA, Europol 2016b: 85).

Europol'e göre Türk organize suç örgütleri Avrupa'nın kilit bölgelerinde eroinin ana ithalatçısı ve dağıtıcısı konumundadır. Ayrıca tedarik zincirinin çeşitli unsurları üzerinde kontrol sahibidirler. Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Batı Balkanlar, Almanya, Hollanda ve Birleşik Krallık gibi kaçakçılık rotası üzerindeki kilit noktalarda yerleşik bir düzene sahiptirler. Meşru işletmelerin de Türk organize suç örgütlerinin faaliyetlerini kolaylaştırdığı belirtilmektedir. Söz konusu suç örgütleri faaliyetlerinde Arnavutça, Sırpça, Bulgarca konuşan ve Romen gruplar gibi diğer organize suç örgütlerinin desteğine güvenmektedir. Bahse konu suç örgütleri uyuşturucu pazarının yeni dinamiklerine de uyum sağlamaktadırlar. Eroinin

Balkan rotası üzerinden taşınması geleneksel olarak kamyonlar, otobüsler ve özellikle arabalarla sağlanmakla birlikte son dönemde özellikle Türk limanları üzerinden deniz konteynerleri de kullanılmaya başlanmıştır (EMCDDA, Europol 2016b: 86). Bulgaristan tarafından ekstazinin de Türkiye'den Batı Avrupa'ya eroin kaçakçılığı yapan aynı suç örgütleri tarafından ve aynı güzergahlardan, Bulgar, Türk ve Hollanda kökenli suçlular ve çoğunlukla motorlu taşıtlar vasıtasıyla taşındığı bildirilmektedir (EMCDDA, Europol 2016b: 131).

Raporlara göre Türk organize suç örgütleri, Güney Kafkasya Rotası ile kaynak ülkelerden Batı Avrupa'daki eroin perakende pazarlarına kadar olan eroin kaçakçılığının organize edilmesi ve kontrol edilmesinde İranlı ve Gürcü organize suç örgütleri ve münferit kolaylaştırıcılarla iş birliği yapmaktadır. Türk organize suç örgütleri, bu kaçakçılık rotası üzerinde kilit noktalardaki nakliye şirketleri gibi yasal işletmelerle de yakın bağa sahiptir (EMCDDA, Europol 2016b: 88). Daha önce de ifade edildiği gibi raporlarda dikkat çeken ve yukarıda olduğu gibi tek tek sıralanan menşei belli organize suç örgütleri nasıl tespit edilebiliyor? Türkiye'nin ısrarla vurguladığı PKK'ya müzahir Kürt menşeli gruplardan burada neden bahsedilmiyor? Bu bilgilerin Europol'ün istihbari veri tabanından ve rapora katkı sunan ülkelerin sağladığı verilerden elde edildiği değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bu duruma neden olarak ya veri tabanlarında bu yönde bir bilgi olmadığı ya da veri tabanlarında toplanan bilgilerin kullanımında çeşitli kıstaslara dayalı seçicilik olduğu öne sürülebilir.

AB'deki suç örgütlerinin menşei ile ilgili tespitlerde bazı sorular belirse de daha net olan birşey uyuşturucunun terör örgütleri ve suç örgütleri için çok değerli bir pazar olmasıdır. AB'nin 2017 yılında yaptığı suç tehdit değerlendirmesine göre de genel olarak yasa dışı uyuşturucular, AB'de faaliyet gösteren suç örgütleri için en değerli suç pazarını temsil etmektedir. Uyuşturucunun değerli bir pazar olmasında küresel ve teknolojiye dayalı etkilerin de payının olduğu görülmektedir. Küresel uyuşturucu pazarları; lojistik gelişmeler, internetin görünen ve karanlık yüzü ve buralarda kurulan uyuşturucu satış ağları, sosyal medya, mobil iletişim ile şifreleme, anonimleştirilmiş hizmetler yardımıyla çevrimiçi uyuşturucu satışının kolaylaştığı artan dijitalleşme sayesinde ortaya çıkan fırsatlarla bütün suç örgütleri için daha erişilebilir hale gelmiştir. Bununla birlikte taşımacılıktaki bazı konvansiyonel yöntemler de bu pazardaki etkisini artırmıştır. Malların sınır ötesine hızlı ve basit bir şekilde taşınmasını öne çıkaran küreselleşen ticari pazarlarda genel olarak büyük hacimli konteyner taşımacılığı yardımıyla ticaret hacminde hızlı bir büyüme gözlenmiştir. Bütün suç örgütleri küresel anlamda

daha bağlantılı hale gelmekte ve regülasyonlar ile uyuşturucu kontrol ekosisteminde var olan boşluk ve farklılıklardan daha kolay yararlanmaktadırlar. Uyuşturucu ile ilgili bahse konu küresel gelişmelerden doğal olarak AB de etkilenmektedir. AB'nin 2019 yılı raporunda Güney Amerika ve Afganistan'da uyuşturucu üretimindeki gelişmeler, Çin'in uyuşturucu ara maddeleri ve yeni psikoaktif maddeler için kaynak ülke olarak önemini koruması, AB'de ikamet eden ve uyuşturucu arzının dinamiklerini değiştirme potansiyeli olan etnik temelli gruplarla yakından bağlantıları olan organize suç örgütlerinin Fas, Türkiye ve Batı Balkanlar gibi bazı komşu ülkelerde bulunması gibi hususların AB uyuşturucu pazarını net bir şekilde etkilediğinden bahsedilmiştir (EMCDDA, Europol 2019: 13-14). Burada ifade edilen etnik grupların neler olduğundan ayrıca bahsedilmemiştir.

Daha önce belirtildiği gibi Avrupa uyuşturucu pazarlarında mevcut olan eroinin çoğu Afganistan'da üretilmektedir. Birçok farklı suç örgütü üretim bölgelerinden hedef tüketici pazarlarına kadar uzanan geniş tedarik zinciri boyunca eroin kaçakçılığı faaliyetlerine katılmaktadır. Hem güzergâhlar hem de ilgili suç örgütleri hakkında bilinenler sınırlı ve çoğunlukla kolluk kuvvetlerinin saha operasyonları aracılığıyla toplanan bilgilere dayanmaktadır. Raporlarda bu bilgilerin kaçınılmaz olarak bir dereceye kadar kurumların uzmanlık ve önceliklerinin bir yansıması olduğu vurgulanmaktadır. Yinede bu bilgiler AB'de faaliyet gösteren uyuşturucu kaçakçılığı örgütleri, bunların işleyiş biçimleri ve kullanılan kaçakçılık yolları hakkında yararlı veriler sunmaktadır (EMCDDA, Europol 2019: 116). Burada Türkiye'nin kendi raporlarında terör örgütüne ilişkin sunduğu veriler ve AB'nin raporlarında PKK terör örgütünün çok zayıf bir şekilde sunulması ve Kürt menşeli uyuşturucu gruplarına hiç değinilmemesi durumu yukarıda ifade edilen raporlardaki bilgilerin bir noktaya kadar kurumların uzmanlık ve "önceliklerinin" bir yansıması olduğu değerlendirmesini onaylar niteliktedir.

Eroin, kullanım ve zararları açısından diğer türler içinde öne çıkan bir uyuşturudur. 2017 yılında eroinin piyasa değerinin en az 7,4 milyar Avro olduğu tahmin edilmektedir. Afganistan'dan yapılan son afyon üretimi tahminleri, Türkiye'deki ele geçirme seviyeleri ve Avrupa'ya giden ana kaçakçılık yolları boyunca kaçakçılığa ilişkin istihbarat değerlendirmeleri, AB'de eroin mevcudiyetinin artabileceğini göstermektedir. 2019 yılı raporunda Türk organize suç örgütlerinin Avrupa'ya toptan eroin ithalatı üzerinde genel kontrole sahip oldukları, bunun nedeninin ise, önemli üretim ve ticaret alanlarına yakın olmaları ve söz konusu kaçakçılığa

ilişkin kapasiteleri olduğu belirtilmektedir (EMCDDA, Europol 2019: 104). Bu kapsamda kaçakçılık faaliyetlerini kolaylaştırmak amacıyla Bulgaristan, Almanya, Macaristan, Hollanda, Romanya, Birleşik Krallık ve Batı Balkan ülkeleri gibi kaçakçılık yolları üzerindeki kilit noktalarda yasal işletmeler kurdukları da ifade edilmektedir (EMCDDA, Europol 2019: 120).

Türk organize suç örgütlerinin yanı sıra Balkan, İngiliz, Hollandalı, İranlı ve Pakistanlı suç örgütleri de Avrupa'nın farklı yerlerinde etkindirler (EMCDDA, Europol 2019: 16). Balkan rotası boyunca Avrupa'da gerçekleştirilen eroin ele geçirmeleri, Türkiye'deki büyük miktar yakalamalarla kıyaslandığında oldukça düşüktür. Bu durum, Balkanlar'daki eroin kaçakçılığının iyi organize edildiğini, zayıf kontrol mekanizmalarının olduğunu ve muhtemelen kolluk kuvvetlerinin yolsuzluğa bulaşmış olabileceğini göstermektedir (EMCDDA, Europol 2019: 117). Bununla birlikte Avrupa'da eroin ele geçirmelerindeki düşüşün, transit ülke olarak Türkiye'den Avrupa'ya sevkedilmesi planlanan eroinin Türkiye'deki artan ele geçirme sayılarından etkilenmesi ile de açıklanabileceği değerlendirilmektedir. Türkiye, son yıllarda çeşitli uyuşturucu türlerinin ele geçirilmesinde başarı göstermektedir. Bunlardan birisi de esrar otudur. Türkiye, 2021 yılında İspanya'dan sonra ikinci olarak Avrupa toplamının %18'ini oluşturan bir yakalama oranına ulaşmıştır (EMCDDA, Europol 2023a: 5).

2019 yılından bu yana, Balkanlar ve güneydeki eroin kaçakçılığı rotalarında Afgan kökenli rekor düzeyde metamfetamin de ele geçirilmiştir. Avrupa açısından durumu hassaslaştıran ise Türkiye'de ele geçirilen metamfetamin miktarının 2019'da 1 ton iken 2020'de 4 tonu aşarak son yıllarda büyük bir artış göstermesidir. Her ne kadar Türkiye'de ele geçirilen metamfetaminin ne kadarının Avrupa pazarına gönderilmesinin planlandığı bilinmese de Afgan metamfetaminin gelecekte Balkan ve güney rotaları kullanılarak AB'ye gönderilme riski bulunmaktadır (EMCDDA, Europol 2022a). Bu nedenle tıpkı diğer uyuşturucu türlerinde olduğu gibi AB ile Türkiye arasında Balkan rotasında uyuşturucu akışının kısıtlanmasına odaklanan güçlü arz azaltmaya yönelik iş birliği, metamfetaminle ilgili tehditleri de ele alacak şekilde genişletilmelidir (EMCDDA, Europol 2022b).

Amfetamin de, AB'de kaçakçılığı yapılan bir diğer uyuşturucu türüdür. AB'de üretimden dağıtıma kadar yasa dışı amfetamin kaçakçılığına karışan suç örgütleri suç odaklı, birbiriyle iş birliği içinde ve kolluk kuvvetlerinin engellemelerine karşı esnek bir yapıdadır. Bazı durumlarda birbirlerinin kaynak ve altyapısını kullanmaktadırlar. Bazen de ortak suç

girişimlerinde bulunarak birlikte çalışıp, elde edilen kârı paylaşmaktadırlar (EMCDDA, Europol 2023b).

Kokain pazarı ise tahmini 9,1 milyar Avroluk minimum perakende değeri ile AB'deki en büyük ikinci yasa dışı uyuşturucu pazarıdır. Kokainin kaçakçılığında ve dağıtımında Kolombiyalı ve İtalyan organize suç örgütleri merkezi bir konuma sahip olsa da, Arnavutça, Felemenkçe, Fransızca, Sırpça konuşan, İrlandalı, Faslı, İngiliz, İspanyol ve Türk organize suç örgütleri dahil olmak üzere diğer örgütler de giderek daha önemli hale gelmektedir. Raporlarda Türk organize suç örgütlerinin Türkiye ve ötesine sentetik uyuşturucu sağlamak için de Hollandalı organize suç örgütleri ile daha fazla iş birliği sağladıkları belirtilmektedir (EMCDDA, Europol 2019: 17-18). Bu konuda Hollanda Polis Akademisi tarafından yayımlanan bir rapora atıfta bulunularak, Türk organize suç örgütlerinin 1990'lardan bu yana içinde olduğu büyük ölçekli uyuşturucu ve ara madde kaçakçılığının altı çizilmiştir. Hollanda'da restoran, bar, otel ve diğer işletmelere sahip olan Türk organize suç örgütleri, eroini Türkiye'den Hollanda'ya naklederken, başka bazı uyuşturucu türlerinin ise ters yönde sevk edildiği iki yönlü kaçakçılık akışlarını koordine etmektedirler (EMCDDA, Europol 2019: 113).

Türk organize suç örgütlerine raporlarda sıklıkla yer verilirken PKK'ya çok az, Kürt organize suç örgütlerine ise hiç yer verilmemiştir. Doğrudan veya dolaylı olarak dahil oldukları uyuşturucu kaçakçılığı, terör örgütlerinin en önemli mali kaynaklarından birisidir. Avrupa ise uyuşturucu kaçakçılığında en kârlı ve en önemli hedef bölge niteliğindedir. Bütün bu gerçekliğe rağmen raporlarda AB'deki uyuşturucu pazarları ile terör örgütleri arasında kuvvetli bir bağlantı görünmediği öne sürülmektedir (EMCDDA, Europol 2019: 24). Bu öngörünün nedeni daha önce belirtildiği gibi AB'de uyuşturucu kaçakçılığı ile terör örgütleri arasındaki ilişkiyi araştıracak ayrıca bir uzmanlık biriminin olmaması olabilir.

Yine de hem Avrupa'da hem de küresel düzeyde yasa dışı uyuşturucu ticareti ile terörizm arasındaki bağlantılara ilişkin önemli endişeler bulunmaktadır. 2015 yılında düzenlenen Avrupa Güvenlik Gündemi toplantısında terörizm ile organize suçlar arasındaki bağlantının ele alınması ihtiyacı vurgulanmış ve organize suçun, silah tedariki, uyuşturucu dağıtımı yoluyla terör eylemlerinin finansmanı ve finans piyasalarına sızma dahil olmak üzere çeşitli kanallar yoluyla terörizmi besleyebileceğine işaret edilmiştir. Ancak raporlarda konuyla ilgili verilerin sınırlı olduğu ve araştırmaların çoğunun uyuşturucu kaçakçılığının Avrupa dışında faaliyet gösteren terör örgütlerinin finansmanındaki rolüne ilişkin endişelerle ilgili

olduğu ifade edilmektedir. Terör örgütleri ile uyuşturucu pazarları arasındaki bağlantının sistematik değil fırsatçı olduğu vurgulanmaktadır. Avrupa'da terör örgütü faillerinin uyuşturucu kaçakçılığına bulaşması çoğunlukla genel bir suç tablosunun önemsiz bir parçası olarak görülmektedir (EMCDDA, Europol 2019: 32).

2019 yılı raporunda bir dizi kaynağa dayandırılarak küresel kapsamda terör ve isyancı örgütler olarak; Eş-Şebab, Boko Haram, FARC, Heyet Tahrir el-Şam, Jama'a Nusrat ul-Islam wa al-Muslimin, DAEŞ, Taliban ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti'ndeki bazı gruplar sıralanırken PKK terör örgütüne bu listede yer verilmediği görülmüştür. Adı geçen bu örgütlerin finansmanlarının dörtte birinden fazlasını (%28) uyuşturucu kaçakçılığından sağladıkları ifade edilmiştir. Aynı raporda uyuşturucu da dahil suç yoluyla elde edilen finansmanın gelecekte daha da önemli hale gelme potansiyeli ile Avrupa'da terörizm ve uyuşturucu arasındaki bazı bağlantılara işaret edilmekle birlikte, Avrupa'daki terör örgütlerinin üretici, satıcı veya kullanıcı olarak uyuşturucularla nasıl etkileşime girdiği ve bu etkileşimleri yönlendiren dinamiklere ve ilkelere ilişkin çok az sağlam, sistematik ve güncel kanıt ve analiz bulunmakta olduğu ifade edilmiştir (EMCDDA, Europol 2019: 32-34). Raporda ifade edilen bu tespitin de AB'de uyuşturucu kaçakçılığı ile terör örgütleri arasındaki bağlantıyı araştıran ayrı bir birimin olmaması durumu ile yakından ilişkili olduğu değerlendirilmektedir.

Kara para aklama konusu uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanı bağlamında önemli bir aşamadır. Ancak kara para aklama nedeniyle kovuşturma, paranın öncül suçla, yani ilk etapta kârı sağlayan temel suçla ilişkilendirilmesine bağlıdır. Raporlarda şüpheli fonlarla belirli bir öncül suç arasındaki bağlantıyı kanıtlamanın, kolluk kuvvetleri için önemli bir zorluk olmaya devam ettiği belirtilmektedir. Europol tarafından AB üye ülkeleri arasında yürütülen bir çalışmaya göre uyuşturucu kaçakçılığı ve bağlantılı suçlar tüm suçlar arasında %21'le en yüksek orana karşılık gelmektedir (EMCDDA, Europol 2016b: 30). Bu oran uyuşturucu kaçakçılığının finansman olarak kullanılabilmesi ve bu nedenle kara para aklama süreçlerine konu olabilmesi ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Avrupa'da başka bir endişe konusu da, tarihsel olarak İslami motifli veya milliyetçi saiklerle çatışmalardan etkilenen bölgelerde yaşayan ailelerin ikinci veya üçüncü nesil gençlerinin radikalleşebilme potansiyelidir. Söz konusu genç kitle uyuşturucu kaçakçılığı suçuna dahil olarak terör örgütlerinin finansmanına destek sağlayabilirler (EMCDDA, Europol 2016b: 34).

Uyuşturucu kaçakçılığına karışan organize suç örgütleri ile terör örgütleri arasındaki potansiyel bağlantıların sürekli olarak izlenmesine ve analiz edilmesine ihtiyaç vardır. Söz konusu tehditlerle mücadele eden farklı kuruluş ve kilit ortaklar arasında daha fazla iş birliği ve etkileşim gerekmektedir (EMCDDA, Europol 2016b: 50). AB uyuşturucu stratejisi; adli süreçler ile istihbarat odaklı kolluk kuvvetlerini kullanarak uyuşturucuyla ilgili büyük ölçekli sınır ötesi organize suçları hedef almayı, kaçakçılığı engellemeyi, ilgili organize suç örgütlerini ortadan kaldırmayı amaçlayarak yasa dışı uyuşturucuların bulunabilirliğini azaltmak üzerine kuruludur (EMCDDA, Europol 2019: 194). PKK bağlamında Türkiye'nin AB'ye sunacağı çok büyük katkılar mevcuttur. Ancak bu katkıların AB tarafından da kabul edilmesi ve mücadele süreçlerine yansıtılması önem arz etmektedir.

Uyuşturucu ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelede başarı elde etmek için küresel ve bölgesel iş birliği zaruridir. Bu kapsamda uluslararası kuruluşlar ve özellikle AB'de yerleşik suç örgütleri ile bağlantılı etnik yapı ve ana kaçakçılık yolları üzerindeki komşu ülkeler birlikte göz önüne alınarak AB üyesi olmayan üçüncü ülkelerle iş birliği geliştirilmelidir (EMCDDA, Europol 2019: 15). AB raporlarında çok kez ifade edilen üçüncü ülkelerle iş birliği hususu Türkiye kapsamında daha farklı ve önemli bir boyutta değerlendirilebilir. Türkiye hem AB'ye uyuşturucu akışında çok önemli bir geçiş ülkesi hem de Türkiye'nin yıllardır mücadele ettiği PKK terör örgütü ve ona müzahir yoğun diaspora ağı AB içinde yerleşik hatta farklı aldatıcı isim ve teşkiller altında kurumsallaşmış bir yapıdadır. Bunu kırmak ve bu yapıyı bertaraf etmek hem AB hem de Türkiye'nin yararına bir müdahale olacaktır.

Ancak AB raporlarında PKK terör örgütü ile ilgili içeriğin zayıflığı Türkiye'nin PKK ile mücadele çabalarında AB ile farklılaştığı ve yalnızlaştığı algısını uyandırmaktadır. Bir sonraki bölümde bu kapsamda PKK terör örgütünün AB raporlarına ne kadar yansıdığı ve nasıl bir değerlendirme ile tehdit oluşturduğu anlaşılmaya çalışılmıştır.

4.2.4. Raporların Terör Örgütü Kapsamındaki İçerikleri

Bu başlıkta PKK terör örgütünün AB raporlarında ne kadar yer bulduğu ve hangi ölçüde tehdit olarak algılandığı konusuna odaklanılmıştır. Diğer benzer bölümlerde olduğu gibi burada da ilgili içerikler literatür özeti şeklinde sunulmuş ve her seferinde tek tek raporlara atıf veren bir dil ve anlatım kullanılmayarak konunun akıcılığının bozulmamasına ve okuyucu açısından sıkıcı bir yazı akışı olmamasına dikkat edilmiştir. AB'nin 2013, 2016, 2019 yılları ve bir kısmı

yayımlanan 2022-2023-2024 yılı raporlarından yalnızca 2013 ve 2019 yılı raporlarında terör örgütü konu edilmiş, diğerlerinde ise ismi hiç geçmemiştir. 2019 yılı raporu için yaptırılan özel bir alt çalışmanın sonucunda; Avrupa'da 2012 ile 2017 yılları arasında basın, medya, mahkeme belgeleri ile hükümet ve kolluk kuvvetlerinin raporlarından toplanan ve 300'den fazla kişi veya olaya ilişkin bilgilere dayanan uyuşturucu ve terörizmle bağlantılı faaliyetler arasındaki ilişkilerin doğası ve kapsamı incelenmiş ve her iki aktivite türünün de kanıtlarının olduğu görülmüştür. Analiz, PKK terör örgütü ve Kuzey İrlanda'daki paramiliter güçlerin de dahil olduğu etnik milliyetçi ve ayrılıkçı terörist gruplar ile islami motifli terör örgütlerini kapsayan iki ayrı kategoride ele alınmıştır (EMCDDA, Europol 2019: 35).

Etnik milliyetçi ve ayrılıkçı terör örgütleri, milliyetçilik, etnik köken ve/veya dini saikler tarafından motive edilmektedir. Söz konusu terör örgütleri bir ülke topraklarında veya birkaç ülkeden toprak parçalarıyla kendi devletini kurma amacındadırlar. Veya bir devletten diğerine toprak eklemekte isteyebilirler. PKK, İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA) ve ETA terör örgütleri bu kapsamda değerlendirilmektedir. İslami motifli terör örgütleri, etnik milliyetçi ve bölücü terör örgütleri ile uyuşturucu kaçakçılığı arasında örtüşmeler gözlemlenmiştir. Örneğin, Kuzey İrlanda'da IRA ile uyuşturucu ticareti arasında uzun süredir devam eden bağlantılar tespit edilmiştir. Bu örgütlerin faaliyetleri uyuşturucu ticaretini kontrol etmek ve vergilendirmek de dahil daha geniş kapsamlıdır ve bu yönüyle de organize suç örgütleri ile benzeşmektedirler. 2019 yılı raporuna göre Irak ve Suriye kuzeyi ile Türkiye'nin güneydoğusunda varlık göstermeye çalışan PKK terör örgütünün de AB'de uyuşturucu kaçakçılığına karıştığına dair birkaç örnek tespit edilmiştir (EMCDDA, Europol 2019: 36).

2013 yılı raporunda da PKK terör örgütünün AB'de çeşitli suç faaliyetlerine karıştığı ve bu suçlardan yılda yaklaşık 20 milyon Avro gelir elde ettiği belirtilmiştir. Ancak birkaç PKK üyesinin uyuşturucu kaçakçılığı vakalarına karışması ve Türk makamlarının PKK'nın AB'de uyuşturucu kaçakçılığı gerçekleştirdiğini ısrarla ve yoğun bir şekilde savunması dışında örgütün uyuşturucu kaçakçılığıyla ilgili başka bilgi olmadığı savunulmuştur. Ayrıca AB dışında paranın izini sürmek zor olduğu için terör örgütünün genel olarak uyuşturucu kaçakçılığından finansman sağladığı tespitini yapmanın zor olduğu da vurgulanmıştır (EMCDDA, Europol 2013: 120).

AB'de terörizm ile uyuşturucu kaçakçılığı arasındaki etkileşim ve bağlantıya ilişkin mevcut sınırlı ve düzensiz bilgiler, tehdidin önemi ve doğasının net bir şekilde anlaşılmasını

zorlaştırmaktadır. Bununla birlikte AB'de aşırı sağ ve İslami motifli terör örgütlerine çok daha fazla önem verilmesi ve dikkatlerin buraya yoğunlaştırılması diğer terör örgütlerinin gözden kaçırılmasına neden olabilir. 2019 yılı raporunda bu duruma ilişkin Avrupa'daki birçok ülkede aşırı sağın yeniden canlandığı ve buna bağlı şiddet ve terörizmde artış yaşandığı belirtilmektedir (EMCDDA, Europol 2019: 36). Bütün bu gelişmeler sonucunda AB'de PKK vb. terör örgütlerinin uyuşturucu kaçakçılığından finansman sağlaması gibi örgütsel eylemlerinin AB tarafından yeterince tespit edilemediği ileri sürülebilir. Esas önemli olan husus ise bunun AB'nin bir politik tercihi gibi görünmesidir.

Zira raporlarda da genel olarak, halihazırda terör ögütlerinin uyuşturucu kaçakçılığından finansman sağlamasına yönelik güçlü, sistematik bir bağlantı bulunmadığı öne sürülmektedir. Söz konusu bağlantının kurulamaması önündeki en önemli nedenlerden bir tanesi de birçok AB üye ülkesinde uyuşturucuyla mücadele eden kurumlar ile terörle mücadele eden kurumlar arasında işlevsel bir ayrıklığın söz konusu olmasıdır. Bu da potansiyel olarak uyuşturucu ile terörizm arasındaki geçişlerin gözden kaçırılmasına yol açmaktadır. Ayrıca eğilim ve risklerin daha iyi ölçülebilmesi ve değerlendirilebilmesi için terörizmin finansmanına yönelik istatistiklerin geliştirilmesine ihtiyaç vardır. 2019 yılı raporunda terörizmin finansmanının AB düzeyinde önemli bir tehdit olarak tanımlandığı, durumu izlemek ve iyileştirmek için ortak çabalar sarf edildiği belirtilmektedir (EMCDDA, Europol 2019: 37).

Bu tez çalışması açısından temel çıkarımların yapılabilmesinde esas teşkil edebilecek bilgilerin arandığı yer olması sebebiyle bu bölümün çalışmadaki en önemli başlıklardan biri olduğu belirtilebilir. Bununla birlikte bu başlık, içerik zenginliği açısından çalışmadaki en zayıf başlıktır. Bir önceki bölümde de görüldüğü üzere esasen terör örgütleri ile ilgili genel olarak raporların çok detaylı, sistematik ve Türkiye'nin raporlarındakine benzer şekilde kaygı uyandırıcı nitelikte içerikler sunmadığı da belirtilebilir. Dolayısıyla AB raporlarında PKK da aynı şekilde çok zayıf bir biçimde yer bulmuştur. AB'nin raporlarında yer alan PKK'ya yönelik yukarıda bahsi geçen iki tespiti tekrar özetleyecek olursak;

1. PKK terör örgütünün AB'de uyuşturucu kaçakçılığına karıştığına dair birkaç örnek mevcuttur (2019 yılı AB raporu).

2. PKK, AB'de çeşitli suç faaliyetlerinden yılda yaklaşık 20 milyon Avro gelir elde etmektedir. Birkaç PKK üyesinin uyuşturucu kaçakçılığına karışması ve Türk makamlarının PKK'nın AB'de uyuşturucu kaçakçılığı yaptığını yoğun bir şekilde savunması dışında örgütün

Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleriyle ilgili başka bir bilgi bulunmamaktadır (2013 yılı AB raporu).

Dolayısıyla yukarıdaki tespitlerden yola çıkarak;

1. Raporlarda uyuşturucu kaçakçılığının terör boyutunun yeterince araştırılmadığı veya bu durumun bilinçli olabileceği yani raporların kurgulanmasında terör boyutunun önemli bir etken olarak görülmemiş olabileceği,

2. AB'nin tehdit algısının raporların hazırlanmasında önemli bir yönlendirici etken olduğu, bu kapsamda PKK'nın şimdiye kadar Avrupa'da herhangi bir terör saldırısı düzenlememiş olması nedeniyle PKK'nın AB için bir tehdit olarak görülmemiş olabileceği ve uyuşturucu kaçakçılığından terörün finansmanının AB için ciddi bir tehdit algısı oluşturmamış olabileceği, AB'de uyuşturucuya yönelik esas tehdit algısının; toplumsal sağlık, organize suç örgütlerinin buradan finansman sağlaması, büyümesi ve şiddet olaylarının artması, devlet kurumları ve yetkililerinin rüşvet nedeniyle yozlaşması, bozulması gibi hususlar olarak görülmüş olabileceği,

3. AB'de terörle mücadele ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele eden birimlerin ayrık olması yani konunun Narkoterör boyutunu AB'de ele alabilecek hibrit bir kurumun olmaması nedeniyle uyuşturucu kaçakçılığından terörün finansmanını yeterince araştırıp raporlarda sunabilecek bir kapasitenin AB'de olmaması nedeniyle konunun raporlara zayıf bir şekilde yansımış olabileceği,

4. PKK'nın uzantısı YPG terör örgütünün Suriye kuzeyinde DAEŞ'le Avrupa güvenliğine de katkı sağlayacak şekilde mücadele ettiği algısı ve PKK'ya müzahir AB'de yerleşik ve kurumsallaşmış yaygın diaspora ağı ve sözde STK'ların AB kurumlarına yönelik uyguladığı tahmin edilen etkili lobi faaliyetlerinin raporların hazırlanma sürecine etki etmiş olabileceği değerlendirilmektedir.

4.3. Türkiye'nin Uyuşturucu Kaçakçılığıyla Mücadelesi ve Konuyla İlgili Raporları

Bu başlıkta AB bölümünde olduğu gibi önce Türkiye'nin uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadelesi ve Türkiye'de terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik yasal çerçeve ele alınmış sonra ise Türkiye'nin uyuşturucu raporları ve raporların PKK kapsamındaki içerikleri

incelenmiştir. İlgili raporlar, AB raporlarında olduğu gibi literatür değerlendirmesi şeklinde ve mümkün olduğunca akıcı bir dil ile sunulmaya çalışılmıştır.

4.3.1. Türkiye'de Uyuşturucu Kaçakçılığıyla Mücadele

Uyuşturucu özellikle gençler arasında günümüzde daha da yaygınlaşmaktadır. Türkiye'de uyuşturucu arzını azaltmaya yönelik mücadele büyük bir gayretle sürmektedir. Bununla birlikte uyuşturucu talebine yönelikte etkili bir mücadele önem arz etmektedir. Ancak talebin azalması, uyuşturucu bağımlılarının rızası ve buna yönelik tedavinin kabul edilmesi ile de yakından ilişkilidir.

Türkiye'de kolluk kuvvetlerinin uyuşturucu arzına yönelik operasyonları hem Güneydoğu Anadolu bölgesi gibi üretim sahalarının olduğu yerlere, hem limanlara, hem de uyuşturucu kaçakçılarına yönelik olmak üzere çok yönlüdür. Türkiye'de kolluk kuvvetleri gerçekleştirdiği başarılı operasyonlarla çok büyük miktarlarda uyuşturucu ele geçirmektedir. Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında Türkiye uyuşturucu ele geçirmelerinde açık ara öndedir. Türkiye'nin bu başarısının arkasında kolluk kuvvetlerinin özverili ve etkili mücadelesi önemli bir etken olmakla birlikte, söz konusu ele geçirmelerde diğer bir önemli etkeninde, uyuşturucunun ana üretim merkezlerinden olan Altın Hilal ile tüketiminin yoğun ve kârlı olduğu Avrupa arasında köprü görevi görmesi nedeniyle Türkiye'nin yoğun bir uyuşturucu akışına konu olması olduğu değerlendirilmektedir.

Türkiye'deki uyuşturucu kaçakçılığı suçuna PKK terör örgütü ve çeşitli organize suç örgütleri dahil olmaktadır. Türkiye'de kolluk kuvvetleri tarafından ele geçirilen büyük ölçekli uyuşturucu, Avrupa'ya kaçakçılığı planlanan uyuşturucu trafiğine ciddi bir darbe vurmaktadır. Bununla birlikte PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığından finansman sağlama kapasitesini artırma arayışında olduğu öne sürülebilir.

Dünya genelinde uyuşturucu kullanımının artması ve bunun özellikle AB gibi gelişmiş coğrafyalarda daha da yaygın olması PKK'nın bu arayışını tetiklemektedir. Türkiye uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelede başat bir rol üstlenmektedir. Türkiye'de geçmişten bugüne toplumun uyuşturucu ile zehirlenmesine karşı hem hükümetler hem de toplumsal bazda ciddi bir tepki ve mücadele her zaman olmuştur. Bunun yanında uyuşturucunun PKK terör örgütü tarafından finansman kaynağı olarak kullanılması, Türkiye'yi bu mücadelede daha da motive

etmektedir. Bunlara ilave olarak uyuşturucu kaçakçılığında geçiş ülkesi konumu nedeniyle uyuşturucu arzının Türkiye'de diğer ülkelere nazaran daha fazla olması da bu hassasiyeti artırmaktadır. Bütün bu etkenler Türkiye'nin uyuşturucu ile mücadelede neden başat bir role sahip olduğunu açıklamaktadır. Nicel açıdan bu durumu somutlaştırmak gerekirse; 2018 yılında AB'de ele geçirilen 9,7 ton eroine karşılık Türkiye'nin aynı yıl 17.8 ton eroin ele geçirme ile AB'ye ciddi bir fark attığı görülmüştür (EMCDDA 2020a: 8). Türkiye'nin uyuşturucu ile mücadelesine yönelik daha detaylı nicel veriler bir sonraki başlıkta sunulacaktır.

Türkiye'nin uyuşturucu ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele politikasına genel olarak bakıldığında arz ve talep azaltma yönünde dengeli bir politikayı benimsediği görülmektedir. Bununla birlikte Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nda (2018-2023) ve Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığının açıklamalarında PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığından finansman elde etmesine vurgu yapılarak, Türkiye'nin uyuşturucu ile mücadele politikasında MASAK vb. ilgili kurumlar marifetiyle PKK'nın uyuşturucudan finansman elde etmesinin engellenmesi de bir hedef olarak ortaya konulmuştur (T.C. Dışişleri Bakanlığı b.t.b; T.C. Sağlık Bakanlığı b.t.: 18).

Türkiye'de terörizmin finansmanı ile mücadelede *3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu* (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi 1991) kullanılmaktadır. İlgili kanunun 1. maddesinde terör; "*Cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir."* şeklinde tanımlanmıştır. İlgili kanunun 3. maddesinde terör suçları, 4. maddesinde ise terör amacı ile işlenen suçlar tanımlanmıştır.

3713 sayılı Kanunun 3. maddesindeki terör suçları; *Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak (TCK-madde 302), Askeri tesisleri tahrip ve düşman askeri hareketleri yararına anlaşma (TCK-madde 307), Anayasayı ihlal (TCK-madde 309), Yasama Organına karşı suç (TCK-madde 311), Hükümete karşı suç (TCK-madde 312), Türkiye Cumhuriyeti hükümetine karşı silahlı isyan (TCK-madde 313), Silahlı Örgüt (TCK-madde 314), Örgüte silah*

sağlamak (TCK-madde 315), Yabancı hizmetine asker yazma, yazılma (TCK-madde 320), Cumhurbaşkanına suikast (TCK-madde 310/1) şeklinde sıralanmaktadır (T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı MASAK b.t.b).

3713 sayılı Kanunun 4. maddesindeki terör amacıyla işlenen suçlar ise; *Göçmen kaçakçılığı, insan ticareti, kasten öldürme, başkasını intihara teşvik, kasten yaralama, eziyet, bir başkasını; kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına bir saldırı gerçekleştireceği şeklinde tehdit etme, şantaj, cebir, kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakma, eğitim ve öğretimin engellenmesi, kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinin, siyasi hakların, inanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasının engellenmesi, konut dokunulmazlığının, iş ve çalışma hürriyetinin ihlali, sendikal hakların engellenmesi, nitelikli hırsızlık, yağma, nitelikli yağma, mala zarar verme, genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması, radyasyon yayma, atom enerjisiyle patlamaya neden olma, tehlikeli maddelerin izinsiz bulundurulması veya el değiştirmesi, içilecek sulara, her çeşit besine zehir katarak veya başka şekillerde bozarak kişilerin hayatını ve sağlığını tehlikeye düşürme,* ***uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti****, para ve kıymetli damgaların üretiminde kullanılan alet ve malzemenin izinsiz üretimi, mühürde sahtecilik, resmi belgede sahtecilik, halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit, suç işlemeye tahrik, suçu veya suçluyu övme, ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması, kıt'a sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgedeki sabit platformların işgali, bilişim sistemine girme, sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme, görevi yaptırmamakta direnme, kaçmaya imkân sağlama, devletin egemenlik alametlerini aşağılama, suç için anlaşma, askeri komutanlıkların gaspı, halkı askerlikten soğutma ve askerleri itaatsizliğe teşvik ve cumhurbaşkanına suikast dışındaki fiili saldırılar, 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan suçlar (ateşli silah kaçakçılığı vb.), 6831 sayılı Orman Kanununda yer alan orman yangını çıkarmak, 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda yer alan hapis cezası gerektiren suçlar (teşekkül halinde kaçakçılık vb.)(2) , olağanüstü hal ilanına neden olan suçlar (şiddet olayları vb. nedenlerle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması), 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Kanununda yer alan kültür ve tabiat varlıklarının yurt dışına çıkarılması* olarak açıklanmaktadır (T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı MASAK b.t.b).

Terörizmin finansmanı ise aynı kanunun 8. maddesinde;

"*Her kim tümüyle veya kısmen terör suçlarının işlenmesinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek fon sağlar veya toplarsa, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Fon, kullanılmamış olsa dahi, fail aynı şekilde cezalandırılır.*

Bu maddenin birinci fıkrasında geçen fon; para veya değeri para ile temsil edilebilen her türlü mal, hak, alacak, gelir ve menfaat ile bunların birbirine dönüştürülmesinden hasıl olan menfaat ve değeri ifade eder.

Bu Kanun kapsamına giren suçların kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Bu Kanun kapsamına giren suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, Türk Ceza Kanununun 60 ıncı maddesine göre bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur." şeklinde ifade edilmiştir.

Türkiye'de terörizmin finanmanı suçunu işleyenler Türk Ceza Kanunu'nun 314. maddesine (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi 2004) göre 5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar (T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı MASAK b.t.b). Sonuç olarak uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanı Türk Ceza Kanununda ve diğer ilgili kanun maddelerinde yer bulmuş ve bu suça karışanlar için caydırıcılığı amaçlayan cezalar öngörülmüştür.

4.3.2. Türkiye'nin Uyuşturucu Raporları ve Terör Örgütü Kapsamındaki İçerikleri

Türkiye'nin 2006 yılından itibaren her yıl yayımladığı Türkiye Uyuşturucu Raporu ile genel olarak Türkiye'nin uyuşturucu durumu, uyuşturucu arz ve talep azaltmaya yönelik eylemler ve bu mücadeleye ilişkin ilgili kurumlara yer verilirken, narkoterör başlığı altında ise başta PKK terör örgütü olmak üzere terör örgütlerinin uyuşturucu kaçakçılığından finansman elde etmesi incelenmektedir.

Bu çalışmanın esas odak noktasının PKK terör örgütü olması nedeniylede bu başlıkta yalnızca örgütle ilgili içeriğe odaklanılmıştır. Türkiye'nin yayımladığı uyuşturucu raporlarında PKK terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığı ile ilgili suç resmi detaylı bir şekilde ortaya konulmaya çalışılmıştır. Raporların hazırlanmasında Türk kolluk kuvvetlerinin icra ettiği uyuşturucu operasyonları ile terör örgütüne ait sığınak, hücre evi vb. yerlerde elde edilen

uyuşturucu ve dokümanlar, suçluların ifadeleri, istihbarat raporları ve ilgili Türk ve yabancı uzman kişilerin ve ilgili kurumların yayın ve raporlarından faydalanıldığı görülmüştür.

Bu çalışma kapsamında her ne kadar esas olarak 2013, 2016 ve 2019 yılı raporları dikkate alınmış ise de 2006-2023 yılları arasındaki diğer bütün raporlar da incelenmiş ve bu bölümde bu raporlardan da faydalanılmıştır. Bununla birlikte bahse konu diğer raporların çalışmanın içeriğine önemli bir değişiklik getirmediği ifade edilebilir. Zira anılan raporların PKK bağlamındaki içerik ve tespitlerinin benzer olduğu görülmüştür. Bu bölüm, AB uyuşturucu raporları bölümünde olduğu gibi akıcı bir içerik olması açısından konuyla ilgili farklı kaynaklarlada beslenen bir literatür değerlendirmesi şeklinde sunulmuştur. Her ne kadar bu bölüm ve AB uyuşturucu raporları bölümü farklı kaynaklarla beslenmiş olsada AB ve Türkiye'nin raporlarının karşılaştırılacağı bölümde bahse konu farklı kaynaklar dikkate alınmayacak ve göz ardı edilecektir. Bu noktada raporlarla ilgili bölümlerin farklı kaynaklarla beslenmesi hususunda maksadın konu içeriğinin zenginleştirilmesi olduğu ve bölümlerin temel alındığı birincil kaynaklar olan raporlardan uzaklaşmak olmadığını ifade etmek yerinde olacaktır. Bu başlıkta akış, 2013, 2016 ve 2019 yılı raporları başta olmak üzere 2006-2023 yılları arasındaki bütün uyuşturucu raporları şeklinde hazırlanmıştır.

Raporlarda PKK terör örgütünün isminin zaman zaman KCK/Kongra-Gel (Kürdistan Topluluklar Birliği) şeklinde de ifade edildiği görülmektedir. Terör örgütünü nitelerken bir karmaşa yaşanmaması ve nihayetinde aynı terör örgütünden bahsediliyor olması nedenleriyle çalışmanın genelinde olduğu gibi bu bölümde de PKK terör örgütü ismi kullanılacaktır.

Uyuşturucu kaçakçılığı, terör örgütünün en önemli finansman kaynaklarından biri olarak öne çıkmaktadır (EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı [NSMDB] 2017: 23). Dünyada yılda yaklaşık 1,6 trilyon dolar kara paranın aklandığı ve bunun 320 milyar dolarının uyuşturucu kaçakçılığından elde edildiği tahmin edilmektedir. Avrupa uyuşturucu pazarının değeri ise 24 milyar Avro (2013 yılı) olarak hesaplanmaktadır. BM'ye göre de uyuşturucu kaçakçılığından elde edilen gelir yasal uluslararası ticaretin yaklaşık %8'ine denk gelmektedir. NATO'nun 2007 tarihli bir raporunda da uyuşturucu kaçakçılığının PKK terör örgütünün en kârlı faaliyet alanı olduğu, uyuşturucunun üretiminden, damıtılmasına, sokaklarda pazarlanmasından, uyuşturucunun Avrupa'da vergilendirilmesine kadar terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığının her safhasında yer aldığı vurgulanmıştır (EGM NSMDB 2016b: 21). PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığından elde ettiği gelire yönelik çeşitli tahminler söz

konusudur. Bu tahminlerden birine göre PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığının her aşamasında rol alarak yılda yaklaşık 1,5 milyar dolar gelir elde ettiği değerlendirilmektedir (EGM NSMDB 2016b: 21). AB raporlarının aksine Türkiye'nin yayımladığı raporlara göre; terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığı bağlamında Avrupa'da etkin olduğu değerlendirilmektedir (EGM NSMDB 2018: 52).

Türkiye'nin yayımladığı raporlardaki rakamlara ilişkin farklı bakış açıları da mevcuttur. Terör örgütünün 1990'larda uyuşturucu kaçakçılığından elde ettiği yıllık gelir 300-500 milyon dolar arasında iken son yıllarda bu rakamın 1,5 milyar dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir (Tetik, Ü., Görücü, K. 2019: 11). Bununla birlikte PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığından elde ettiği gelirle ilgili çeşitli tahminler olmakla birlikte bazı teröristlerin kişisel kazanç ve yolsuzlukları bu suç türünü geliştirmektedir. Dolayısıyla buradan elde edilen gelirin ne kadarının örgütün finansmanına ne kadarının kişisel çıkarlar için ayrıldığı konusu da karmaşıktır (Galeotti 2012).

Uyuşturucu kaçakçılığı sağladığı önemli kârlar sebebiyle bütün suç örgütleri açısından ciddi bir finansman kaynağı olarak tercih edilmektedir (EGM NSMDB 2014: 133). Bu suçun sürekliliği açısından gizlilik büyük bir önem taşımaktadır. Bu da uluslararası ölçekte uyuşturucu kaçakçılığının finansal boyutunu net olarak ortaya koymada büyük zorluk çıkarmaktadır (EGM NSMDB 2023: 109). Türkiye'de ise kolluk kuvvetlerinin gerçekleştirdiği başarılı operasyonlarla terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığının sahadaki durumu daha fazla görünür kılınmıştır. Dahası 2023 yılı raporunda ülkemizi tehdit eden terör örgütlerinin uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerinin uluslararası paydaşlara anlatılmasının da önemli bir öncelik olduğu vurgulanmış ve bu kapsamda BM çatısı altında UNODC ve Uyuşturucu Maddeler Komisyonu, AB çatısı altında Europol ve EMCDDA, Avrupa Konseyi/Pompidou Grubu[19], Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı ve Merkezi Asya Ülkeleri Bilgi ve Koordinasyon Merkezi gibi ilgili uluslararası örgütlerin faaliyetlerine katılım sağlandığı, buralarda düzenlenen etkinlik ve toplantılarda terör örgütleri ile uyuşturucu kaçakçılığı ilişkisinin öne çıkarıldığı ifade edilmiştir. En önemlisi ise Türkiye'nin EMCDDA uyuşturucu raporlarına ve EMCDDA-Europol ortaklığında hazırlanan ve bu çalışmanın da konusu olan AB

[19] Avrupa Konseyi çerçevesinde oluşturulan ve "Pompidou Grubu" olarak anılan, üye ülkelerin uyuşturucuyla mücadeleden sorumlu üst düzey görevlilerinin katıldığı istişare ve eşgüdüm mekanizmasıdır. Türkiye de bu oluşuma dahil olup, çalışmalara etkin biçimde katılmaktadır. Bkz. https://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-uyusturucu-ile-mucadelesi_.tr.mfa

Uyuşturucu Pazarları Raporlarına da katkıda bulunduğu ve terör-uyuşturucu bağına ilşkin hususların paylaşıldığı da belirtilmiştir (EGM NSMDB 2023: 111).

Terör örgütü kenevir ekimi, eroin üretimi, bütün uyuşturucu türlerinin kaçakçılığı ve satışına kadar bütün süreçlere dahil olmaktadır (EGM NSMDB 2013: 159). 1980-2022 yılları arasında EGM tarafından PKK terör örgütüne karşı gerçekleştirilen 470 narkoterör operasyonunda;

- 1.694 şüpheli gözaltına alınmış,

- 96.289,5 kg esrar, 5.452 kg eroin, 4.315 kg bazmorfin, 80 kg sentetik Kannabinoid, 71,2 kg afyon, 9,4 kg kokain, 4,3 kg metamfetamin, 140.698 adet ekstazi, 1.962 adet Captagon, 210 adet sentetik ecza, 28.348 litre asetik anhidrit ve 121.524.624 kök kenevir bitkisi ele geçirilmiştir.

Jandarma Genel Komutanlığı tarafından 2016-2022 yılları arasında terör örgütüne karşı yürütülen 284 narkoterör operasyonunda ise;

- 1.070 şüpheli yakalanmış,

- 171.729 kg toz esrar, 108.274 kg kubar esrar, 3.081 kg skunk, 362.423.343 kök kenevir bitkisi ve 12.054.713 kök skunk bitkisi ele geçirilmiştir.

2013 yılı raporunda da terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığı suçunu işlediğine ilişkin deliller şu şekilde sıralanmıştır;

1. Terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığındaki rolüne kanıt niteliğindeki çok sayıda (375) operasyon (2023 yılı raporundaki güncel rakam yukarıda belirtilmiştir.),

2. Yakalanan/teslim olan örgüt militanları ve uyuşturucu kaçakçılarına ait örgütün uyuşturucu kaçakçılığına dahil olduğunu teyit eden yaklaşık 1000 ifade, terör örgütünün en üst düzey lideri konumunda bulunan şahısların yakalandıktan veya teslim olduktan sonra örgütün uyuşturucu ticaretine karıştığına dair verdikleri ifadeler,

3. Terör örgütüne ait uyuşturucu ele geçirilen yaklaşık 60 hücre evi/sığınak,

4. UNODC, Interpol, Europol ve daha birçok uluslararası kuruluş tarafından PKK'nın uyuşturucu ticaretinden önemli finansman sağladığının ifade edilmesi,

5. ABD Hazine Bakanlığı tarafından 13 PKK yöneticisi, PKK ile bağlantılı 3 şirket ve örgütün kendisinin Kingpin[20] listesine alınması,

6. Terör örgütünün uyuşturucu ticaretinde oynadığı rolü açıkça ifade eden dünya çapında yayımlanan birçok bilimsel makale ve araştırma raporu (EGM NSMDB 2013: 159).

Türkiye'nin 2016 yılı raporunda terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığı suçuna dahil olduğu ve Avrupa'da da bu suçu işlediğine yönelik tespitlerini sağlamlaştırmak için 2013 yılı AB Terörizm Durumu ve Eğilim Raporuna (Europol 2013: 28) atıfta bulunmuştur. Ancak bahse konu raporda PKK'nın terör eylemlerini finanse etmek için uyuşturucu kaçakçılığı suçunu işlediği; Türkiye'nin yayımladığı raporlarla "iddia" edildiği ve terör örgütünün Türkiye sınırını geçen uyuşturucu kaçakçılarından "vergiler" yoluyla para topladığına "inanıldığı" şeklinde belirtilmiştir. Söz konusu "iddia" ve "inanıldığı" gibi ifadeler AB'nin PKK'ya yönelik yaklaşımını yumuşatır nitelikteyken aynı raporun devamında terör örgütüne yönelik nispeten daha keskin ifadeler kullanıldığı görülmektedir. İlgili bölümde PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığının; Türkiye ve AB'ye sevkiyat, AB'de dağıtım ve satışı da dahil olmak üzere her aşamasında sürece dahil olduğu belirtilmiştir (EGM NSMDB 2016b: 21). Dolayısıyla Türkiye'nin zaman zaman atıf yaptığı bazı AB raporlarının da tam olarak Türkiye'nin PKK tezlerini destekler nitelikte olmayabildiği görülmektedir.

Terör örgütü, Afganistan, İran ve Pakistan'dan oluşan Altın Hilal'de üretilen işlenmemiş morfinden Irak kuzeyinde bulunan kamplarındaki imalathanelerde eroin üretimi yapmaktadır (EGM NSMDB 2015: 20). Yakalanan şüpheli ifadelerinden terör örgütünün İran ve Irak sınırındaki köylerde kilo başına eroin üretiminden pay aldığı da görülmektedir (EGM NSMDB 2016b: 21). Türk güvenlik güçlerinin operasyonları sonucunda terör örgütünün Suriye kuzeyinde de uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri yürüttüğü tespit edilmiştir (EGM NSMDB 2021: 132).

2016 yılı raporunda terör örgütünün Avrupa uyuşturucu pazarında etkin pozisyonda olduğu ve Avrupa uyuşturucu pazarının %80'inin terör örgütünün kontrolü altında olduğu

[20] Kingpin Yasası 3 Aralık 1999'da yasalaşmıştır. Amacı, önemli yabancı uyuşturucu kaçakçılarının, bunlarla ilgili işletmelerin ve onların çalışanlarının ABD mali sistemine erişimini engellemek ve kaçakçılar ile ABD şirketleri ve bireyleri arasındaki tüm ticaret ve işlemleri yasaklamaktır. Kingpin Yasası, yabancı bir şahsın uluslararası uyuşturucu ticaretinde önemli bir rol oynadığını tespit etmesi durumunda ABD Başkanına söz konusu tedbirleri alma yetkisi vermektedir. Bkz.: https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/fact-sheet-overview-foreign-narcotics-kingpin-designation-act#:~:text=Under the Kingpin Act, the,the United States, but does

Interpol ve EMCDDA raporlarına dayandırılarak ifade edilmiştir (EGM NSMDB 2016b: 21). Burada, PKK'ya yönelik Türk tezlerinin güçlendirilmesi maksadıyla Türkiye'nin yayımladığı bazı raporlarla ilgili var olan bir eksiklikten bahsetmek gerekmektedir. Türkiye'nin yayımladığı raporların etkinliği ve öneminin artırılması için raporlarda Türk veya yabancı kaynaklara dayandırılarak verilen PKK'nın Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığına ilişkin bilgiler veya genel olarak başka kaynaklara atıfla verilen bütün bilgiler muhakkak kaynağına atıfla verilmeli ve kaynakçada ilgili kaynak belirtilmelidir. Söz gelimi yukarıda PKK'nın Avrupa uyuşturucu pazarının %80'ini kontrol ettiği bilgisinin dayanağı olan Interpol ve EMCDDA raporlarının kaynağı raporda gözükmemektedir.

2019 yılı raporunda da yabancı bazı kaynaklara atıfla terör örgütünün Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığı suçuna dahil olduğu ifade edilmiştir. Söz konusu ilgili örnek olaylar;

1. Der Spiegel dergisinin (Aralık 1995 sayısı), terör örgütünün Almanya'da 8-12 yaş arasındaki çocuklara sokaklarda uyuşturucu sattırdığı ve elde edilen gelirin örgüte aktarıldığına ilişkin haberi,

2. Terör örgütünün Avrupa genelinde uyuşturucu kaçakçılığını organize ettiği, örgütün sözde üst düzey yöneticilerinin terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerine yönelik Avrupa basınında gündemi değiştirmek için şiddetli yıldırma taktiklerini uygulamaktan çekinmediklerine ilişkin ifadelerin yer aldığı Paris Kriminoloji Enstitüsünün (1996 yılı) "Talim Eylam Özgürlük Kaplanları ve Kürdistan İşçi Partisi" adlı raporu ve Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığı suçlarından yakalanan Türk vatandaşlarının çoğunun terör örgütü militanı olduğu veya örgütle sıkı bağının bulunduğuna yönelik ifadelerin bulunduğu aynı enstitünün farklı ülkelerin polis raporlarını kaynak gösteren Terörizm ve Politik Şiddet başlıklı raporu,

3. Terör örgütünün terör eylemlerini finanse etmek amacıyla eroin üretimi ve kaçakçılığı yaptığının belgelendiği ABD Adalet ve Dışişleri Bakanlıkları'nın 1995 ve 1996 yılı raporları ile yine terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığından yalnızca pay almadığı, uyuşturucunun Avrupa'ya taşınması ve pazarlanmasında da doğrudan rol aldığına dair tespitlerin bulunduğu ABD Dışişleri Bakanlığının 1998 yılı raporu,

4. Terör örgütünün narko-terör örgütlerine örnek olarak gösterildiği ve örgüt ile diğer sınır aşırı suç örgütleri arasında uyuşturucu trafiği ile ilgili açık bağlantıların olduğu tespitinin yer aldığı (BM Uyuşturucu Kontrol Programı çerçevesinde) 1998 yılında Beyrut'ta toplanan

Orta ve Yakın Doğu'da Yasadışı Uyuşturucu Ticareti ve Bağlantılı Sorunlar Alt Komisyonu nihai raporu,

5. "Etnik Kürt örgütü PKK'nın uyuşturucu trafiğinde yer aldığı, hücresel olarak eroin trafiğini desteklediği" ifadelerinin yer aldığı ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından Senatonun alt komisyonuna sunulmak üzere hazırlanan dosya (03/13/2002),

6. "Yapılan araştırmalara göre, terör örgütü ve Kürt grupları arasındaki işbirliği Sicilya mafya aileleri arasındaki işbirliğine benziyor. PKK uyuşturucu ticaretinin, üretiminden piyasaya satışına kadar her aşamasında yer alan çok katmanlı bir organizasyon gibi çalışıyor. İlk aşama genellikle Pakistan'dan gelen baz morfinden üretim yapıldığı laboratuvar aşaması, son aşama ise örgüt tarafından görevlendirilen satıcılarla Avrupa sokaklarında satışının yapıldığı pazarlama aşaması." şeklindeki ifadelerin yer aldığı (Terör uzmanları Yvon Dandurand ve Vivienne Chin'in Nisan 2004'te UNODC ile Kanada Dışişleri Bakanlığına sunduğu) "Terörizm ile Diğer Suç Türleri Arasındaki Bağlantılar" başlıklı raporu,

7. "Uyuşturucu kaçakçılığının terör örgütünün en kârlı suç faaliyeti olduğu, uyuşturucunun Pakistan'da üretiminden, Irak'ta damıtılmasına, sokaklarda pazarlanmasından, uyuşturucunun Avrupa'da vergilendirilmesine kadar, örgütün uyuşturucu kaçakçılığının her safhasında yer aldığı" ifadelerinin bulunduğu NATO'nun (2007 yılı) Takviyeli Ekonomik Komite toplantısı raporu (EGM NSMDB 2019: 102),

8. Terör örgütünün diğer uluslararası suçlar gibi uyuşturucu kaçakçılığı suçuna da dahil olduğunun belirtildiği ABD Uyuşturucuyla Mücadele Dairesi'nin (DEA) yöneticisi Micheal Braun'nun (20 Temmuz 2008 tarihli) açıklaması,

9. Terör örgütünün uyuşturucudan gelir elde etme yönteminin; eroinin üretimi, uyuşturucunun sınırlardan geçişi esnasında vergi alma ve Avrupa'da eroin pazarının önemli bir bölümünü kontrol etmesi olarak ifade edildiği DEA'nın istihbarat raporu ve yine terör örgütünün, Türkiye'ye karşı terör eylemlerini finanse etmek için eroin üretimi ve kaçakçılığı yaptığına dair tespitlerin olduğu DEA raporları,

10. PKK'nın Türkiye'nin Güneydoğu bölgesinde uyuşturucu sevkiyatının vergilendirilmesi ve uyuşturucu kaçakçılarının korunmasın da yer aldığını ifade eden DEA yöneticisi Asa Hutchinson'ın tespitleri,

11. ABD Hazine Bakanlığı Yabancı Varlıkların Kontrolü Ofisi'nin "Yabancı Narkotik Çeteleri Belirleme Yasası" çerçevesinde terör örgütü sözde yönetici ve elemanlarına ilişkin "Özel Olarak Belirlenmiş Uyuşturucu Kaçakçısı" ilanları;

a. Murat KARAYILAN, Ali Rıza ALTUN ve Zübeyir AYDAR (14 Ekim 2009),

b. Cemil BAYIK, Duran KALKAN, Remzi KARTAL, Sabri OK ve Adem UZUN (20 Nisan 2011),

c. Zeyneddin GELERİ, Ömer GELERİ, Çerkez AKBULUT (Cernit Murat) ve Ömer BOZTEPE (01 Şubat 2012).

12. Terör örgütünün işlenmemiş morfini Altın Hilal'den (İran, Afganistan, Pakistan) Türkiye'ye sevkettiği, burada eroine dönüştürerek Avrupa'da satışa sunduğu, terör örgütünün Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) sorumlusu ve 2 örgüt üyesinin içinde bulunduğu şüpheli aracın incelenmesi sonucu 10 kg eroin, uzun namlulu silah ve örgütsel dokümanların bulunduğu sonrasında ise örgütün GKRY sorumlusunun örgütsel dokümanlar, çok sayıda suç unsuru ve 225,000 dolar örgüt parası ile Yunanistan'a kaçtığı, PKK'nın uyuşturucu bağlantısının yeni olmadığı, Interpol raporlarına göre 1992-1994 yılları arasında Avrupa uyuşturucu pazarının %60-70'inin PKK kontrolünde olduğu, 2005 yılında ise Avrupa pazarına gelen uyuşturucunun yüzde 80'inde PKK kontrolünün bulunduğuna dair ifadelerin yer aldığı Benjamin Freedman ve Matthew Levitt'in kaleme aldığı yazısı,

13. Europol'ün 2011 yılı Avrupa Terörizm ve Eğilimler başlıklı raporunda (EGM NSMDB 2019: 103) yer alan; Terör örgütünün finansman sağlamak amacıyla uyuşturucu/insan kaçakçılığı suçlarıyla ilgilendiği, (örgüte müzahir) Kürt diasporasının yerleşik olduğu birçok AB ülkesinin, terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığı başta olmak üzere organize suç faaliyetleri ve terörü finanse etmesine karşı mücadele ettiği, terör örgütünün AB içerisinde karapara aklama ve yasa dışı uyuşturucu ticareti suçlarına aktif olarak karıştığını gösteren bulguların mevcut olduğu, 2010 yılı Mart ayında Belçika, Fransa, Hollanda ve Türkiye'de terör örgütüne karşı eş zamanlı, ortak bir operasyon düzenlendiğine yönelik bilgiler,

14. Türk soruşturma raporlarına dayandırılarak; terör örgütünün terör faaliyetlerinin finansmanı için uyuşturucu kaçakçılığına dâhil olduğunun görüldüğü, terör örgütünün Türkiye sınırını geçen uyuşturucu kaçakçılarından vergi aldığı, ayrıca terör örgütünün uyuşturucuların Türkiye üzerinden sevkiyatı, AB'ye ulaştırılması ve AB'de dağıtımı/satışının her aşamasında

kârlardan pay aldığı, terör örgütünün buna karşılık kaçakçılara koruma ve anlaşmazlıklar için arabuluculuk teklif ettiğinin ifade edildiği Europol'ün 2013 yılı Terörizm Durumu ve Eğilimler Raporu,

15. Terör örgütünün Balkan rotası aracılığıyla uyuşturucu kaçakçılığını vergilendirdiği, örgütün ayrıca Avrupa'daki Kürt eroin kaçakçılarından da vergi topladığı, NATO istihbarat uzmanlarına göre terör örgütünün yalnızca eroin kaçakçılığından 50-100 milyon dolar arası gelir elde ettiği, 2008 yılında bazı örgüt üyelerinin Avrupa'da eroin kaçakçılığı suçundan tutuklanmasıyla bu durumun daha da netleştiğine dair ifadelerin yer aldığı BM 2012 Dünya Uyuşturucu Raporu,

16. Terör örgütünün uyuşturucudan elde ettiği yıllık gelirin 500 milyon avro ile 2,5 milyar dolar arasında değiştiğinin vurgulandığı, ayrıca eski bir Alman Başsavcısının ifadesine dayandırılarak Avrupa'da yakalanan uyuşturucunun %80'inde terör örgütünün bağlantısının olduğu, elde edilen gelirin çoğunluğu ile silah alındığının ifade edildiği iki ünlü Amerikalı terör uzmanı tarafından kaleme alınan, ve Amerikalı ve Türk terör uzmanlarının görüşlerine de yer verildiği "The PKK" adlı kitap,

17. Terör örgütünün; Taliban gibi uyuşturucu kaçakçılığından gelir elde ettiği, uyuşturucunun Türkiye üzerinden Avrupa'ya ulaştırılmasından vergi aldığının belirtildiği Mali Eylem Görev Gücü'nün (FATF) 2015 yılı raporu (EGM NSMDB 2019: 104),

18. Afganistan'dan Türkiye'ye yürütülen uyuşturucu kaçakçılığında çok sayıda Kürt ve İranlının yakalandığı, yakalanan bu şahısların terör örgütüne destek verdikleri, 2015 yılında da pek çok Türk şehrinde ve Avrupa'da uyuşturucu kaçakçısı terör örgütü üyelerine operasyonlar düzenlendiğinin bildirildiği 2016 yılı Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Raporu,

19. Terör örgütünün Afganistan'dan Türkiye'ye eroin kaçakçılığını yönlendirdiği ve kaçakçıların genellikle Kürt ve İranlılardan oluştuğu, terör örgütü destekçilerinin Moldova ve Romanya'da uyuşturucu kaçakçılığı nedeniyle yasa kapsamına alındıklarının ifade edildiği ABD Dışişleri Bakanlığı internet sitesi,

20. "Irak'ın yasa dışı uyuşturucu ekimi (haşhaş ve kenevir) ve eroin imalatı dahil olmak üzere uyuşturucu imalatı kapsamında giderek önem kazandığına dair işaretler mevcuttur. Tramadol istismarı ve kaçakçılığı Orta Doğu'da bir çok ülke tarafından gözlemlenmeye devam etmiş ve bölgede bulunan terör örgütlerinin de tramadol kaçakçılığına dahil olduğuna dair bazı

göstergeler mevcuttur." ifadelerinin yer aldığı 2018 yılı Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu raporu,

21. Terör örgütünün uluslararası uyuşturucu kaçakçılığına doğrudan katıldığı ve buradan yasa dışı gelir elde ettiğinin belirtildiği İtalyan Mali Polisi'nin 1998 yılı raporları,

22. Avrupa'da yakalanan uyuşturucunun %80'inin terör örgütü ile bağlantısı olduğuna yönelik Almanya Başsavcılığının tespitleri (EGM NSMDB 2019: 105),

23. Almanya, İtalya, Hollanda ve İspanya'da takipteki uyuşturucu kaçakçılığı yapan çeşitli Kürt kökenli suçluların terör örgütü ile ilişkilerinin olduğuna yönelik Interpol'ün tespitleri (EGM NSMDB 2019: 106),

24. Almanya'da Hamburg ve Hannover'de 1999'da gerçekleştirilen 700 polisin katıldığı operasyonlar sonrasında Hannover Emniyet Müdürünün konuya ilişkin;

"PKK'nın organize suç şebekeleri ile ilişkisi olduğu uzun zamandan beri tahmin ediliyordu. Ancak geçen hafta çökertilen bir uyuşturucu şebekesiyle bu durum ilk kez ortaya çıktı. Şebekenin faaliyetlerinden haberi olan PKK'nın elde edilen paranın önemli bir bölümünü aldığını belirledik. Hannover ve Hamburg'ta örgütlenen ve tüm Almanya'ya eroin dağıtan şebekenin, dokuz aydan beri PKK'ya haftada 1 Milyon Mark aktardığı vurgulandı. Tamamı Bingöl doğumlu şahıslardan oluşan çetenin uyuşturucu kaçakçılığından yılda 250 Milyon Mark gelir elde ettiği ve bu geliri kendilerine ait çok sayıdaki işyerinde akladıkları anlaşıldı. Şebekenin eroin ticaretinden elde edilen paraların bir bölümü ile de Hannover'in Hinden semtinde konut ve arsa aldığı ortaya çıktı." şeklindeki basın açıklaması,

25. 1993'te Alman SAT-1 televizyonundaki bir programda uyuşturucu madde ticareti yapan PKK terör örgütü sempatizanı bir Kürt kökenli şahıs tarafından;

"Polisin gerçekleştirdiği mutat aramalar sırasında, eroin bağımlısı bir Alman ile Kürt asıllı satıcının tutuklandığı, satıcının üzerinden Kürt sığınmacıların kaldığı bir lojmana ait anahtarların çıktığı, bu lojmanda daha önce de uyuşturucu yakalandığı belirtilerek, bu sefer yapılan aramada; odaların PKK terör örgütü ve elebaşı Öcalan'ın afişleriyle dolu olduğu belirtilerek, terör örgütünün terör faaliyetlerini eroin ticaretinden finanse ettiği, küçük yaşlardaki çocukları bile uyuşturucu işine sokmaktan çekinmedikleri, çünkü 14 yaşına kadar çocuklar için cezai yaptırımın bulunmadığı" hususlarının ifade edilmesi,

26. Yunanistan, Avusturya, Danimarka, Fransa, Hollanda, Birleşik Krallık, İsveç, İsviçre, İtalya, Norveç, Portekiz, Slovenya, Polonya, Moldova, Bulgaristan, Kanada, Venezuella ve eski adıyla Yugoslavya'da 1987-2008 yılları arasında vuku bulan toplam 38 olayda terör örgütüne üye 109 şahıs ile birlikte, 871 kg eroin, 3,5 kg kokain ve 10.000 adet amfetamin tabletin ele geçirilmesi (EGM NSMDB 2019: 110),

27. Avusturya ve Belçika'da gerçekleştirilen operasyonlarla terör örgütünün Avrupada'daki uyuşturucu ağlarından birinin çökertildiği ve Flaman Bölgesi'ndeki Hasselt kentini merkez olarak kullanan örgütün uyuşturucuları Avrupa'ya Belçika'nın Anvers ve Hollanda'nın Rotterdam limanlarından soktuğu, limanlardan alınan uyuşturucuları Hasselt'teki bir evde 5'er kiloluk paketlere bölerek arabaların gizli bölmelerine yerleştiren örgüt üyelerinin uyuşturucuyu Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda ve İşviçre dahil Avrupa'da birçok bölgede piyasaya sürdüğünün ifade edildiği Belçika haber ajansı Belga'nın "PKK uyuşturucu sevkiyatını Belçika'dan yapıyor" başlıklı haberi,

Ayrıca bahse konu soruşturma kapsamında yapılan baskında Hasselt'teki evde 30 kg kokain, 12 kg eroin, çok sayıda sentetik uyuşturucu hap, silah ve 800 bin Euro para ele geçirilmiştir. Konuya ilişkin Avusturya'da 4 kişi toplam 21,5 yıl hapis cezası almış, Belçika'da ise 10 kişi gözaltına alınmıştır. Belçika'daki başka bir yayın organı olan Het Belang van Limburg gazetesinin haberinde de terör örgütünün sadece eroinden yılda milyonlarca Avro kazanç elde ettiği ve bu parayı terör örgütüne aktardığının tahmin edildiği belirtilmiştir (EGM NSMDB 2019: 111).

Yukarıda terör örgütünün Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığı yaptığına ilişkin olarak sunulan kanıt niteliğindeki bilgilerin daha güncel, daha fazla kanıta dayalı ve daha fazla örneği içermesi kapsamında yürütülecek araştırma ve Avrupa ülkelerinin ilgili soruşturma raporlarına erişim için Türk kolluk kuvvetleri ve kurumlarının gayretleri, PKK'nın Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerinin uluslararası düzeyde ve AB nezdinde daha görünür ve kabul edilir kılınması açısından önem arz etmektedir.

Terör örgütünün Orta Doğu, Türkiye ve Avrupa'da örgüte müzahir kişiler aracılığıyla dünyanın en önemli uyuşturucu kaçakçılığı güzergahı niteliğinde olan Balkan Rotası'nda büyük bir etkisinin olduğu ve bu teşkilatlanma sayesinde uyuşturucuyu kaynağından bahse konu rota vasıtasıyla Avrupa'ya kolaylıkla sevkettiği ve Avrupa pazarında uyuşturucunun dağıtımına dahil olduğu Türkiye'nin raporlarında sıklıkla ifade edilmiştir.

Türk kolluk kuvvetlerinin gerçekleştirdiği operasyonlar, istihbarat raporları, terörist ifadeleri (EGM NSMDB 2019: 106-109), Avrupa ülkelerinde gerçekleştirilen kolluk operasyonları, ulusal ve uluslararası araştırma raporları ve ilgili kitaplar da bahse konu tespiti destekler niteliktedir. Bununla birlikte daha fazla kanıt, konuya ilişkin Türk tezlerini daha da sağlamlaştıracaktır. Ancak bazen kanıtlar kadar uyuşturucu kaçakçılığına ilişkin olay örgüsü de Türk tezleri açısından fotoğrafı daha da netleştirebilmektedir. Herhangi bir örgüt açısından uyuşturucu kaçakçılığında en önemli kıstaslar; suça dahil olacak potansiyel insan havuzu, kaçakçıların yerleşik bulundukları lokasyonlar ve nihayetinde bu lokasyonların uyuşturucunun üretim, transfer ve satışının yapıldığı bölgelerle örtüşmesi olarak sıralanabilir. Kanıta dayalı verinin önemi kuşkusuz tartışmasız, fakat duruma yönelik var olan kanıtların yanı sıra söz konusu kıstasların da PKK'yı Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığı suçuna dahil olduğu konusunda olağan şüpheli yapan başka bir etken olarak öne sürülebilir.

Uyuşturucunun AB'de satışını daha da kârlı yapan başka bir husus daha mevcuttur. Avrupa pazarında sokak satıcılığını da organize eden terör örgütü kaynağından tedarik ettiği eroinden kaynak ve hedef ülke arasındaki fiyat farkına ilave olarak uyuşturucunun saflık oranını %10'lara kadar düşürmek suretiyle de ayrıca kâr marjını büyük oranda artırmaktadır. Söz konusu fiyat farklılığı kolay ve bol kazanç elde etmek isteyen terör örgütü açısından çok önemli bir motivasyon kaynağı olmaktadır (EGM NSMDB 2019: 101).

Uyuşturucu kaçakçılığının Avrupa bağlamında yıllık getirisine ilişkin farklı kaynaklarda çeşitli rakamlar öne sürülmektedir. Söz konusu rakamlar esasında gerçek durumun daha azını yansıtmakta ve her durumda tahminler ciddi rakamlara işaret etmektedir. UNODC'un tahminlerine göre Orta Asya, Afganistan ve diğer ülkelerden Avrupa'ya yapılan uyuşturucu kaçakçılığının yıllık hacmi 5 milyar dolardır (EGM NSMDB 2019: 105). Bahse konu uyuşturucu hacminden azami pay kapmak isteyen PKK, daha önceleri Lübnan'ın Beka vadisinde şimdilerde ise Irak kuzeyinde uyuşturucu imal etmekte ve bu uyuşturucuyu Avrupa'da pazarlamaktadır (EGM NSMDB 2022: 119). Daha öncede belirtilen örgütün sözde yöneticisi Şemdin Sakık'ın ifadesinde ortaya çıkan ve terör örgütü elebaşı Öcalan'ın kendisine "Örgütü ayakta tutmak kolay değil, uyuşturucu geliri olmazsa bu kadar insanı nasıl doyuracağız." şeklindeki itirafı terör örgütü ile uyuşturucu kaçakçılığı ilişkisinin ortaya çıkarılması açısından çok önemlidir (EGM NSMDB 2019: 105).

Türk güvenlik güçlerinin terör örgütü ile ilgili bir diğer tespiti ise örgütün uyuşturucu kaçakçılığını örgüt içerisindeki özel hücrelerle yürüttüğü, söz konusu hücreler dışında diğer teröristlerin örgütün uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri ile ilgili bilgi sahibi olmadıkları şeklindedir (EGM NSMDB 2019: 106). Bu durumun esasında terör örgütleri açısından olağan bir davranış kalıbı olduğu belirtilebilir. Zira daha önce ifade edildiği üzere terör örgütleri sözde meşruiyet zeminini koruma ve tabanlarından asgari desteği alma eğilimindedirler. Uyuşturucu kaçakçılığı gibi bir suç türü ise bu meşruyet zeminini sarsacağı için bu durum buna özel önem veren terör örgütleri tarafından olabildiğince gizlenmeye çalışılmaktadır.

Genel olarak terör örgütlerinin uyuşturucu kaçakçılığından finansman sağladıklarını ortaya koyan çalışmalar çok azdır. Suç gelirlerinin tespiti ve müsadere süreçlerinin oldukça karmaşık ve zor bir alan olduğu Türkiye'nin yayımladığı raporlarda da ifade edilmektedir. Bu bağlamda uyuşturucudan elde edilen gelirlerin tespit, terör örgütleri ile ilişkilendirme ve müsadere süreçlerine ilişkin kapsamlı bir işbirliği, ilgili uzmanların müşterek çalışması ve özellikle uluslararası işbirliğinin çok önemli hususlar olduğu gözardı edilemez bir gerçektir (EGM NSMDB 2020b: 141).

Bu çalışmanın konusu olan AB ve Türkiye'nin yayımladığı raporlarda terör örgütünün Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerine yönelik içerik ve ifade farklılıklarının, Türkiye'nin 2020 yılı raporunda eleştirildiği görülmektedir (EGM NSMDB 2020b: 142). PKK'nın Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerine yönelik makul şüpheler olduğu bir gerçektir. Buna rağmen AB raporlarında konunun yetersiz işlenmesi doğal olarak Türkiye'nin tepkisini çekmektedir. Türk raporlarının PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri ile ilgili yoğun içerik sunması Türk tezleri açısından ciddi bir katkı sunmaktadır. Bununla birlikte konuyla ilgili araştırma yapmak isteyen akademisyen ve araştırmacılara yönelik konuyla ilgili kurumların desteği ve istihbari nitelikli olmayan ve paylaşılmasında sakınca olmayan verileri paylaşmalarının da Türk tezlerine önemli bir katkı sunacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca ilgili resmi kurumların üniversitelerle yakın işbirliği yapması ve böylece uygun metodolojiler ile daha fazla veriye ulaşmak suretiyle PKK'nın Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığına yönelik fotoğrafın daha net bir şekilde ortaya çıkarılması hedeflenmelidir.

Genel olarak terörizmin finansmanı, tezin konusu itibariyle ise uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanı, ortaya çıkarılması ve mücadelesi oldukça zor bir alandır. Bunun en önemli nedenleri uyuşturucudan elde edilen paranın takibinin zor olması ve

yakalanan uyuşturucu tacirinin terör örgütü üyeliğinin Avrupa'da belirsizleşebilmesidir. Söz konusu belirsizleşme; tacirin ifadesinde örgüt üyeliğini reddetmesi, terör örgütü üyeliğine yönelik çok daha fazla kanıtın istenebildiği AB hukuk sistemi ve/veya örgüte müzahir diasporanın yoğun lobi faaliyetleri gibi nedenlerden kaynaklanabilmektedir. Bütün bu nedenlerden dolayı, uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanı ile mücadele, zorlu bir alan olarak ifade edilebilir.

4.4. Uyuşturucu Kaçakçılığına İlişkin Yayımlanan Diğer AB Raporları

Bu başlık altında 2013-2023 yılları arasında yayımlanmış olan Europol'ün TESAT ile EMCDDA'nın Avrupa Uyuşturucu Raporları, PKK ve uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanı bağlamında incelenmiştir. TESAT raporları en güncel versiyon olan 2023 yılı raporunda 2013 yılına yani geçmişe doğru olacak şekilde ele alınmıştır.

TESAT, 2007 yılından itibaren her yıl AB'deki terör olgusuna genel bir bakış sunmayı amaçlamaktadır. Terörle mücadelenin birinci öncelik olduğu AB ve Europol açısından AB Terörizm Durumu ve Eğilim Raporu en önemli stratejik analiz dökümanlarından biri olarak kabul edilmektedir. Söz konusu rapor AB üye devletlerinin sunduğu veriler ışığında kanun uygulayıcılara, politika yapıcılara ve genel kamuoyuna AB'de terörizmle ilgili gerçekleri ve rakamları sunarken, terörizmle ilgili gelişen eğilimleri de tespit etmektedir (Europol 2023b).

TESAT 2023 Raporu'nda, terör örgütünün Türkiye, Irak ve Suriye'deki terör faaliyetlerini desteklemek için Avrupa'da propaganda, adam toplama ve finansman faaliyetlerine odaklanmaya devam ettiği belirtilmektedir. Raporda Türkiye'nin terör örgütüne gerçekleştirdiği başarılı operasyonlar ile tutuklu bulunan örgüt elebaşının sağlığına ilişkin sözde endişelerin örgüte müzahir kişileri örgüte katkı ve bağış yapmaya motive eden temel iki faktör olduğu öne sürülmektedir. AB'de gerçekleştirilen uyuşturucu kaçakçılığı ve dolandırıcılık da dahil çeşitli faaliyetlerden elde edilen gelirlerle, örgütün AB'deki yaygın propaganda aygıtının desteklenmesi ve Suriye kuzeyinde terör faaliyetleri yürüten YPG'nin finanse edilmesinin amaçlandığı belirtilmektedir. AB vatandaşlığına sahip veya üye ülkelerde daimi ikamet sahibi olan örgüt üyelerinin, terör faaliyetlerine katılmak üzere Suriye ve Irak'a gittikleri, tekrar AB'ye dönüşlerinin örgüt tarafından kolaylaştırıldığı ve PKK propagandası, örgüt elebaşının serbest bırakılması, PKK'nın AB'deki terör örgütleri listesinden çıkarılması ve

sözde kalıcı, egemen bir Kürt devletinin kurulması için lobi faaliyetleri yürütmeye yoğunlaştıkları yine raporda belirtilmektedir (Europol 2023c: 68).

2022 yılı TESAT raporunda da PKK'nın Türkiye ve Orta Doğu'daki terör faaliyetlerini finanse etmek için bağış toplama etkinlikleri aracılığıyla AB'de aktif olmaya devam ettiği belirtilirken, örgütün Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığı, kara para aklama, haraç kesme ve gasp gibi organize suç faaliyetleri ise bir iddia olarak ifade edilmiştir. Ayrıca raporda PKK'ya ilişkin, "Şiddet örgütün ayrılmaz bir parçası gibi görünsede AB genelindeki düzenli örgüt gösterileri tipik olarak şiddet içermeyen bir şekilde gerçekleştiriliyor ve bugüne kadar AB için önemli bir terör tehdidi oluşturmadı." şeklindeki ifade de Avrupa'nın örgüte yaklaşımı açısından dikkat çekicidir (Europol 2022: 74).

2018 ve 2019 yılı TESAT raporlarında "Türk makamları PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı, insan ticareti ve kara para aklama başta olmak üzere çeşitli ciddi organize suç türlerine karıştığını bildirmektedir." şeklinde bir ifade ile örgütün uyuşturucu kaçakçılığını raporlarda Türk makamlarına atıfla konu ettiği görülmektedir (Europol 2018: 46; Europol 2019b: 54).

Diğerlerinden farklı olarak 2016 yılı TESAT raporunda çeşitli kaynaklardan elde edilen gelirler ile terör örgütünün Irak kuzeyindeki militanları ile Suriye'de YPG'ye fon sağladığına inanıldığı belirtilmiştir (Europol 2016: 35). 2014 tarihli raporda ise PKK'dan Türkiyeli terörist grup olarak bahsedildiği görülmüştür (Europol 2014: 9).

2013 yılı TESAT raporunda PKK'nın gelir kaynakları arasında olan yasa dışı uyuşturucuların AB pazarına ulaşmadan önce Türkiye'ye sevkiyatı sırasında uygulanan sözde vergiler ile koruma bedelinden de gelir elde ettiği belirtilmiştir. Ayrıca insan kaçakçılığı ve sigara kaçakçılığı da diğer gelir kaynakları olarak ifade edilmiştir (Europol 2013: 11). Bu raporda ayrıca "Türk soruşturma raporları, PKK'nın terörist faaliyetlerini finanse etmek amacıyla uyuşturucu kaçakçılığına karıştığını ileri sürüyor." ifadesi kullanılmış ve örgütün uyuşturucunun Türkiye ve AB'ye nakliyesi, AB'de dağıtımı ve satışı da dahil olmak üzere uyuşturucu kaçakçılığının her aşamasında gelir elde ettiği belirtilmiştir (Europol 2013: 28).

Terör örgütünün Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığından finansman sağlamasına yönelik veri bulunmaması nedeniyle 2015, 2017, 2020 ve 2021 yılı TESAT raporlarından burada bahsedilmemiştir. 2013-2023 yılları arasındaki söz konusu raporlarda yukarıda bahsedilen

ayrıntılar dışında; YPG terör örgütü AB tarafından terör örgütü olarak tanınmadığı için ayrı bir başlık altında bahsedilmemiş, PKK ise bütün raporlarda ayrı bir başlık olarak irdelenmiştir. PKK ile ilgili genel olarak örgütün Avrupa'da saldırı eylemlerinde bulunmadığı, sözde barışçıl gösteri ve faaliyetlerde bulunduğu, finansman sağlamak için kampanyalar düzenlendiği, sözde bağış toplandığı, ayrıca propaganda ve örgüte eleman kazandırma faaliyetlerinin de gerçekleştirildiği bildirilmiştir.

Sonuçta terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri, TESAT raporlarında, ya çok az yer almış ya da aktarılan bilgiler Türk makamlarının iddiaları olarak sunulmuştur. Bu kapsamda 2013 ve 2023 yılı raporlarında diğer raporlara görece PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığına daha fazla yer verildiği görülmektedir.

Yukarıda daha önce ifade edildiği üzere EMCDDA'nın 1996 yılından bugüne kadar her yıl yayımladığı "Avrupa Uyuşturucu Raporu" başlıklı raporlar uyuşturucunun suç ve terör boyutundan ziyade konunun toplumsal boyutuna eğilmektedir. Yinede 2013-2023 yılları arasında yayımlanmış olan Avrupa Uyuşturucu Raporları da incelenmiştir. Raporlarda genel olarak uyuşturucunun kaynağından (muhtemelen Balkan Rotası ile) Avrupa'daki çeşitli ülkelere transferinin amaçlandığı ancak yolu kesilen ve ele geçirilen uyuşturucular hususunda Türkiye'nin önemli bir ülke olduğu vurgulanmaktadır (EMCDDA 2016: 20). Ayrıca ele geçirilen uyuşturucu miktarlarına ilişkin raporlarda genel olarak Türkiye'nin AB toplamı ile kıyaslandığında ciddi miktarlarda ele geçirmelerle öne çıktığı belirtilmektedir. 2023 yılı raporunda AB üye devletleri tarafından ele geçirilen eroin miktarının 2021 yılında iki kattan fazla artarak 9,5 tona ulaştığı, Türkiye'nin ise 22,2 tonla rekor kırdığı ifade edilmiştir (EMCDDA 2023). EMCDDA raporlarında Türkiye'nin uyuşturucu arzını azaltmada AB için önemli bir ülke ve ortak olduğu mesajı görülebilmektedir.

4.5. Terörizmin Finansmanının Tespitindeki Zorluklar

Terör örgütleri, propaganda, yaşamsal giderler, eğitim, lojistik, web siteleri, seyahat ve diğer giderler için ciddi miktarda mali kaynaklara ihtiyaç duymaktadırlar. Bununla birlikte terör saldırılarının maliyetinin çoğunlukla düşük olması nedeniyle bu tür saldırılar, küçük ölçekli uyuşturucu dağıtımıyla dahi finanse edilebilmektedir. Dahası uzmanlara göre bu tür saldırıların maliyetleri zaman içinde azalmaktadır.

Bu nedenle raporlarda bu tür mikro finansman türlerinin tespit edilmesinin ve terör örgütleriyle ilişkilendirilmesinin zorluğu vurgulanmaktadır. Söz gelimi 2004 yılı Madrid bombalı saldırıları, nispeten küçük ölçekli kaynaklarla yüksek etkili bir saldırı gerçekleştirilebileceğinin kanıtı olarak ifade edilebilir. Bu tür durumlarda uyuşturucudan elde edilen gelirin yasal finansal sistemin dışında olması onun tespit edilmesini ve kolluk kuvvetlerinin bu tür finansmana karşı ön almasını oldukça zorlaştırmaktadır. Zaman zaman bu finansmanın örgütsel bağını kurmakta da zorlanılabilmektedir (EMCDDA, Europol 2013: 121).

Terörizmin finansmanı elbette yalnızca saldırı için ihtiyaç duyulan finansmanı ifade etmemektedir. Terör örgütlerinin istikrarlı varlığı, hedef belirleme, hazırlık yapma, eylemi gerçekleştirme ve kamuoyunda ses getirme sürecinin sonuç aşaması hariç her aşaması finansman gerektirmektedir. Uyuşturucu kaçakçılığı ise bu süreci besleyebilecek en kârlı suç türlerinden birisidir. Ancak uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanının tespiti çok daha fazla detaylı, sistematik, kanıt odaklı, şahısların dinleme, takibi ve elde edilen finansmanın takibi için teknoloji temelli mücadeleye ve en önemlisi ülkeler arası işbirliğine ihtiyaç duymaktadır. Aksi halde uyuşturucudan ele geçirilen paranın kaynağının ve ilgili şahısların terör bağlantısının ortaya çıkarılması güç bir hâl almaktadır.

Kolluk kuvvetleri tarafından, uyuşturucu kaçakçılığı veya sokakta uyuşturucu satışı yapan bir terör örgütü elemanının bu kaçakçılık veya satış sürecinde ve bu suçtan elde ettiği para ile birlikte yakalanması ve bu şahsın polis ifadesinde uyuşturucu kaçakçılığını terör örgütü adına yaptığını kabul etmesi adli süreçler ve kolluk kuvvetleri açısından en çok arzu edilen durum olarak ifade edilebilir. Ancak bu durum bu kadar kolay olmamaktadır. Terör örgütü üyeliğinin kolaylıkla inkarı ve paranın kolaylıkla elden çıkarılabilmesi veya aklanabilmesi gibi hususlar konunun etraflıca araştırılmasını zorlaştırmaktadır. Neticede Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığından yakalanan bir örgüt mensubu suç üstü hali olduğu için uyuşturucu kaçakçılığı suçunu inkar edememekte iken örgüt üyeliğini inkar edebilmektedir.

Dolayısıyla konunun AB açısından da kısmen haklı yönlerinin olabileceği belirtilebilir. Bunlardan en önemlisi ise uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanının kolluk kuvvetleri ve adli süreçler açısından tespiti zor bir alan olmasıdır. Bununla birlikte söz konusu durumun Avrupa'da terör örgütüne müzahir diaspora, sözde STK'lar ve suçluların avukatları tarafından suistimal edilmesinin de ihtimal dahilinde olduğu değerlendirilmektedir. Zira bahse konu avukatlar marifetiyle, Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığından yakalanan örgüt

elemanlarının, mümkün olan çoğu durumda suçun tespitinin zorluğundan kaynaklı olarak, mutlak bir temel hak olan masumiyet karinesini suistimal etmelerinin muhtemel olduğu değerlendirilmektedir. Anılan suistimal sürecinde örgüt üyeliğinin inkârı ile birlikte özellikle avukatlar tarafından delil yetersizliği veya mültecilik gibi çeşitli gerekçeler öne sürülmesinin söz konusu olabileceği tahmin edilmektedir. Bu şekilde uyuşturucu kaçakçısı olarak yakalanan bir terör örgütü elemanı, Avrupa'daki yargılama sonucunda yalnızca uyuşturucu kaçakçılığından suçlu bulunması halinde hem daha az ceza alacaktır hem de mahkemede örgüt üyeliği tespiti çıkmadığı için Türkiye'nin iade taleplerine de maruz kalmamış olacaktır. AB ülkelerinin Türkiye'nin genel olarak suçlu iade taleplerine anılan gerekçelerle olumsuz yanıt vermesi de (AA 2015; TRT Haber 2015) bu suistimal süreçlerini teşvik eder niteliktedir. Avrupa'da örgütle ilişkili lobi faaliyetlerinin PKK'nın AB'nin terör örgütleri listesinden çıkarılması için dahi yürütüldüğü görülmektedir (TRT Haber 2023b). Ayrıca örgütün finansmanına yönelik Avrupa'daki diğer tutuklamalarda da söz konusu suistimal girişimlerinin olduğu örneklerle karşılaşılmaktadır (Euronews 2023).

4.6. AB'nin Güvenlik Politikasına Genel Bakış

Buraya kadar, genel olarak terör, uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanı, PKK terör örgütü ve Türkiye ile AB'nin uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadelesi gibi başlıklar ele alınmıştır. Bu çalışmanın ana bölümü olan Ders Çıkarma Odaklı Avrupalılaşma kuramı bağlamında AB ve Türkiye'nin raporlarının karşılaştırmasını yapmadan önce AB'nin genel olarak güvenlik politikasının, AB entegrasyon süreci ile birleştirilerek, kısaca genel çerçevesinin çizilmesinin konuya katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Avrupa entegrasyonunun mantığı elde edilen kazanımların sınırlar ötesine geçmesi ve etki etmesi hedefi üzerine kuruludur. Ancak bu vizyonun mevcut üye devletlerin maliyetlerini artıracağı ve Avrupa kamuoyunda Doğu ve Güney'e açılmanın oluşturduğu tehdit algısı AB genişlemesine karşı ciddi bir direnç oluşturmaktadır. Bununla birlikte Avrupa entegrasyonunun geleceği ve güvenliği açısından AB'nin yakın komşusu olan ülke ve bölgelerle stratejik ilişkisinin başarı veya başarısızlığı önemli bir konu olarak belirtilebilir. Dolayısıyla AB'nin yakın çevresiyle ilişkileri ve işbirliği, AB dış ve güvenlik politikası bağlamında son derece önemlidir. 1993 Kopenhag Zirvesi ile AB genişlemesinin etkisi, yeni üyelerin katılımının da ötesinde, yeni sınırların tanımlanmasını ve bu yeni sınırlarla özel talep ve çıkarları olan yeni

komşuların yaratılmasını da içermektedir (T.C. Dışişleri Bakanlığı AB Başkanlığı 2011). Böylece Rusya'dan diğer eski Sovyet devletlerine ve Türkiye'den, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'ya kadar geniş bir coğrafyayı kapsayan bu ülke ve bölgelere yönelik Avrupa politikalarına ilişkin yeni sorular ortaya çıkmıştır (Dannreuther 2004: 2).

Avrupa entegrasyonuna yönelik ilk çalışmalar, "düşük politika" olarak tanımlanan ticaret ve çevre gibi teknik alanlarda daha kapsamlı bir yakınlaşmayı öngörürken daha sonra enerji ve dış politika gibi yüksek politika alanlarına doğru evrilmiştir (langbein, Brzel 2013: 575). AB'nin kendine özgü bir siyasi sisteme doğru gelişimi, uluslararası kabul ve varlığının artmasıyla birlikte derinleşmiştir. Böylece birliğin üçüncü ülkeler ve daha geniş anlamda uluslararası ilişkiler üzerindeki etkisi de Avrupalılaşma yazınında yer bulmuştur. Avrupalılaşmanın güvenlik eksenini temsil eden AB'nin Ortak Dış ve Güvenlik Politikası; barışın korunması, uluslararası güvenliğin güçlendirilmesi, uluslararası işbirliğinin teşvik edilmesi ve insan hakları ile temel özgürlüklere saygılı hukukun üstünlüğüne dayalı demokrasinin geliştirilmesi amacıyla 1993 yılında Avrupa Birliği Antlaşması ile oluşturulmuştur (European Parliament 2023).

AB, söz konusu Ortak Dış ve Güvenlik Politikası aracılığıyla, eşgüdümlü dış eylem girişimlerinden, birlikte konvansiyonel dış ticaret araçlarıyla demokrasi teşviki ve yasama yetkisine giren çeşitli politika alanlarında işbirliğine kadar geniş bir dış ilişkiler yelpazesi geliştirmiştir. AB dış eylemlerinin temeli genellikle topluluk müktesebatına dayanmaktadır. Bu nedenle Avrupa değerlerinin devam eden anayasallaştırma çabaları ile çevre ve göç politikaları gibi iç politikanın geleneksel alanlarında artan entegrasyon, AB'nin kural ve politikalarının üçüncü ülkelere ve uluslararası kuruluşlara aktarılması girişimine ivmelenen bir dış boyut geliştirmektedir. Zira dış yönetişim kavramının odaklandığı şey de, iç kural ve politikaların resmi üyeliğin ötesine uzanmasıdır (Lavenex, Schimmelfennig 2010: 1).

Ortak Dış ve Güvenlik Politikası, AB'nin siyasi bir birlik sağlama siyasi iradesinin en görünür yönlerini temsil etmektedir. Ortak Dış ve Güvenlik Politikasının başarısızlıklarını ve ilerleme eksikliğini vurgulayan çok sayıda çalışma mevcuttur. Söz konusu politikaların çıktılarına ilişkin beklentiler karamsar olmamakla birlikte giderek daha realist bir hale gelmiştir. Bu nedenle Türkiye de dahil AB'nin yakın çevre bölgesi, onun daha geniş siyasi ve dış politika hedefleri ile daha tutarlı ve stratejik bir aktör olarak ortaya çıkma kapasitesi için, bir sınama alanını temsil etmektedir (Dannreuther 2004: 3).

AB üye ülkeleri, Avrupa çevresini terörizm, göç ve ulusötesi organize suçlar gibi geleneksel olmayan güvenlik tehditlerinin birçoğunun ana kaynağı olarak görmektedir. Bu da Avrupa'nın çevre bölgelerdeki ülkelerle etkileşimini zorunlu kılmaktadır. Özellikle 11 Eylül terör saldırılarından bu yana AB'nin iç güvenlik gündemi, Avrupa entegrasyonunun en dinamik alanı olarak belirmiştir. Söz konusu gündem Avrupa'nın komşularıyla olan stratejik ilişkisinin çok önemli bir boyutudur. Dolayısıyla Soğuk Savaş sonrasının jeostratejik çıktılarına ilişkin öne çıkan sonuç, AB'nin dış ve güvenlik politikasının yakın çevresindeki ülke ve bölgelere odaklanmasını ve önceliklendirmesini gerektirdiğidir (Dannreuther 2004: 3).

AB güvenlik mimarisi çevre ülkeler, bölgeler ve çevresel koşullarla iç içedir. Onlardan ayrı düşünülemez. Dünyanın çeşitli bölgelerinde baş gösteren insani krizler, iç savaşlar, kuraklık vb. nedenler küresel düzeyde güçlü bir refah merkezi algısı uyandıran Avrupa'ya göçe ivme kazandırmıştır. Söz konusu göçmen akını içindeki radikalleşmiş kitleler, suç örgütleri ve terör örgütleri mensupları, uyuşturucu kaçakçıları vb. şahısların AB'ye sızması AB güvenliğini sarsabilecek potansiyele sahip olabilir. Yalnızca bu konu dahi Avrupa güvenliğinin çevre ülke, bölgelerle yapışık olduğu gerçeğini göstermektedir. Bu kapsamda AB'nin Türkiye'nin güvenliğinin dolaylı olarak AB'nin de güvenliği anlamına geldiğini kabul etmesi ve Türkiye ile güvenlik temelli işbirliğini artırması zaruridir. Her ne kadar güvenlik politikaları ülkelerin ve AB gibi bölgesel aktörlerin özgün koşulları altında şekillense de refah ve güvenliği sınırların ötesine taşımak ve bu yönde dayanışma ve işbirliğini artırmak daha kalıcı güvenlik çözümleri sağlayacaktır.

5. DERS ÇIKARMA ODAKLI AVRUPALILAŞMA KURAMI BAĞLAMINDA AB VE TÜRKİYE'NİN YAYIMLADIĞI UYUŞTURUCU RAPORLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Başlangıçta kolektif karar alma süreçlerinin bir sonucu olarak, AB'nin üye ülkelerin ulusal politikaları, devlete ait yapıları, politika süreçleri ve aktörleri üzerindeki etkisi olarak tanımlanmış olan Avrupalılaşma zamanla Orta ve Doğu Avrupa ülkelerindeki iç değişimler için de bir analiz çerçevesi haline gelmekle kalmamış Türkiye gibi gelecekte tam üye olma ihtimali olan veya bu ihtimali az ya da hiç olmayan başka ülkeleri de kapsayacak şekilde genişlemiştir. Bununla birlikte Türkiye, genel olarak çeşitli konularda AB kurumları ile iş birliği süreçlerini derinleştirerek Avrupalılaşma sürecine gönüllü olarak maruz kalmıştır.

Avrupalılaşmada genel olarak çeşitli etkenler sürecin işleyişine etki edebilmektedir. Hedef ülkelerin AB'ye olan bağımlılık düzeyi Avrupalılaşma sürecini hızlandırabilir veya uzun sürmesine neden olabilir. Söz gelimi üye bir ülke ortak pazar ile AB pazarlarına erişebilir veya güvenlik kapsamında AB şemsiyesi altına girebilir. Bu kapsamda AB üyeliği beklentisi Avrupalılaşma için önemli bir motivasyon kaynağı olabilmektedir.

Ayrıca AB, Avrupa Komşuluk Politikası (ENP)[21] ile de üye ve aday ülkelerin ötesindeki komşularını müşterek çıkarlarda buluşturma sloganıyla, Avrupalılaşma bağlamında etki alanını genişletme arayışındadır. Bu kapsamda ENP, AB ile Doğu ve Güney komşularını karşılıklı yarar ve çıkarlara odaklamayı amaçlayan bir dış politika çerçevesi olarak ortaya çıkmıştır. Söz konusu politika çerçevesi, Avrupalılaşma kuramının, AB sınırlarının ötesini de kapsadığını teyit eder niteliktedir.

AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikaları Yüksek Temsilcisi Josep Borrell'in AB güvenliğine ilişkin, "Avrupa bir bahçe. Biz bir bahçe kurduk. Her şey işliyor. İnsanlığın inşa

[21] ENP, komşuların istikrarı, güvenliği ve refahını artırmak amacıyla 2004 yılında başlatılmıştır. ENP, AB ve komşularının ortak değerler, demokrasinin teşviki, hukukun üstünlüğü, insan haklarına saygı ve sosyal uyum gibi temel öncelikli alanlarda birlikte çalışma taahhüdüne dayanmaktadır. Daha sonra revize edilen ENP, ayrıca İstikrar için ekonomik kalkınma, Güvenlik ile Göç ve kitlesel akışkanlık işbirliğine yönelik üç ortak önceliği de taahhütlerine eklemiştir. ENP, ortak ülkelere AB pazarına ve düzenleyici çerçevesine, standartlarına, iç kurumlarına ve programlarına daha fazla erişim olanağı da sunmaktadır. Avrupa Komşuluk Politikası ülkeleri: Cezayir, Ermenistan, Azerbaycan, Belarus, Mısır, Gürcistan, İsrail, Ürdün, Lübnan, Libya, Moldova Cumhuriyeti, Fas, Suriye, Filistin, Tunus ve Ukrayna'dan oluşmaktadır. Bkz.: https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-neighbourhood-policy_en#:~:text=There are sixteen ENP partners,, Palestine, Tunisia, Ukraine.&text=ENP regional and multilateral cooperation,Partnership with the Southern Neighbourhood

edebileceği siyasi özgürlük, ekonomik refah ve sosyal uyumun en iyi birleşimi, ancak dünyanın geri kalanı tam olarak bir bahçe değil. Dünyanın geri kalanının çoğu orman ve orman bahçeyi istila edebilir. Bahçıvanlar ormanla ilgilenmeli, ancak duvarlar örerek bahçeyi koruyamazlar. Güzel, küçük bir bahçenin duvarlarla çevrilmesi, ormanın içeri doğru yayılmasını önlemek için çözüm değil. Çünkü ormanın güçlü bir büyüme kapasitesi var. Duvar asla bahçeyi korumak için yeterince yüksek olmayacaktır. Bahçıvanlar ormana gitmek zorunda. Yani Avrupalılar dünyanın geri kalanıyla çok daha fazla meşgul olmak zorundalar. Aksi takdirde, dünyanın geri kalanı bizi farklı yol ve araçlarla istila edecek. Evet, bu benim en önemli mesajım: dünyanın geri kalanıyla çok daha fazla meşgul olmalıyız." şeklindeki analoji içeren açıklaması da (AA 2022b) yukarıda belirtilen güvenlik stratejisini desteklemektedir.

AB'nin ENP ile hedefi etki alanını genişletmek iken ENP kapsamındaki Ukrayna ve Moldova gibi ülkeler ise Rusya kaynaklı oluşan tehdit algısı nedeniyle genel olarak AB kurallarını benimseme noktasında diğer ülkelere nazaran daha istekli görünmektedirler (Schimmelfennig 2015: 22).

Özellikle 24 Şubat 2022 tarihinde başlayan Rusya-Ukrayna savaşı (BBC 2023) sonrası Ukrayna'nın, güvenlik kaygılarıyla AB'ye daha fazla yakınlaştığı ve ihtiyaç duyduğu ifade edilebilir. Burada temel nokta hedef ülkenin AB'ye ne kadar bağımlı olduğudur. Dolayısıyla ENP ülkeleri ile AB arasında eğer asimetrik bir karşılıklı bağımlılık varsa ve bu karşılıklı bağımlılıktan kaynaklı AB'nin pazarlık gücü yüksekse söz konusu ülkeler kendilerini AB kurallarına göre yönlendirebilirler. Bilhassa Ukrayna bu anlamda önemli bir örnektir (Schimmelfennig 2015: 22). Sonuç olarak ister AB'ye adaylık sürecinde olsun isterse de AB'nin Avrupalılaştırma maksatlı dış politika eylemlerine gönüllü maruz kalsın, bütün hedef ülkeler açısından, AB'nin çeşitli politika çerçeveleri kapsamındaki eşleşme süreçlerinde hassas bir kâr zarar hesabı söz konusudur.

AB'ye üyelik veya Avrupalılaşma süreci, ülkelerin buradan kaynaklı çıkarlarını ne ölçüde başka hususlarla feda edeceğinden ibarettir. Kazanımlar ve ödünler burada ne kadar dengeli olacak, sonuç itibariyle kazanım olmayacak ve zararlı mı çıkılacak? Bunlar önemli sorulardır. Hedef ülkeler zarar göreceklerini değerlendirdikleri anda AB üyeliğini veya Avrupalılaşmayı benimsemeyeceklerdir. Avrupalılaşmada bir diğer seçenek ise amaçlanan politika alanının, hedef ülke tarafından kendi özel şartlarına uyarlanmasıdır.

Güvenlik perspektifinden bakıldığında Türkiye ile AB arasında bir asimetriden söz etmek mümkün görünmemektedir. Zira terörizm, göçmen kaçakçılığı ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi güvenlik tehditleri çerçevesinde, AB'nin politika ve stratejilerini Türkiye ile yakın iş birliği kurmak suretiyle oluşturması AB açısından zaruri bir durumdur. Şüphesiz Türkiye de PKK terör örgütü ile mücadele başta olmak üzere çeşitli güvenlik ve asayiş konularında AB ile iş birliği ihtiyacı duymaktadır. Ancak Türkiye'nin durumu Ukrayna ve Moldova gibi ülkelerden farklıdır. AB'ye karşı pazarlık gücü yüksek veya düşük olsun Avrupalılaşma kapsamında ülkeler, AB kurallarını benimserken seçici olabilmekte veya farklılaşabilmektedirler (Schimmelfennig 2015: 23). Bu minvalde Türkiye'nin de uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelede AB'den farklılaştığı görülmektedir.

Türkiye, genel olarak asayiş konularında özelde ise uyuşturucu ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele kapsamında AB kurumları olan Europol ve EMCDDA ile iş birliği halindedir. Türkiye, uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelede, kolluk uygulamaları ve Reitox ağı sıfatıyla sağladığı verilerle konunun raporlanması süreci yönünden AB'ye katkılar sağlamaktadır.

Türkiye ile Europol arasında 2004 yılında teknik ve stratejik düzeyde iş birliğine imkân sağlayan bir anlaşma imzalanmıştır. 2016 yılında ise söz konusu Stratejik İş birliği anlaşmasının daha etkin olarak uygulanabilmesi ve ileride imzalanması hedeflenen Operasyonel İş birliği sürecine katkıda bulunması amacıyla Europol merkezinde görev yapmak üzere "İrtibat Görevlisi" görevlendirilmesine dair bir anlaşma imzalanmıştır. Bu iş birliğinin, Avrupalılaşma sürecinin bir yansıması olduğu söylenebilir. Operasyonel Düzeyde İş birliği, kimliği belirli ya da belirlenebilir bir gerçek kişi ile ilgili herhangi bir bilgi anlamına gelen, kişisel verilerin, AB ile karşılıklı mübadelesini içermektedir. EGM örün sayfasında Operasyonel İş birliği anlaşmasına yönelik çalışmaların devam ettiği belirtilmektedir (EGM Interpol-Europol Dairesi Başkanlığı 2013).

AB'ye üye ve aday ülkelerde uyuşturucu ve uyuşturucu kaçakçılığı hakkında güvenilir nitelikte bilgi toplama amacı olan EMCDDA'ya Türkiye'nin katılım süreci de daha önce ifade edildiği üzere 2000 yılında başlamış ve Türkiye ile AB arasında imzalanan anlaşmanın 2014 yılında yürürlüğe girmesiyle Türkiye ile AB arasında iş birliği başlamıştır.

Uzun yıllardır terör örgütü ile mücadele eden Türkiye, bu mücadelede önemli bir insan kaybı ve maddi kayıp yaşamıştır. Literatürde sıkça yer bulan, "Terörizmin finansmanının

kesilmesi, terörün bitmesi ile aynı sonucu doğurur." çıkarımından hareketle Türkiye, terör örgütü ile mücadelede sahada olduğu kadar arka planda da ona yaşama ve büyüme imkânı veren para kaynaklarını kesme hedefine yönelmiştir. AB'nin, uyuşturucu kaçakçılığı ve uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanı ile mücadele eylem ve yaklaşımının Ders çıkarma modeli ile Türkiye'ye yerelleştirilmesi ise tam bu noktada işlevsel hale gelmektedir. Çünkü PKK terör örgütü bağlamında Türkiye'nin güvenlik kaygı ve öncelikleri ile AB'nin güvenlik kaygıları örtüşmemektedir. Europol ve EMCDDA ile yapılan iş birliğinde Türkiye, Ders Çıkarma modelinde ifade edildiği üzere kendi güvenlik perspektifine göre AB'nin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelesini yorumlamıştır.

Yukarıda ifade edildiği üzere uyuşturucu kaçakçılığı, toplumsal sağlık ile birlikte terörü finanse etmesi nedeniyle genel güvenlik kaygılarına da temel teşkil etmektedir. Avrupalılaşma kuramında yer bulan güvenlik eksenli entegrasyonda AB ile Türkiye arasında terör örgütünün Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığından terörü finanse etmesi bağlamında tam bir fikir birliğinden bahsetmek mümkün görünmemektedir. Sonuç olarak Türkiye'nin yayımladığı uyuşturucu raporlarının aksine hem AB Uyuşturucu Pazarları raporlarında hem de TESAT raporlarında terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri zayıf bir şekilde yer almış veya yer yer var olan örgütün uyuşturucu kaçakçılığına dahil olduğuna yönelik bazı ifadeler Türkiye'nin "iddiaları" şeklinde sunulmuştur. Bu durum da bahse konu ayrışmayı ispat eder niteliktedir.

AB uyuşturucu raporlarına bakıldığında, uyuşturucu kaçakçılığına ilişkin üye ve aday ülkelere yönelik AB'nin genel olarak terör örgütlerinden ziyade daha genel ve AB merkezli bir bakış açısı getirmeye çalıştığı görülmektedir. Yukarıdan aşağıya ana akım Avrupalılaşma süreci, AB raporları ile Türkiye'nin yayımladığı raporlar arasındaki boşluğun temel nedenlerinden birisi olarak görülebilir. Bu da büyük ölçüde her üye ve aday ülkenin AB merkezli uyuşturucu ile mücadele yaklaşımının farklı şekillerde benimsenmesine ve uygulanmasına yol açan siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal yapılarındaki ve değişen güvenlik kaygılarındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır (True 2003: 384). Türkiye örneğinde görüleceği üzere AB'nin uyuşturucu ile mücadele yaklaşımı hedef model olarak kabul edilmesine rağmen Türkiye, kendi güvenlik öncelik ve kaygılarını AB'nin uyuşturucu ile mücadele sürecinin odağına yerleştirmiş ve bu mücadeleyi kendi ihtiyaç ve önceliklerine göre benimsemiştir.

AB raporlarında uyuşturucu ile mücadele yaklaşımında uyuşturucu kaçakçılığının hangi terör örgütü veya suç örgütü tarafından yapıldığına yönelik detaylı tanımlamalardan ziyade kaçakçılığın engellenmesine yönelik kolluk uygulama ve iş birliği süreçlerine odaklanılmıştır. Türkiye'nin yayımladığı raporlarda ise uyuşturucu kaçakçılığının diğer bütün boyutları ile birlikte PKK terör örgütünün uyuşturucudan finansman sağlaması konusuna da kapsamlı bir şekilde yer verilmiştir. Böylece Türkiye'nin, AB uyuşturucu ile mücadele yaklaşımına, kendi raporlarında, güvenlik perspektifinden bir eleştiri getirdiği de öne sürülebilir. Zira Türkiye'nin yayımladığı bazı raporlarda terör örgütü bağlamında AB raporlarına yönelik eleştirel ifadelere de rastlanmaktadır.

Raporlar arasındaki AB öncelikleri ile Türkiye'nin güvenlik kaygılarına ilişkin yaklaşım farklılıkları, AB ile Türkiye'nin PKK terör örgütüne olan bakış açılarındaki uyumsuzluğun bir yansıması olarak vurgulanabilir. Bu durum aynı zamanda AB'nin uyuşturucu ile mücadele yaklaşımının Ders Çıkarma odaklı Avrupalılaşma kapsamında Türkiye'nin ihtiyaçlarına ve ilgili karar vericilerin siyasi kararlılığına göre yerelleştirilmesinin de bir göstergesidir. Buradan hareketle bu çalışmanın ana argümanı; Türkiye'nin EMCDDA ve Europol ile iş birliği ve ortaklık süreçlerinde terör örgütüne yönelik AB ile ortaya çıkan yaklaşım farklılıklarının en iyi Avrupalılaşma kuramı içindeki Ders Çıkarma Modeli ile açıklanabileceğidir. Zira Türkiye burada kendi güvenlik kaygılarını yerelleştirerek hem uyuşturucu hem de uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanı ile mücadelede PKK terör örgütünü bu mücadelenin merkezine yerleştirmektedir.

Söz konusu Ders Çıkarma süreci sonucunda; finansmanını önemli ölçüde uyuşturucu kaçakçılığından sağlayan PKK terör örgütü ile yıllardır mücadele eden bir ülke olarak Türkiye, kendine özgü koşulları içerisinde barındıran AB'nin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele stratejisini, narkoterör olgusu ve PKK'yı merkezde konumlandırarak kendine uyarlamıştır. Bunun nedeni AB ve Türkiye'nin dış ve iç güvenlik perspektiflerinin bazı noktalarda farklılaşmasıdır. Zira raporlardan da anlaşılacağı üzere PKK terör örgütü AB güvenlik mimarisi açısından bir tehdit unsuru gibi görünmemektedir.

Türkiye'nin EMCDDA ve Europol ile iş birliği yapması ve bu kurumların uyuşturucu kaçakçılığı ve terörizmin finansmanı ile mücadele yetenek ve kapasitelerine destek vermesi ve en önemlisi bu kurumların mücadele süreçlerinin bir parçası olması, güvenlik eksenli Avrupalılaşma kuramının veya başka bir ifadeyle Avrupalılaşma sürecinin sonuçları olarak

ifade edilebilir. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere Türkiye ile AB arasındaki uyuşturucu kaçakçılığı ve terör örgütüne yaklaşım ve ifade farklılıkları nedeniyle, AB'nin söz konusu yaklaşımı, Türkiye'nin Ders Çıkarma Modeli ile kendi önceliklerini yerelleştirdiği yeni ve özgün bir uyuşturucu ve terörizmin finansmanıyla mücadele konseptine evrilmiştir.

Türkiye, uyuşturucu ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadeleyi, toplumsal sağlıkla birlikte PKK'nın finansman kaynağı olması nedeniyle ülkesel güvenliğin bir parçası olarak görmektedir. Bu mücadelenin merkezi olan TUBİM'in başka bir bakanlıkta değil de İçişleri Bakanlığı bünyesinde Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı çatısı altında yapılanmış olması da bu nedenle anlamlıdır. TUBİM'in söz konusu yapılanması ayrıca Türkiye'nin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele yaklaşımının AB'den farklılaşmasına yönelik önemli bir kanıt niteliğindedir. Zira TUBİM'in AB'deki karşılığı olan EMCDDA konunun narkoterör boyutunu ilgi alanı dışında tutan bir yapıya sahiptir.

Bu özgün güvenlik konseptinde Türkiye, AB'nin aksine terörizm ve uyuşturucu kaçakçılığını bir bütün olarak görmektedir. Bu nedenle de Türk kolluk kuvvetleri hem uyuşturucu hem de uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanıyla mücadelede PKK terör örgütünü merkeze alan bir yaklaşım sergilemektedir. Türkiye ile AB arasındaki bu ayrımın en temel nedenleri ise terör örgütünün AB'de saldırılar gerçekleştirmemesi, örgütün Suriye kuzeyinde AB'nin yüksek tehdit olarak gördüğü DAEŞ terör örgütü ile mücadele ettiği algısı ve örgüt militanları ile sempatizanlarından oluşan güçlü bir Kürt diasporasının AB'de terör örgütü lehine güçlü bir baskı ve lobicilik unsuru olarak işlev görmesi olarak sıralanabilir.

Türkiye'nin bölgesel güvenlik sağlayıcı rolü yıllar geçtikçe azalmamış, aksine güçlü askeri yapısı ve güçlü emniyet teşkilatı ile halen AB güvenliğine katkıda bulunma potansiyeline sahiptir. Güvenlik ortamında artan endişelere, acil göç sorununa ve devam eden terör tehdidine rağmen AB'nin savunma ve güvenliğe yönelik iş birliğinde Türkiye'ye mesafe koymayı tercih ettiği öne sürülebilir (Bilgin 2021: 155). AB'nin güvenlik mimarisinin başarısı, terör örgütleri ile mücadelenin de ötesinde büyük ölçüde Türkiye ile iş birliği girişimlerinin işleyişine bağlı olacaktır. Bu girişimlerin işlevseliği ve Türkiye'yi bu sürece dahil edecek hususlar gelecekte AB'nin bazı iç dinamikleri ve dış politik önceliklerinde değişim açısından önemli bir sınama alanıdır. Zira, Avrupa'da etki alanı geniş olan terör örgütüne müzahir Kürt diasporası ile PKK terör örgütünün Avrupa lehine DAEŞ'le mücadele algısı, AB'yi hem içeriden hem de dışarıdan baskılayan iki temel etken olarak gözükmektedir.

Terör örgütünün en yoğun ve güçlü yapılandığı ülkelerden olan Almanya'nın iç ve dış etkenler tarafından yönlendirilen PKK politikası, terörle mücadeleden öte denge politikası gibi görünmektedir (Yılmaz 2017: 13). Bu durum esasen AB için de öne sürülebilir. Almanya ve genel olarak AB'de yerleşik bulunan terör örgütüne müzahir güçlü diaspora ağı, bu ağın AB'deki politika yapım süreçlerine STK vb. çeşitli oluşumlarla etki edebilmesi, bahse konu diasporanın toplumsal baskı unsuru olarak politik ve hukuki süreçlere etki edebilme potansiyeli ve terör örgütünün Suriye uzantısı olan YPG terör örgütünün DAEŞ terör örgütü ile AB lehine mücadele algısı gibi söz konusu iç ve dış etkenler PKK ile mücadele hususunda AB ile Türkiye'nin yaklaşımındaki farklılığın temel dayanakları gibi gözükmektedir.

6. SONUÇ

AB ile aday ülkeler arasındaki Avrupalılaşma sürecinin etki ettiği önemli alanlardan bir tanesi de dış politika alanıdır. Dış, Güvenlik ve Savunma Politikası'nı içeren 31. Fasıl'da tıpkı diğer alanlarda olduğu gibi aday ülkelere AB'nin kendi dış politika vizyon ve normlarını yerelleştirme şartını koşmaktadır (T.C. Dışişleri Bakanlığı AB Başkanlığı b.t.). Boyutu ülkeden ülkeye değişkenlik gösteren aday ülke ile AB arasındaki asimetrik ilişki sonucunda aday ülkeler dış ve güvenlik politikalarına yönelik kaygı ve menfaatlerini AB düzeyine ya yeterli olmayan bir düzeyde ya da hiç yerleştirememektedirler. Buna mukabil AB ise dış politika alanındaki AB politika ve normlarını aday ülkelerin eksiksiz olarak içselleştirmelerini beklemektedir (Kalkan 2021: 83).

Türkiye de AB ile ilişkilerinde karşılıklı çıkarlara ve ortak güvenliğe önem vermektedir. Ancak dış politikada Türkiye'nin AB ile ayrıştığı bazı hususlar söz konusudur. Türkiye'nin Kıbrıs meselesi, Yunanistan ve Ermenistan'a yönelik AB'den farklılaşan dış politikası bunun somut örneklerini teşkil etmektedir. Aday ülkeler, katılımdan önce dış politikalarını AB'nin anlaşmaları, siyasi beyanları, açıklamaları ve pozisyonlarına tamamen uyarlamak zorundadırlar. Ayrıca AB tarafından yürürlüğe konulan yaptırım ve önleyici tedbirler de uygulanmak zorundadır. Aday ülkelerin dış politikalarının Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası ile uyumu Avrupa Komisyonu tarafından izlenmekte ve her yıl İlerleme Raporlarında duyurulmaktadır (Kalkan 2021: 84).

AB üyelik süreci bu şekilde ilerlemekte iken Türkiye, AB'den farklılaşan ve özellikle yukarıda sıralanan hususlarda AB'ye uyarlanması mümkün olmayan dış politika ve bazı güvenlik konularında kendi münhasır koşullarından hareketle özgün dış ve güvenlik politikalarını uygulamaktadır. Bu noktada Ders Çıkarma odaklı Avrupalılaşma kuramı Türkiye'nin bu farklılaşan ulusal yaklaşımını açıklar niteliktedir.

Türkiye, Avrupalılaşma kuramında açıklandığı üzere ve AB üyeliği hedefi kapsamında uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelede Avrupa kurumları ile iş birliği yapmış ve TUBİM'i kurmuştur. TUBİM, Avrupalılaşma kuramının somut bir yansıması ve AB üyelik hedefinin bir sonucudur. Bununla birlikte TUBİM'in başka bir bakanlıkta değilde İçişleri Bakanlığı bünyesinde Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı çatısı altında yapılanması ise Ders Çıkarma

Modelinin somut bir yansıması ve Türkiye'nin AB'den ayrılan özgün güvenlik algı ve koşullarının bir sonucudur. TUBİM'in AB'deki karşılığı olan EMCDDA ise yapısal olarak uyuşturucu kaçakçılığının narkoterör boyutunu ele alan bir yapıya sahip değildir.

Türkiye, AB ile bu yaklaşım farklılığına rağmen özellikle güvenlikle ilgili iş birliği çabalarını sürdürmektedir. Bu kapsamda Europol ve EMCDDA ile kurulan ortaklık vasıtasıyla Türkiye, AB ile hem kolluk hem de uyuşturucu mücadelesinde iş birliğini artırmak istemektedir. Türkiye aynı zamanda terör örgütünün Avrupa'daki etkin uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerini de Reitox Ağı sıfatıyla AB'ye bildirerek AB'yi PKK'ya karşı iş birliğine davet etmektedir.

AB'nin ve daha geniş anlamda Avrupa'nın gelişen güvenlik gündemi yalnızca uyuşturucu kaçakçılığı ve terörizmle sınırlı değildir. AB ile Türkiye'nin güvenlik öncelikleri İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden bu yana örtüşmektedir (Bilgin 2021: 169). Türk Silahlı Kuvvetleri de bu anlamda Avrupa güvenliği için önemli bir unsurdur. NATO'nun Kosova'daki Barış Gücü komutasının 10 Ekim 2023'te Türkiye'ye geçmesi (T.C. Milli Savunma Bakanlığı 2023) ile birlikte Balkanlardaki güvenlik ortamının artırılması ve idamesi için Türkiye, Avrupa güvenliğine yönelik katkı sağlayıcı rolünü güçlendirmiştir. Türkiye'nin Sırbistan ile Bosna ve Kosova arasında arabuluculuğa öncülük ederek bölgede bir güvenlik topluluğu oluşturulmasına yaptığı katkı da bu anlamda önemlidir (Linden, İrepoğlu 2013: 236). Tarihi zorluklara rağmen AB üye ülkeleriyle iş birliği yapmak, Türkiye'nin güvenliğe katkıda bulunan bir ülke olarak rolünün ortaya konulmasına yardımcı olmaktadır (Linden, İrepoğlu 2013: 237).

Türk Emniyet Teşkilatı da özellikle suçluların iadesi süreçlerinde, terörle ve uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadelede ve terörizmin finansmanı konularında ise MASAK'la birlikte önemli başarılara imza atmaktadır. AB'nin yayımladığı uyuşturucu raporlarında da Türk Emniyeti ve Jandarmasının başarılı operasyonlarının sonucu olan uyuşturucu yakalamalarının AB'nin toplamından fazla olduğu ifade edilmektedir. Sonuç olarak Türkiye, AB güvenliğine katkı ile iş birliği konularında imkanlarını ve kapasitesini bölgesel, hatta küresel güvenliğe olumlu etki edecek şekilde sunma iradesini göstermektedir.

Avrupalılaşma literatüründe genel bir araştırma konusu olarak öne çıkan "Avrupa ne kadar önemli?" sorusu Türkiye açısından önem kazanmaktadır. Zira AB, moral, lojistik, eleman temini ve finansman sağlanması gibi konularda PKK terör örgütüne en çok fayda sağlayan

coğrafyalardan biri görünümündedir. Bu niteliğinden dolayı AB, Türkiye için kaçınılmaz olarak önem arz etmektedir. Dolayısıyla Türkiye'nin güvenlik kaygılarını temel alan savunma ve güvenlik politikalarının tamamen veya makul bir ölçüde AB ile örtüştürülmesi ve ortak bir zeminde buluşulması için çalışmalar yürütülmesi bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak AB'nin üye ülkeler için aşağıdan yukarıya işleyen ortak karar alma süreçleri, AB'nin kurumsal yapısını inşa ederken, Türkiye ve benzeri üye olmayan aday ülkeler için Avrupalılaşma; AB kuralarının yukarıdan aşağıya doğru işletildiği bir süreci temsil etmektedir. Bu koşullarda Türkiye gibi ülkelerin çeşitli politika alanlarındaki ulusal yapı ve süreçlerini, AB standartlarına tek taraflı olarak yansıtmaları beklenmektedir (Süleymanoğlu-Kürüm, Cin 2021: 19). Bu aşamada Türkiye'nin savunma ve güvenlik politikalarının önemli bir bileşeni olan terör ve terörizmin finansmanı ile mücadelenin, AB'den ayrışması, yukarıda da belirtildiği üzere Avrupalılaşma kuramı içindeki Ders Çıkarma modeli ile açıklanabilir.

Türkiye, güvenlik temelli ulusal menfaatlerinden hareketle, PKK terör örgütünün Avrupa'daki yaygın uyuşturucu kaçakçılığına karşı mücadele kapsamında aşağıdan yukarıya girişimlerle AB'nin ortak karar alma ve kurumsal mekanizmalarına etki etmeye gayret etmektedir. Bu çabayı Türkiye'nin Reitox ağı sıfatıyla AB'yi PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığı konusunda bilgilendirmesinde görmek mümkündür. Bu kapsamda aşağıdan yukarıya etkiyi artırmak için terör örgütünün Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerinin, Avrupa toplumuna olumsuz etkileri, muhataplarla yapılan görüşmelerde daha fazla öne çıkarılabilir.

Bununla birlikte terör örgütünün Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerine ilişkin Türkiye'nin sunacağı güncel kanıtların artırılması için ilgili kurumlarla koordineli ve daha yoğun çalışma yürüterek konunun AB tarafından daha fazla dikkate alınmasını sağlayacak bir politika izlenmesi örgütün uyuşturucu kaçakçılığı gibi önemli bir finansman kaynağını sekteye uğratabilme potansiyeline sahiptir. Bu noktada AB'de uyuşturucu kaçakçılığı ile elbette mücadele edildiğini ifade etmek gerekir. Ancak konunun AB'nin ilgili kurumları tarafından narkoterör kapsamında ele alınması ve adli süreçlerin de buna göre yürütülmesi önem arz etmektedir. Türkiye'ye doğrudan tehdit oluşturan terör örgütünün AB'ye de uyuşturucu kaçakçılığı ile dolaylı tehdit oluşturduğu ve bu nedenle örgüt ile mücadele kapsamında AB ile güvenlik eksenli ortak bir zeminde buluşulabileceği kabul ettirilmelidir.

Ancak Türkiye'nin güvenlik kaygılarının AB tarafından kabul görmesi ve dikkate alınması zor bir süreç olarak nitelenebilir. AB'nin demokrasi, insan hakları ve terörle mücadele

gibi konulardaki söylemlerinin fiili politikaları ile örtüşebilmesi, AB'nin fayda-maliyet hesabı sonucunda ve AB açısından tolere edilebilir bir seviyedeyse mümkün olabilmektedir. Aksi durumda bir dizi başka jeopolitik, ekonomik, siyasi veya güvenlik çıkarları tarafından yönlendirilen AB politikaları, bazı ülkelere karşı farklı yaklaşım sergileyebilmektedir (Schimmelfennig 2015: 16). Sonuç olarak bu gerçeklik, Türkiye'nin terör örgütü ile mücadelesi kapsamındaki AB ile iş birliğinin önünde önemli bir set olarak durma eğiliminde olacaktır.

AB gibi kurumsallaşmanın en üst seviyelerde olduğu ve üye ülkeler arasındaki entegrasyon ve koordinasyonun çok yüksek olduğu bir coğrafyada Europol'ün istihbarat kaynaklarının çeşitliliği ve yüksek istihbarat toplama kapasite ve potansiyeli düşünüldüğünde terör örgütünün Avrupa'da gerçekleştirdiği uyuşturucu kaçakçılığına yönelik Türkiye'nin sunduğu verilerin incelenmesi ve sonuçlarının raporlara yansıtılması mümkün gözükmektedir. Elbette burada sorun sadece konunun raporlarda yer alması değil buna yönelik mücadele yöntemlerinin de geliştirilmesidir. Söz gelimi Avrupa'da uyuşturucu kaçakçılığı yapan bir terör örgütü üyesinin yargılamasının uyuşturucu kaçakçılığından değil terörizmin finansmanından yapılması gerekmektedir. Sorunun esas nedenlerinden birisi de AB'nin uyuşturucu kaçakçılığına daha çok salt uyuşturucu boyutuyla yaklaşması ve buna göre kolluk ve adli tedbirler geliştirmesidir. Bu noktada AB'de uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanı ile mücadele edecek hibrit bir narkoterör odaklı mücadele yapısının eksikliğini de özellikle vurgulamak gerekmektedir. Bununla birlikte uyuşturucu kaçakçılığı ve bu suçtan kaynaklı terörizmin finansmanına ilişkin kanıt ve verilerin elde edilebilmesindeki zorluklar da konuya yönelik mücadeleyi zorlaştırmaktadır.

Bu çalışmanın yöntem başlığı altında da ifade edilen pozitivist yaklaşım gereğince PKK'nın AB'deki uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerine yönelik Türk tezlerinin daha fazla kanıt ve veriyle kuvvetlendirilmesinin gözardı edilemeyecek önemli bir husus olduğu değerlendirilmektedir.

Yayımlanan resmi raporlar ilgili ülkelerin veya AB gibi ulus üstü yapıların çeşitli konulara yönelik resmî görüşleri niteliğindedir. Dolayısıyla resmî açıklamalar kapsamındaki söylemler ilgili konuya ilişkin eylemsellik açısından da belirleyicidir. Bu çalışmada da AB ve Türkiye'nin yayımlamış oldukları uyuşturucu raporlarından yola çıkarak AB ile Türkiye'nin PKK terör örgütüne yönelik farklılaşan yaklaşımları Ders Çıkarma odaklı Avrupalılaşma kuramı ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmanın üzerine inşa edildiği ana konular; PKK terör örgütü, terörizmin finansmanı, uyuşturucu kaçakçılığı, terör örgütünün Avrupa'daki etkinliği ve buna etki eden temel hususlar, AB ve Türkiye'nin yayımladığı uyuşturucu raporları ve Ders Çıkarma odaklı Avrupalılaşma kuramıdır.

Türkiye, dış politika açısından önemli bir kaldıraç görevi görebilecek nitelikte ve önemde bir jeostratejik konuma sahiptir. Ancak son yıllarda Türkiye'nin çevresindeki gelişmeler bu durumu Türkiye'nin aleyhine çevirecek potansiyele sahiptir. Başta Irak ve Suriye kuzeyinde PKK'nın terör faaliyetleri olmak üzere, İsrail-Hamas çatışması ve bu çatışmaların İran ve diğer bölge ülkelerine sıçrama ihtimali ve söz konusu çatışmaların Orta Doğu'daki istikrardan uzak ortamı daha da hassaslaştırması sonucunda bu bölgeden Türkiye'ye yoğun göç akınlarının artacak olması gibi etkenler Türkiye'nin terörle mücadelesini daha önemli hale getirmektedir. Türkiye'nin güvenlik algı ve politikalarında en önemli belirleyici hususlar PKK, FETÖ ve DAEŞ gibi terör örgütleridir. Söz konusu terör örgütlerinden PKK ise, Türkiye'nin sınır ötesindeki terörle mücadelesi, terör örgütünün Irak ve Suriye kuzeyindeki etkisi ve örgütün büyük finansman kaynakları gibi etkenler açısından öne çıkmaktadır. Dolayısıyla Yunanistan ile zaman zaman artan tansiyon bir kenara bırakılırsa Türkiye'nin güvenlik politikalarını şekillendiren en önemli temel dayanaklardan bir tanesinin PKK terör örgütü olduğu söylenebilir.

Terörle mücadele çok yönlü bir mücadele alanıdır. Terörizmin finansmanı konusu da terörle mücadelenin en önemli boyutlarından bir tanesidir. Buna paralel olarak uyuşturucu kaçakçılığı ise Türkiye'nin en önemli sağlık ve güvenlik sorunlarından birisidir. Yukarıda da sıklıkla belirtildiği gibi uyuşturucunun yoğun üretim ile yoğun ve kârlı tüketim merkezleri arasında çok önemli bir geçiş ülkesi konumunda olan Türkiye, uyuşturucunun hem arz hem de talep yönlü zararlarına dünyada en fazla maruz kalan ülkelerinden birisi olarak ifade edilebilir. Terörizmin finansmanı ile ilgili literatüre bakıldığında uyuşturucunun organize suç örgütleri ve terör örgütleri açısından ne kadar kazançlı bir finansman kaynağı olduğu kolaylıkla görülebilmektedir. Uyuşturucunun, PKK açısından da çok önemli bir gelir kaynağı olması hususu, PKK ve uyuşturucucuyu Türkiye'nin güvenlik gündeminin ve politikalarının merkezine oturtmaktadır.

Türkiye'nin güvenlik algısı PKK ve uyuşturucu başlıkları altında yukarıdaki gibi şekillenirken, AB'nin uyuşturucu ve PKK algısının ise Türkiye'den farklı koşullar tarafından şekillendirildiği görülmektedir. AB'yi Türkiye'den farklılaştıran özel koşullar;

- AB'ye karşı ciddi tehdit oluşturacak seviyede bir uyuşturucu kaçakçılığı ile terör örgütü bağlantısının veya örtüşmesinin bulunmaması,
- AB'de Türkiye'deki Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı'na benzer, uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanı konusunu ele alabilecek yetkinlikte bir organizasyonel yapının bulunmaması,
- Uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanının tespiti zor bir alan olması (Bu husus bütün ülkeler için geçerli ortak bir sorundur.),
- Terör örgütüne müzahir geniş ve yaygın diaspora ağı ve örgüte müzahir sözde STK'ların baskı ve lobicilik faaliyetlerinin AB toplumları ve kurumlarına potansiyel etkisi,
- AB'nin kurumsal politika oluşturma süreçlerine daha fazla katılımı teşvik eden yapısı ve bu yapının terör örgütüne müzahir STK vb. oluşumlar tarafından suistimal edilerek terör veya güvenlikle ilgili karar alma süreçlerinde veya ilgili konularda hazırlanan raporlara olası etkileri,
- PKK'nın Suriye uzantısı YPG'nin AB'nin en önemli terör tehditlerinden birisi olarak gördüğü DAEŞ'e karşı AB lehine mücadele ettiği algısı ve bu algı nedeniyle yukarıda detayları ifade edilen terör örgütüne karşı bazı yasal süreçlerin işletilmesinin olumsuz etkilenmesi olarak sıralanabilir.

AB'nin uyuşturucu ve PKK'ya yönelik algısını şekillendiren yukarıdaki etkenler ile Türkiye'nin içinde bulunduğu farklı koşullar sonucunda AB ve Türkiye'nin uyuşturucu raporlarının PKK bağlamında farklılaştığı görülmektedir. Daha önce de ifade edildiği üzere resmî söylemler ve eylemsellik iç içedir. Söz konusu raporlarla ilgili durum bu haldeyken Türkiye ve AB'nin uyuşturucu ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele politika ve strateji belgeleri incelendiğinde de benzer bir durum gözlemlenmektedir. Zira AB'nin uyuşturucu ile mücadele politika ve stratejisinin genel olarak arz ve talep azaltmaya odaklandığı ancak Türkiye'nin uyuşturucu ile mücadele politika ve strateji belgelerinde arz ve talep yönlü mücadeleye ilave olarak PKK terör örgütü bağlamında terörizmin finansmanının da MASAK

vb. ilgili kurumların çabalarıyla önlenmesine aynı önem derecesinde vurgu yapıldığı görülmektedir. Dolayısıyla Türkiye ve AB'nin yayımladıkları uyuşturucu raporlarının kendi uyuşturucu politika ve stratejileriyle de örtüştüğü ifade edilebilir. Sonuç olarak Türkiye ve AB'nin kendi özgün koşullarındaki söylem ve eylemleri kendi içinde tutarlıdır.

Netice olarak hem bu çalışmada kullanılan birincil kaynaklar olan Türkiye ve AB'nin uyuşturucu raporlarının PKK bağlamındaki içerikleri açısından hem de Türkiye ve AB'nin uyuşturucu ile mücadele politika ve stratejileri belgeleri açısından bakıldığında, Türkiye'nin, Ders Çıkarma odaklı Avrupalılaşma kuramı bağlamında AB'nin uyuşturucu ile mücadele yaklaşımını, kendi özgün koşullarına uyarladığı ve bu mücadelede PKK ile terörizmin finansmanı başlıklarını merkeze alan bir konsept benimsediği görülmüştür.

Bu çalışma neticesinde PKK'nın Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerinin daha fazla görünür kılınması ve Avrupa ülkelerinin bu mücadelede Türkiye ile daha fazla iş birliği yapmasını sağlamaya yönelik çıkarılabilecek öneriler;

- Türk tezlerinin uluslararası düzeyde daha fazla kabul görmesi açısından Türkiye'nin yayımladığı raporlarda PKK'nın Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerine ilişkin sunduğu verilerin daha fazla kanıta dayalı ve kaynağına atıfla verilmesi ve atıf verilen kaynakların da kaynakçada belirtilmesinin önemli olduğu,
- Türkiye'nin Avrupa'da terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerini takip ettiği ve bu takip sonucunda gerektiğinde iade süreçlerini başlattığı tahmin edilmektedir. Türkiye'nin Avrupa'daki söz konusu takip süreçlerini yurt dışı misyonlarını da kapsayacak şekilde genişleterek mahkemelere ve açık kaynaklara yansıyan örgütün uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerinin raporlanmasının ve bu verilerin Türkiye'nin gerektiğinde muhataplarına ileterek PKK'ya karşı daha fazla iş birliği taleplerine dayanak olarak kullanılması ve ilgili verilerden Türkiye'nin yayımladığı raporlarda da istifade edilmesinin önemli olduğu,
- PKK'nın Avrupa için terör tehdidi oluşturmasada toplumsal sağlığa ilişkin oluşturduğu uyuşturucu tehdidinin muhataplara daha fazla anlatılması ve konunun daha iyi anlaşılması için örnek vakaların, örgütün inkâr politikalarının ve manipülasyon yöntemlerinin anlatılmasının önemli olduğu,

- AB'nin uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanının tespitine yönelik sahip olduğu yapısal eksikliğin giderilmesi için Türkiye'nin AB'deki muhatapları ile diyalog ve iş birliği yapması ve AB'nin bu yöndeki kapasitesinin Türkiye'nin tecrübeleri ve kurumsallaşmış örgütlenmesi ile artırmanın Türkiye'nin mücadelesine katkı sağlayacağı,
- Uyuşturucu kaçakçılığından terörizmin finansmanı veya daha genel anlamıyla terörizmin finansmanı konusunda daha sistematik ve daha bilimsel yaklaşımların ortaya konulması açısından üniversitelerle iş birliğinin ve edinilen bilgi ve tecrübelerin AB'ye de aktarılmasının PKK'nın Avrupa'daki uyuşturucu kaçakçılığından finansman sağlamasını daha fazla gün yüzüne çıkarmak açısından önem arz ettiği,
- Konuyla ilgili Türk tezlerini destekleyecek ve güçlendirecek çalışmalar yapmak isteyen akademisyen ve araştırmacıların çalışmalarına dayanak olması için talep edecekleri istihbari nitelik taşımayan verilerin ilgili kurumlar tarafından paylaşılmasının alana önemli katkı sunacağı şeklinde sıralanabilir.

KAYNAKÇA

ABD Adalet Bakanlığı (2011), "İnsan Ticareti ve Sınıraşan Organize Suç: Uluslararası Eğilimlerin ve Mücadele Stratejilerinin Değerlendirilmesi Konulu Oturum", https://www.justice.gov/d9/testimonies/witnesses/attachments/11/02/11//11-02-11-crm-andres-testimony-re-human-trafficking-and-transnational-organized-crime.pdf

Afşar, Ö. A. (2017), "Rasyonel Kurumsalcılık ve Sosyolojik Kurumsalcılık Açısından Avrupalılaşma Yaklaşımı", Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi (The Journal of Social Economic Research) ISSN: 2148 – 3043 / Cilt: 17 / 30. Yıl Özel Sayısı, ss. 65-84.

Ağkaya, O., Genç Yılmaz, A., & Gülboy, G. P., (2022). Narko-terörizm Kavramı ve Tarihsel Gelişimi: Uyuşturucu Trafiğiyle Bağlantılı Gruplara Yönelik Bir Analiz Modeli. yıldız sosyal bilimler enstitüsü dergisi , vol.6, no.1, 22-35.

Akartuna, E., A., Thornton, A., E. (2021), "The Kurdistan Worker's Party (PKK) in London: Countering Overseas Terrorist Financing and Support with 'Nudge' and Situational Approaches", Terrorism and Political Violence, DOI: 10.1080/09546553.2021.1941902

Akdemir, E. (2018), "Türkiye'de Kamuoyunun AB'ye Bakışının Genel Seyri (1987-2017)", Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara Üniversitesi Yayınları No: 615, ISBN: 978-605-136-414-8, https://ataum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/209/2018/12/ATAUM-30.-Yil-Armagani.pdf

Al-Monitor (2022, 01 Haziran), "Uyuşturucu kaçakçıları göçmenleri kullanıyor", https://www.al-monitor.com/tr/originals/2022/05/traffickers-use-refugees-smuggle-drugs-iran-turkey adresinden alındı (Erişim tarihi: 14 Mart 2023).

Anadolu Ajansı (2015), "Teröriste AB himayesi", https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/teroriste-ab-himayesi/10458 adresinden alındı (Erişim tarihi: 07 Ocak 2022).

Anadolu Ajansı (2019a), "ABD'den YPG/PKK sahasına bir haftada 300 tırlık sevkiyat", https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abdden-ypg-pkk-sahasina-bir-haftada-300-tirlik-sevkiyat/1601970 adresinden alındı (Erişim tarihi: 11 Kasım 2021).

Anadolu Ajansı (2019b), "Barış Pınarı Harekatı aleyhine AA fotoğrafıyla manipülasyon çabası", https://www.aa.com.tr/tr/vg/video-galeri/baris-pinari-harekati-aleyhine-aa-fotografiyla-manipulasyon-cabasi/220# adresinden alındı (Erişim tarihi: 18 Ağustos 2022).

Anadolu Ajansı (2019c, 24 Ekim), "Germany tolerating activities of YPG/PKK terror group", https://www.aa.com.tr/en/europe/germany-tolerating-activities-of-ypg-pkk-terror-group/1624766 adresinden alındı (Erişim tarihi: 29 Mayıs 2021).

Anadolu Ajansı (2022a), "ABD, Suriye'de petrol sahalarına takviye gücü gönderdi", https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-suriye-de-petrol-sahalarina-takviye-gucu-gonderdi/2468067 adresinden alındı (Erişim tarihi: 18 Ekim 2023).

Anadolu Ajansı (2022b, 14 Aralık), "Avrupa'yı bahçeye, dünyanın kalanını ormana benzeten AB Yüksek Temsilcisi Borrell'e tepki büyüyor.", https://www.aa.com.tr/tr/dunya/avrupayi-bahceye-dunyanin-kalanini-ormana-benzeten-ab-yuksek-temsilcisi-borrelle-tepki-buyuyor/2713031 adresinden alındı (Erişim tarihi: 13 Şubat 2023).

Ankara Üniversitesi Açık Ders (2023), "DEĞİŞKENLER ve TÜRLERİ", https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/12158/mod_resource/content/1/de%C4%9Fi%C5%9Fkenler.pdf adresinden alındı.

Ankara Üniversitesi Açık Ders, "Uyuşturucu Maddelerin Sınıflandırılması", https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php%3Fid%3D31991&ved=2ahUKEwjoyqT0576FAxWsS_EDHQe6AYYQFnoECCgQAQ&usg=AOvVaw1XuLG0QgnxRwESPUK3g4eb

Argomaniz, J. (2009), "Post-9/11 institutionalisation of European Union counter-terrorism: emergence, acceleration and inertia", European Security, Cilt 18, Sayı 2.

Başaranel, B., U., Türkşen, U. (2019), Counter-Terrorist Financing Law and Policy An analysis of Turkey, New York: Routledge.

Bayraklı, E., Yalçın, H. B., ve Yeşiltaş, M. (2019), Avrupa'da PKK Yapılanması, Ankara: SETA.

BBC (2015), "Paris attacks: What happened on the night", https://www.bbc.com/news/world-europe-34818994 adresinden alındı (Erişim tarihi: 19 Nisan 2021).

BBC (2016), "Berlin lorry attack: What we know", https://www.bbc.com/news/world-europe-38377428 adresinden alındı (Erişim tarihi: 11 Temmuz 2022).

BBC (2019a, 25 Ekim), "YPG: Yerel bir örgütten, NATO ülkelerinin desteklediği bir güce nasıl dönüştü?", https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-50180068 adresinden alındı (Erişim tarihi: 29 Temmuz 2021).

BBC (2019b, 15 Mart), "Eroin kaçakçılarıyla mücadele: Van Narkotik Şubesi'nin bir günü", https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-47581737 adresinden alındı (Erişim tarihi: 21 Aralık 2021).

BBC (2023), "Zelenskiy, Rusya-Ukrayna savaşının yıldönümünde halka moral verdi: 'Dayandık, yenilmedik, kazanmak için her şeyi yapacağız.'", https://www.bbc.com/turkce/articles/cmmvy3q5pz8o adresinden alındı.

BBC News, (2005, 10 Mart), "Madrid bombing suspects", http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3560603.stm adresinden alındı (Erişim tarihi: 09 Kasım 2022).

Bilgin, A. (Ed.), (2021), EU/Turkey Relations in the Shadows of Crisis A Break-Up or Revival?, ss. 155-175, London: The Rowman & Littlefield Publishing Group, Inc.

Bloomberg HT (2017), "ABD YPG'ye silah sevkiyatı yapmaya başladı", https://www.bloomberght.com/haberler/haber/2017359-abd-ypgye-silah-sevkiyati-yapmaya-basladi adresinden alındı (Erişim tarihi: 03 Ekim 2021).

Braun, M. (2008, 25 Temmuz), "Drug Trafficking And Middle Eastern Terrorist Groups: A Growing Nexus?", https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/drug-trafficking-and-middle-eastern-terrorist-groups-growing-nexus adresinden alındı (Erişim tarihi: 17 Ocak 2021).

Brewda, J. (1999), "PKK Heroin Cartel Threatens Europe", Executive Intelligence Review, 26, 6, Daily Il Giornale

Buller, J., Gamble, A. (2002), Conceptualising Europeanisation, Public Policy and Administration, 17 (2), ss. 4-24, https://doi.org/10.1177/095207670201700202

Call, C., T. (2008), "The Fallacy of the Failed State", Third World Quarterly, 29, 8, ss. 1491-1507, DOI: 10.1080/01436590802544207

Carter, D. B. (2012), "A Blessing or a Curse? State Support for Terrorist Groups", International Organization, 66, 1.

CNBC (2019), "Why Syria's small oil reserves have become the linchpin for political control in the region", https://www.cnbc.com/2019/12/13/syrian-oil-reserves-now-the-linchpin-for-political-control-in-region.html (Erişim tarihi: 17 Eylül 2021).

CNN TÜRK (2022), "ABD, Suriye petrolünü böyle çalıyor", https://www.cnnturk.com/video/dunya/abd-suriye-petrolunu-boyle-caliyor adresinden alındı (Erişim tarihi: 14 Mart 2023).

Council of Europe (2005), Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism, Council of Europe Treaty Series - No. 198, https://rm.coe.int/168008371f adresinden alındı.

Council of the European Union (2005, 30 Kasım), "The European Union Counter-Terrorism Strategy", https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST 14469 2005 REV 4/EN/pdf

Council of the European Union (2009), European Security Strategy – A secure Europe in a better world, Publications Office, https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d0928657-af99-4552-ae84-1cbaaa864f96/ adresinden alındı.

Council of the European Union (2010, 20 Mayıs), "European pact to combat international drug trafficking - Disrupting cocaine and heroin routes", https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8821-2010-INIT/en/pdf

Council of the European Union (2020), "EU Drugs Strategy 2021-2025", https://www.consilium.europa.eu/media/49194/eu-drugs-strategy-booklet.pdf

Council of the European Union (2023, 09 Mart), “Council conclusions setting the EU's priorities for the fight against serious and organised crime for EMPACT 2022-2025”, https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7101-2023-INIT/en/pdf

Cumhuriyet Gazetesi (2019, 14 Aralık), “Esrara izin veren ülkeler artıyor.”. https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/esrara-izin-veren-ulkeler-artiyor-1708184 adresinden alındı (Erişim tarihi: 05 Şubat 2023).

Çelik M. (2019), Kuruluşundan Bugüne PKK/KCK’nın Uluslararası Konjonktürel Değişimlere Uyum Sağlama ve Uluslararasılaşma Çabası, Güvenlik Çalışmaları Dergisi, Yıl: 21, Cilt: 21, Sayı: 2, ss.111-133.

Dannreuther, R. (2004), European Union Foreign and Security Policy Towards a Neighbourhood Strategy, London: Routledge.

Das Erste 1 (1999), “Heroin, Waffen, Immobilien - Die schmutzigen Geschäfte der PKK in Deutschland”, https://daserste.ndr.de/panorama/archiv/1999/Heroin-Waffen-Immobilien-Die-schmutzigen-Geschaefte-der-PKK-in-Deutschland,erste7184.html adresinden alınmıştır.

De Telegraaf (2023), “Politie zoekt in Aken getuigen dodelijke schietpartij Hoensbroek”, https://www.telegraaf.nl/nieuws/1166652620/politie-zoekt-in-aken-getuigen-dodelijke-schietpartij-hoensbroek adresinden alınmıştır.

Demirören Haber Ajansı (2020, 28 Kasım), “Terör örgütü Kovid bahanesiyle Avrupa’da para topluyor”, https://www.dha.com.tr/gundem/teror-orgutu-kovid-bahanesiyle-avrupa-da-para-topluyor-1800442 adresinden alındı (Erişim tarihi: 05 Aralık 2021).

Deutschlandfunk (2022), “Die Türkei, das Ausland und die PKK”, https://www.deutschlandfunk.de/pkk-tuerkei-terror-100.html adresinden alınmıştır.

Dolowitz, D., Marsh, D. (2000), “Learning from Abroad: The Role of Policy Transfer in Contemporary Policy-Making”, An International Journal of Policy and Administration, 13, 1.

Dorronsoro, Gilles (2002), “The EU and Turkey: Between Geopolitics and Social Engineering”, ETH Zurich, Center for Security Studies, https://www.files.ethz.ch/isn/15601/34-Dorronsoro.pdf

DW (2018, 22 Ocak), “YPG PKK ile ne kadar bağlantılı?”, https://www.dw.com/tr/ypg-pkk-ile-ne-kadar-bağlantılı/a-42261886 adresinden alındı (Erişim tarihi: 12 Mart 2021).

DW (2020, 07 Ocak), “Alman YPG'liler: Teröre karşı savaşan terör zanlıları”, https://www.dw.com/tr/alman-ypgliler-teröre-karşı-savaşan-terör-zanlıları/a-51905013 adresinden alındı (Erişim tarihi:22 Eylül 2021).

Eccarius-Kelly, V. (2012), Surreptitious Lifelines: A Structural Analysis of The FARC and The PKK. Terrorism and Political Violence, 24 (2), ss. 235–258.

EGM Interpol-Europol Dairesi Başkanlığı (2013), “Türkiye - Europol İlişkileri”, https://www.egm.gov.tr/interpol/turkeuropoliliski-13-02-201341 adresinden alındı.

EGM, “Kaçakçılık Nedir ve İşleniş Yöntemleri?”, https://www.egm.gov.tr/kom/kacakcilikla-mucadele adresinden alındı.

EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (2013), 2013 Türkiye Uyuşturucu Raporu, https://www.narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/Arsiv/TUBIM/Documents/TURKIYE UYUSTURUCU RAPORU 2013.pdf

EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (2014), 2014 Türkiye Uyuşturucu Raporu, https://www.narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/Arsiv/TUBIM/Documents/TURKIYE UYUSTURUCU RAPORU 2014.pdf

EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (2015), 2015 Türkiye Uyuşturucu Raporu, https://www.narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/Arsiv/TUBIM/Documents/TURKIYE UYUSTURUCU RAPORU 2015.pdf

EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı (2016a, 29 Kasım), “Görevlerimiz”, http://www.narkotik.pol.tr/gorevlerimiz adresinden alındı. s. 78

EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (2016b), 2016 Türkiye Uyuşturucu Raporu, https://www.narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/Arsiv/TUBIM/Documents/TURKIYE UYUSTURUCU RAPORU 2016.pdf s. 81 (EGM NSMDB 2016

EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (2017), 2017 Türkiye Uyuşturucu Raporu, https://www.narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/Arsiv/TUBIM/Documents/TURKIYE UYUSTURUCU RAPORU 2017.pdf

EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (2018), 2018 Türkiye Uyuşturucu Raporu, https://www.narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/Duyurular/2018 TURKIYE UYUSTURUCU RAPORU.pdf

EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (2019), 2019 Türkiye Uyuşturucu Raporu, https://www.narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/TUBİM/Ulusal Yayınlar/2019-TURKIYE-UYUSTURUCU-RAPORU.pdf

EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı (2020a), Adım Adım Kenevir ve Türevleri, Dünya ve Türkiye'ye Genel Bakış, https://www.narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/TUBİM/Ulusal%20Yayınlar/Adim_Adim_Kenevir_ve_Turevleri.pdf

EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (2020b), 2020 Türkiye Uyuşturucu Raporu, https://www.narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/TUBİM/TÜRKİYE-UYUŞTURUCU-RAPORU_26-HAZİRAN-FİNAL-_1_.pdf

EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (2021), 2021 Türkiye Uyuşturucu Raporu, https://www.narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/TUBİM/2021-Turkiye-Uyusturucu-Raporu.pdf

EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (2022), 2022 Türkiye Uyuşturucu Raporu, https://www.narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/TUBİM/Ulusal Yayınlar/Turkiye-Uyusturucu-Raporu-2022.pdf

EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (2023), 2023 Türkiye Uyuşturucu Raporu,

https://www.narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/TUBİM/Ulusal Yayınlar/2023_TURKIYE_UYUSTURUCU_RAPORU.pdf

EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı, "Hakkımızda", https://www.narkotik.pol.tr/narkotik-suclarla-mucadele-daire-baskanligi-hakkinda adresinden alındı.

Egmont Group (2019), "Counter Terrorist Financing Project Lone Actors and Small Cells", https://egmontgroup.org/wp-content/uploads/2021/09/20190712-IEWG-Lone-Actors-and-Small-Cells-Public-Sumary.pdf

Eğilmez, M. (2016, 08 Nisan), "Kıyı (Offshore) Bankacılığı", http://www.mahfiegilmez.com/2016/04/ky-offshore-bankaclg.html adresinden alındı.

EMCDDA (2009), "Biz kimiz?", Lüksemburg: Avrupa Toplulukları Resmi Yayınlar Bürosu, https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/533/WebOptimisedOverviewTR_186897.pdf

EMCDDA (2016), "Avrupa Uyuşturucu Raporu 2016", https://www.emcdda.europa.eu/system/files/media/publications/documents/2637/TDAT16001TRN.pdf adresinden alındı.

EMCDDA (2019), Terrorism and drugs in Europe, https://www.emcdda.europa.eu/system/files/attachments/12113/EDMR2019_BackgroundReport_Terrorism.pdf

EMCDDA (2020a), "Avrupa Uyuşturucu Raporu TEMEL SORUNLAR", https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/13238/TD0420439TRN.pdf adresinden alındı.

EMCDDA (2020b), Trendspotter Briefing, https://www.emcdda.europa.eu/system/files/media/publications/documents/13481/EU4MD_Trendspotter_South_ENP_FINAL_21122020.pdf

EMCDDA (2021, 8 Temmuz), "EU Drugs Action Plan 2021-2025", https://www.emcdda.europa.eu/system/files/media/attachments/documents/13933/eu-drugs-action-plan-2021-2025.pdf

EMCDDA (2023), “The drug situation in Europe up to 2023 – an overview and assessment of emerging threats and new developments”, https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023/drug-situation-in-europe-up-to-2023_en adresinden alındı.

EMCDDA (b.t.a), “Reitox network of national focal points”, https://www.emcdda.europa.eu/about/partners/reitox adresinden alındı.

EMCDDA (b.t.b), “Countries”, https://www.emcdda.europa.eu/countries_en adresinden alındı.

EMCDDA, Europol (2013), EU Drug Markets Report: a Strategic Analysis, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/att-194336-en-td3112366enc-final2.pdf

EMCDDA, Europol (2016a), “EU Drug Markets Report”, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/brochure_edmr_final.pdf

EMCDDA, Europol (2016b), “EU Drug Markets Report: In-Depth Analysis”, Europol Joint publications, Publications Office of the European Union, Luxembourg, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/in-depth_analysis_eu_drug_markets_report_2016.pdf

EMCDDA, Europol (2019), EU Drug Markets Report, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/drug_markets_report_2019_pdf.pdf

EMCDDA, Europol (2022a, 06 Mayıs), “Europe’s emergence as a globally important producer of methamphetamine”, https://www.emcdda.europa.eu/publications/eu-drug-markets/methamphetamine/europe-as-a-global-producer_en adresinden alındı.

EMCDDA, Europol (2022b, 06 Mayıs), “EU Drug Market: Methamphetamine”, https://www.emcdda.europa.eu/publications/eu-drug-markets/methamphetamine_en adresinden alındı.

EMCDDA, Europol (2023a), “EU Drug Market: Cannabis - Trafficking and supply”, https://www.emcdda.europa.eu/sites/default/files/pdf/31261_en.pdf?429595 adresinden alındı.

EMCDDA, Europol (2023b), “EU Drug Market: Amphetamine - Criminal networks”, https://www.emcdda.europa.eu/publications/eu-drug-markets/amphetamine/criminal-networks_en adresinden alındı.

EUR-Lex, “EU drugs policy”, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:fight_against_drugs

Euronews (2020), “Esrar, eroin ve kokain arasındaki farklar neler?”, https://tr.euronews.com/2020/03/12/kenevir-esrar-eroin-ve-kokain-arasindaki-farklar-neler-saglik-ve-tibbi-amacli-uyusturucu adresinden alındı.

Euronews (2023), “Fransa'da 'haraç' toplamakla suçlanan 11 PKK mensubuna 5 yıla kadar hapis cezası verildi”, https://tr.euronews.com/2023/04/15/fransada-harac-toplamakla-suclanan-11-pkk-mensubuna-5-yila-kadar-hapis-cezasi-verildi

Europe 1 (2022), “Turquie : il y a 23 ans, Abdullah Ocalan, le leader du PKK, était arrêté”, https://www.europe1.fr/international/turquie-il-y-a-23-ans-abdullah-ocalan-le-leader-du-pkk-etait-arrete-4094304 adresinden alınmıştır.

European Commission (2010, 22 Kasım), “The EU Internal Security Strategy in Action: Five steps towards a more secure Europe”, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0673

European Commission (2015), “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions”, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0185 adresinden alındı.

European Commission, “Eurosur”, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/border-crossing/eurosur_en

European Council, Council of the European Union (2011), “European pact against synthetic drugs”
https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/125709.pdf&ved=2ahUKEwjLld3p_KuFAxX9RfEDHe25CRUQFnoECBAQAw&usg=AOvVaw14bmAF5mCvn3rbOkAYTGDB

European Council, Council of the European Union (2021), “Strategic guidelines for justice and home affairs”, https://www.consilium.europa.eu/en/policies/strategic-guidelines-jha/

European Council, Council of the European Union, “The EU's response to terrorism”, https://www.consilium.europa.eu/en/policies/fight-against-terrorism/ adresinden alındı.

European Union Agency for Criminal Justice Cooperation (2022), “Drug trafficking”, https://www.eurojust.europa.eu/annual-report-2022/key-cases-and-developments/drug-trafficking adresinden alındı.

European Parliament (2012), “Europe’s Crime-Terror Nexus: Links between terrorist and organised crime groups in the European Union”, https://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201211/20121127ATT56707/20121127ATT56707EN.pdf adresinden alındı.

European Parliament (2023), “Foreign policy: aims, instruments and achievements”, https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/158/foreign-policy-aims-instruments-and-achievements#:~:text=The Common Foreign and Security,law and respect for human adresinden alındı.

European Parliamentary Research Service (2014), “Justice and home affairs after the Stockholm Programme”, https://epthinktank.eu/2014/06/25/justice-and-home-affairs-after-the-stockholm-programme/

EU, The Diplomatic Service of the European Union (2021), “European Neighbourhood Policy”, https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-neighbourhood-policy_en#:~:text=There are sixteen ENP partners,, Palestine, Tunisia, Ukraine.&text=ENP regional and multilateral cooperation,Partnership with the Southern Neighbourhood adresinden alındı.

Europol (2013), “TE-SAT 2013 EU Terrorism Situation and Trend Report”, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/europol_te-sat2013_lr_0.pdf

Europol (2014), “EU Terrorism Situation and Trend Report TE-SAT 2014”, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/europol_tsat14_web_1 (1).pdf adresinden alındı.

Europol (2016), “EU Terrorism Situation and Trend Report TE-SAT 2016”, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/europol_tesat_2016.pdf adresinden alındı.

Europol (2017), “Drug Production, Trafficking and Distribution”, https://www.europol.europa.eu/socta/2017/drug-production.html#1 adresinden alındı.

Europol (2018), “EU Terrorism Situation and Trend Report TE-SAT 2018”, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/tesat_2018_1.pdf adresinden alındı.

Europol (2019a), “Terrorism Situation And Trend Report 2019”, https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/terrorism-situation-and-trend-report-2019-te-sat

Europol (2019b), “EU Terrorism Situation and Trend Report TE-SAT 2019”, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/tesat_2019_final.pdf adresinden alındı.

Europol (2020, 16 Mart), “Large-scale heroin shipments from the Middle East: 2.4 tonnes of heroin seized and two high value criminal targets arrested”, https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/large-scale-heroin-shipments-middle-east-24-tonnes-of-heroin-seized-and-two-high-value-criminal-targets-arrested adresinden alındı.

Europol (2021), “European Union Terrorism Situation and Trend Report 2021”, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/tesat_2021_0.pdf

Europol (2022), “EU Terrorism Situation and Trend Report TE-SAT 2022”, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/Tesat_Report_2022_0.pdf adresinden alındı.

Europol, (2023a, 04 Ekim), "EU Policy Cycle - EMPACT", https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/eu-policy-cycle-empact adresinden alındı. s. 53

Europol (2023b), "EU Terrorism Situation & Trend Report (TE-SAT), Reviewing the terrorism phenomenon", https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/tesat-report

Europol (2023c), "EU Terrorism Situation and Trend Report TE-SAT 2023", https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/European Union Terrorism Situation and Trend report 2023.pdf adresinden alındı.

Europol, "Drug Trafficking", https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/drug-trafficking adresinden alındı.

Evans, M. (2006) "At the Interface between Theory and Practice – Policy Transfer and Lesson Drawing", Public Administration, 84, 2.

Eyre, S., Lodge, M. (2000), "National tunes and a European melody? Competition law reform in the UK and Germany", Journal of European Public Policy, 7, 1, ss. 63-79, DOI: 10.1080/135017600343278

Faludi A. (2014), Europeanisation or Europeanisation of spatial planning?, Planning Theory & Practice, 15, 2, ss. 155-169, DOI: 10.1080/14649357.2014.902095.

Federal Bureau of Investigation, "White-Collar Crime", https://www.fbi.gov/investigate/white-collar-crime adresinden alındı.

Federation of American Scientists, "The PKK'S Role in International Drug Trafficking", https://irp.fas.org/world/para/docs/studies5.htm adresinden alınmıştır.

Financial Action Task Force (2020, 03 Mart), "Terrorist Financing Risk Assessment Guidance", https://rm.coe.int/terrorist-financing-risk-assessment-guidance-fatf/16809676a3 adresinden alındı.

Forbes (2018, 24 Ocak), "The Richest Terror Organizations in the World", https://www.forbes.com/sites/forbesinternational/2018/01/24/the-richest-terror-organizations-in-the-world/#603407d67fd1 adresinden alındı (Erişim tarihi: 20 Mayıs 2022).

Foreign Policy (2019, 17 Ekim), “Why Is Turkey Fighting Syria’s Kurds?”, https://foreignpolicy.com/2019/10/17/turkey-claim-syrian-kurds-terrorists-not-isis-ypg-pkk-sdf/ adresinden alındı (Erişim tarihi: 31 Ağustos 2022).

France 24 (2012), “Les Kurdes de France victimes d'un "amalgame ethnique" avec le PKK ?”, https://www.france24.com/fr/20121012-france-kurdes-turquie-arrestations-pkk-partis-travailleurs-kurdistan-adem-uzun-justice adresinden alınmıştır.

France 24 (2016), “Dozens killed as lorry ploughs into crowd in Nice”, https://www.france24.com/en/20160714-vehicle-ploughs-crowd-french-city-nice-possible-attack adresinden alındı (Erişim tarihi: 21 Şubat 2022).

Freeman, M. (2011), “The Sources of Terrorist Financing: Theory and Typology”, Studies in Conflict & Terrorism, 34, 6.

Freeman, M. (2012), Financing Terrorism: Case Studies, Routledge, Londra, https://doi.org/10.4324/9781315582429

Galeotti, M., Siegel, D., van de Bunt, H. (Ed.) (2012), Traditional Organized Crime in the Modern World, *Studies of Organized Crime*, sayı 11, ss. 49-64, Springer, Boston, MA. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-3212-8_3

Giuseppe, S. (2022), Deconstructing Narco-Terrorism in Failed States: Afghanistan and Colombia, E-International Relations 2022, https://www.e-ir.info/2022/06/21/deconstructing-narco-terrorism-in-failed-states-afghanistan-and-colombia/

Global Initiative against Transnational Organized Crime (2018), “Organised Crime/Terror Nexus Workshop”, https://globalinitiative.net/analysis/organised-crime-terror-nexus-workshop/ adresinden alınmıştır.

Günuğur, H. (2018), “Avrupa Birliği Hukukunun Uluslarüstü (Supranasyonal) Niteliği” https://ataum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/209/2018/12/Gunugur-30.-Yil-Armagani.pdf

Haber Türk (2018), “ABD'den YPG'ye şimdi de tıbbi destek!”, https://www.haberturk.com/abd-den-ypg-ye-simdi-de-tibbi-destek-2166889 adresinden alındı (Erişim tarihi: 24 Haziran 2022).

Hesterman, J. L. (2013), The Terrorist-Criminal Nexus An Alliance of International Drug Cartels, Organized Crime, and Terror Groups, New York: CRC Press, Routledge Taylor & Francis Group.

Howell, K. (2005), "Europeanisation, policy transfer, convergence and leson-drawing: Case studies of UK and German financial services regulation", J. Bank Regul 6, ss. 379–392. https://doi.org/10.1057/palgrave.jbr.2340202

Human Rights Watch (2018), "Syria: Armed Group Recruiting Children in Camps", https://www.hrw.org/news/2018/08/03/syria-armed-group-recruiting-children-camps

Hurriyet Daily News (2017, 29 Ağustos), "PKK controls 80 percent of narcotics market in Europe, Turkish police says", https://www.hurriyetdailynews.com/pkk-controls-80-percent-of-narcotics-market-in-europe-turkish-police-says---117321 adresinden alındı (Erişim tarihi: 25 Temmuz 2021).

Hürriyet (1999, 02 Haziran), "Öcalan tek tek anlatıyor", https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ocalan-tek-tek-anlatiyor-39083102 adresinden alındı (Erişim tarihi: 10 Şubat 2022).

Hürriyet (2003), "Belçika ve Fransa makamları, Paris'ten yayın yapan PKK/KADEK yanlısı Medya-TV'yi kara para aklama, insan ticareti, haraç toplama, sahte belge hazırlama ve vergi kaçakçılığı yapmakla suçladı", https://www.hurriyet.com.tr/gundem/medya-tvye-kara-para-suclamasi-162233 adresinden alındı (Erişim tarihi: 21 Temmuz 2021).

Hürriyet (2012, 20 Temmuz), "Para dolu kayıp kavanozlar çıldırttı", https://www.hurriyet.com.tr/gundem/para-dolu-kayip-kavanozlar-cildirtti-21026746 adresinden alındı (Erişim tarihi: 10 Nisan 2021).

Hürriyet (2017), "Amerikalı komutan: YPG bir günde SDG oldu", https://www.hurriyet.com.tr/dunya/amerikali-komutan-ypg-bir-gunde-sdg-oldu-40528362 adresinden alındı (Erişim tarihi: 23 Haziran 2021).

Hürriyet (2021, 10 Mart), "Emniyet'in hazırladığı bu harita ne anlama geliyor? Canlı yayında anlattı: 'Şeytan üçgeni diyorlar'", https://www.hurriyet.com.tr/gundem/emniyetin-hazirladigi-bu-ozel-harita-ne-anlama-geliyor-canli-yayinda-anlatti-seytan-ucgeni-diyorlar-41759463 adresinden alındı (Erişim tarihi: 21 Mayıs 2021).

langbein, J., Brzel, T. A. (2013), Introduction: Explaining Policy Change in the European Union's Eastern Neighbourhood, Europe-Asia Studies, 65:4, 571-580, DOI:10.1080/09668136.2013.766042

ICSR (2019), Drugs and Terrorism: The Overlaps in Europe, https://icsr.info/wp-content/uploads/2019/11/ICSR-Report-Drugs-and-Terrorism-The-Overlaps-in-Europe.pdf

Ilgıt, A., Pusane, Ö. (2018), Countering insurgency: Turkey's policy toward the PKK's transnational dynamics in Europe, Defense & Security Analysis, 34:1, ss. 35-52, DOI: 10.1080/14751798.2018.1421402

Independent Türkçe (2022), "PKK neden defaatle kimyasal silah kullanımı çarpıtmasına başvuruyor?", https://www.indyturk.com/node/569576/türkiyeden-sesler/pkk-neden-defaatle-kimyasal-silah-kullanımı-çarpıtmasına-başvuruyor adresinden alındı (Erişim tarihi: 25 Mart 2023).

Institute for Economics and Peace (2014), "Global Terrorism Index", https://www.economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/06/Global-Terrorism-Index-Report-2014.pdf adresinden alındı.

International Centre for Counter-Terrorism - The Hague (2010), Lone Wolves How to Prevent This Phenomenon?, https://www.icct.nl/sites/default/files/2023-02/ICCT-Bakker-deGraaf-EM-Paper-Lone-Wolves.pdf

International Crisis Group (2024, 18 Mart), "Türkiye's PKK Conflict: A Visual Explainer", https://www.crisisgroup.org/content/turkiyes-pkk-conflict-visual-explainer adresinden alındı.

International Monetary Fund (2004), "Reaching the White Collar Terrorist: Operational Challenges", https://www.imf.org/external/np/leg/sem/2004/cdmfl/eng/breinh.pdf

Interpol, (2023, 08 Mayıs), "Europe: Drug trafficking, organized crime increasing by an order of magnitude", https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2023/Europe-Drug-trafficking-organized-crime-increasing-by-an-order-of-magnitude adresinden alındı.

Johnsson, C. (2008), “Kurds and pay - Examining PKK financing”, https://isdp.eu/content/uploads/publications/2008_cornell-jonsson_examining-pkk-financing.pdf

Jost, P., M., Sandhu, H., S. (2013), “The Hawala Alternative Remittance System and its Role in Money Laundering”, https://www.assetsearchblog.com/wp-content/uploads/sites/197/2013/06/FinCEN-Hawala.pdf

Kalkan, E. (2021), Europeanisation in The Non-European Union Countries And The Foreign And Security Policies of the Associated States, Novus Orbis, Journal of Politics and International Relations, 3, 1.

Kerber, W., Eckardt, M. (2007), “Policy Learning In Europe: The Open Method Of Co-Ordination And Laboratory Federalism”, Journal of European Public Policy, 14, 2, ss. 227-247, DOI: 10.1080/13501760601122480

Knill, C. (2005), “Introduction: Cross-National Policy Convergence: Concepts, Approaches And Explanatory Factors”, Journal of European Public Policy, 12, 5, ss. 764-774, DOI: 10.1080/13501760500161332

Kujawa, K. (2021), Security Challenges in Relations between Turkey and the European Union, European Research Studies Journal, sayı XXIV Special Issue 4, ss. 98-111.

Lavenex, S., Schimmelfennig F. (2010), EU rules beyond EU borders: theorizing external governance in European politics; in EU External Governance Projecting EU Rules beyond Membership, Journal of European Public Policy Series, New York: Routledge.

Le Temps (2001), “kurde dort dans des entrepôts zurichois”, https://www.letemps.ch/suisse/un-fabuleux-tresor-mafia-kurde-dort-entrepots-zurichois adresinden alınmıştır.

Levitt, M. (2009, 08 Aralık), “Contending with the PKK's Narco-Terrorism”, https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/contending-pkks-narco-terrorism adresinden alındı.

Linden, R. H., İrepoğlu, Y. (2013), Turkey and the Balkans: New Forms of Political Community?, Turkish Studies, 14, 2, ss. 229-255, DOI: 10.1080/14683849.2013.805924

Mackay, F., Monro, S., Waylen, G. (2009), The Feminist Potential of Sociological Institutionalism. Politics & Gender.; 5 (2): ss. 253-262. doi:10.1017/S1743923X09000208

MacMillan, C., Bilgin, A. (Ed.) (2021), "Europeanization and De-Europeanization in Turkey: An Overview," ss. 111-133, EU/Turkey Relations in the Shadows of Crisis A Break-Up or Revival?, Londra: The Rowman & Littlefield Publishing Group Inc.

Matlak, M., Schimmelfennig, F., Woźniakowski, T.P. (2018), "Europeanisation Revisited: Central And Eastern Europe in The European Union", European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, Florence/Italy https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/59573/Ebook_2018_EuropeanizationRevisited.pdf?sequence=1&isAllowed=y

May, C. (2017), "Transnational Crime and the Developing World", Global Financial Integrity March 27, 2017 https://secureservercdn.net/45.40.149.159/34n.8bd.myftpupload.com/wp-content/uploads/2017/03/Transnational_Crime-final.pdf

Milliyet (2023, 28 Mart), "MSB'den PKK/YPG'lilerin Fransa Senatosunda ağırlanmasına tepki". https://www.milliyet.com.tr/gundem/msbden-pkk-ypglilerin-fransa-senatosunda-agirlanmasina-tepki-6923636 adresinden alındı (Erişim tarihi: 05 Mayıs 2023).

Myres G. (2012), "Investing in the Market of Violence: Toward a Micro-Theory of Terrorist Financing", Studies in Conflict & Terrorism, 35, 10, ss. 693-711.

Newsweek (2019), "Exclusive: U.S. Has Plan to Send Tanks and Troops to 'Secure' Syria Oil Fields Amid Withdrawal", https://www.newsweek.com/exclusive-us-has-plan-send-tanks-troops-secure-syria-oil-fields-amid-withdrawal-1467350 (Erişim tarihi: 23 Temmuz 2021).

New York Times (2018, 25 Ocak), "Allies or Terrorists: Who Are the Kurdish Fighters in Syria?", https://www.nytimes.com/2018/01/25/world/middleeast/turkey-kurds-syria.html adresinden alındı.

Oberlandesgerichts Stuttgart (2019), "Urteil in einem Staatsschutzverfahren wegen des Vorwurfs der Mitgliedschaft in der ausländischen terroristischen Vereinigung „Islamischer Staat" u. a.", https://oberlandesgericht-stuttgart.justiz-bw.de/pb/,Lde/Startseite/Medien/Urteil+in+einem+Staatsschutzverfahren+wegen+des+Vorwurfs+der+Mitgliedschaft+in+der+auslaendischen+terroristischen+Vereinigung+_Islamischer+Staat_++u_+a_/?LISTPAGE=1178276 adresinden alındı.

OECD (2019), "Money Laundering and Terrorist Financing Awareness Handbook for Tax Examiners and Tax Auditors", https://www.oecd.org/tax/crime/money-laundering-and-terrorist-financing-awareness-handbook-for-tax-examiners-and-tax-auditors.pdf

Official Journal of the European Union (2010, 4 Mayıs), "Notices From European Union Institutions, Bodies, Offices and Agencies", https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:en:PDF

Official Journal of the European Union (2019, 8 Ağustos), "Council Decision 2019/1341", https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019D1341&from=en adresinden alındı.

Official Journal of the European Union (2021), "EU Drugs Strategy 2021-2025", https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XG0324(01)

Organization for Security and Co-operation in Europe (2004), "NARCO TERRORISM (GLOBAL AND REGIONAL OVERWIEV)", https://www.osce.org/files/f/documents/d/b/25180.pdf adresinden alınmıştır.

Özlü, R., M. (2020), "Bölgesel ve Yerel Yönetimlerin Avrupa Birliği Karar Mekanizmasına Gayri Resmi Yollardan Katılımı", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt 75, No.3, 2020, ss. 947-971, DOI: 10.33630/ausbf.440389, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/994653

Paraskevopoulos, C. J., & Leonardi, R. (2004). Introduction: adaptational pressures and social learning in European regional policy – cohesion (Greece, Ireland and Portugal) vs. CEE (Hungary, Poland) countries. Regional & Federal Studies, 14 (3), ss. 315–354. https://doi.org/10.1080/1359756042000261342

Parliament of Australia, “Appendix E – Statement of Reasons – Kurdistan Workers Party (PKK)”, https://www.aph.gov.au/Parliamentary_Business/Committees/Joint/Completed_Inquiries/pjcis/five_terrorist/report/output/appendixe adresinden alınmıştır.

Reuters (2017, 22 Temmuz), “U.S. general told Syria's YPG: You have got to change your brand”, https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-usa-ypg/u-s-general-told-syrias-ypg-you-have-got-to-change-your-brand-idUSKBN1A62SS adresinden alındı (Erişim tarihi: 29 Temmuz 2021).

Roger, C., Snidal, D. ve Vabulas, F. (2023), The importance of rational institutionalism in the analysis of informal international institutions. Int Polit. https://doi.org/10.1057/s41311-023-00483-3

Rose, R. (1991), “What is Lesson-Drawing?”, Journal of Public Policy, 11, ss. 3-30 doi:10.1017/S0143814X00004918

Rose, R. (2005), Learning from Comparative Public Policy: a Practical Guide, London: Routledge.

Roth, M. P., Sever, M. (2007), The Kurdish Workers Party (PKK) as Criminal Syndicate: Funding Terrorism through Organized Crime, A Case Study, Studies in Conflict & Terrorism, 30:10, ss. 901-920.

Royal United Services Institute, “Lone-Actor Terrorism Definitional Workshop”, https://rusi.org/explore-our-research/publications/occasional-papers/lone-actor-terrorism-definitional-workshop

Sağlam Sarıkaya, B. (2020), Kürt Göçünden Diasporaya: Rotalar, Aktörler ve Ulusaşırılık. International Journal of Social and Humanities Sciences (IJSHS), 4 (2), ss. 115–136.

Sanderson, I. (2002), “Evaluation, Policy Learning and Evidence-Based Policy Making”, Public Administration, 80, 1, ss. 1-22.

Schimmelfennig, F. (2015), Europeanization beyond Europe, Living Reviews in European Governance, 10, 1, doi:10.14629/lreg-2015-1, https://www.research-collection.ethz.ch/bitstream/handle/20.500.11850/107421/2/lreg-2015-1.pdf

Schimmelfennig, F., Sedelmeier, U. (Ed.) (2005), The Europeanization of Central and Eastern Europe, Ithaca, Cornell University Press, Cornell Studies in Political Economy.

Schmid, A. (2004), "Terrorism - The Definitional Problem", Case Western Reserve Journal of International Law (JIL), 36, 2, https://scholarlycommons.law.case.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1400&context=jil adresinden alındı.

Sözcü (2021, 18 Şubat), "PKK'nın öteki yüzü", https://www.sozcu.com.tr/2021/yazarlar/soner-yalcin/pkknin-oteki-yuzu-6265892/ adresinden alındı (Erişim tarihi: 17 Ocak 2022).

Sputnik Türkiye (2023), "İsveç hükümeti, ilk kez 'bir PKK destekçisini' Türkiye'ye iade edeceğini açıkladı", https://anlatilaninotesi.com.tr/20230612/isvec-hukumeti-ilk-kez-bir-pkk-destekcisini-turkiyeye-iade-edecegini-acikladi-1072342978.html

Süleymanoğlu-Kürüm, R., Cin, F. M. (Ed.) (2021), Feminist Framing of Europeanisation Gender Equality Policies in Turkey and the EU, Palgrave Macmillan, ss.19–40, https://doi.org/10.1007/978-3-030-52770-9_2

Stone, D. (2001), "Learning Lessons, Policy Transfer and the International Diffusion of Policy Ideas", Centre for the Study of Globalisation and Regionalisation, University of Warwick, 69/01, http://wrap.warwick.ac.uk/2056/1/WRAP_Stone_wp6901.pdf adresinden alındı.

Şentürk, F., Kasap, M. (2013), "Beyaz Yaka Suçları ve Finansal Yolsuzluklar", Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3, 2.

Tangör, B., Sayın, S. (2012), "Avrupa Birliği'nin Terörizmle Mücadele Stratejisi: Yeni Bir Bütünleşme Alanı Mı?", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt: 11, No:1, ss.85-118.

T.C. Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler ve AB Genel Müdürlüğü, Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme, https://diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/adli_yardimlasma/adli_isbirligi_ceza/suclularin_iadesi_ek/terorizmin_finansmanının_önlenmesine_ilişkin BM sözlesmesi.pdf

T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, Temel AB Terimleri, No:10 https://www.ab.gov.tr/files/rehber/10_rehber.pdf

T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (1991, 12 Nisan), "3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu",https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3713&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5 adresinden alındı.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (2004, 12 Ekim), "Türk Ceza Kanunu", https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5 adresinden alındı.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (2007, 31 Mart), "5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu". Ankara, Türkiye: Resmî Gazete ile ilânı: 31.03.2007 - Sayı: 26479 https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5607&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5 adresinden alındı.

T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (2023), "9.4 Korunan Kıyı Uzunluğu", https://cevreselgostergeler.csb.gov.tr/korunan-kiyi-uzunlugu-i-85779#:~:text=Türkiye'nin toplam kıyı uzunluğu,olmak üzere 8592 km'dir. adresinden alındı.

T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı (2011), "22 Haziran 1993 Avrupa Birliği Konseyi Kopenhag Zirvesi Sonuç Bildirgesi", https://www.ab.gov.tr/302.html adresinden alındı.

T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı (2024a), "Katılım Müzakerelerinde Mevcut Durum", https://www.ab.gov.tr/katilim-muzakerelerinde-mevcut-durum_65.html adresinden alındı.

T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı (2024b), "Aday Ülkeler", https://www.ab.gov.tr/aday-ulkeler_265.html adresinden alındı.

T.C. Dışişleri Bakanlığı b.t.a "PKK", https://www.mfa.gov.tr/pkk.tr.mfa adresinden alındı.

T.C. Dışişleri Bakanlığı b.t.b, "Türkiye'nin Uyuşturucu ile Mücadelesi", https://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-uyusturucu-ile-mucadelesi_.tr.mfa adresinden alındı.

T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, "Fasıl 31: Dış, Güvenlik ve Savunma Politikası", https://www.ab.gov.tr/siteimages/birimler/kpb/fasil_31.pdf

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı (2021), Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Müsaderesi ve Terörzmin Finansmanına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi, https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/02/Suc-Gelirlerininin-Aklanmasi.pdf

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı MASAK b.t.a, "Varşova Sözleşmesi", https://masak.hmb.gov.tr/varsova-sozlesmesi adresinden alındı.

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı MASAK b.t.b, "3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu", https://masak.hmb.gov.tr/3713-sayili-terorle-mucadele-kanunu adresinden alındı.

T.C. İçişleri Bakanlığı (2017), "Narkoterörizm ile Mücadele Uyuşturucu ve PKK/KCK", https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/yayim/teror/Narkoterorizm_ile_mucadele.pdf

T.C. Milli Savunma Bakanlığı (2022), "TSK'nın Kimyasal Silah Kullandığına Dair Asılsız İddialara İlişkin Açıklama", https://www.msb.gov.tr/SlaytHaber/20102022-65107

T.C. Milli Savunma Bakanlığı (2023), "Türkiye, NATO'nun Kosova'daki Barış Gücü'nün (KFOR) Komutasını Bir Yıllığına Devraldı", https://www.msb.gov.tr/SlaytHaber/a9e9262c652e449dab6964420be133c6

T.C. Sağlık Bakanlığı, "2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı", https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/tutun-ve-madde-bagimliligi-ile-mucadele-db/dokumanlar/2018-2023_Uyusturucu_ile_Mucadele_Ulusal_Strateji_Belgesi_ve_Eylem_Plani.pdf

Teichmann, F. M. (2019), "Recent trends in money laundering and terrorism financing", Journal of Financial Regulation and Compliance, 27, 1, ss. 2-12.

Tekiner, M.A., Demirci U. (2015), "Terör Örgütleri İle Mücadele: Kaynak Bağımlılığı Kuramı Perspektifi", Güvenlik Çalışmaları Dergisi, 17, 2.

Tetik, Ü., Görücü, K. (2019), "The PYD/PKK's Drug Trafficking & Turkey's War On Narco-Terrorism", SETA, https://setav.org/en/assets/uploads/2019/06/52_PKK_Drug.pdf adresinden alınmıştır.

The Guardian (2017), "At least 22 killed, 59 injured in suicide attack at Manchester Arena", https://www.theguardian.com/uk-news/2017/may/22/manchester-arena-police-explosion-ariana-grande-concert-england (Erişim tarihi: 16 Ağustos 2021).

The Guardian (2023), "Six men guilty of murder over Brussels terrorist attacks in 2016", https://www.theguardian.com/world/2023/jul/25/eight-men-found-guilty-of-brussels-terrorist-attacks-in-2016 adresinden alındı (Erişim tarihi: 29 Aralık 2023).

The White House (2009, 15 Nisan), "Fact Sheet: Overview of the Foreign Narcotics Kingpin Designation Act", https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/fact-sheet-overview-foreign-narcotics-kingpin-designation-act#:~:text=Under the Kingpin Act, the,the United States, but does adresinden alındı.

Treverton, G. F., Matthies C. F. vd. (2009), Film Piracy, Organized Crime, and Terrorism, RAND Corporation, https://www.rand.org/pubs/monographs/MG742.html

TRT Haber (2015), "Avrupa ülkeleri PKK'lıları iade etmiyor", https://www.trthaber.com/haber/dunya/avrupa-ulkeleri-pkklilari-iade-etmiyor-197831.html adresinden alındı (Erişim tarihi: 12 Mayıs 2021).

TRT Haber (2023a), "BM: 2022'de PKK Suriye'de 1200'den fazla çocuğu silahlı kadrosuna aldı", https://www.trthaber.com/haber/dunya/bm-2022de-pkk-suriyede-1200den-fazla-cocugu-silahli-kadrosuna-aldi-776942.html

TRT Haber (2023b), "Europol: PKK, terör örgütü listesinden çıkmak için AB'de lobicilik yapıyor", https://www.trthaber.com/haber/dunya/europol-pkk-teror-orgutu-listesinden-cikmak-icin-abde-lobicilik-yapiyor-778093.html

TRT World (2023), "PKK/YPG terror group recruited over a thousand child soldiers in 2022: UN", https://www.trtworld.com/turkiye/pkkypg-terror-group-recruited-over-a-thousand-child-soldiers-in-2022-un-13743760

True, J. (2003), Mainstreaming Gender in Global Public Policy, International Feminist Journal of Politics, 5, 3, ss. 368-396, DOI: 10.1080/1461674032000122740

T24 (2011, 23 Nisan), "PKK sınırda gümrük bölüğü kurdu!", https://t24.com.tr/haber/pkk-sinirda-gumruk-bolugu-kurdu,140737 adresinden alındı (Erişim tarihi: 30 Mayıs 2022).

UN (1999a), International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism, https://treaties.un.org/doc/db/terrorism/english-18-11.pdf

UN (1999b), International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism, https://www.un.org/law/cod/finterr.htm

UN (2002), "CHAPTER XVIII PENAL MATTERS, 11. International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism New York, 9 December 1999", https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-11&chapter=18&clang=_en

UNODC (1998), "Economic and Social Consequences of Drug Abuse And Illicit Trafficking", https://www.unodc.org/pdf/technical_series_1998-01-01_1.pdf

UNODC (2010), "Heroin", https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tocta/5.Heroin.pdf

UNODC (2014), "World Drug Report 2014", United Nations publication, Sales No. E.14.XI.7, https://www.unodc.org/documents/wdr2014/World_Drug_Report_2014_web.pdf

UNODC (2020a), "World Drug Report 2020" (United Nations publication, Sales No. E.20.XI.6), https://wdr.unodc.org/wdr2020/field/WDR20_BOOKLET_1.pdf

UNODC (2020b), "World Drug Report 2020" (United Nations publication, Sales No. E.20.XI.6) https://wdr.unodc.org/wdr2020/field/WDR20_Booklet_3.pdf

UNODC (2020c), "World Drug Report 2020 Executive Summary, Impact of Covid-19, Policy Implications", https://wdr.unodc.org/wdr2020/en/exsum.html adresinden alındı.

UNODC (2023a), "World Drug Report 2023" (United Nations publication, 2023), https://www.unodc.org/res/WDR-2023/WDR23_Exsum_fin_SP.pdf

UNODC (2023b), "Contemporary Issues on Drugs-World Drug Report 2023", (United Nations publication, 2023) https://www.unodc.org/res/WDR-2023/WDR23_Booklet_2.pdf

UN General Assembly Security Council (2022), "Children and armed conflict, Report of the Secretary-General", https://childrenandarmedconflict.un.org/wp-content/uploads/2022/07/Secretary-General-Annual-Report-on-children-and-armed-conflict.pdf

UN Security Council (2014), "Resolution 2178 (2014)", https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n14/547/98/pdf/n1454798.pdf?token=NQ3xBiwdkmbG25h1DV&fe=true

UN Security Council (2019), "Security Council Unanimously Adopts Resolution Calling upon Member States to Combat, Criminalize Financing of Terrorists, Their Activities", https://www.un.org/press/en/2019/sc13754.doc.htm

U.S. Department of State (2018), "Country Reports on Terrorism 2018", https://www.state.gov/reports/country-reports-on-terrorism-2018/ adresinden alındı.

U.S. Department of the Treasury (2011, 20 Nisan), "Treasury Designates Five Leaders of the Kongra-Gel as Specially Designated Narcotics Traffickers", https://home.treasury.gov/news/press-releases/tg1148 adresinden alındı.

Ünal, M. C. (2019), Deciphering the crime-terror Nexus: an empirical analysis of the structural characteristics of terrorists in Narco-terror networks, Springer Nature B.V. 2019, https://doi.org/10.1007/s10611-019-09858-1

Vergi Dosyası (2017), "Alternatif Havale Yöntemi: Hawala", https://vergidosyasi.com/2017/03/18/alternatif-havale-yontemi-hawala/ adresinden alındı.

Vreja, L. O. (2007), Trafficking Routes and Links to Terrorism in South Eastern Europe: The Case of Romania, *Connections*, *6* (1), ss. 27–46, http://www.jstor.org/stable/26323278

Yılmaz, Ö. (2017), "Almanya'nın Kürt ve PKK Politikası: Denge ve Strateji", SETA, https://www.setav.org/assets/uploads/2017/03/TDP2015_OmerYilmaz.pdf adresinden alınmıştır.

ZEIT ONLINE (2023), "In schlechter Gesellschaft", https://www.zeit.de/politik/2023-02/usa-no-fly-liste-einreise-terrorismus-unschuld/seite-2 adresinden alınmıştır.

EKLER

EK-1: Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme

INTERNATIONAL CONVENTION FOR THE SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM

UNITED NATIONS
1999

International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism

Preamble

The States Parties to this Convention,

Bearing in mind the purposes and principles of the Charter of the United Nations concerning the maintenance of international peace and security and the promotion of good-neighbourliness and friendly relations and cooperation among States,

Deeply concerned about the worldwide escalation of acts of terrorism in all its forms and manifestations,

Recalling the Declaration on the Occasion of the Fiftieth Anniversary of the United Nations, contained in General Assembly resolution 50/6 of 24 October 1995,

Recalling also all the relevant General Assembly resolutions on the matter, including resolution 49/60 of 9 December 1994 and its annex on the Declaration on Measures to Eliminate International Terrorism, in which the States Members of the United Nations solemnly

reaffirmed their unequivocal condemnation of all acts, methods and practices of terrorism as criminal and unjustifiable, wherever and by whomever committed, including those which jeopardize the friendly relations among States and peoples and threaten the territorial integrity and security of States,

Noting that the Declaration on Measures to Eliminate International Terrorism also encouraged States to review urgently the scope of the existing international legal provisions on the prevention, repression and elimination of terrorism in all its forms and manifestations, with the aim of ensuring that there is a comprehensive legal framework covering all aspects of the matter,

Recalling General Assembly resolution 51/210 of 17 December 1996, paragraph 3, subparagraph (f), in which the Assembly called upon all States to take steps to prevent and counteract, through appropriate domestic measures, the financing of terrorists and terrorist organizations, whether such financing is direct or indirect through organizations which also have or claim to have charitable, social or cultural goals or which are also engaged in unlawful activities such as illicit arms trafficking, drug dealing and racketeering, including the exploitation of persons for purposes of funding terrorist activities, and in particular to consider, where appropriate, adopting regulatory measures to prevent and counteract movements of funds suspected to be intended for terrorist purposes without impeding in any way the freedom of legitimate capital movements and to intensify the exchange of information concerning international movements of such funds,

Recalling also General Assembly resolution 52/165 of 15 December 1997, in which the Assembly called upon States to consider, in particular, the implementation of the measures set out in paragraphs 3 (a) to (f) of its resolution 51/210 of 17 December 1996,

Recalling further General Assembly resolution 53/108 of 8 December 1998, in which the Assembly decided that the Ad Hoc Committee established by General Assembly resolution 51/210 of 17 December 1996 should elaborate a draft international convention for the suppression of terrorist financing to supplement related existing international instruments,

Considering that the financing of terrorism is a matter of grave concern to the international community as a whole,

Noting that the number and seriousness of acts of international terrorism depend on the financing that terrorists may obtain,

Noting also that existing multilateral legal instruments do not expressly address such financing,

Being convinced of the urgent need to enhance international cooperation among States in devising and adopting effective measures for the prevention of the financing of terrorism, as well as for its suppression through the prosecution and punishment of its perpetrators,

Have agreed as follows:

Article 1

For the purposes of this Convention:

1. Funds means assets of every kind, whether tangible or intangible, movable or immovable, however acquired, and legal documents or instruments in any form, including electronic or digital, evidencing title to, or interest in, such assets, including, but not limited to, bank credits, travellers cheques, bank cheques, money orders, shares, securities, bonds, drafts, letters of credit.

2. A State or governmental facility means any permanent or temporary facility or conveyance that is used or occupied by representatives of a State, members of Government, the legislature or the judiciary or by officials or employees of a State or any other public authority or entity or by employees or officials of an intergovernmental organization in connection with their official duties.

3. Proceeds means any funds derived from or obtained, directly or indirectly, through the commission of an offence set forth in article 2.

Article 2

1. Any person commits an offence within the meaning of this Convention if that person by any means, directly or indirectly, unlawfully and wilfully, provides or collects funds with the intention that they should be used or in the knowledge that they are to be used, in full or in part, in order to carry out:

(a) An act which constitutes an offence within the scope of and as defined in one of the treaties listed in the annex; or

(b) Any other act intended to cause death or serious bodily injury to a civilian, or to any other person not taking an active part in the hostilities in a situation of armed conflict, when the purpose of such act, by its nature or context, is to intimidate a population, or to compel a government or an international organization to do or to abstain from doing any act.

2. (a) On depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, a State Party which is not a party to a treaty listed in the annex may declare that, in the application of this Convention to the State Party, the treaty shall be deemed not to be included in the annex referred to in paragraph 1, subparagraph (a). The declaration shall cease to have effect as soon as the treaty enters into force for the State Party, which shall notify the depositary of this fact;

(b) When a State Party ceases to be a party to a treaty listed in the annex, it may make a declaration as provided for in this article, with respect to that treaty.

3. For an act to constitute an offence set forth in paragraph 1, it shall not be necessary that the funds were actually used to carry out an offence referred to in paragraph 1, subparagraphs (a) or (b).

4. Any person also commits an offence if that person attempts to commit an offence as set forth in paragraph 1 of this article.

5. Any person also commits an offence if that person:

(a) Participates as an accomplice in an offence as set forth in paragraph 1 or 4 of this article;

(b) Organizes or directs others to commit an offence as set forth in paragraph 1 or 4 of this article;

(c) Contributes to the commission of one or more offences as set forth in paragraphs 1 or 4 of this article by a group of persons acting with a common purpose. Such contribution shall be intentional and shall either:

(i) Be made with the aim of furthering the criminal activity or criminal purpose of the group, where such activity or purpose involves the commission of an offence as set forth in paragraph 1 of this article; or

(ii) Be made in the knowledge of the intention of the group to commit an offence as set forth in paragraph 1 of this article.

Article 3

This Convention shall not apply where the offence is committed within a single State, the alleged offender is a national of that State and is present in the territory of that State and no other State has a basis under article 7, paragraph 1, or article 7, paragraph 2, to exercise jurisdiction, except that the provisions of articles 12 to 18 shall, as appropriate, apply in those cases.

Article 4

Each State Party shall adopt such measures as may be necessary:

(a) To establish as criminal offences under its domestic law the offences set forth in article 2;

(b) To make those offences punishable by appropriate penalties which take into account the grave nature of the offences.

Article 5

1. Each State Party, in accordance with its domestic legal principles, shall take the necessary measures to enable a legal entity located in its territory or organized under its laws to be held liable when a person responsible for the management or control of that legal entity has, in that capacity, committed an offence set forth in article 2. Such liability may be criminal, civil or administrative.

2. Such liability is incurred without prejudice to the criminal liability of individuals having committed the offences.

3. Each State Party shall ensure, in particular, that legal entities liable in accordance with paragraph 1 above are subject to effective, proportionate and dissuasive criminal, civil or administrative sanctions. Such sanctions may include monetary sanctions.

Article 6

Each State Party shall adopt such measures as may be necessary, including, where appropriate, domestic legislation, to ensure that criminal acts within the scope of this

Convention are under no circumstances justifiable by considerations of a political, philosophical, ideological, racial, ethnic, religious or other similar nature.

Article 7

1. Each State Party shall take such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences set forth in article 2 when:

(a) The offence is committed in the territory of that State;

(b) The offence is committed on board a vessel flying the flag of that State or an aircraft registered under the laws of that State at the time the offence is committed;

(c) The offence is committed by a national of that State.

2. A State Party may also establish its jurisdiction over any such offence when:

(a) The offence was directed towards or resulted in the carrying out of an offence referred to in article 2, paragraph 1, subparagraph (a) or (b), in the territory of or against a national of that State;

(b) The offence was directed towards or resulted in the carrying out of an offence referred to in article 2, paragraph 1, subparagraph (a) or (b), against a State or government facility of that State abroad, including diplomatic or consular premises of that State;

(c) The offence was directed towards or resulted in an offence referred to in article 2, paragraph 1, subparagraph (a) or (b), committed in an attempt to compel that State to do or abstain from doing any act;

(d) The offence is committed by a stateless person who has his or her habitual residence in the territory of that State;

(e) The offence is committed on board an aircraft which is operated by the Government of that State.

3. Upon ratifying, accepting, approving or acceding to this Convention, each State Party shall notify the Secretary-General of the United Nations of the jurisdiction it has established in accordance with paragraph 2. Should any change take place, the State Party concerned shall immediately notify the Secretary-General.

4. Each State Party shall likewise take such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences set forth in article 2 in cases where the alleged offender is present in its territory and it does not extradite that person to any of the States Parties that have established their jurisdiction in accordance with paragraphs 1 or 2.

5. When more than one State Party claims jurisdiction over the offences set forth in article 2, the relevant States Parties shall strive to coordinate their actions appropriately, in particular concerning the conditions for prosecution and the modalities for mutual legal assistance.

6. Without prejudice to the norms of general international law, this Convention does not exclude the exercise of any criminal jurisdiction established by a State Party in accordance with its domestic law.

Article 8

1. Each State Party shall take appropriate measures, in accordance with its domestic legal principles, for the identification, detection and freezing or seizure of any funds used or allocated for the purpose of committing the offences set forth in article 2 as well as the proceeds derived from such offences, for purposes of possible forfeiture.

2. Each State Party shall take appropriate measures, in accordance with its domestic legal principles, for the forfeiture of funds used or allocated for the purpose of committing the offences set forth in article 2 and the proceeds derived from such offences.

3. Each State Party concerned may give consideration to concluding agreements on the sharing with other States Parties, on a regular or case-by-case basis, of the funds derived from the forfeitures referred to in this article.

4. Each State Party shall consider establishing mechanisms whereby the funds derived from the forfeitures referred to in this article are utilized to compensate the victims of offences referred to in article 2, paragraph 1, subparagraph (a) or (b), or their families.

5. The provisions of this article shall be implemented without prejudice to the rights of third parties acting in good faith.

Article 9

1. Upon receiving information that a person who has committed or who is alleged to have committed an offence set forth in article 2 may be present in its territory, the State Party

concerned shall take such measures as may be necessary under its domestic law to investigate the facts contained in the information.

2. Upon being satisfied that the circumstances so warrant, the State Party in whose territory the offender or alleged offender is present shall take the appropriate measures under its domestic law so as to ensure that person=s presence for the purpose of prosecution or extradition.

3. Any person regarding whom the measures referred to in paragraph 2 are being taken shall be entitled to:

(a) Communicate without delay with the nearest appropriate representative of the State of which that person is a national or which is otherwise entitled to protect that person=s rights or, if that person is a stateless person, the State in the territory of which that person habitually resides;

(b) Be visited by a representative of that State;

(c) Be informed of that person=s rights under subparagraphs (a) and (b).

4. The rights referred to in paragraph 3 shall be exercised in conformity with the laws and regulations of the State in the territory of which the offender or alleged offender is present, subject to the provision that the said laws and regulations must enable full effect to be given to the purposes for which the rights accorded under paragraph 3 are intended.

5. The provisions of paragraphs 3 and 4 shall be without prejudice to the right of any State Party having a claim to jurisdiction in accordance with article 7, paragraph 1, subparagraph (b), or paragraph 2, subparagraph (b), to invite the International Committee of the Red Cross to communicate with and visit the alleged offender.

6. When a State Party, pursuant to the present article, has taken a person into custody, it shall immediately notify, directly or through the Secretary-General of the United Nations, the States Parties which have established jurisdiction in accordance with article 7, paragraph 1 or 2, and, if it considers it advisable, any other interested States Parties, of the fact that such person is in custody and of the circumstances which warrant that person=s detention. The State which makes the investigation contemplated in paragraph 1 shall promptly inform the said States Parties of its findings and shall indicate whether it intends to exercise jurisdiction.

Article 10

1. The State Party in the territory of which the alleged offender is present shall, in cases to which article 7 applies, if it does not extradite that person, be obliged, without exception whatsoever and whether or not the offence was committed in its territory, to submit the case without undue delay to its competent authorities for the purpose of prosecution, through proceedings in accordance with the laws of that State. Those authorities shall take their decision in the same manner as in the case of any other offence of a grave nature under the law of that State.

2. Whenever a State Party is permitted under its domestic law to extradite or otherwise surrender one of its nationals only upon the condition that the person will be returned to that State to serve the sentence imposed as a result of the trial or proceeding for which the extradition or surrender of the person was sought, and this State and the State seeking the extradition of the person agree with this option and other terms they may deem appropriate, such a conditional extradition or surrender shall be sufficient to discharge the obligation set forth in paragraph 1.

Article 11

1. The offences set forth in article 2 shall be deemed to be included as extraditable offences in any extradition treaty existing between any of the States Parties before the entry into force of this Convention. States Parties undertake to include such offences as extraditable offences in every extradition treaty to be subsequently concluded between them.

2. When a State Party which makes extradition conditional on the existence of a treaty receives a request for extradition from another State Party with which it has no extradition treaty, the requested State Party may, at its option, consider this Convention as a legal basis for extradition in respect of the offences set forth in article 2. Extradition shall be subject to the other conditions provided by the law of the requested State.

3. States Parties which do not make extradition conditional on the existence of a treaty shall recognize the offences set forth in article 2 as extraditable offences between themselves, subject to the conditions provided by the law of the requested State.

4. If necessary, the offences set forth in article 2 shall be treated, for the purposes of extradition between States Parties, as if they had been committed not only in the place in which they occurred but also in the territory of the States that have established jurisdiction in accordance with article 7, paragraphs 1 and 2.

5. The provisions of all extradition treaties and arrangements between States Parties with regard to offences set forth in article 2 shall be deemed to be modified as between States Parties to the extent that they are incompatible with this Convention.

Article 12

1. States Parties shall afford one another the greatest measure of assistance in connection with criminal investigations or criminal or extradition proceedings in respect of the offences set forth in article 2, including assistance in obtaining evidence in their possession necessary for the proceedings.

2. States Parties may not refuse a request for mutual legal assistance on the ground of bank secrecy.

3. The requesting Party shall not transmit nor use information or evidence furnished by the requested Party for investigations, prosecutions or proceedings other than those stated in the request without the prior consent of the requested Party.

4. Each State Party may give consideration to establishing mechanisms to share with other States Parties information or evidence needed to establish criminal, civil or administrative liability pursuant to article 5.

5. States Parties shall carry out their obligations under paragraphs 1 and 2 in conformity with any treaties or other arrangements on mutual legal assistance or information exchange that may exist between them. In the absence of such treaties or arrangements, States Parties shall afford one another assistance in accordance with their domestic law.

Article 13

None of the offences set forth in article 2 shall be regarded, for the purposes of extradition or mutual legal assistance, as a fiscal offence. Accordingly, States Parties may not refuse a request for extradition or for mutual legal assistance on the sole ground that it concerns a fiscal offence.

Article 14

None of the offences set forth in article 2 shall be regarded for the purposes of extradition or mutual legal assistance as a political offence or as an offence connected with a

political offence or as an offence inspired by political motives. Accordingly, a request for extradition or for mutual legal assistance based on such an offence may not be refused on the sole ground that it concerns a political offence or an offence connected with a political offence or an offence inspired by political motives.

Article 15

Nothing in this Convention shall be interpreted as imposing an obligation to extradite or to afford mutual legal assistance, if the requested State Party has substantial grounds for believing that the request for extradition for offences set forth in article 2 or for mutual legal assistance with respect to such offences has been made for the purpose of prosecuting or punishing a person on account of that person=s race, religion, nationality, ethnic origin or political opinion or that compliance with the request would cause prejudice to that person=s position for any of these reasons.

Article 16

1. A person who is being detained or is serving a sentence in the territory of one State Party whose presence in another State Party is requested for purposes of identification, testimony or otherwise providing assistance in obtaining evidence for the investigation or prosecution of offences set forth in article 2 may be transferred if the following conditions are met:

(a) The person freely gives his or her informed consent;

(b) The competent authorities of both States agree, subject to such conditions as those States may deem appropriate.

2. For the purposes of the present article:

(a) The State to which the person is transferred shall have the authority and obligation to keep the person transferred in custody, unless otherwise requested or authorized by the State from which the person was transferred;

(b) The State to which the person is transferred shall without delay implement its obligation to return the person to the custody of the State from which the person was transferred as agreed beforehand, or as otherwise agreed, by the competent authorities of both States;

(c) The State to which the person is transferred shall not require the State from which the person was transferred to initiate extradition proceedings for the return of the person;

(d) The person transferred shall receive credit for service of the sentence being served in the State from which he or she was transferred for time spent in the custody of the State to which he or she was transferred.

3. Unless the State Party from which a person is to be transferred in accordance with the present article so agrees, that person, whatever his or her nationality, shall not be prosecuted or detained or subjected to any other restriction of his or her personal liberty in the territory of the State to which that person is transferred in respect of acts or convictions anterior to his or her departure from the territory of the State from which such person was transferred.

Article 17

Any person who is taken into custody or regarding whom any other measures are taken or proceedings are carried out pursuant to this Convention shall be guaranteed fair treatment, including enjoyment of all rights and guarantees in conformity with the law of the State in the territory of which that person is present and applicable provisions of international law, including international human rights law.

Article 18

1. States Parties shall cooperate in the prevention of the offences set forth in article 2 by taking all practicable measures, inter alia, by adapting their domestic legislation, if necessary, to prevent and counter preparations in their respective territories for the commission of those offences within or outside their territories, including:

(a) Measures to prohibit in their territories illegal activities of persons and organizations that knowingly encourage, instigate, organize or engage in the commission of offences set forth in article 2;

(b) Measures requiring financial institutions and other professions involved in financial transactions to utilize the most efficient measures available for the identification of their usual or occasional customers, as well as customers in whose interest accounts are opened, and to pay special attention to unusual or suspicious transactions and report transactions suspected of stemming from a criminal activity. For this purpose, States Parties shall consider:

(i) Adopting regulations prohibiting the opening of accounts the holders or beneficiaries of which are unidentified or unidentifiable, and measures to ensure that such institutions verify the identity of the real owners of such transactions;

(ii) With respect to the identification of legal entities, requiring financial institutions, when necessary, to take measures to verify the legal existence and the structure of the customer by obtaining, either from a public register or from the customer or both, proof of incorporation, including information concerning the customer=s name, legal form, address, directors and provisions regulating the power to bind the entity;

(iii) Adopting regulations imposing on financial institutions the obligation to report promptly to the competent authorities all complex, unusual large transactions and unusual patterns of transactions, which have no apparent economic or obviously lawful purpose, without fear of assuming criminal or civil liability for breach of any restriction on disclosure of information if they report their suspicions in good faith;

(iv) Requiring financial institutions to maintain, for at least five years, all necessary records on transactions, both domestic or international.

2. States Parties shall further cooperate in the prevention of offences set forth in article 2 by considering:

(a) Measures for the supervision, including, for example, the licensing, of all money-transmission agencies;

(b) Feasible measures to detect or monitor the physical cross-border transportation of cash and bearer negotiable instruments, subject to strict safeguards to ensure proper use of information and without impeding in any way the freedom of capital movements.

3. States Parties shall further cooperate in the prevention of the offences set forth in article 2 by exchanging accurate and verified information in accordance with their domestic law and coordinating administrative and other measures taken, as appropriate, to prevent the commission of offences set forth in article 2, in particular by:

(a) Establishing and maintaining channels of communication between their competent agencies and services to facilitate the secure and rapid exchange of information concerning all aspects of offences set forth in article 2;

(b) Cooperating with one another in conducting inquiries, with respect to the offences set forth in article 2, concerning:

(i) The identity, whereabouts and activities of persons in respect of whom reasonable suspicion exists that they are involved in such offences;

(ii) The movement of funds relating to the commission of such offences.

4. States Parties may exchange information through the International Criminal Police Organization (Interpol).

Article 19

The State Party where the alleged offender is prosecuted shall, in accordance with its domestic law or applicable procedures, communicate the final outcome of the proceedings to the Secretary-General of the United Nations, who shall transmit the information to the other States Parties.

Article 20

The States Parties shall carry out their obligations under this Convention in a manner consistent with the principles of sovereign equality and territorial integrity of States and that of non-intervention in the domestic affairs of other States.

Article 21

Nothing in this Convention shall affect other rights, obligations and responsibilities of States and individuals under international law, in particular the purposes of the Charter of the United Nations, international humanitarian law and other relevant conventions.

Article 22

Nothing in this Convention entitles a State Party to undertake in the territory of another State Party the exercise of jurisdiction or performance of functions which are exclusively reserved for the authorities of that other State Party by its domestic law.

Article 23

1. The annex may be amended by the addition of relevant treaties that:

(a) Are open to the participation of all States;

(b) Have entered into force;

(c) Have been ratified, accepted, approved or acceded to by at least twenty-two States Parties to the present Convention.

2. After the entry into force of this Convention, any State Party may propose such an amendment. Any proposal for an amendment shall be communicated to the depositary in written form. The depositary shall notify proposals that meet the requirements of paragraph 1 to all States Parties and seek their views on whether the proposed amendment should be adopted.

3. The proposed amendment shall be deemed adopted unless one third of the States Parties object to it by a written notification not later than 180 days after its circulation.

4. The adopted amendment to the annex shall enter into force 30 days after the deposit of the twenty-second instrument of ratification, acceptance or approval of such amendment for all those States Parties having deposited such an instrument. For each State Party ratifying, accepting or approving the amendment after the deposit of the twenty-second instrument, the amendment shall enter into force on the thirtieth day after deposit by such State Party of its instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 24

1. Any dispute between two or more States Parties concerning the interpretation or application of this Convention which cannot be settled through negotiation within a reasonable time shall, at the request of one of them, be submitted to arbitration. If, within six months from the date of the request for arbitration, the parties are unable to agree on the organization of the arbitration, any one of those parties may refer the dispute to the International Court of Justice, by application, in conformity with the Statute of the Court.

2. Each State may at the time of signature, ratification, acceptance or approval of this Convention or accession thereto declare that it does not consider itself bound by paragraph 1. The other States Parties shall not be bound by paragraph 1 with respect to any State Party which has made such a reservation.

3. Any State which has made a reservation in accordance with paragraph 2 may at any time withdraw that reservation by notification to the Secretary-General of the United Nations.

Article 25

1. This Convention shall be open for signature by all States from 10 January 2000 to 31 December 2001 at United Nations Headquarters in New York.

2. This Convention is subject to ratification, acceptance or approval. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

3. This Convention shall be open to accession by any State. The instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article 26

1. This Convention shall enter into force on the thirtieth day following the date of the deposit of the twenty-second instrument of ratification, acceptance, approval or accession with the Secretary-General of the United Nations.

2. For each State ratifying, accepting, approving or acceding to the Convention after the deposit of the twenty-second instrument of ratification, acceptance, approval or accession, the Convention shall enter into force on the thirtieth day after deposit by such State of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 27

1. Any State Party may denounce this Convention by written notification to the Secretary-General of the United Nations.

2. Denunciation shall take effect one year following the date on which notification is received by the Secretary-General of the United Nations.

Article 28

The original of this Convention, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations who shall send certified copies thereof to all States.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Convention, opened for signature at United Nations Headquarters in New York on 10 January 2000.

Annex

1. Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft, done at The Hague on 16 December 1970.

2. Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Civil Aviation, done at Montreal on 23 September 1971.

3. Convention on the Prevention and Punishment of Crimes against Internationally Protected Persons, including Diplomatic Agents, adopted by the General Assembly of the United Nations on 14 December 1973.

4. International Convention against the Taking of Hostages, adopted by the General Assembly of the United Nations on 17 December 1979.

5. Convention on the Physical Protection of Nuclear Material, adopted at Vienna on 3 March 1980.

6. Protocol for the Suppression of Unlawful Acts of Violence at Airports Serving International Civil Aviation, supplementary to the Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Civil Aviation, done at Montreal on 24 February 1988.

7. Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Maritime Navigation, done at Rome on 10 March 1988.

8. Protocol for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Fixed Platforms located on the Continental Shelf, done at Rome on 10 March 1988.

9. International Convention for the Suppression of Terrorist Bombings, adopted by the General Assembly of the United Nations on 15 December 1997.

EK-2: Terörizmin Finansmanı ve Suçtan Elde Edilen Gelirlerin Aklanması, Aranması, El Konması ve Müsaderesi Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi

Council of Europe Treaty Series - No. 198

Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism *

Warsaw, 16.V.2005

Preamble

The member States of the Council of Europe and the other Signatories hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members;

Convinced of the need to pursue a common criminal policy aimed at the protection of society;

Considering that the fight against serious crime, which has become an increasingly international problem, calls for the use of modern and effective methods on an international scale;

Believing that one of these methods consists in depriving criminals of the proceeds from crime and instrumentalities;

Considering that for the attainment of this aim a well-functioning system of international co-operation also must be established;

Bearing in mind the Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime (ETS No. 141 – hereinafter referred to as "the 1990 Convention");

Recalling also Resolution 1373(2001) on threats to international peace and security caused by terrorist acts adopted by the Security Council of the United Nations on 28 September 2001, and particularly its paragraph 3.d;

(*) The Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community entered into force on 1 December 2009. As a consequence, as from that date, any reference to the European Economic Community shall be read as the European Union.

Recalling the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism, adopted by the General Assembly of the United Nations on 9 December 1999 and particularly its Articles 2 and 4, which oblige States Parties to establish the financing of terrorism as a criminal offence;

Convinced of the necessity to take immediate steps to ratify and to implement fully the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism, cited above,

Have agreed as follows:

Chapter I – Use of terms

Article 1 – Use of terms

For the purposes of this Convention:

a "proceeds" means any economic advantage, derived from or obtained, directly or indirectly, from criminal offences. It may consist of any property as defined in sub-paragraph b of this article;

b "property" includes property of any description, whether corporeal or incorporeal, movable or immovable, and legal documents or instruments evidencing title to or interest in such property;

c "instrumentalities" means any property used or intended to be used, in any manner, wholly or in part, to commit a criminal offence or criminal offences;

d "confiscation" means a penalty or a measure, ordered by a court following proceedings in relation to a criminal offence or criminal offences resulting in the final deprivation of property;

e "predicate offence" means any criminal offence as a result of which proceeds were generated that may become the subject of an offence as defined in Article 9 of this Convention.

f "financial intelligence unit" (hereinafter referred to as "FIU") means a central, national agency responsible for receiving (and, as permitted, requesting), analysing and disseminating to the competent authorities, disclosures of financial information

i concerning suspected proceeds and potential financing of terrorism, or

ii required by national legislation or regulation,

in order to combat money laundering and financing of terrorism;

g "freezing" or "seizure" means temporarily prohibiting the transfer, destruction, conversion, disposition or movement of property or temporarily assuming custody or control of property on the basis of an order issued by a court or other competent authority;

h "financing of terrorism" means the acts set out in Article 2 of the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism, cited above.

Chapter II – Financing of terrorism

Article 2 – Application of the Convention to the financing of terrorism

1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to enable it to apply the provisions contained in Chapters III, IV and V of this Convention to the financing of terrorism.

2 In particular, each Party shall ensure that it is able to search, trace, identify, freeze, seize and confiscate property, of a licit or illicit origin, used or allocated to be used by any means, in whole or in part, for the financing of terrorism, or the proceeds of this offence, and to provide co-operation to this end to the widest possible extent.

Chapter III – Measures to be taken at national level

Section 1 – General provisions

Article 3 – Confiscation measures

1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to enable it to confiscate instrumentalities and proceeds or property the value of which corresponds to such proceeds and laundered property.

2 Provided that paragraph 1 of this article applies to money laundering and to the categories of offences in the appendix to the Convention, each Party may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that paragraph 1 of this article applies

a only in so far as the offence is punishable by deprivation of liberty or a detention order for a maximum of more than one year. However, each Party may make a declaration on this provision in respect of the confiscation of the proceeds from tax offences for the sole purpose of being able to confiscate such proceeds, both nationally and through international cooperation, under national and international tax-debt recovery legislation; and/or

b only to a list of specified offences.

3 Parties may provide for mandatory confiscation in respect of offences which are subject to the confiscation regime. Parties may in particular include in this provision the offences of money laundering, drug trafficking, trafficking in human beings and any other serious offence.

4 Each Party shall adopt such legislative or other measures as may be necessary to require that, in respect of a serious offence or offences as defined by national law, an offender demonstrates the origin of alleged proceeds or other property liable to confiscation to the extent that such a requirement is consistent with the principles of its domestic law.

Article 4 – Investigative and provisional measures

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to enable it to identify, trace, freeze or seize rapidly property which is liable to confiscation pursuant to Article 3, in order in particular to facilitate the enforcement of a later confiscation.

Article 5 – Freezing, seizure and confiscation

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to ensure that the measures to freeze, seize and confiscate also encompass:

a the property into which the proceeds have been transformed or converted;

b property acquired from legitimate sources, if proceeds have been intermingled, in whole or in part, with such property, up to the assessed value of the intermingled proceeds;

c income or other benefits derived from proceeds, from property into which proceeds of crime have been transformed or converted or from property with which proceeds of crime have been intermingled, up to the assessed value of the intermingled proceeds, in the same manner and to the same extent as proceeds.

Article 6 – Management of frozen or seized property

Each Party shall adopt such legislative or other measures as may be necessary to ensure proper management of frozen or seized property in accordance with Articles 4 and 5 of this Convention.

Article 7 – Investigative powers and techniques

1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to empower its courts or other competent authorities to order that bank, financial or commercial records be made available or be seized in order to carry out the actions referred to in Articles 3, 4 and 5. A Party shall not decline to act under the provisions of this article on grounds of bank secrecy.

2 Without prejudice to paragraph 1, each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to enable it to:

a determine whether a natural or legal person is a holder or beneficial owner of one or more accounts, of whatever nature, in any bank located in its territory and, if so obtain all of the details of the identified accounts;

b obtain the particulars of specified bank accounts and of banking operations which have been carried out during a specified period through one or more specified accounts, including the particulars of any sending or recipient account;

c monitor, during a specified period, the banking operations that are being carried out through one or more identified accounts; and,

d ensure that banks do not disclose to the bank customer concerned or to other third persons that information has been sought or obtained in accordance with sub- paragraphs a, b, or c, or that an investigation is being carried out.

Parties shall consider extending this provision to accounts held in non-bank financial institutions.

3 Each Party shall consider adopting such legislative and other measures as may be necessary to enable it to use special investigative techniques facilitating the identification and tracing of proceeds and the gathering of evidence related thereto, such as observation, interception of telecommunications, access to computer systems and order to produce specific documents.

Article 8 – Legal remedies

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to ensure that interested parties affected by measures under Articles 3, 4 and 5 and such other provisions in this Section as are relevant, shall have effective legal remedies in order to preserve their rights.

Article 9 – Laundering offences

1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as offences under its domestic law, when committed intentionally:

a the conversion or transfer of property, knowing that such property is proceeds, for the purpose of concealing or disguising the illicit origin of the property or of assisting any person who is involved in the commission of the predicate offence to evade the legal consequences of his actions;

b the concealment or disguise of the true nature, source, location, disposition, movement, rights with respect to, or ownership of, property, knowing that such property is proceeds;

and, subject to its constitutional principles and the basic concepts of its legal system;

c the acquisition, possession or use of property, knowing, at the time of receipt, that such property was proceeds;

d participation in, association or conspiracy to commit, attempts to commit and aiding, abetting, facilitating and counselling the commission of any of the offences established in accordance with this article.

2 For the purposes of implementing or applying paragraph 1 of this article:

a it shall not matter whether the predicate offence was subject to the criminal jurisdiction of the Party;

b it may be provided that the offences set forth in that paragraph do not apply to the persons who committed the predicate offence;

c knowledge, intent or purpose required as an element of an offence set forth in that paragraph may be inferred from objective, factual circumstances.

3 Each Party may adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as an offence under its domestic law all or some of the acts referred to in paragraph 1 of this article, in either or both of the following cases where the offender

a suspected that the property was proceeds,

b ought to have assumed that the property was proceeds.

4 Provided that paragraph 1 of this article applies to the categories of predicate offences in the appendix to the Convention, each State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that paragraph 1 of this article applies:

a only in so far as the predicate offence is punishable by deprivation of liberty or a detention order for a maximum of more than one year, or for those Parties that have a minimum threshold for offences in their legal system, in so far as the offence is punishable by deprivation of liberty or a detention order for a minimum of more than six months; and/or

b only to a list of specified predicate offences; and/or

c to a category of serious offences in the national law of the Party.

5 Each Party shall ensure that a prior or simultaneous conviction for the predicate offence is not a prerequisite for a conviction for money laundering.

6 Each Party shall ensure that a conviction for money laundering under this Article is possible where it is proved that the property, the object of paragraph 1.a or b of this article, originated from a predicate offence, without it being necessary to establish precisely which offence.

7 Each Party shall ensure that predicate offences for money laundering extend to conduct that occurred in another State, which constitutes an offence in that State, and which would have constituted a predicate offence had it occurred domestically. Each Party may provide that the only prerequisite is that the conduct would have constituted a predicate offence had it occurred domestically.

Article 10 – Corporate liability

1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to ensure that legal persons can be held liable for the criminal offences of money laundering established in accordance with this Convention, committed for their benefit by any natural person, acting either individually or as part of an organ of the legal person, who has a leading position within the legal person, based on:

a a power of representation of the legal person; or

b an authority to take decisions on behalf of the legal person; or

c an authority to exercise control within the legal person,

as well as for involvement of such a natural person as accessory or instigator in the above-mentioned offences.

2 Apart from the cases already provided for in paragraph 1, each Party shall take the necessary measures to ensure that a legal person can be held liable where the lack of supervision or control by a natural person referred to in paragraph 1 has made possible the commission of the criminal offences mentioned in paragraph 1 for the benefit of that legal person by a natural person under its authority.

3 Liability of a legal person under this Article shall not exclude criminal proceedings against natural persons who are perpetrators, instigators of, or accessories to, the criminal offences mentioned in paragraph 1.

4 Each Party shall ensure that legal persons held liable in accordance with this Article, shall be subject to effective, proportionate and dissuasive criminal or non-criminal sanctions, including monetary sanctions.

Article 11 – Previous decisions

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to provide for the possibility of taking into account, when determining the penalty, final decisions against a natural or legal person taken in another Party in relation to offences established in accordance with this Convention.

Section 2 – Financial intelligence unit (FIU) and prevention

Article 12 – Financial intelligence unit (FIU)

1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish an FIU as defined in this Convention.

2 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to ensure that its FIU has access, directly or indirectly, on a timely basis to the financial, administrative and law enforcement information that it requires to properly undertake its functions, including the analysis of suspicious transaction reports.

Article 13 – Measures to prevent money laundering

1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to institute a comprehensive domestic regulatory and supervisory or monitoring regime to prevent money laundering and shall take due account of applicable international standards, including in particular the recommendations adopted by the Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF).

2 In that respect, each Party shall adopt, in particular, such legislative and other measures as may be necessary to:

a require legal and natural persons which engage in activities which are particularly likely to be used for money laundering purposes, and as far as these activities are concerned, to:

i identify and verify the identity of their customers and, where applicable, their ultimate beneficial owners, and to conduct ongoing due diligence on the business relationship, while taking into account a risk based approach;

ii report suspicions on money laundering subject to safeguard;

iii take supporting measures, such as record keeping on customer identification and transactions, training of personnel and the establishment of internal policies and procedures, and if appropriate, adapted to their size and nature of business;

b prohibit, as appropriate, the persons referred to in sub-paragraph a from disclosing the fact that a suspicious transaction report or related information has been transmitted or that a money laundering investigation is being or may be carried out;

c ensure that the persons referred to in sub-paragraph a are subject to effective systems for monitoring, and where applicable supervision, with a view to ensure their compliance with the requirements to combat money laundering, where appropriate on a risk sensitive basis.

3 In that respect, each Party shall adopt such legislative or other measures as may be necessary to detect the significant physical cross border transportation of cash and appropriate bearer negotiable instruments.

Article 14 – Postponement of domestic suspicious transactions

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to permit urgent action to be taken by the FIU or, as appropriate, by any other competent authorities or body, when there is a suspicion that a transaction is related to money laundering, to suspend or withhold consent to a transaction going ahead in order to analyse the transaction and confirm the suspicion. Each party may restrict such a measure to cases where a suspicious transaction report has been submitted. The maximum duration of any suspension or withholding of consent to a transaction shall be subject to any relevant provisions in national law.

Chapter IV – International co-operation

Section 1 – Principles of international co-operation

Article 15 – General principles and measures for international co-operation

1 The Parties shall mutually co-operate with each other to the widest extent possible for the purposes of investigations and proceedings aiming at the confiscation of instrumentalities and proceeds.

2 Each Party shall adopt such legislative or other measures as may be necessary to enable it to comply, under the conditions provided for in this chapter, with requests:

a for confiscation of specific items of property representing proceeds or instrumentalities, as well as for confiscation of proceeds consisting in a requirement to pay a sum of money corresponding to the value of proceeds;

b for investigative assistance and provisional measures with a view to either form of confiscation referred to under a above.

3 Investigative assistance and provisional measures sought in paragraph 2.b shall be carried out as permitted by and in accordance with the internal law of the requested Party. Where the request concerning one of these measures specifies formalities or procedures which are necessary under the law of the requesting Party, even if unfamiliar to the requested Party, the

latter shall comply with such requests to the extent that the action sought is not contrary to the fundamental principles of its law.

4 Each Party shall adopt such legislative or other measures as may be necessary to ensure that the requests coming from other Parties in order to identify, trace, freeze or seize the proceeds and instrumentalities, receive the same priority as those made in the framework of internal procedures.

Section 2 – Investigative assistance

Article 16 – Obligation to assist

The Parties shall afford each other, upon request, the widest possible measure of assistance in the identification and tracing of instrumentalities, proceeds and other property liable to confiscation. Such assistance shall include any measure providing and securing evidence as to the existence, location or movement, nature, legal status or value of the aforementioned property.

Article 17 – Requests for information on bank accounts

1 Each Party shall, under the conditions set out in this article, take the measures necessary to determine, in answer to a request sent by another Party, whether a natural or legal person that is the subject of a criminal investigation holds or controls one or more accounts, of whatever nature, in any bank located in its territory and, if so, provide the particulars of the identified accounts.

2 The obligation set out in this article shall apply only to the extent that the information is in the possession of the bank keeping the account.

3 In addition to the requirements of Article 37, the requesting party shall, in the request:

a state why it considers that the requested information is likely to be of substantial value for the purpose of the criminal investigation into the offence;

b state on what grounds it presumes that banks in the requested Party hold the account and specify, to the widest extent possible, which banks and/or accounts may be involved; and

c include any additional information available which may facilitate the execution of the request.

4 The requested Party may make the execution of such a request dependant on the same conditions as it applies in respect of requests for search and seizure.

5 Each State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that this article applies only to the categories of offences specified in the list contained in the appendix to this Convention.

6 Parties may extend this provision to accounts held in non-bank financial institutions. Such extension may be made subject to the principle of reciprocity.

Article 18 – Requests for information on banking transactions

1 On request by another Party, the requested Party shall provide the particulars of specified bank accounts and of banking operations which have been carried out during a specified period through one or more accounts specified in the request, including the particulars of any sending or recipient account.

2 The obligation set out in this article shall apply only to the extent that the information is in the possession of the bank holding the account.

3 In addition to the requirements of Article 37, the requesting Party shall in its request indicate why it considers the requested information relevant for the purpose of the criminal investigation into the offence.

4 The requested Party may make the execution of such a request dependant on the same conditions as it applies in respect of requests for search and seizure.

5 Parties may extend this provision to accounts held in non-bank financial institutions. Such extension may be made subject to the principle of reciprocity.

Article 19 – Requests for the monitoring of banking transactions

1 Each Party shall ensure that, at the request of another Party, it is able to monitor, during a specified period, the banking operations that are being carried out through one or more accounts specified in the request and communicate the results thereof to the requesting Party.

2 In addition to the requirements of Article 37, the requesting Party shall in its request indicate why it considers the requested information relevant for the purpose of the criminal investigation into the offence.

3 The decision to monitor shall be taken in each individual case by the competent authorities of the requested Party, with due regard for the national law of that Party.

4 The practical details regarding the monitoring shall be agreed between the competent authorities of the requesting and requested Parties.

5 Parties may extend this provision to accounts held in non-bank financial institutions.

Article 20 – Spontaneous information

Without prejudice to its own investigations or proceedings, a Party may without prior request forward to another Party information on instrumentalities and proceeds, when it considers that the disclosure of such information might assist the receiving Party in initiating or carrying out investigations or proceedings or might lead to a request by that Party under this chapter.

Section 3 – Provisional measures

Article 21 – Obligation to take provisional measures

1 At the request of another Party which has instituted criminal proceedings or proceedings for the purpose of confiscation, a Party shall take the necessary provisional measures, such as freezing or seizing, to prevent any dealing in, transfer or disposal of property which, at a later stage, may be the subject of a request for confiscation or which might be such as to satisfy the request.

2 A Party which has received a request for confiscation pursuant to Article 23 shall, if so requested, take the measures mentioned in paragraph 1 of this article in respect of any property which is the subject of the request or which might be such as to satisfy the request.

Article 22 – Execution of provisional measures

1 After the execution of the provisional measures requested in conformity with paragraph 1 of Article 21, the requesting Party shall provide spontaneously and as soon as possible to the requested Party all information which may question or modify the extent of these measures. The requesting Party shall also provide without delays all complementary information requested by the requested Party and which is necessary for the implementation of and the follow up to the provisional measures.

2 Before lifting any provisional measure taken pursuant to this article, the requested Party shall, wherever possible, give the requesting Party an opportunity to present its reasons in favour of continuing the measure.

Section 4 – Confiscation

Article 23 – Obligation to confiscate

1 A Party, which has received a request made by another Party for confiscation concerning instrumentalities or proceeds, situated in its territory, shall:

a enforce a confiscation order made by a court of a requesting Party in relation to such instrumentalities or proceeds; or

b submit the request to its competent authorities for the purpose of obtaining an order of confiscation and, if such order is granted, enforce it.

2 For the purposes of applying paragraph 1.b of this article, any Party shall whenever necessary have competence to institute confiscation proceedings under its own law.

3 The provisions of paragraph 1 of this article shall also apply to confiscation consisting in a requirement to pay a sum of money corresponding to the value of proceeds, if property on which the confiscation can be enforced is located in the requested Party. In such cases, when enforcing confiscation pursuant to paragraph 1, the requested Party shall, if payment is not obtained, realise the claim on any property available for that purpose.

4 If a request for confiscation concerns a specific item of property, the Parties may agree that the requested Party may enforce the confiscation in the form of a requirement to pay a sum of money corresponding to the value of the property.

5 The Parties shall co-operate to the widest extent possible under their domestic law with those Parties which request the execution of measures equivalent to confiscation leading to the deprivation of property, which are not criminal sanctions, in so far as such measures are ordered by a judicial authority of the requesting Party in relation to a criminal offence, provided that it has been established that the property constitutes proceeds or other property in the meaning of Article 5 of this Convention.

Article 24 – Execution of confiscation

1 The procedures for obtaining and enforcing the confiscation under Article 23 shall be governed by the law of the requested Party.

2 The requested Party shall be bound by the findings as to the facts in so far as they are stated in a conviction or judicial decision of the requesting Party or in so far as such conviction or judicial decision is implicitly based on them.

3 Each State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that paragraph 2 of this article applies only subject to its constitutional principles and the basic concepts of its legal system.

4 If the confiscation consists in the requirement to pay a sum of money, the competent authority of the requested Party shall convert the amount thereof into the currency of that Party at the rate of exchange ruling at the time when the decision to enforce the confiscation is taken.

5 In the case of Article 23, paragraph 1.a, the requesting Party alone shall have the right to decide on any application for review of the confiscation order.

Article 25 – Confiscated property

1 Property confiscated by a Party pursuant to Articles 23 and 24 of this Convention, shall be disposed of by that Party in accordance with its domestic law and administrative procedures.

2 When acting on the request made by another Party in accordance with Articles 23 and 24 of this Convention, Parties shall, to the extent permitted by domestic law and if so requested, give priority consideration to returning the confiscated property to the requesting Party so that it can give compensation to the victims of the crime or return such property to their legitimate owners.

3 When acting on the request made by another Party in accordance with Articles 23 and 24 of this Convention, a Party may give special consideration to concluding agreements or arrangements on sharing with other Parties, on a regular or case-by-case basis, such property, in accordance with its domestic law or administrative procedures.

Article 26 – Right of enforcement and maximum amount of confiscation

1 A request for confiscation made under Articles 23 and 24 does not affect the right of the requesting Party to enforce itself the confiscation order.

2 Nothing in this Convention shall be so interpreted as to permit the total value of the confiscation to exceed the amount of the sum of money specified in the confiscation order. If a Party finds that this might occur, the Parties concerned shall enter into consultations to avoid such an effect.

Article 27 – Imprisonment in default

The requested Party shall not impose imprisonment in default or any other measure restricting the liberty of a person as a result of a request under Article 23, if the requesting Party has so specified in the request.

Section 5 – Refusal and postponement of co-operation

Article 28 – Grounds for refusal

1 Co-operation under this chapter may be refused if:

a the action sought would be contrary to the fundamental principles of the legal system of the requested Party; or

b the execution of the request is likely to prejudice the sovereignty, security, ordre public or other essential interests of the requested Party; or

c in the opinion of the requested Party, the importance of the case to which the request relates does not justify the taking of the action sought; or

d the offence to which the request relates is a fiscal offence, with the exception of the financing of terrorism;

e the offence to which the request relates is a political offence, with the exception of the financing of terrorism; or

f the requested Party considers that compliance with the action sought would be contrary to the principle of "ne bis in idem"; or

g the offence to which the request relates would not be an offence under the law of the requested Party if committed within its jurisdiction. However, this ground for refusal applies to co-operation under Section 2 only in so far as the assistance sought involves coercive action. Where dual criminality is required for co-operation under this chapter, that requirement shall be deemed to be satisfied regardless of whether both Parties place the offence within the same

category of offences or denominate the offence by the same terminology, provided that both Parties criminalise the conduct underlying the offence.

2 Co-operation under Section 2, in so far as the assistance sought involves coercive action, and under Section 3 of this chapter, may also be refused if the measures sought could not be taken under the domestic law of the requested Party for the purposes of investigations or proceedings, had it been a similar domestic case.

3 Where the law of the requested Party so requires, co-operation under Section 2, in so far as the assistance sought involves coercive action, and under Section 3 of this chapter may also be refused if the measures sought or any other measures having similar effects would not be permitted under the law of the requesting Party, or, as regards the competent authorities of the requesting Party, if the request is not authorised by either a judge or another judicial authority, including public prosecutors, any of these authorities acting in relation to criminal offences.

4 Co-operation under Section 4 of this chapter may also be refused if:

a under the law of the requested Party confiscation is not provided for in respect of the type of offence to which the request relates; or

b without prejudice to the obligation pursuant to Article 23, paragraph 3, it would be contrary to the principles of the domestic law of the requested Party concerning the limits of confiscation in respect of the relationship between an offence and:

i an economic advantage that might be qualified as its proceeds; or

ii property that might be qualified as its instrumentalities; or

c under the law of the requested Party confiscation may no longer be imposed or enforced because of the lapse of time; or

d without prejudice to Article 23, paragraph 5, the request does not relate to a previous conviction, or a decision of a judicial nature or a statement in such a decision that an offence or several offences have been committed, on the basis of which the confiscation has been ordered or is sought; or

e confiscation is either not enforceable in the requesting Party, or it is still subject to ordinary means of appeal; or

f the request relates to a confiscation order resulting from a decision rendered in absentia of the person against whom the order was issued and, in the opinion of the requested Party, the proceedings conducted by the requesting Party leading to such decision did not satisfy the minimum rights of defence recognised as due to everyone against whom a criminal charge is made.

5 For the purpose of paragraph 4.f of this article a decision is not considered to have been rendered in absentia if:

a it has been confirmed or pronounced after opposition by the person concerned; or

b it has been rendered on appeal, provided that the appeal was lodged by the person concerned.

6 When considering, for the purposes of paragraph 4.f of this article if the minimum rights of defence have been satisfied, the requested Party shall take into account the fact that the person concerned has deliberately sought to evade justice or the fact that that person, having had the possibility of lodging a legal remedy against the decision made in absentia, elected not to do so. The same will apply when the person concerned, having been duly served with the summons to appear, elected not to do so nor to ask for adjournment.

7 A Party shall not invoke bank secrecy as a ground to refuse any co-operation under this chapter. Where its domestic law so requires, a Party may require that a request for co- operation which would involve the lifting of bank secrecy be authorised by either a judge or another judicial authority, including public prosecutors, any of these authorities acting in relation to criminal offences.

8 Without prejudice to the ground for refusal provided for in paragraph 1.a of this article:

a the fact that the person under investigation or subjected to a confiscation order by the authorities of the requesting Party is a legal person shall not be invoked by the requested Party as an obstacle to affording any co-operation under this chapter;

b the fact that the natural person against whom an order of confiscation of proceeds has been issued has died or the fact that a legal person against whom an order of confiscation of proceeds has been issued has subsequently been dissolved shall not be invoked as an obstacle to render assistance in accordance with Article 23, paragraph 1.a;

c the fact that the person under investigation or subjected to a confiscation order by the authorities of the requesting Party is mentioned in the request both as the author of the underlying criminal offence and of the offence of money laundering, in accordance with Article 9.2.b of this Convention, shall not be invoked by the requested Party as an obstacle to affording any co-operation under this chapter.

Article 29 – Postponement

The requested Party may postpone action on a request if such action would prejudice investigations or proceedings by its authorities.

Article 30 – Partial or conditional granting of a request

Before refusing or postponing co-operation under this chapter, the requested Party shall, where appropriate after having consulted the requesting Party, consider whether the request may be granted partially or subject to such conditions as it deems necessary.

Section 6 – Notification and protection of third parties' rights

Article 31 – Notification of documents

1 The Parties shall afford each other the widest measure of mutual assistance in the serving of judicial documents to persons affected by provisional measures and confiscation.

2 Nothing in this article is intended to interfere with:

a the possibility of sending judicial documents, by postal channels, directly to persons abroad;

b the possibility for judicial officers, officials or other competent authorities of the Party of origin to effect service of judicial documents directly through the consular authorities of that Party or through judicial officers, officials or other competent authorities of the Party of destination,

unless the Party of destination makes a declaration to the contrary to the Secretary General of the Council of Europe at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

3 When serving judicial documents to persons abroad affected by provisional measures or confiscation orders issued in the sending Party, this Party shall indicate what legal remedies are available under its law to such persons.

Article 32 – Recognition of foreign decisions

1 When dealing with a request for co-operation under Sections 3 and 4, the requested Party shall recognise any judicial decision taken in the requesting Party regarding rights claimed by third parties.

2 Recognition may be refused if:

a third parties did not have adequate opportunity to assert their rights; or

b the decision is incompatible with a decision already taken in the requested Party on the same matter; or

c it is incompatible with the ordre public of the requested Party; or

d the decision was taken contrary to provisions on exclusive jurisdiction provided for by the law of the requested Party.

Section 7 – Procedural and other general rules

Article 33 – Central authority

1 The Parties shall designate a central authority or, if necessary, authorities, which shall be responsible for sending and answering requests made under this chapter, the execution of such requests or the transmission of them to the authorities competent for their execution.

2 Each Party shall, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, communicate to the Secretary General of the Council of Europe the names and addresses of the authorities designated in pursuance of paragraph 1 of this article.

Article 34 – Direct communication

1 The central authorities shall communicate directly with one another.

2 In the event of urgency, requests or communications under this chapter may be sent directly by the judicial authorities, including public prosecutors, of the requesting Party to such authorities of the requested Party. In such cases a copy shall be sent at the same time to the central authority of the requested Party through the central authority of the requesting Party.

3 Any request or communication under paragraphs 1 and 2 of this article may be made through the International Criminal Police Organisation (Interpol).

4 Where a request is made pursuant to paragraph 2 of this article and the authority is not competent to deal with the request, it shall refer the request to the competent national authority and inform directly the requesting Party that it has done so.

5 Requests or communications under Section 2 of this chapter, which do not involve coercive action, may be directly transmitted by the competent authorities of the requesting Party to the competent authorities of the requested Party.

6 Draft requests or communications under this chapter may be sent directly by the judicial authorities of the requesting Party to such authorities of the requested Party prior to a formal request to ensure that it can be dealt with efficiently upon receipt and contains sufficient information and supporting documentation for it to meet the requirements of the legislation of the requested Party.

Article 35 – Form of request and languages

1 All requests under this chapter shall be made in writing. They may be transmitted electronically, or by any other means of telecommunication, provided that the requesting Party is prepared, upon request, to produce at any time a written record of such communication and the original. However each Party may, at any time, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, indicate the conditions in which it is ready to accept and execute requests received electronically or by any other means of communication.

2 Subject to the provisions of paragraph 3 of this article, translations of the requests or supporting documents shall not be required.

3 At the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, any State or the European Community may communicate to the Secretary General of the Council of Europe a declaration that it reserves the right to require that requests made to it and documents supporting such requests be accompanied by a translation into its own language or into one of the official languages of the Council of Europe or into such one of these languages as it shall indicate. It may on that occasion declare its readiness to accept translations in any other language as it may specify. The other Parties may apply the reciprocity rule.

Article 36 – Legalisation

Documents transmitted in application of this chapter shall be exempt from all legalisation formalities.

Article 37 – Content of request

1 Any request for co-operation under this chapter shall specify:

a the authority making the request and the authority carrying out the investigations or proceedings;

b the object of and the reason for the request;

c the matters, including the relevant facts (such as date, place and circumstances of the offence) to which the investigations or proceedings relate, except in the case of a request for notification;

d insofar as the co-operation involves coercive action:

i the text of the statutory provisions or, where this is not possible, a statement of the relevant law applicable; and

ii an indication that the measure sought or any other measures having similar effects could be taken in the territory of the requesting Party under its own law;

e where necessary and in so far as possible:

i details of the person or persons concerned, including name, date and place of birth, nationality and location, and, in the case of a legal person, its seat; and

ii the property in relation to which co-operation is sought, its location, its connection with the person or persons concerned, any connection with the offence, as well as any available information about other persons, interests in the property; and

f any particular procedure the requesting Party wishes to be followed.

2 A request for provisional measures under Section 3 in relation to seizure of property on which a confiscation order consisting in the requirement to pay a sum of money may be realised shall also indicate a maximum amount for which recovery is sought in that property.

3 In addition to the indications mentioned in paragraph 1, any request under Section 4 shall contain:

a in the case of Article 23, paragraph 1.a:

i a certified true copy of the confiscation order made by the court in the requesting Party and a statement of the grounds on the basis of which the order was made, if they are not indicated in the order itself;

ii an attestation by the competent authority of the requesting Party that the confiscation order is enforceable and not subject to ordinary means of appeal;

iii information as to the extent to which the enforcement of the order is requested; and

iv information as to the necessity of taking any provisional measures;

b in the case of Article 23, paragraph 1.b, a statement of the facts relied upon by the requesting Party sufficient to enable the requested Party to seek the order under its domestic law;

c when third parties have had the opportunity to claim rights, documents demonstrating that this has been the case.

Article 38 – Defective requests

1 If a request does not comply with the provisions of this chapter or the information supplied is not sufficient to enable the requested Party to deal with the request, that Party may ask the requesting Party to amend the request or to complete it with additional information.

2 The requested Party may set a time-limit for the receipt of such amendments or information.

3 Pending receipt of the requested amendments or information in relation to a request under Section 4 of this chapter, the requested Party may take any of the measures referred to in Sections 2 or 3 of this chapter.

Article 39 – Plurality of requests

1 Where the requested Party receives more than one request under Sections 3 or 4 of this chapter in respect of the same person or property, the plurality of requests shall not prevent that Party from dealing with the requests involving the taking of provisional measures.

2 In the case of plurality of requests under Section 4 of this chapter, the requested Party shall consider consulting the requesting Parties.

Article 40 – Obligation to give reasons

The requested Party shall give reasons for any decision to refuse, postpone or make conditional any co-operation under this chapter.

Article 41 – Information

1 The requested Party shall promptly inform the requesting Party of:

a the action initiated on a request under this chapter;

b the final result of the action carried out on the basis of the request;

c a decision to refuse, postpone or make conditional, in whole or in part, any co-operation under this chapter;

d any circumstances which render impossible the carrying out of the action sought or are likely to delay it significantly; and

e in the event of provisional measures taken pursuant to a request under Sections 2 or 3 of this chapter, such provisions of its domestic law as would automatically lead to the lifting of the provisional measure.

2 The requesting Party shall promptly inform the requested Party of:

a any review, decision or any other fact by reason of which the confiscation order ceases to be wholly or partially enforceable; and

b any development, factual or legal, by reason of which any action under this chapter is no longer justified.

3 Where a Party, on the basis of the same confiscation order, requests confiscation in more than one Party, it shall inform all Parties which are affected by an enforcement of the order about the request.

Article 42 – Restriction of use

1 The requested Party may make the execution of a request dependent on the condition that the information or evidence obtained will not, without its prior consent, be used or transmitted by the authorities of the requesting Party for investigations or proceedings other than those specified in the request.

2 Each State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by declaration addressed to the

Secretary General of the Council of Europe, declare that, without its prior consent, information or evidence provided by it under this chapter may not be used or transmitted by the authorities of the requesting Party in investigations or proceedings other than those specified in the request.

Article 43 – Confidentiality

1 The requesting Party may require that the requested Party keep confidential the facts and substance of the request, except to the extent necessary to execute the request. If the requested Party cannot comply with the requirement of confidentiality, it shall promptly inform the requesting Party.

2 The requesting Party shall, if not contrary to basic principles of its national law and if so requested, keep confidential any evidence and information provided by the requested Party, except to the extent that its disclosure is necessary for the investigations or proceedings described in the request.

3 Subject to the provisions of its domestic law, a Party which has received spontaneous information under Article 20 shall comply with any requirement of confidentiality as required by the Party which supplies the information. If the other Party cannot comply with such requirement, it shall promptly inform the transmitting Party.

Article 44 – Costs

The ordinary costs of complying with a request shall be borne by the requested Party. Where costs of a substantial or extraordinary nature are necessary to comply with a request, the Parties shall consult in order to agree the conditions on which the request is to be executed and how the costs shall be borne.

Article 45 – Damages

1 When legal action on liability for damages resulting from an act or omission in relation to co-operation under this chapter has been initiated by a person, the Parties concerned shall consider consulting each other, where appropriate, to determine how to apportion any sum of damages due.

2 A Party which has become subject of a litigation for damages shall endeavour to inform the other Party of such litigation if that Party might have an interest in the case.

Chapter V – Co-operation between FIUs

Article 46 – Co-operation between FIUs

1 Parties shall ensure that FIUs, as defined in this Convention, shall cooperate for the purpose of combating money laundering, to assemble and analyse, or, if appropriate, investigate within the FIU relevant information on any fact which might be an indication of money laundering in accordance with their national powers.

2 For the purposes of paragraph 1, each Party shall ensure that FIUs exchange, spontaneously or on request and either in accordance with this Convention or in accordance with existing or future memoranda of understanding compatible with this Convention, any accessible information that may be relevant to the processing or analysis of information or, if appropriate, to investigation by the FIU regarding financial transactions related to money laundering and the natural or legal persons involved.

3 Each Party shall ensure that the performance of the functions of the FIUs under this article shall not be affected by their internal status, regardless of whether they are administrative, law enforcement or judicial authorities.

4 Each request made under this article shall be accompanied by a brief statement of the relevant facts known to the requesting FIU. The FIU shall specify in the request how the information sought will be used.

5 When a request is made in accordance with this article, the requested FIU shall provide all relevant information, including accessible financial information and requested law enforcement data, sought in the request, without the need for a formal letter of request under applicable conventions or agreements between the Parties.

6 An FIU may refuse to divulge information which could lead to impairment of a criminal investigation being conducted in the requested Party or, in exceptional circumstances, where divulging the information would be clearly disproportionate to the legitimate interests of a natural or legal person or the Party concerned or would otherwise not be in accordance with fundamental principles of national law of the requested Party. Any such refusal shall be appropriately explained to the FIU requesting the information.

7 Information or documents obtained under this article shall only be used for the purposes laid down in paragraph 1. Information supplied by a counterpart FIU shall not be disseminated to a

third party, nor be used by the receiving FIU for purposes other than analysis, without prior consent of the supplying FIU.

8 When transmitting information or documents pursuant to this article, the transmitting FIU may impose restrictions and conditions on the use of information for purposes other than those stipulated in paragraph 7. The receiving FIU shall comply with any such restrictions and conditions.

9 Where a Party wishes to use transmitted information or documents for criminal investigations or prosecutions for the purposes laid down in paragraph 7, the transmitting FIU may not refuse its consent to such use unless it does so on the basis of restrictions under its national law or conditions referred to in paragraph 6. Any refusal to grant consent shall be appropriately explained.

10 FIUs shall undertake all necessary measures, including security measures, to ensure that information submitted under this article is not accessible by any other authorities, agencies or departments.

11 The information submitted shall be protected, in conformity with the Council of Europe Convention of 28 January 1981 for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data (ETS No. 108) and taking account of Recommendation No R(87)15 of 15 September 1987 of the Committee of Ministers of the Council of Europe Regulating the Use of Personal Data in the Police Sector, by at least the same rules of confidentiality and protection of personal data as those that apply under the national legislation applicable to the requesting FIU.

12 The transmitting FIU may make reasonable enquiries as to the use made of information provided and the receiving FIU shall, whenever practicable, provide such feedback.

13 Parties shall indicate the unit which is an FIU within the meaning of this article.

Article 47 – International co-operation for postponement of suspicious transactions

1 Each Party shall adopt such legislative or other measures as may be necessary to permit urgent action to be initiated by a FIU, at the request of a foreign FIU, to suspend or withhold consent to a transaction going ahead for such periods and depending on the same conditions as apply in its domestic law in respect of the postponement of transactions.

2 The action referred to in paragraph 1 shall be taken where the requested FIU is satisfied, upon justification by the requesting FIU, that:

a the transaction is related to money laundering; and

b the transaction would have been suspended, or consent to the transaction going ahead would have been withheld, if the transaction had been the subject of a domestic suspicious transaction report.

Chapter VI – Monitoring mechanism and settlement of disputes

Article 48 – Monitoring mechanism and settlement of disputes

1 The Conference of the Parties (COP) shall be responsible for following the implementation of the Convention. The COP:

a shall monitor the proper implementation of the Convention by the Parties;

b shall, at the request of a Party, express an opinion on any question concerning the interpretation and application of the Convention.

The COP shall carry out the functions under paragraph 1.a above by using any available Select Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures (Moneyval) public summaries (for Moneyval countries) and any available FATF public summaries (for FATF countries), supplemented by periodic self assessment questionnaires, as appropriate. The monitoring procedure will deal with areas covered by this Convention only in respect of those areas which are not covered by other relevant international standards on which mutual evaluations are carried out by the FATF and Moneyval.

3 If the COP concludes that it requires further information in the discharge of its functions, it shall liaise with the Party concerned, taking advantage, if so required by the COP, of the procedure and mechanism of Moneyval. The Party concerned shall then report back to the COP. The COP shall on this basis decide whether or not to carry out a more in-depth assessment of the position of the Party concerned. This may, but need not necessarily, involve, a country visit by an evaluation team.

4 In case of a dispute between Parties as to the interpretation or application of the Convention, they shall seek a settlement of the dispute through negotiation or any other peaceful means of their choice, including submission of the dispute to the COP, to an arbitral tribunal whose

decisions shall be binding upon the Parties, or to the International Court of Justice, as agreed upon by the Parties concerned.

5 The COP shall adopt its own rules of procedure.

6 The Secretary General of the Council of Europe shall convene the COP not later than one year following the entry into force of this Convention. Thereafter, regular meetings of the COP shall be held in accordance with the rules of procedure adopted by the COP.

Chapter VII – Final Provisions

Article 49 – Signature and entry into force

1 The Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe, the European Community and non-member States which have participated in its elaboration. Such States or the European Community may express their consent to be bound by:

a signature without reservation as to ratification, acceptance or approval; or

b signature subject to ratification, acceptance or approval, followed by ratification, acceptance or approval.

2 Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

3 This Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which 6 signatories, of which at least four are member States of the Council of Europe, have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of paragraph 1.

4 In respect of any Signatory which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the expression of its consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of paragraph 1.

5 No Party to the 1990 Convention may ratify, accept or approve this Convention without considering itself bound by at least the provisions corresponding to the provisions of the 1990 Convention to which it is bound.

6 As from its entry into force, Parties to this Convention, which are at the same time Parties to the 1990 Convention:

a shall apply the provisions of this Convention in their mutual relationships;

b shall continue to apply the provisions of the 1990 Convention in their relations with other Parties to the said Convention, but not to the present Convention.

Article 50 – Accession to the Convention

1 After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe, after consulting the Parties to the Convention, may invite any State not a member of the Council and not having participated in its elaboration to accede to this Convention, by a decision taken by the majority provided for in Article 20.d. of the Statute of the Council of Europe and by the unanimous vote of the representatives of the Parties entitled to sit on the Committee.

2 In respect of any acceding State, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 51 – Territorial application

1 Any State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which the Convention shall apply.

2 Any Party may, at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of the Convention to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.

3 Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 52 – Relationship to other conventions and agreements

1 This Convention does not affect the rights and undertakings of Parties derived from international multilateral instruments concerning special matters.

2 The Parties to this Convention may conclude bilateral or multilateral agreements with one another on the matters dealt with in this Convention, for the purposes of supplementing or strengthening its provisions or facilitating the application of the principles embodied in it.

3 If two or more Parties have already concluded an agreement or treaty in respect of a subject which is dealt with in this Convention or otherwise have established their relations in respect of that subject, they shall be entitled to apply that agreement or treaty or to regulate these relations accordingly, in lieu of the Convention, if it facilitates international co-operation.

4 Parties which are members of the European Union shall, in their mutual relations, apply Community and European Union rules in so far as there are Community or European Union rules governing the particular subject concerned and applicable to the specific case, without prejudice to the object and purpose of the present Convention and without prejudice to its full application with other Parties.[22]

Article 53 – Declarations and reservations

1 Any State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, make one or more of the declaration provided for in Article 3, paragraph 2, Article 9, paragraph 4, Article 17, paragraph 5, Article 24, paragraph 3, Article 31, paragraph 2, Article 35, paragraphs 1 and 3 and Article 42, paragraph 2.

[22] Note by the Secretariat: See the Declaration formulated by the European Community and the Member States of the European Union upon the adoption of the Convention by the Committee of Ministers of the Council of Europe, on 3 May 2005:
"The European Community/European Union and its Member States reaffirm that their objective in requesting the inclusion of a "disconnection clause" is to take account of the institutional structure of the Union when acceding to international conventions, in particular in case of transfer of sovereign powers from the Member States to the Community.
This clause is not aimed at reducing the rights or increasing the obligations of a non-European Union Party vis-à-vis the European Community/European Union and its Member States, inasmuch as the latter are also parties to this Convention. The disconnection clause is necessary for those parts of the Convention which fall within the competence of the Community/Union, in order to indicate that European Union Member States cannot invoke and apply the rights and obligations deriving from the Convention directly among themselves (or between themselves and the European Community/Union). This does not detract from the fact that the Convention applies fully between the European Community/European Union and its Member States on the one hand, and the other Parties to the Convention, on the other; the Community and the European Union Members States will be bound by the Convention and will apply it like any Party to the Convention, if necessary, through Community/Union legislation. They will thus guarantee the full respect of the Convention's provisions vis-à-vis non-European Union Parties."

2 Any State or the European Community may also, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration addressed to the Secretary General, reserve its right not to apply, in part or in whole, the provisions of Article 7, paragraph 2, sub-paragraph c; Article 9, paragraph 6; Article 46, paragraph 5; and Article 47.

3 Any State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, declare the manner in which it intends to apply Articles 17 and 19 of this Convention, particularly taking into account applicable international agreements in the field of international co-operation in criminal matters. It shall notify any changes in this information to the Secretary General of the Council of Europe.

4 Any State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, declare:

a that it will not apply Article 3, paragraph 4 of this Convention; or

b that it will apply Article 3, paragraph 4 of this Convention only partly; or

c the manner in which it intends to apply Article 3, paragraph 4 of this Convention.

It shall notify any changes in this information to the Secretary General of the Council of Europe.

5 No other reservation may be made.

6 Any Party which has made a reservation under this article may wholly or partly withdraw it by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall take effect on the date of receipt of such notification by the Secretary General.

7 A Party which has made a reservation in respect of a provision of the Convention may not claim the application of that provision by any other Party; it may, however, if its reservation is partial or conditional, claim the application of that provision in so far as it has itself accepted it.

Article 54 – Amendments

1 Amendments to the Convention may be proposed by any Party, and shall be communicated by the Secretary General of the Council of Europe to the member States of the Council of Europe, to the European Community and to every non-member State which has acceded to or has been invited to accede to this Convention in accordance with the provisions of Article 50.

2 Any amendment proposed by a Party shall be communicated to the European Committee on Crime Problems (CDPC) which shall submit to the Committee of Ministers its opinion on that proposed amendment.

3 The Committee of Ministers shall consider the proposed amendment and the opinion submitted by the CDPC and may adopt the amendment by the majority provided for in Article 20.d of the Statute of the Council of Europe.

4 The text of any amendment adopted by the Committee of Ministers in accordance with paragraph 3 of this article shall be forwarded to the Parties for acceptance.

5 Any amendment adopted in accordance with paragraph 3 of this article shall come into force on the thirtieth day after all Parties have informed the Secretary General of their acceptance thereof.

6 In order to update the categories of offences contained in the appendix, as well as amend Article 13, amendments may be proposed by any Party or by the Committee of Ministers. They shall be communicated by the Secretary General of the Council of Europe to the Parties.

7 After having consulted the Parties which are not members of the Council of Europe and, if necessary the CDPC, the Committee of Ministers may adopt an amendment proposed in accordance with paragraph 6 by the majority provided for in Article 20.d of the Statute of the Council of Europe. The amendment shall enter into force following the expiry of a period of one year after the date on which it has been forwarded to the Parties. During this period, any Party may notify the Secretary General of any objection to the entry into force of the amendment in its respect.

8 If one-third of the Parties notifies the Secretary General of an objection to the entry into force of the amendment, the amendment shall not enter into force.

9 If less than one-third of the Parties notifies an objection, the amendment shall enter into force for those Parties which have not notified an objection.

10 Once an amendment has entered into force in accordance with paragraphs 6 to 9 of this article and a Party has notified an objection to it, this amendment shall come into force in respect of the Party concerned on the first day of the month following the date on which it has notified the Secretary General of the Council of Europe of its acceptance. A Party which has made an

objection may withdraw it at any time by notifying it to the Secretary General of the Council of Europe.

11 If an amendment has been adopted by the Committee of Ministers, a State or the European Community may not express their consent to be bound by the Convention, without accepting at the same time the amendment.

Article 55 – Denunciation

1 Any Party may, at any time, denounce the Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

2 Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

3 The present Convention shall, however, continue to apply to the enforcement under Article 23 of confiscation for which a request has been made in conformity with the provisions of the Convention before the date on which such a denunciation takes effect.

Article 56 – Notifications

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe, the European Community, the non-member States which have participated in the elaboration of the Convention, any State invited to accede to it and any other Party to the Convention of:

a any signature;

b the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;

c any date of entry into force of the Convention in accordance with Articles 49 and 50;

d any declaration or reservation made under Article 53;

e any other act, notification or communication relating to the Convention.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at Warsaw, this 16th day of May 2005, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member

State of the Council of Europe, to the European Community, to the non-member States which have participated in the elaboration of the Convention and to any State invited to accede to it.